

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE 1937 YILINDAN SONRA ORMANCILIK MEVZUATINDA
YAŞANAN GELİŞMELER ve TOPLUMSAL YAŞAMLA ETKİLEŞİMLER

Üstüner BİRBEN

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

ANKARA

2006

Her hakkı saklıdır

Yrd. Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN danışmanlığında, Üstüner BİRBEN tarafından hazırlanan bu çalışma 10/07/2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile Orman Mühendisliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

: Yrd. Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesi

Üye

: Doç. Dr. Aynur Aydın COŞKUN

İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi

Üye

: Yrd. Doç. Dr. Gökhan ABAY

Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesi

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Tezin Adı

: Türkiye'de 1937 Yılından Sonra Ormancılık Mevzuatında Yaşanan Gelişmeler ve Toplumsal Yaşamla Etkileşimler

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Ülkü Mehmetoğlu

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE’DE 1937 YILINDAN SONRA ORMANCILIK MEVZUATINDA YAŞANAN GELİŞMELER ve TOPLUMSAL YAŞAMLA ETKİLEŞİMLER

Üstüner BİRBEN

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN

Bu çalışmada, Türkiye’de teknik ormancılığa geçişin miladı olarak kabul edilen 1937 tarihli ve 3116 sayılı Orman Yasası ve daha sonra yürürlüğe giren Orman Yasalarının hazırlanışı ve yürürlüğe girmesi esnasında etkilendikleri sosyo-ekonomik yapı ve politik ortam gibi değişkenlerin yasaların oluşum sürecine nasıl etki ettiğinin araştırılması amaç edinilmiştir. Bu amaca yönelik olarak, çalışmada yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi genel kurul tutanaklarından, sırasıyla 3116, 4785, 5653, 5658, 6831, 1744, 2896, 3302, 3373, 4114, 4999, 5177, 5192 sayılı Yasalara ilişkin olanlar incelenmiştir. İncelemeler Orman Yasalarının dönem farkı gözetilmeksizin bir amaca yönelik olarak hazırlandığını ortaya koymaktadır. Bu amaç; ormanlardan yasal düzenlemeler yardımıyla en yüksek parasal getiriye sağlamaktır. Gerçekten de dışsatım ön planda olduğu dönemde dışsatıma yönelik düzenlemeler, tarımın ön planda olduğu dönemde tarıma yönelik düzenlemeler, turizmin ön planda olduğu dönemde turizme yönelik düzenlemeler ve son olarak da madenciliğin ön planda olduğu günümüzde ise madencilığe yönelik düzenlemeler bu amacı açıkça ortaya koymaktadır.

2006, 221 sayfa

Anahtar Kelimeler: Ormancılık, Yasama, Sosyal Yaşam, Ekonomik Yapı, Politik Yapı

ABSTRACT

Master Thesis

IN TURKEY CHANGES OF THE FORESTRY LEGISLATIONS AND INTERACTIONS WITH SOCIAL AND POLITICAL LIFE AFTER THE YEAR OF 1937

Üstüner BİRBEN

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Forest Engineering

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN

This study's aim is to research how the preparation and constitution process of the Forest Act dated 1937 and numbered 3116, assumed as a beginning of the technical forestry in Turkey, and the forest laws that come into force after 1937 has been influenced from the social-economic and political life. For this purpose, The written reports of general committee of The Turkish Grand National Assembly that are all about 3116, 4785, 5653, 5658, 6831, 1744, 2896, 3302, 3373, 4114, 5177, 5192 numbered laws were sequentially investigated. The investigation resulted that all the forest laws aim profit maximization without differences among time periods. It is obviously manifesting that legal arrangements usually aimed to exportation and agriculture and tourism and finally in our day mining when they are significant for the maximization.

2006, 221 pages

Key Words: Forestry, Legislations, Social Life, Economic Life, Political Life

TEŞEKKÜR

Çalışmalarımı yönlendiren, araştırmamın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek akademik ortamda olduğu kadar beşeri ilişkilerde de engin fikirleriyle yetişme ve gelişmeye katkıda bulunan danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Sezgin ÖZDEN'e, çalışmamın biçimsel yönlerini şekillendirmede değerli fikirlerinden yararlandığım sayın hocalarım Prof. Dr. Ziya ŞİMŞEK ve Yrd. Doç. Dr. M. Nuri ÖNER'e, literatür taraması aşamasında zengin kütüphanelerinden ve önerilerinden yararlandığım Sayın hocalarım Prof. Dr. Sedat AYANOĞLU'na, Prof. Dr. Abdi EKİZOĞLU'na ve Doç. Dr. Aynur Aydın COŞKUN'a, tezin yazım aşamasında pratik çözümleriyle yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Gökhan ABAY'a, Dr. Kayhan MENEMENCİOĞLU'na, Araş. Gör. Yalçın KONDUR'a, çalışma arkadaşlarım Araş. Gör. Bora İMAL'e, Araş. Gör. Meriç ÇAKIR'a, Araş. Gör. Funda OSKAY'a, çalışmalarım boyunca maddi manevi desteğini esirgemeyen Araş. Gör. Nimet VELİOĞLU'na, İlker BİRBEN'e ve beni yetiştirerek bugünlere getiren aileme en derin duygularıyla teşekkür ederim.

Üstüner BİRBEN

Ankara, Temmuz 2006

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	6
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	9
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA.....	10
4.1 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Ormancılığı.....	10
4.2 Cumhuriyet Dönemi Ormancılığımız.....	14
4.2.1 Korumacı-Devletçi Dönem (1937–1950)	16
4.2.1.1 3116 sayılı Orman Yasası	19
4.2.1.2 Orman Yasasına Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Yasanın Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa (4785 Sayılı Yasa)	33
4.2.2 Ormancılıkta Liberal-Ekonomik Dönem (1950–1960).....	39
4.2.2.1 Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Yasa (5653 Sayılı Yasa).....	43
4.2.2.2 Orman Yasasına Bazı Maddeler Eklenmesine ve Bu Yasanın Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Yasaya Ek Yasa (5658 Sayılı Yasa)	52
3.2.2.3 Orman Yasası (6831 sayılı Yasa)	57
4.2.3 6831 sayılı Yasa Sonrası Dönem	84
4.2.3.1 6831 sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya 3 Ek Madde İle Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Yasa (1744 sayılı Yasa).....	85
4.2.3.2 31.08.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yasa (2896 sayılı Yasa)	111
4.2.3.3 31.08.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Yasa (3302 Sayılı Yasa)	127
4.2.3.4 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya Bazı Hükümler Eklenmesi Hakkında Yasa (3373 Sayılı Yasa)	141
4.2.3.5 Orman Yasasında ve Türk Ceza Yasasının Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Yasa (4114 Sayılı Yasa).....	149
4.2.3.6 Orman Yasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa (4999 sayılı Yasa).....	157
4.2.3.7 Maden Yasasında ve Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa (5177 sayılı Yasa)	177
4.2.3.8 Orman Yasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa (5192 sayılı Yasa).....	183
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	189
KAYNAKLAR	195
EKLER.....	201

EK 1 Tez Konusu Yasa Tutanaklarının TBMM Kütüphanesi Arşivindeki Konumu.....	202
EK 2 Web Üzerinden Erişilen Tez Konusu Yasa Tutanaklarını İlişkin Bilgiler	203
EK 3 Ormancılık Uygulamalarına Yön Veren Yasal Düzenlemeler.....	204
EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar.....	207
ÖZGEÇMİŞ.....	214

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1 Yıllara göre yanan orman alanı 1937–1949	38
Şekil 4.2 Sayım yıllarına göre kentsel ve kırsal nüfuslar.....	42
Şekil 4.3 Yıllara göre orman kadastrosu.....	56
Şekil 4.4 Yıllara göre tarım alanları.....	82

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1 Sayım yıllarına göre kentsel ve kırsal nüfuslar.....	17
Çizelge 4.2 Sayım yıllarına göre okuryazar oranı.....	17
Çizelge 4.3 Mülkiyeti devletten başkasına ait olan ormanlar	37
Çizelge 4.4 Yıllara göre orman yangın istatistikleri	38
Çizelge 4.5 Sayım yıllarına göre kentsel ve kırsal nüfuslar.....	41
Çizelge 4.6 1945–1960 Dönemi orman kadastrosu.....	56
Çizelge 4.7 Yıllarla göre tarım alanları.....	82
Çizelge 4.8 İktisadi faaliyet kollarına göre GSMH ve GSMH’da sektör payları	83
Çizelge 4.9 Yıllara göre 2’inci madde uygulamaları.....	111
Çizelge 4.10 Kızılağaç ve kestanenin Türkiye’deki alansal dağılımı.....	174
Çizelge 5.1 Yasa düzenlemeler, seçim ve orman yangınları sonucu kaybedilen orman alanları	192

1. GİRİŞ

İnsan ve orman arasındaki ilişkilerin doğuşu insan ile yaşıttır (Özdönmez 1964). İnsan doğada var olduğu ilk günden itibaren yaşama şansını artırma ve yaşamını kolaylaştırma adına, doğayı kendi lehine dönüştürmeye ve değiştirmeye çalışmıştır. Avcı ve toplayıcı toplumlar yaşamlarını doğaya bağımlı sürdürmüş, doğal çevrenin sağladıklarıyla yaşamış ve etrafındaki dünyayı değiştirmek için çok az çaba göstermiştir (Erkan 2004). Son birkaç yüzyıldır, insanın doğayı kendi lehine dönüştürme çabası hızlanmıştır. Günümüzde bu çaba kendisini yenilenebilir doğal kaynakların hızla azalması, çevre kirliliğindeki artış ve küresel ısınma sonucunda artan doğal afetler olarak göstermektedir.

Ormancılıkla ilgili girişim ve gelişmelerin tarihçesine bakıldığında, bu tür etkinliklerin, öncelikle gelişmiş ülkelerde ortaya çıktığı görülmektedir. İnsanların yerleşik hayata geçişi ve tarımın gelişimiyle birlikte orman alanlarında birçok artış ve azalış dönemi olduğu görülmektedir. Fakat bu artış ve azalışların miktarı bölgeden bölgeye değişim göstermiştir. Örneğin; Kuzey Batı Avrupa için Romalılar dönemi muhtemelen ormansızlaşmanın yoğun olduğu ilk dönemdir. Bununla birlikte Roma İmparatorluğunun çöküşünü takip eden “Orta Çağ” boyunca orman alanlarının miktarı giderek artmıştır (Honnay 2004). Ortaçağ boyunca devam eden sonradan yerleşim ve ormanların kendini yenilenme süreci, kısmen de olsa Romalılar döneminden bağımsız olarak gerçekleşmiştir (Dupouey *et al.* 2002, Van Walleggem *et al.* 2003). Buna karşın, Kuzeydoğu Amerika’da ormanların büyük miktarlarda kendini yenilemesi 17. ve 18. yüzyılda Avrupa’dan gelen ve 19. yüzyılda en yüksek miktara ulaşan Avrupalı göçmenler ile olmuştur. Göçmen tarımının, tarıma elverişsiz alanlardan daha elverişli olan Great Plains’daki alanlara kaymasıyla orman alanları hızla artmıştır (Whitney 1994).

Her ne kadar tarım insanoğlu için vazgeçilmez bir ihtiyaç olsa da; ormanlar, yaşayan, çoğalan; ekonomik ve teknik yararlanma olgusu içerisinde tükenmez kaynak özelliği gösteren, bu nedenle insanoğluna esin kaynağı olan ve ona güç veren, insanlığın kalkınmasını, mutluluğunu, refahını sağlayan önemli bir anahtardır. Planlı bir orman

yönetiminin ilk olarak Avrupa’da ortaya çıktığı görülmektedir (Aslankara 1998). Avrupa’da ilk defa 11. yüzyılda İngiltere’de Norman krallarından I. William avlandığı alanlardaki ağaç servetinin korunması için ilk orman yasalarını koyarak bu süreci başlatmıştır. Ormanın ilk tanımlarından birine de 1717 yılında basılan Manwood’un Forest Laws adlı eserinde rastlanır (s.143. 4. basım 1717). Manwood’a göre orman; kralın zevki ve memnuniyeti için onun koruması altında orman avcılığının, yaban hayvanları ve kuşların yaşama ve beslenmesi için ayrılan ağaçlıklı alanlar ve besleyici otlaklardan oluşan belirli bir alandır (Ayanoglu 2004a).

Kapsamlı orman yasaları ise ilk olarak 1827’de Fransa’da, 1853’te Avusturya’da, 1919’da da İngiltere’de çıkarılmıştır. Bu süreç içerisinde, sanayi devrimine yönelik gelişmeler, özellikle enerji üretimi ve konut yapımı için duyulan gereksinimler ormanlarda gözlenen hızlı tükenişin başlıca nedenidir. Ayrıca İngiltere’de demirin eritilmesi işleminde 18. yüzyıl başlarına dek yalnızca oduna ya da odun kömürüne dayalı enerjinin kullanılması, orman kıyımını hızlandırıp yaygınlaştırmıştır (Aslankara 1998). Bu devirde odun hammaddesi uzun bir süre inşaat sektörü için kullanılabilen en uygun materyal olmuştur (Iwai 2003).

Anadolu ormanlarının gelişimi için ise farklı görüşler ileri sürülmektedir. Evliya Çelebi ünlü Seyahatname’sinde sadece Güneydoğu Anadolu’nun yeşil örtüsü ile ilgili olarak *“ormanlar öyle sık ki Van’dan kalkan bir sincap ayağı toprağa değmeden daldan dala İskenderun körfezine ulaşır”* demektedir (Günay 1995). Ayrıca Seyahatname’de İç Anadolu ormanları ile ilgili olarak Ankara dolaylarında iri gövdeli ağaçlardan oluşan bir ormanın bulunduğu ve 1402 Ankara Savaşı’nda Timur’un fillerini bu ormanlarda sakladığı ifade edilmektedir (Aytuğ 1970). Timur’un fillerini gizlediği Ankara çevresindeki bu ormanların yerinde bugün bir tek ağaç bile bulunmamaktadır (Yumurtacı 1999). Bu görüşlerin aksine Bernhard (1935) İç Anadolu ormanları hakkında şu görüşleri savunmuştur: “Bütün eski tarihçi ve yazarların eserleri bize İç Anadolu’nun milattan 400 yıl öncesinde dahi tamamıyla ormansız bulunduğunu ispat edecek doğrultudadır. İç Anadolu’nun doğal durumu ve oluşumu gereği daima ormansız kalmaya mahkûm olduğunu, tarihçi ve yazarlar doğrulamaktadır. Tarih İç Anadolu’daki orman varlığını hiçbir zaman kaydetmemektedir.” Bu görüş giderek geçerliliğini

kaybetmektedir. General Von Moltke 1839 yılında Tokat ilinin güneyinde ormanla kaplı dik yamaçlardan bahsetmekte ve o zaman Diyarbakır yakınındaki Maden ilçesinden çıkarılan maden cevherinin Tokat'a sevk edilerek oradaki haddehanelerde bakır üretildiğini ve bunun için çok fazla odun tüketildiğini yazmaktadır. Dilimizde geçen “Çal” ve “Çalış” kelimeleri etimolojik bakımdan orman ve ormanla kaplı alan manasına gelmektedir. Örneğin; Ankara yakınında bulunan Çal dağının eskiden ormanla kaplı olduğu muhtemeldir. Yapılan araştırmalara göre dağın eteklerinde bugün yabani armut ve badem ağaçlarından başka bir şey kalmamıştır. Niğde'ye yakın bir yerde bulunan Bor ilçesi isminden de anlaşılacağı üzere “Çam ormanı” anlamına gelmektedir. Oysaki bugün Bor civarında çam ormanının izine dahi rastlanılmamaktadır (Uslu 1973).

İç Anadolu'da yapılan arkeolojik araştırmalar, en az 42 noktada karaçam, meşe ve ardıç türleri ağırlıklı olmak üzere çok sayıda kalıntı orman parçasına rastlanılmaktadır. Anadolu'da merkezi bir konuma sahip Tuz gölü, Konya, Ankara, Polatlı ve benzeri noktalardan ayrı olarak Kayseri, Nevşehir, Yozgat ve Sivas'a kadar olan yörelerde de pek çok orman artığına rastlanılmaktadır. Konya'da Süberde'nin alt prehistorik çağdan yakın zamanlara kadar Sedir, Çam, Gökknar ve Ardıç ormanları ile kaplı olduğu, Kestane, Ihlamur, Kavak, Söğüt, Huş ve benzeri yapraklı türlerin de mevcut olduğu arkeolojik (“**polen**” analizlerine dayalı) olarak saptanmıştır (Günay 1997). Gordion Kral Mezarı buluntularına ait 21 örnek üzerinde yapılan ksilolojik¹ inceleme sonucu Porsuk, Toros Sediri, Sarıçam, Kokulu Ardıç türleri tespit edilmiştir. Gordion ve çevresi, yukarıda belirtilen türlerin bulunacağı ormanlardan 100–150 ve daha fazla km uzaklıklarda bulunmaktadır. Mezarda bulunan ağaç gövdeleri, 2500 yıl içerisinde Anadolu'da ormanın insan etkisiyle yerini bugünkü Antropojen Step'e bırakarak çevredeki dağlık kısımlara nasıl çekilmiş olduğunu göstermektedir (Aytuğ 1970). Bu bulgular ışığında İç Anadolu steplerinin geçmişte gevşek yapıda da olsa bir orman örtüsüyle kaplı bulunduğu kabul edilebilmektedir (Uslu 1970). Ormanlar Anadolu Yarımadasında, insan olgusu ve zamanla ters orantılı olarak azalmıştır. Mevcut ekolojik koşullara göre ülkemizin en az % 50'sinin ormanlarla kaplı olması gerekirken bugün bozuk ormanlarımızda dahil bu oran % 27,2 düşmüştür (Öztürk 1995).

¹ **Ksiloloji**, odun hücrelerinin ve odun dokularının sayısal olarak değerlendirilmesi, odundaki doku oranlarının saptanması vs. işlerle uğraşan bilim dalı.

Bugün ülkemizde ulusal ve siyasi iradenin doğal kaynakların korunmasına yönelik olduğu söylenememektedir. Yasalar toplumsal iradeyi yazılı biçimde ifade eden metinler olduğuna göre; yakın dönem için yapılacak kısa bir inceleme bu hususu açık bir şekilde ortaya koyacaktır (Ayanoğlu 1994). Bilindiği gibi, temel ögesi başta ağaç ve ağaççıklar olmak üzere bitkiler olan, çok sayıdan “alt” sistemden oluşmuş “canlı” sistemler ve bir anlamda da “varlıklar” olarak, yerleriyle birlikte “orman ekosistemi” sayılmaktadır. Bu varlık, herhangi bir nedenle ortadan kalkabilmekte: Sözgelimi; Yanabilmekte; “zararlı” böcek ve mantarların ya da iklim koşullarının yahut da hava kirliliğinin etkisiyle “ölebilmekte”; ağaç ve ağaççıklar ya da toplulukları insanlar tarafından herhangi bir yolla yok edilebilmekte; yoğun ve yanlış yararlanma nedeniyle kendini yenileme gücünü giderek yitirebilmekte; hukuksal olarak “orman” sayılan alanlar daraltılabilmektedir (Çağlar 2000). TMMOB Orman Mühendisleri Odası’nın yaptığı bir araştırma 1950 yılından günümüze kadar kaybedilen 2.700.000 ha. civarında orman alanının % 56’sının parlamentoda çıkarılan yasalar ile yitirildiğini göstermektedir. Tüm bunların yanı sıra yine aynı kuruluşun yaptığı bir başka araştırmaya göre ülkemizde 62 adet değişik yatırım alanı için yaklaşık 30.000 kişi ve kuruluşa 1.000.000 ha. yakın orman alanı “Kamu Yararı” adı altında kullanımları yönünde tahsis edilmiş ve sonuçta ormanlarımız Anayasamızın 169. maddesine aykırı olarak üstü kapalı bir şekilde özelleştirilmiştir (Konukçu 2001).

Ülkemizde baskı gruplarının, özellikle yasama organı üzerinde etkileri görülmektedir. Bunun çeşitli örneklerini görmek mümkündür. Öncelikle milletvekilleri tarafından verilen önergelerin büyük çoğunluğu kendi seçim bölgelerini kapsayan konularla ilgilidir. Bunlar genellikle yol yapımı, zirai kredilerin artırılması, su getirilmesi, ormanlık bölgelerin kalkındırılması, hayvancılıkla geçinen bölgelere yardım, konut sorunu vb. konuları kapsamaktadır. Milletvekillerinin, seçildiği bölgenin sorunlarını araştırma ve soru sorma yoluyla ilgili bakana yöneltmesi, seçmene seçim sırasında verdiği sözlerle doğrudan bağlantılı olduğu için doğal sayılmalıdır. Bunları, seçim döneminde ya da sonradan karşılaştıkları baskıların dışı vurulmasının bir delili olarak saymak gerekir. Çünkü aynı milletvekilleri, yeniden seçilmek kaygısıyla aynı bölgede seçim çalışmalarına başlayacaktır (Aslan ve Gül 2004).

Tüm bu bilgiler ışığında ülkemiz açısından ormancılığın tarihi gelişimini incelediğimizde ise Osmanlı İmparatorluğu dönemi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere iki ana dönemle karşılaşilmektedir. Türkiye ormancılığının bugününü objektif olarak değerlendirebilmek için ormancılığımızın Osmanlı İmparatorluğu döneminin de bilinmesi gerekmektedir. Bu amaçla öncelikle İmparatorluk dönemi ormancılığına kısaca değinilecektir. Daha sonra ise bu çalışmaya esas olan, Cumhuriyet dönemi ormancılığı kendi içerisinde sosyal, ekonomik ve politik açıdan farklılıklar gösteren alt bölümler halinde ele alınacaktır. Elde edilen bulgulardan hareketle sonuç ve öneriler sunulacaktır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

1. “Türkiye Ormancılığının Mevzuatı, Tarihi ve Vazifeleri” adlı kitap; T.C Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü yayını olan bu kitap, Prof. Em. Bernhard tarafından yazılmış ve Nihad Basri Somel tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Kitapta, Türkiye ormancılığının tarihi seyri, Anadolu ormanlarının durumu, ormancılıkla ilgili yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelerin gerekliliği ve ayrıca Anadolu ormanlarının Türkiye ekonomisi için önemi konuları üzerinde durulmuştur (Bernhard 1935).

2. “Türkiye’de Orman Suçları, Türleri, Sebepleri, Önlenmesi Çareleri Üzerine Araştırmalar” adlı doktora tezi; Prof. Dr. Metin Özdönmez tarafından İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Politikası ve Amenajman Kürsüsünde hazırlanmıştır. Çalışmada, ormancılıkla ilgili Türkiye’de işlenen çeşitli orman suç ve cezalarının tarih boyunca uğradığı değişiklikler, orman suçlarının niteliği ve sistematik sınıflandırması ve son olarak da suçların coğrafik yayılışının tespiti amaçlanmıştır (Özdönmez 1964).

3. “Türkiye’de Ormancılık Anayasa İlişkileri” adlı kitap; İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi yayını olan bu kitap Prof. Dr. Selahattin İnal tarafından yazılmıştır. Kitapta Türkiye’nin ormancılık sorunları üzerinde durulmuş ve ormancılıkla ilgili hükümlerin 1961 tarihli Anayasa’mıza girişi ve 1970 yılında Anayasa’nın 131’inci maddesinde yapılan değişiklikler incelenmiş ve daha sonra yapılan değişiklikler eleştirilmiş, yazar son olarak kişisel fikirlerini ifade etmiştir (İnal 1971).

4. “Türkiye’de Devletten Başkasına Ait Ormanların İdare ve İşletilmesi Üzerinde Araştırmalar” adlı doktora tezi; İstanbul Üniversitesi Ormancılık Politikası Kürsüsünde Prof. Dr. Turhan İstanbullu tarafından hazırlanan bu tezde orman mülkiyetinin doğuşu ve gelişimi ile dünyadaki ormanlık alanlar, orman mülkiyet türleri ve bunların doğuşu hakkında bilgiler verilmiş, değişik Avrupa ülkeleri üzerinde verilen orman mülkiyet türleri ve alanları ile devletten başkasına ait ormanların, büyüklük, işletme şekli, ağaç servetine ve yıllık verim bakımından devlet ormanları ile olan kıyaslaması

yapılmıştır. Tezin özel bölümünde ise bahsi geçen ölçütlere göre Türkiye ormancılığı değerlendirilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur (İstanbul 1978).

5. “Türkiye’de Ormancılık Politikası” adlı kitap; Yücel Çağlar tarafından hazırlanmıştır. Çalışma iki bölümde hazırlanmıştır. İlk bölümde, Türkiye ormancılığının Tanzimat öncesi Osmanlı İmparatorluğu dönemine ilişkin oluşumlar irdelenmiştir. Daha sonra ise Tanzimat’tan Cumhuriyet’e değin geçen evre ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Türkiye’de devletçilik uygulamalarından yola çıkılarak, ormanlarda devlet işletmeciliği olgusu irdelenmiştir. Ayrıca devlet orman işletmeciliğinin ekonomik ve politik yönden irdelenmesin ilişkin denemelere yer verilmiştir (Çağlar 1979).

6. “Hukuksal Açıdan Orman Emlaki ve Orman Mülkiyetinin Temelleri” adlı doktora tezi; İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Hukuku kürsüsünde Prof. Dr. Sedat Ayanoğlu tarafından hazırlanan bu tezde orman mülkiyeti beş bölüm halinde incelenmiştir. Birinci bölümde kamu malları hakkında özet bilgi verilmiş, kamu malları ile Devlet arasındaki ilişkinin niteliği hakkında doktrindeki görüşler incelenmiş ve ormanların kamu malları arasındaki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde ise muhafaza ve milli parkların hukuksal statüleri incelenmiştir. Üçüncü bölüm ormanın tanımı ve kapsamına ayrılmıştır. Dördüncü bölüm ise zilyetlik ve tapu sicili konularına ayrılmış ve son olarak beşinci bölüm ormanlar üzerinde kurulan irtifak haklarına ayrılmıştır (Ayanoğlu 1986).

7. “3116 Sayılı Orman Yasası ve Sonrası” adlı yayın; 7 şubat 1987 yılında Türkiye Ormancılar Derneğince düzenlenen Cumhuriyet Dönemi Ormancılığımızda 3116 sayılı Orman Yasası ve Sonrası adlı sempozyumda Prof. Dr. Sedat Ayanoğlu tarafından sunulmuştur. Bildiri dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 1920-1937 yılları arasındaki ormancılığımız hakkında kısa bilgi verilmekte daha sonra ise 3116 sayılı Yasanın gerekçeleri ile temel esasları üzerinde durulmaktadır. İkinci bölüm, 1950-1960 yıllarında orman mevzuatında yapılan değişikliklere ayrılmıştır. Üçüncü bölüm, 1960-1980 yılları arasında yapılan değişikliklere ayrılmıştır. Dördüncü ve son bölüm ise 1980 sonrası yapılan değişikliklere ayrılmıştır (Ayanoğlu 1987).

8. “Orman Arazilerinin Azalmasına Yol Açan Yasal Düzenlemeler” adlı yayın; İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisinde yayımlanan bu yayında, dünyada ve ülkemizde orman azalmasının temel nedenlerine kısaca değinilmiş ve özellikle Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberliği Yasası ile Orman Köylülerinin Kalkındırılmalarının Desteklenmesi Hakkında Yasada bazı değişiklikler yapan 4127 sayılı Yasanın orman azalmasına yol açabilecek hükümleri üzerinde durulmuştur (Ayanoğlu 1994).

9. “Türk Orman Hukukunda Maki Uygulaması ve Sonuçları” adlı yayın; İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisinde yayımlanan bu yayın, maki kavramı ve benzer formasyonları üzerinde durulmuş, maki uygulamaları hakkında bilgi verilmiş, Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararının da bir değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır (Ayanoğlu 1996).

10. “Anayasa Hükümleri Karşısında Orman Mevzuatı” adlı yayın; 3-4 Haziran 1999 tarihinde Ankara’da Türkiye Çevre Vakfı’nca Düzenlenen Ormancılık Hukuku adlı toplantıda Prof. Dr. Sedat Ayanoğlu tarafından sunulmuştur. Toplantıda ormancılığın çeşitli yönleri, hukuk kuralları açısından ele alınmış ve mevzuat hükümleri, uygulama açısından tartışılmıştır (Ayanoğlu 1999).

11. “Türkiye’de Ormanlardan Yararlanmanın Yasal Esasları” adlı yayın; doktora tezi olarak İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Hukuku Doktora Programında Doç. Dr. Aynur Aydın Coşkun tarafından hazırlanmıştır. Çalışmada, ağırlıklı olarak çoğu açıdan farklılık arz eden devlet ormanlarından, bunun yanı sıra, diğer mülkiyet türlerinde yer alan ormanlardan yararlanmanın hukuksal esaslarına yer verilmiş ve bu konuda mevzuatta oluşan karmaşaya bir açıklama getirilmeye çalışılmıştır (Coşkun 1999).

12. “Nereden Nereye Ormancılığımız” adlı kitapçık; Türkiye Ormancılar Derneği tarafından Mustafa Yumurtacıya hazırlatılmıştır. Bu kitapçıkta, 1928 yılından günümüze ormancılığımızdaki gelişmelerden, ormancılığın verdiği savaşımdan örnekler sunulmuştur (Yumurtacı 1999).

3. MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmanın ana materyalini TBMM, Millet Meclisi ve Danışma Meclisi tutanakları oluşturacaktır. Tutanaklara ilişkin ayrıntılı bilgi EK 1 ve EK 2’de ayrıca verilecektir. Yasalar yapılırken yaşanan tartışmalar tutanaklar ile sabitlenmiştir. Dolayısı ile ulusun temsilcilerinin yasanın oluşumuna nasıl etki ettikleri bu kaynaklardan incelenecektir. Bu amaçla üç ay süreli TBMM kütüphanesinde tutanak ve mikrofilm taraması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca İ.Ü. Orman Fakültesi Kütüphanesi, İstanbul Barosu Kütüphanesi, Türkiye İstatistik Kurumu, Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, TMMOB Orman Mühendisleri Odası ve Türkiye Ormancılar Derneğine gidilmiş, konuyla ilgili tarihsel dokümanlara ulaşılmıştır. Konuyla ilgili elektronik kütüphanelerden de faydalanılmış Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı, Sayıştay ve Yargıtay’ın elektronik ortamdaki dergi, rapor vb. dokümanları incelenmiştir. Dönemlere ilişkin geçmiş gazete sayıları okunmuş ve ilgili dönemlerin sosyo-ekonomik ve politik durumu anlaşılmaya çalışılmıştır.

Tez başlığı her ne kadar geniş bir kapsama sahip ise de bunda amaç konular arası ilişkilendirmeleri ve bütünlüğü sağlayabilmektir. İncelemede; yasaların toplumda bulunduğu yansımalar, toplumun yasama sürecine olan etkisi ve yasa koyucunun toplumla olan etkileşimi ayırt edici kıstas olarak kullanılacak ve kapsam daraltılacaktır.

Türkiye’de ormancılık uygulamalarına yön vermek amacıyla başta anayasa olmak üzere yasa, yönetmelik, talimatname, tamim, esas ve namelerle “60” yasal düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenlemeler EK 3’te ayrıca verilecektir. Çalışmada orman mevzuatında yapılan ve çıkarıldığı dönemde toplum üzerinde önemli etkilere sahip olan, başta 3116 sayılı Orman Yasası olmak üzere 4785, 5653, 5658, 6831, 1744, 2896, 3302, 3373, 4114, 4999, 5177, 5192 sayılı Yasalar sırasıyla incelenecektir. Yasalar incelenirken özellikle ormanın tanımının yapıldığı 1’inci ve 2’nci maddeler ile orman alanlarının azalmasına neden olduğu düşünülen maddeler üzerinde durulacaktır. Tüm bu kıstas ve değerlendirmeler ışığında sonuca gidilerek çözüm önerileri sunulacaktır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1 Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Ormancılığı

İmparatorluk dönemi ormancılığının daha iyi anlaşılabilmesi için imparatorlukta uygulanan toprak sisteminin bilinmesi gerekmektedir. Bu noktadan hareketle öncelikle İslam Hukuku'nun toprak mülkiyetiyle ilgili prensipleri incelenecektir.

İslam Hukuku'nda devlet mülkiyetine giren ve aynı zamanda devlet mülkiyetinde bulunan topraklar; biryandan fethedilen arazilerden, diğer yandan da mülk arazide meydana gelen iç değişimler sonucu, belli şartlara bağlı olarak, mülk arazinin devlete geçişiyle elde edilmiştir. Toprağı fethedilen toplumun dini-sosyal yapısı, İslam hukukunu etkilediği gibi, toprağın zorla veya anlaşma ile alınması da, mülkiyet ilişkilerine etki etmiştir. Bu şekilde meydana gelen ve devletin mülkiyetinde bulunan toprakları;

- 1) Fetihle kazanılan topraklar
- 2) Değişik nedenlerle hazineye geçen topraklar olarak sıralanabilmektedir

(Bayrakçı 1990).

Toprak savaşarak alındığı takdirde özel mülk oluşuna bakılmaksızın paylaşmaktadır. Fethedildikten sonra araziler veya gazilerden başka diğer Müslümanlara dağıtılan topraklar Öşür Arazi sayılmıştır. Öşür, kazanılan arazinin zekatı hükmünde olduğundan ve bu kabil topraklardan alındığından bu topraklar öşür arazi olarak adlandırılmaktadır. Bazı araziler ise fethedildiği halde sahipleri olduğu gayrimüslim kimselerin elinde bırakılmakta, buralardan arazi vergisi olarak haraç alınmakta ve bu tür topraklara da Haraç arazi denilmektedir. Gerek öşür ve gerekse haraç arazi, niteliklerinden de anlaşılacağı üzere özel mülkiyetin konusu olmaktadır. Ayrıca miri araziden elde edilen yıllık vergi veya öşürün, ikta adı altında savaşlarda ve diğer devlet işlerinde üstün başarı gösteren kimselere dağıtılan bir kısmı da bulunmaktadır (İstanbul 1978).

Bu görüşlerin ışığında İslam’da araziyi mülkiyet bakımından üçe ayırmak mümkündür:

- 1) Özel mülkiyetteki arazi
 - a) Öşür arazi
 - b) Haraç arazi
 - c) İkta usulü ile sahip olunan arazi
- 2) Devlet mülkiyetindeki arazi
- 3) Mülk araziden vakfedilen arazi (Özdönmez vd. 1996)

Nizâmülmülk’ün Siyasetnâme isimli eserinde de ikta, has ve sipahi gibi kavramların Büyük Selçuklular dönemine kadar götürüldüğü görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu’nda ise ikta sistemi daha da geliştirilerek topraklar öşrî, haracî ve mirî olarak üçe ayrılmıştır (Özdemir 2004). Fakat ormanlara ilişkin bir düzenlemeye gidilmemiştir. Bu durum 1858 tarihli Arazi Kanunnamesine kadar, bu şekilde devam etmiştir.

İmparatorlukta toprakların mülkiyete göre sınıflandırılması 1858 tarihli Arazi Kanunnamesiyle gerçekleşmiştir. İmparatorlukta ilk kez arazi ile ilgili bütün işlemler, çeşitli tanımlamalar bu Kanunnamede yer almıştır. Köy ve kasabaların hudutları belirlenmekte, belgelere bağlanmıştır. Toprak işlenerek, boş bırakılmamaya çalışılmış ve ayrıca ilgisine “tuğralı” ve gösterişli tapu senetleri verilmiştir. (Günay 2003).

Kanunnamenin 104. maddesi dönemin ormancılık anlayışını yansıtmaları bakımından ilginç olup, şöyledir: *“Madde 104 – Cibal-i mübaha olan ormanlardan herkes odun ve kereste kesebilir. Bu tür ormanların kullanımından dolayı vergi istenmez. Ancak şahıs korusu haline getirilemez.”* (Gümüş 2004).

Bilindiği üzere Osmanlı İmparatorluğu döneminde ormanların büyük bölümü cibal-i mübaha olarak değerlendirilmiş, Saray ve Tophane’nin kullandığı ormanlar dışında, ormanlardan yararlanma tamamen serbest bırakılmıştır.

Ormanların ekonomik bir değer olarak kabul edilmesi ve işletilmesi Tanzimat’tan sonra, 1856 Kırım savaşı sonuna denk gelmektedir. Morawitz (1978)’e göre dış borç için

İngiltere'ye başvuran Osmanlı İmparatorluğu, İngiliz ordusuna kereste, buğday ve bakır teslim edilmesi ile ödenecek olan 1.000.000 sterlinlik bir borç vermeye hazır olduğunu bildirmiş ancak Osmanlı İmparatorluğu tarafından verilecek maddelerin miktarının belirlenme işlemlerinin uzun sürmesi sonucu borç alınamamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun aldığı ilk dış borcun Kırım savaşı sırasında alınan dış borç olduğu bilinmektedir (Yılmaz 2002). Bu dönemde İmparatorluk savaşı öne sürerek savaşta müttefik olduğu Fransa'dan borç istemekte, Fransızlar ise borç veremeyeceklerini ifade ederek, İmparatorluğun ormanlardan elde edeceği gelirleri gündeme getirmektedir (Kılıç 2004). Gelişen ikili ilişkiler sonucu ülkemize uzman Fransız ormancılar getirilmiş ve bu uzmanlar Türkiye'de 1858'den 1876'ya kadar 19 yıl çalışmıştır. Tassy, Stème, Bricogne, Gallmiche, Godchaux, Chèrvau, Simon Türkiye'de hizmet gören uzmanlardandır. Bu uzmanlar zamanında Türkiye'nin özellikle Avrupa'daki toprakları ile adalar denizindeki (yazar büyük olasılıkla Ege denizini kastediyor), adaları gibi odun ve kerestesi kolayca satılabilen yerlerin ormanlarını incelenmiş; bununla birlikte Sinop, Kastamonu, Kazdağı civarı, Konya ve Karaman gibi yerlerde bulunan ormanlarda incelemeye tabi tutulmuştur (Bernhard 1935). Adı geçen uzmanların dönemin ormancılığına olan en büyük etkisi Orman Nizamnamesi ile olmuştur.

Nizamname ülkemiz ormancılığına yön veren ve ormanların korunması ile işletilmesine yönelik ormancılık politikasını belirleyen ilk ve en önemli yazılı bir belgedir (Özdönmez vd. 1981). Orman Nizamnamesine kadar imparatorlukta ormanlar beş ana grupta toplanmıştır. Bunlar "Tersane ve tophane ormanları" mülkiyeti devlete ait olan ormanlar, "Ahali-i kuraya ait ormanlar" köylere ait, "Eşhas uhdesindeki ormanlar" özel kişilere ait, "Evkaf ormanları" vakıflara ait ve halkın ortak kullanımına açık "Cibal-i mübaha ormanları" dır (Günay 2003).

Nizamnameden sonra ise ormanlar mülkiyet bakımından: 1) Doğrudan doğruya devlete ait ormanlar, 2) Evkafa (Vakıflara) bağlı ormanlar 3) Kasaba ve köylere mahsus baltalıklar, 4) Kişilere ait korular, biçiminde dört kategoriye ayrılmıştır (Özdönmez vd. 1996). Mülkiyeti düzenleyen bu nizamname ile Fransız uzmanlar Türkiye'deki orman varlığının mevcudiyetini sağlamlaştırmak, elde olunacak gelirin de aynı suretle devamlılığını temin etmek istemişlerdir (Bernhard 1935). Nizamname cibal-i mübaha

anlayışını ortadan kaldırmakta ve ormanlardan yararlanmayı belirli esaslara bağlamaktadır. Öyle ki; Orman nizamnamesi, Devlet ormanlarından izinsiz ağaç kesmeyi, ağaçların kabuklarını soymayı, ormanlardan izinsiz olarak taş, toprak, taze ve kuru yaprak, maden vb. şeyleri çıkarmayı, belli edilmiş yerler dışında kömür yapmayı, izinsiz hayvan otlatmayı, kasten orman yakmayı yasaklamış ve bu suçları işleyenler hakkında cezalar düzenlemiştir (Özdönmez vd. 1996). Nizamname ile bazı yabancı şirket ve şahıslara imtiyazlar verilmiş, ormancılık faaliyetlerinin bir kısmı özel şahıslara devredilerek devlet ormanlarında özel teşebbüsün yolu açılmıştır.

Nizamnamenin önemli bir özelliği de günümüze kadar gelen zati ihtiyaç kavramına yer vermesidir. Nizamname ile baltalığı bulunmayan köy ve kasaba halkına Devlet ormanlarından:

1) Zati ihtiyaç, alet ve yakacak odun için parasız kesimde bulunmak;

2) Her köyün ait olduğu pazaryerlerinde satmak ve kendi araba ve hayvanını kullanmak şartı ile odun ve kömür üretmek ve bunları pazar veya evine taşımak şeklinde izinler verilmiştir (Bernhard 1935). Kabul edilen bu faydalanma haklarına ilişkin hükümlerin uygulanmasının, gerek orman-köylü ilişkileri, gerekse Devlet ormanlarının korunması üzerinde olumsuz etkileri olmuştur. Özellikle devlet ormanlarından köylülere tanınan yapacak ve yakacak odun alma hakkı bir takım haksız kazançlara yol açmıştır. Şöyle ki, köylü zati ihtiyacı için gerekli kereste ve odunu civar ormanlardan kaçak olarak sağlamış ve bu amaçla kendisine verilen bedelsiz ruhsatnamelerle ormandan çıkardığı ürünü ise satmıştır. Aynı şekilde ticaret amacıyla aldığı bedelli ruhsatnameler çok zaman hak sahibi olmayan odun tüccarlarının kolaylıkla menfaat sağlamasına yaramıştır. Zira Nizamname köylülere ticaret için verilecek kerestenin miktarını sınırlamamış olduğundan, araya giren tüccarlar köylüye verilen ruhsatname bedelini yatırarak ürünü kendileri almışlar, köylülere ancak ağacı kesmek ve taşımak işleri için para ödemişler ve böylece büyük kazanç sağlamışlardır (Özdönmez vd. 1996).

Baltalıkların büyük ölçüde tahrip olmasına neden olan bu uygulamanın, olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için 11 Ekim 1920 tarihinde 39 Sayılı Baltalık Yasası yürürlüğe konmuştur. Bu yasa ile yalnızca odunculuk, kömürcülük ve kerestecilikle

uğraşan veya verimli ormanlara en çok 20 km mesafede olan köylere baltalıklardan yararlanma hakkı tanınmıştır. Sonuç olarak, bu şartları taşımayan ama odun gereksinimi bir şekilde karşılamak zorunda olan diğer köyler, yine Devlet ormanlarına yönelmiş ve daha büyük tahribatlara yol açılmıştır (Günay 2003). Yasanın çıkarılış amaçları içerisinde yıllardır savaşlardan yorgun düşmüş bir halkı Kurtuluş Savaşına motive etmekte vardır.

Küçük (1978) bu konudaki görüşlerini “Kurtuluş savaşının örgütlenmesine eşraf ve mülk sahipleri daha büyük bir istek ve rahatlıkla katılıyor.’ Ama her savaş ya da devrim “Halk” olmadan kazanılmaz. Bunların katılımını sağlamak gerekir. Baltalık yasası bu yöndeki girişimlerden birisidir. Orman köylülerinin yeni oluşan siyasi örgütlenmeye katılımlarını sağlamayı amaçlıyor” şeklinde ifade etmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra ise ormancılıkla ilgili yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler Cumhuriyet dönemi ormancılığı başlığı altında incelenecektir.

4.2 Cumhuriyet Dönemi Ormancılığımız

Baltalık Yasasının yukarıda belirtilen sakıncalarını ortadan kaldırmak için 15 Nisan 1924 tarihinde 484 sayılı İntifa Hakkı Yasası çıkarılmıştır. 11 maddeden oluşan bu yasa ile köylülerin veya köy yapısındaki kentlerin Devlet ormanlarından yararlanması olanaklı hale getirilmiştir. Çıkarılan bu yasa ile bu konuda tekrar 1870 tarihli Orman Nizamnamesi hükümlerine dönülmüştür (Gümüş 2004). Yine aynı yıl çıkarılan 504 Sayılı Ormanların Usulü İdareyi Fenniyeleri (Ormanlarının Bilimsel Yöntemlerle Yönetimi) yasası ile önceden sadece devlet ormanların da uygulanan ormanların işletme planlarıyla yönetimi tüm ormanları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Teknik ormancılık dönemine geçişte en önemli düzenleme ise, 1926 yılında Prof. Bernhard tarafından hazırlanan fakat yasalaşamayan orman yasa tasarısıdır. Bu tasarı yasalaşamamasına karşın, 1937 yılında çıkarılacak olan 3116 sayılı Orman Yasasına temel olmuştur.

Bernhard (1935) bu konudaki görüşleri “Türkiye topraklarının, ormanlarda dahil olmak şartı ile en büyük parçasına Devletin sahip olmasından ve mevcut orman parçalarının da

halihazırda az bulunmasından ve az olan bu ormanlarında çoğunun “Koruma Karakteri” taşımasından; memleket sularının orman içinde bulunmalarından ve bu suların tarım işletmesi ile halk gıdasının ana kaynağı olmasından dolayı Türkiye topraklarının işletme şekilleri hakkında esas hüküm ve karara sahip olan makamında Devlet makamı olması lazım gelir. Devlet makamının şu vasfı ve şu hakkı Orman yasanın hükümlerinde de açıkça ifade edilmiş olmalıdır.” şeklinde ifade etmektedir. Tüm bu görüşler ışığında öncelikle 1924 Anayasasında değişikliğe gidilmiştir.

1924 Anayasasının 3115 sayılı Yasayla değişik 74’üncü maddesinin birinci fıkrasında, *“Umumi menfaatler için lüzumu, usulüne göre anlaşılmadıkça ve mahsus yasaları mucibince değer pahası peşin verilmedikçe hiçbir kimsenin malı istimval ve mülkü istimplâk olunamaz.”* (Kamu yararına gerekli olduğu usulüne göre anlaşılmadıkça ve özel yasaları gereğince karşılığı peşin verilmedikçe hiç kimsenin malı ve mülkü kamulaştırılmaz.) ifadesi ile kamu yararına istinaden kamulaştırmanın önü açılmıştır(Saraç 2002). Yine aynı maddenin ikinci fıkrasında *“Çiftçiyi toprak sahibi yapmak ve ormanları Devlet tarafından idare etmek için istimplâk olunacak arazi ve ormanların istimplâk bedelleri ve bu bedellerin tediye sureti, mahsus yasalarla tayin olunur”* (Çiftçiyi toprak sahibi yapmak ve ormanları Devlet tarafından idare etmek için istimplâk olunacak arazi ve ormanların istimplâk bedelleri ve bu bedellerin ödenmesi şekli, özel kanunlarla düzenlenir.) ifadesi ile gelecekte çıkarılabilecek bir yasanın ilk işaretleri verilmiştir. Dikkat edilirse 3116 sayılı Orman Yasası, Anayasa’ya devletçilik ilkesinin konulmasına ilişkin 3115 sayılı yasaı takiben çıkarılmıştır (Çağlar 1979). Bu yasa ile 3116 ve 4785 sayılı yasalar için uygun zemin oluşturulmuş, ormanların devletin mülkiyetine geçişi ve özel ormanlar üzerinde de devlet kontrolü sağlanmıştır (İnal 1971).

Çalışmanın bundan sonraki aşamaları, dönemler halinde ilgili yasaların incelenmesi şeklinde gerçekleştirilecektir. İncelemede toplumun büyük bir kısmını ilgilendiren ve çıkarılan yasaların esasını oluşturan belli başlı maddeler üzerinde durulacak ve meclis görüşmelerinde kanunların şekillendirilişi irdelenecektir. Yasaların çıkarılış amaçlarının daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle her döneme ait ekonomik, sosyal ve politik yapıyı tanıtıcı bilgiler verilecektir.

4.2.1 Korumacı-Devletçi Dönem (1937–1950)

Dönemin ekonomik yapısı incelendiğinde şu bulgularla karşılaşmaktadır. Dünya kapitalist sistemini altüst eden 1929 ekonomik buhranı, Cumhuriyet'in Osmanlı toplumundan devraldığı bir avuç sanayi ile kendiliğinden gelişemeyeceğini göstermiştir. Bağımsızlık Savaşı Türkiye'sinin devraldığı tüm sanayi varlığı, toplam 76.216 işçi çalıştıran, çoğu basit imalat düzeyindeki 386 işyerinden oluşmaktadır. Temel ağır sanayi hiç kurulamadığı gibi sanayi ile tarım arasındaki gerekli iç bütünleşmede gerçekleştirilememiş, tarıma dayalı bir ekonomiye sahip olunmuştur. Bu yıllar devletçilik adıyla bilinen bir tür devlet eliyle sermaye birikimini hızlandırma dönemidir (Gevgilili 1987).

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) 1 Mart 1922'de yaptığı konuşmasında yeni devletin, ekonomik kalkınma için gelecekte, devlet politikası haline gelecek olan görüşlerini şu şekilde açıklamıştır: “...*Ekonomi politikamızın önemli amaçlarından biri de; toplumun genel yararını doğrudan doğruya ilgilendirecek kuruluşlar ile, ekonomik alandaki teşebbüsleri, mali ve teknik gücümüzün ölçülerine uygun olarak devletleştirmektir... Yerli ürünlerimizin yurt içinde kullanılmasını yaygın hale getirmek amacıyla, gümrük konusunda, yerli mallarımızın korunmasını sağlayacak usullerin uygulanmasına başlanmıştır. Ormanlarımız, maden hazinelerimiz, dokuma sanayimiz korunacaktır.*” (Aydoğan 2005). Bu temel düşünceler üzerinde şekillenen Devletçilik anlayışı, Türkiye'nin mülkiyet düzeninde de stratejik yeri bulunan bir olgunun ilk dönemeci olmuştur (Gevgilili 1987).

Dönemin sosyal yapısı incelendiğinde ise şu bulgularla karşılaşmaktadır; Türkiye devletçilik politikaları izleyerek sanayileşme sürecini hızlandırmasına rağmen, İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı yıllarda, hala tarım ülkesi olma özelliğini korumaktadır (Çetin 1999). Çizelge 4.1'den de anlaşılacağı üzere bu dönemde kabaca toplumun % 75 gibi büyük bir kısmı kırsal kesimde yaşamaktadır.

Çizelge 4.1 Sayım yıllarına göre kentsel ve kırsal nüfuslar (Erkan 2004'den geliştirilerek alınmıştır)

Yıllar	Toplam Nüfus X 1000	Kentsel Nüfus X 1000	Toplam Nüfus İçerisindeki Yeri %	Kırsal Nüfus X 1000	Toplam Nüfus İçerisindeki Yeri %
1935	16158	3803	23,5	12355	76,5
1940	17821	4346	24,4	13475	75,6
1945	18790	4687	24,9	14103	75,1
1950	20947	5244	25	15703	75

Kırsal kesimden kente göç temellerini 1945–1950 döneminden almaktadır. Karayolu ve motorlu taşıt ulaşımının yaygınlaşması köy ve kent arasındaki ilişkilere yoğunluk kazandırmıştır. Haber kanallarının artması ile köylünün ve kentlinin sistemden “haberdar olma” ve buna göre karar almaları çabuklaşmış ve kolaylaşmıştır. Döneme ait okuryazar oranı çizelge 4.2’de verilmiştir. Tarımsal üretimde, traktörün yanı sıra, üretimi artırıcı diğer girdi kullanımının yaygınlaşması, tarım alanlarını ve tarımsal üretimi artırırken, dünya piyasalarındaki dalgalanmalardan ötürü tarım ürünlerine olan talepte tarımın büyümesini sağlamıştır. Gelişen tıbbın yaygın halk sağlığı programları ile kullanılması sonucu, ölüm hızı düşmüştür. Düşen ölüm hızı ile birlikte ortalama ömrün uzaması, hızla artan genç nüfus üzerinde yoğun bir baskı oluşturmuştur (Peker 1999).

Çizelge 4.2 Sayım yıllarına göre okuryazar oranı (DİE 2003a’dan derlenmiştir)

Sayım Yılı	Okur Yazar Oranı %			
	Toplam	Artış Oranı	Kadın (A)	Erkek (B)
1935	19,2	0	9,8	29,3
1940	24,5	27,6	12,9	36,2
1945	30,2	23,2	16,8	43,7
1950	32,5	7,6	19,4	45,5

Dönemin siyasi portresine bakıldığında ise 11 Kasım 1938’de TBMM tarafından İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanı seçilmesiyle başlayan, 12 yıllık Tek Parti dönemi göze çarpmaktadır (Aydoğan 2005). İsmet İnönü’nün hem Cumhuriyet Halk Partisi başkanı

(CHP) hem de Cumhurbaşkanı olması dolayısıyla bu dönem “*milli şef*” dönemi olarak anılmaktadır. *Mili şef* konumu ve geniş iktidar yetkileri bu dönemde İsmet İnönü’ye reformları uygulama kolaylığı sağlamıştır (Koçak 1997). Tek parti döneminde özellikle köye yönelik eğitim ve kültür reformlarına ağırlık verilmiş, 1932 yılında halk evleri, 1937 yılında da Köy Enstitüleri kurulmuştur (Karatepe 2001). Köy Enstitüleri girişiminin ardında yatan neden, çok kısa süre içerisinde çok sayıda öğretmen yetiştirmek ve kırsal kesimde ilköğretim sorununu, devlet bütçesine en düşük derecede yük getirerek çözmektir. Diğer bir amaç ise bu enstitülerden köy yaşamını ve kültürünü bilen, köye önderlik edebilecek iki yüz bin tarımcı öğretmen yetiştirmektir (Koçak 1997).

Dönemin önemli olaylarından birisi de, II. Dünya Savaşı sonrasında Marshall Yardım Programıdır. Program çerçevesinde, çiftçiler banka kredisi ve taksit olanaklarını kullanarak traktör almıştır. Bu sayede, toprak tasarruf formu ve üretim organizasyonunda köklü değişiklikler meydana gelmiştir: “Mekanizasyonun sonucu olarak, öküz ve karasabanın yanı sıra, ortakçılık da kısa sürede, neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır” (Akçay 1999). 1950’lerde kolayca işlenebilir hale gelebilecek tüm topraklar tarıma açılmıştır. Toprakların tarıma açılmasının yasal zeminini ise Çiftçiyi Topraklandırma Yasası hazırlamıştır. Bu yasayla birlikte Türk köylülerinin büyük çoğunluğu yasal olarak toprak sahibi olmuş veya toprak sahibi olma beklentisi içerisinde girmiştir (Keyder 1999).

Bu dönem ormancılık açısından özetlenecek olursa siyasal iktidarın, devlet işletmeciliğinin başarıliliğini kanıtlama uğraşlarıyla geçirilmiştir. Bir yandan mevcut orman işletmelerinin sözleşmeleri yenilenmez ve kimi özel sermayeli odun işleyen fabrikalar kamulaştırılırken, bir yanda da, devlet orman işletmeciliğinin gerektirdiği yapısal önemli bir sorun olan ormanların mülkiyeti sorunu çözülmeye çalışılmıştır (Çağlar 1979). Bu bilgilerin ışığında, ülkemizde teknik ormancılığın başlangıcı olarak kabul edilen ve bu alanda çıkarılan ilk yasa niteliğinde olan 3116 sayılı Orman Yasası TBMM tutanakları ve mazbataları çerçevesinde incelenecektir.

4.2.1.1 3116 sayılı Orman Yasası

Türkiye’de ormanın bilimsel olarak tanımlandığı ilk yasa 08.02.1937 tarihinde kabul edilen 3116 sayılı Orman Yasasıdır. Yasa çıkarılırken ormanların yüklenicilerce işletilmesinin olumsuz etkileri, özellikle de Sinop Ayancık’ın Zindan ve Çangal ormanlarını işletmek üzere kurulan Zingal A.Ş.’nin bu ormanlar üzerindeki tahripkâr uygulamaları dikkate alınmıştır. Gerçekten de Zingal A.Ş. yıllık etası 30.000 m³ olan bu ormanlardan yıllık 160.000 m³ eta alarak bu ormanlarda büyük tahribatlara neden olmuştur (Çağlar 1979). Özel işletmeciliğin bu olumsuz etkileri, ormanların korunması yönündeki yasal düzenlemeleri zorunlu kılmıştır. 3116 sayılı yasa ile ormanların korunması, ormanların yükleniciler yerine devlet eliyle işletilmesi, işletmede kamu yararının gözetilmesi, köylünün zati ihtiyacını bahane ederek ormanlar üzerinde yapmış olduğu tahribatın önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Dönemin Başbakanı İsmet İnönü’nün imzasını taşıyan 25.10.1935 tarih ve 70 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde bu tezi doğrulayan şu ifadelerle karşılaşılmaktadır; “Yasanın ana amaçları:

- 1- Orman varlığını genişletmek ve korumak suretiyle ormanlardan toplum sağlığı, gündelik ve tarımsal ihtiyaçların düzenli ve sürekli olarak karşılanmasını sağlamak.
- 2- Devlet malı olan ormanların kâr amacı güden yüklenicilerden kurtarılarak doğrudan Devlet tarafından işletilmesi ve piyasaya en yakın noktadan arz edilmesini sağlamak.
- 3- Sanayinin gelişmesine katkıda bulunacak şekilde odun üretimini artırmak ve halkın kereste ihtiyacını doğrudan devlet ormanlarından sağlanmasını temin etmek.
- 4- Toplum ve ülkenin ihtiyaçları karşılandıktan sonra ihtiyaç fazlası ürünleri ekonomik yapıyı güçlendirmek için ihraç etmek” şeklinde ifade edilmektedir.

Gerekçede özellikle yükleniciler eliyle ormanların işletilmesi konusuna değinilmiştir. Orman tahribatının asıl kaynağının sözleşmeli orman işletmeciliği olduğu ifade edilmiş ve sözleşme ile orman işleten işletmelerin bu ormanların verim gücünün çok üzerinde

kesim yaparak bu ormanları tahrip ettiği savunulmuştur. Ormanları gerçek manada koruyabilecek kişinin o ormanın asıl sahibi olduğu vurgulanmış, ormandan sürekli olarak kendisine gelir temin edebildiğini gören gerçek sahibin bu ormanları tahrip etmeyerek koruyacağı savunulmuştur. Sonuç olarak ormanların gerçek sahibinin devlet olması gerekliliği vurgulanmıştır.

Gerekçede, orman varlığının % 10'a düştüğu ve giderek kötüleşmekte olduğu hatırlatılarak, yasanın birincil amacının yeni ormanlar yetiştirmekten çok var olan ormanların korunması olduğu ifade edilmiştir. Burada dikkati çeken nokta hem ormanların çoğunun korumaya muhtaç olduğunun açık olarak ifade ediliyor olması hem de “Yasada yazılı hükümlerin önemli bir kısmı ormanların işletilmesi üzerinedir...” ifadelerine yer verilerek yasanın işletme yönünün ağır bastığının vurgulanıyor olmasıdır. Bu iki ifade birlikte değerlendirildiğinde işletme amaçları içerisinde gösterilen odun üretiminin artırılması, öncelik olarak kabul edilen ormanların korunması amacına ters düşmektedir.

Gerekçede, dikkati çeken noktalardan bir diğeri ise ormanlardan devlete sağlanan gelirlerin diğerk ülkeler ile karşılaştırılıyor olmasıdır. “Zenginlik kaynağı olan ormanların ülkemizde kapladığı alan uzmanların tahminlerine göre 8 milyon ha dır. Ormanlarımızı en az 7 milyon ha. kabul eder ve 1 milyon hektardaki odun servetini 200 m³ olarak hesap edildiğinde ormanlarımızın 1 400 000 000 liralık bir sermaye taşıdığı görülür. Bu büyük sermayenin uygun şekilde işlenmesi durumunda Devlete en az 14 000 000 lira gelir getirmesi gerekirken bugünkü rakamlarla alınan gelir, bu rakamlardan çok uzaktır. Son istatistiklere göre 2 milyon ha ormanlık alanlarından Romanya 3 milyon lira, 1 milyon ha ormanlık alanından Bulgaristan 950 bin lira, 1 milyon ha ormanlık alana sahip Bavyera, 19 milyon lira hazineye gelir sağladığı halde biz ormanlarımızdan Hazineye 2 milyon lira gelir sağlayabiliyoruz. Bu durum ormanlarımızın tam olarak yönetilmesini ve teşkilatlanmasını gerekli kılmaktadır.” bu ifadeler hükümetin ormanları korumaktan çok ormanlardan sağlayacağı geliri düşündüğünün bir göstergesidir. Miktarı geçen gelirleri elde edebilmek için hükümet öncelikle bu geliri azaltıcı nedenleri aşığıdaki şekilde sıralamıştır.

- 1- Türkiye ormanları tahrip edilmektedir.
- 2- Ormanların ortadan kalkmasıyla ziraat de temelinden sarsılacaktır.
- 3- Türkiye ormanlarını bu duruma düşüren başlıca nedenler; yangın, tarla açma ve keçi otlatmaktır. Keçiler yeni sürgün, filiz ve fidanların gelişmesine izin vermemektedir.
- 4- Sahillerde ve şehirlere yakın yerlerdeki ormanlar bugün tamamı ile tahribe uğramıştır.
- 5- Ormanlardan faydalanma tam bir karmaşa halindedir. Neresi Devletin, neresi özelin, neresi köylünün olduğu bilinmediği için orman halkça sahihsiz sayıp alabildiğine tahrip edilmektedir.
- 6- İdare ormanları koruyamamakta ve bilimsel olarak işletememektedir.
- 7- Bütün devlet teşkilatı yeterince bu konuyla ilişkilendirilememiştir.
- 8- Ormanlar böyle tahrip edilmeye devam edilirse dışardan kereste ithal edilmek zorunda kalınacak ve gelecek nesillere ağır bir yük bırakılmış olacaktır.
- 9- Bugünkü mali güç ağaçlandırmaya yeterli değildir.

Ormanların korunması noktasında özellikle hayvanların orman alanlarına girişi üzerinde durularak bazı yasaklamalara gidilmiş ve buna gerekçe olarak da şu ifadeler kullanılmıştır. “...Bir kere yangın sonucunda yeni ve taze ot elde edilir diğer taraftan böyle bir yangın sahasında hayvan sürüsünün kontrolü ve yönlendirmesi daha kolaydır. Gelecekte bu gibi yangın sahalarının hayvan otlatmasına kapatılması sonucunda halkın yangın çıkarma amacı ortadan kaldırılmış olacaktır.”

Ormanların korunmasını sağlamak amacıyla düşünülen çözümlerden bir diğeri ise köylülerin geçmişten gelen intifa haklarının kaldırılmasıdır. Gerekçede, İntifa hakları orman tahribatının temel nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Her ne kadar bu yasa ile intifa hakları kaldırılıyor ise de orman içi ve kenarı köylerde yaşayanlara tarife bedelinin $\frac{1}{4}$ ü oranında bir ücretle zati ihtiyaç verilmektedir. Halkın, yeni duruma kolay uyum sağlamasının güç olacağı ve uzun zaman alacağı düşüncesinden hareketle cezaların ağır olması gerektiği gerekçede şu ifadelerle savunulmaktadır. “...Yasanın yeni hükümlerini, bu sınıf halka anlatmadaki zorlukların en büyüğü de eskiden beri kendileri için “hak sayılan” hareketin tazminatsız ve kısa yoldan yasak edilmesidir. Bu

nedenlerden dolayıdır ki, yeni orman yasasına aykırı hareketlere karşı verilecek cezaların “olabildiğince sert” olması esası kabul edilmiştir.”

Gerekçede istenilen sonuçların alınabilmesi için öncelikle orman sınırlarının kesin olarak belirlenmesinin şart olduğu vurgulanmış ve yasada ilk olarak ormanın tanımına yer verildiği ifade edilmiştir.

Yasa ile ormanların farklı mülkiyet tiplerine ayrılması geçmişten gelen toprak mülkiyet sistemine bağlanmış ve ormanların bu görüşten hareketle Devlet ormanları, vakıf ormanları, kamu kuruluşlarına ait ormanlar, özel ormanlar olarak ayrıldığı ifade edilmiştir. Gerekçede üzerinde durulması gereken bir diğer noktada Devlet ormanlarında bütünlüğü sağlamak adına yapılması düşünülen kamulaştırmalardır. Devlet orman işletmeciliğinin yalnız büyük alanlarda verimli olacağı savunularak kamulaştırmalar haklı çıkarılmak istenmektedir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 29.01.1937 tarihinde TBMM’de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen dört birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 29, 30, 31 ve 34’üncü birleşim tutanaklarında milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır.

Yasanın tümü üzerinde söz alan Afyon Milletvekili Behçet Türker, ormanların ülkenin bereketi olduğunu, yasanın ilk amacının ormanları yangından ve tahripkâr baltalardan koruyarak mevcut ormanların korunmasına ve çoğaltılmasına yardımcı olması gerektiğini ifade etmiştir. Türker, ülkede parası olmayan ve yakacak odun almaya gücü yetmeyen birçok fakir köylü ailesinin olduğunu belirterek, hükümetten bu gibi ailelere yardım etmesini istemiştir. Yasanın tümü üzerinde görüşlerini ifade eden diğer bir millet vekili ise İzmir Milletvekili Hüsnü Kitapçı dır.

Hüsnü Kitapçı, yasanın amacının güzel olduğunu vurgulamış ve yasaya bazı eleştiriler getirmiştir. Kitapçı, yasanın geneline bakıldığında amacın ormanları korumak olduğunun kolayca görülebildiğini söyleyerek, ormanların ülke savunması, imarı, insan sağlığı, vb. amaçlar için gerekli olduğunu vurgulamış ve bu hedefe varılması için tavsiye

ettiği noktaları dört ana başlıkta toplamıştır. Bu tedbirler, orman sınırlarının tespiti, ormanların korunması, ormanların işletilmesi ve çoğaltılmasıdır.

Kitapçı, *ticari zihniyetle işletilecek* bir teşkilat kurulabilmesi için orman sınırlarının belirlenmesi gerektiğini dile getirmiş ve öncelikle orman sınırlarının kesin olarak belirlenmesini istemiştir. Kitapçı, yasa hükmünde yıllık 250.000 hektardan az olmamak üzere sınırlama emredildiğini hatırlatarak, bunun ülke toplam alanı dikkate alındığında imkânsız olduğunu savunmuştur. Kitapçı, yıllık 250.000 hektar alan sınırlandırılması yapılsa dahi en az 20 yıl gerektiğini söyleyerek, tahdidin 5 yılda nasıl tamlanacağını anlamadığını ifade etmiştir.

Dönemin Ziraat Bakanı Muhlis Erkmén, Kitapçı'ya yasada belirtilenin alt sınır olduğunu, teşkilatın tam anlamıyla kurulmasını takriben bu işin kısa sürede bitirilebileceğini şeklinde cevap vermiştir. Günümüzde orman kadastrosunun halen bitirilememiş olması Kitapçı'nın ne kadar haklı olduğunu bir kanıttır.

Kitapçı, ormanların korunmasında görevlendirilecek elemanların yetersizliğine de dikkati çekmiş, basit bir hesaplama ile 1 600 000 ha. verimli devlet ormanının korunması için dahi yasaya göre en az 1600 mühendis veya fen memuru gerektiğini ifade etmiş ve korumanın tam anlamıyla sağlanabildiği ana kadar özel ormanların kamulaştırılmamasını istemiştir.

Kitapçı'dan sonra yasanın tümü üzerinde söz alan Çanakkale Milletvekili Ziya Gevher Etili ise yasanın koruma yönünün ağır bastığından yakınlıkla, ağırlığın yeni ormanların yetiştirilmesine verilmesini istemiştir. Etili, konuşmasında özellikle karakeçi konusu üzerinde durmuş ve ormanları korumak adına yapılacak ilk işin karakeçiyi ormanlardan çıkarmak olduğunu savunmuştur. Karakeçiyi ömründe on bin ağaca zarar verebilen bir baş belası olarak tanımlayan Etili, Bulgaristan'ın ormanlarını hızlı bir şekilde geliştirmesinin nedenini karakeçiyi ormanlarından çıkarması olarak göstermiş ve arkadaşlarına “zaten etini yemezsiniz, kuru memesinden de sütte çıkmaz. Ondan sonra karakeçi sokaklarımızda dolandır. Neye yarar bu hayvan...” diyerek yasayı savunmuştur.

Kitapçı'dan sonra söz alan Bolu Milletvekili Şükrü Gülez konuşmasında ağırlıklı olarak yasa ile kaldırılacak olan köylülerin intifa haklarına değinmiştir. Gülez, yüz yıllardır ormanlardan parasız yararlanan köylünün intifa hakkının birden bire kaldırılmasının uygulamada kötü sonuçlar doğuracağını vurgulayarak, yasanın uygulanabilirliğini sorgulamış ve yasanın gerçekçiliğini eleştirmiştir.

Gülez'den sonra söz alan dönemin Tarım Bakanı Muhlis Erkmen ormanların aşırı derecede tahrip edildiğini vurgulamış, ülkeye getirtilen yabancı uzmanların raporlarında geçmiş dönemlerde tespit edilen verimli ormanların artık var olmadığını bildirdiklerine dikkati çekerek, ormanların korunmasının şart olduğunu savunmuştur. Erkmen de keçiyi ormanın tahrip nedenlerinden biri olarak saymış ve keçi sorununun çözülmesi için yasada gerekli düzenlemelerin yapıldığını ifade etmiştir.

Erkmen konuşmasında, ormanların ekonomik kaynak olduğunu vurgulamıştır. Ülkenin ihraç malları arasında meyve, incir, üzüm ve portakalın önemli bir yere sahip olduğunu belirten Erkmen, bu ihraç malları için kutuya ihtiyaç duyulduğunu ve bu ihtiyacın giderek artacağını ifade etmiştir. Erkmen, özellikle kutu ihtiyacının karşılanabilmesi için mevcut duruma göre 50–60 bin m³ işlenmemiş keresteye ihtiyaç duyulduğunu ileri sürmüştür. Erkmen, yasanın getirdiği tedbirlerin uygulanması durumunda ormanların veriminin artacağını, daha çok kereste temin edileceğini ve ormanların sürekliliğinin sağlanacağını savunmuştur. Erkmen konuşmasına, orman yasasının temel dayanağı olarak gördüğü şu sözleriyle son vermiştir.

“1-Her şeyden önce ve her şeyin ötesinde ormanı koruma ve onu çoğaltmak, 2-Ormanın gerek doğrudan doğruya hammadde olma gerekse ülke ekonomisine, tarımına, sağlığına, gündelik hayatına ve yüksek savunmasında kullanılmak üzere hayatiyetine dokunmamak şartı ile ondan ülkenin ihtiyacını en azami miktarda ve en emin ve en devamlı şekilde temin etmek.”

Erkmen'den sonra yasanın tümü üzerinde söz alan Antalya Milletvekili Rasih Kaplan ormanları tahrip edenin ne ülke insanı ne de keçi olduğunu, bu noktada yanlış düşünüldüğünü, ormanların tahribinde Abdülhamit'in son zamanlarında ülkeye gelen

yabancı uzmanların büyük rol oynadığını ifade etmiş ve özellikle Akdeniz sahilindeki ormanların işletme haklarının Suriyeli, Mısırlı ve Adalı tüccarlara verilmesinin bölge ormanlarını tahribe uğrattığını savunarak, işletme konusuna dikkat çekmiştir. Yasanın tümü üzerindeki görüşmeler bittikten sonra yasa maddelerinin görüşülüp oylanmasına geçilmiştir. Tasarının ormanı tanımlayan 1'inci maddesi² üzerinde söz alan Manisa Milletvekili Tahir Hitit madde ile beş hektardan büyük fındıklık, kestane, palamut ve meyve bahçelerinin de ormandan sayılacağını ileri sürerek, maddenin ülke ihtiyaçlarını karşılamadığını savunmuştur. Hitit'e cevaben söz alan tasarı hazırlayıcısı Raif Karadeniz, birinci maddenin ormanı tarif ettiğini, böylece ormanlar üzerinde serbest kullanımın sınırlandırıldığını, orman tahdidine başlarken bu tanım ile başlanmasının yerinde olacağını savunmuştur. Maddede orman sınırları belirlenirken dikkat edilmesi gereken noktanın "herhangi bir orman hâsılatı verme" durumu olduğunu ifade eden Karadeniz, maddede sadece ormanın tarif edildiğini sahibinin dikkate alınmadığını belirtmiştir. Madde oylanarak kabul edilmiştir. Tasarının ikinci ve üçüncü maddeleri³ üzerinde söz alan olmamış ve maddeler oylanarak kabul edilmiştir.

17'nci maddede "Parasız intifa hakları kaldırılmıştır..." denilmektedir. Madde üzerinde söz alan Yozgat Milletvekili Tahir Hitit intifa haklarının en önemli kısmını köylünün özel şahsına ait baltalıkları ve hayvan meralarının oluşturduğunu, geçmişte meralarla ormanların birbirinden ayrılmadığını, yasa ile köylünün hem baltalığının hem de merasının Devlet ormanı sayılacağını ifade etmiş ve devletin bu uygulamayla birlikte köylüye yakacağı odunu ve tarım aletini parayla satmak istediğini ileri sürmüştür. Maddeye bu yönüyle karşı çıkan Hitit, odunun köylü için su ve ekmek kadar önemi bir

² BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun tatbikatında kendi kendine yetişmiş veya emekle yetiştirilmiş olup ta her hangi bir çeşit orman hasılatı veren ağaç ve ağaçlıkların toplu halleri yerler ile beraber orman sayılır. Sazlıklar ve muhitin tabiatı itibari ile koru ve baltalık yapılamayan veya step florası ile örtülü yerler her çeşit dikenlik ve fundalıklarla parklar ve ormanlara bitişik olmayan beş hektardan az sahipli arazi üzerindeki ağaçlar ve ağaçcıklar ormandan sayılmaz.

³ İKİNCİ MADDE — Bulundukları mevki ve vaziyet ve haiz oldukları hususiyet noktasından halkın, memleketin sıhhat, selâmet ve menfaatine yarayacak olup ta birinci madde şümulüne giremeyecek olan muayyen ağaçlı sahalar İcra Vekilleri Heyeti ile belli edilerek buralardaki ağaç kesimi orman idaresinin iznine tâbi tutulabilir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Ormanlar dörde ayrılmıştır

1- Devlet ormanları

2- Umuma mahsus ormanlar (köy, belediye ve idareî hususiyeler gibi hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine aid ormanlar)

3- Vakıf ormanlar

4- Özel ormanlar

ihtiyaç olduğunu, insanların beşikten mezara kadar bu ihtiyaçtan ayrı kalmadıklarını, her vatandaşın her gün muhtaç olduğu zaruri ihtiyacını durdurmaya imkân olmadığını savunmuştur. Hitit, kuruluşu zamana yayılan işletme teşkilatının yaygınlaşmasının hemen gerçekleşmeyeceğini, bu durum karşısında ihtiyacı karşılanmayan köylünün odunsuz yaşayamayacağını ve bu nedenle kaçak kesimin daha da yaygınlaşarak ormanların tahrip olmasına neden olacağını savunmuştur. Hitit, tahribat sonucu ürün eksikliğinin ortaya çıkacağına işaret etmiş ve şehirlerinde bundan payına düşeni alacağını savunmuştur. Konuşmasında köylünün ekonomik durumuna da değinen Hitit, köylü bir ailenin yıllık tarımsal üretimiyle ancak karnını doyurabildiğini, mevcut olan devlet vergilerini ödeyebilmek için boş zamanlarında yaptığı amelelik, kiracılık, sattığı ürün bedeli, gıdasından kestiği yağ, yoğurt ve beş on yumurtası ile bu vergiyi ödemeye çalıştığını ifade etmiş ve intifa haklarının kaldırılmasına karşı çıkmıştır. Hitit, köylünün oldukça düşük olan yıllık geliriyle, devletin parayla satmayı düşündüğü oldukça yüksek odun bedelini ne şekilde karşılayacağı sorusuna cevap isteyerek konuşmasını bitirmiştir.

Hitit'e cevap vermek üzere söz alan Karma Komisyon sözcüsü Raif Karadeniz ormanları mahveden sistemin köylülere intifa hakkı verilmesi olduğunu savunmuştur. Köylülerinde bu haktan layıkıyla yararlanamadığını ifade eden Karadeniz, para alınmadığı ve basit bir belgeyle kesim izni verildiği için bu hakkın zamanla kötüye kullanılarak kesilen ağaçların pazarlarda ticarete konu edildiğini söylemiş ve ormanların tahribine, köylünün intifa hakkını sebep göstermiştir. Karadeniz, ormanları korumanın yolunu, bazı zorunlu tedbirler olarak göstermiş ve bunu yaparken de bir kesim vatandaşın zarar görebileceğini kabul etmek gerektiğini dile getirmiştir. Madde ilk okunduğu haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

Tasarının 18'inci maddesi⁴ üzerinde söz alan Bolu Milletvekili İsmail Hakkı Uzmay, ilk fıkranın maddeden çıkarılmasını istemiş buna gerekçe olarak da Tarım komisyonunun

⁴ Madde 18- Ormanların içinde veya orman sınırlarına köy orta noktasından beş km uzaklığa kadar bulunan köylülere zati ihtiyaçları için dikili ağaçlara ait tarife bedelinin dörtte birinin ve ayrıca kesme ve taşıma masraflarını ödemek şartıyla ormanların istif edilmiş yerlerinden veya orman memurunun göstereceği yerlerden kerestelik tomruk veya yakacak odun verilir.

Aynı mesafe içerisinde bulunup da eskiden beri geçimleri kendi vasıtalarıyla getirip sattıkları kereste, odun ve kömüre bağlı olan köylülerin katılacağı küçük partiler artırmağa çıkarılır. Bu artırmalara köylülerden başkası katılamaz.

Zati ihtiyaç için verilen malların başkasına satılması yasaktır.

bu fıkrayı köylülere orman vermek maksadıyla maddeye eklediğini fakat maddenin bu haliyle köylülere orman vermeyerek, aksine zati ihtiyacının bir ücret karşılığı satılmasını öngördüğünü dile getirmiştir. Uzmay, verilen ihtiyacın madde ile sadece beş kilometre dâhilindeki köylere verilebileceğini ifade ederek bu durumun adilane olmayacağını savunmuş ve mesafenin en az 15 kilometreye çıkartılarak daha adil bir uygulamaya gidilmesini istemiştir.

Uzmay'a cevap vermek üzere söz alan Raif Karadeniz, bu mesafenin 15 kilometreye çıkarılmasının mümkün olmadığını söyleyerek mevcut ormanların bu yükü kaldıramayacağını savunmuştur. Karadeniz, köylülerden ¼ oranında tarife bedeli alınmasının yalnızca işin parasal boyutu olarak algılandığını söyleyerek, asıl amacın hiç para vermeden kereste alabilen köylülerin bu haklarını kötüye kullanmasını engellemek olduğunu ifade etmiştir.

Karadeniz'den sonra söz alan Kütahya Milletvekili Mehmet Somer, yakacak odun konusuna farklı bir alternatif getirerek, köylülere demir soba dağıtılmasını önermiş ve yakacak olarak linyitin kullanılmasını tavsiye etmiştir. Somer, ülkenin her yerinde açılmaya başlanan kömür madenlerinin bu konuyu çözmekte rahatlıkla kullanılabileceğini ifade etmiş ve hükümetin dikkatini bu konuya vermesini istemiştir. Görüşmelerden sonra madde ilk okunduğu haliyle oylanmış ve kabul edilmiştir.

Tartışmaların yoğunlaştığı bir diğer madde ise 41'inci maddedir. Madde⁵ üzerinde söz alan Bolu Milletvekili Tahir Hitit, ülkede 10 milyon civarında keçi ve devenin bulunduğunu, sürekli bir gelir kaynağı olan bu hayvanların kaba bir hesaba 40–50 milyon liralık bir servete denk geleceğini, bu hayvanların sütünden, yavrusundan, tüyünden, derisinden, gübresinden kabaca 10 milyon liralık gelir elde etmenin mümkün olduğunu vurgulamış ve maddeye karşı çıkmıştır. Hitit, bu hayvanların devlete yılda 4 milyon liralık bir gelir temin ettiğini belirterek, ülke ormanlık alanlarında yaşayan keçinin, sahipleri için en önemli gel kaynaklarından biri olduğunu dile getirmiştir. Keçi

⁵ Madde 41- Devlet ormanlarının ağaçlı veya ormandan açılmış çıplak yerlerdeki yaylak, kışlak, otlak ve sulama gibi hakları olanlar bu haklarının alakalı olduğu kısımlar ormanın içinde bulunuyorsa orman idaresince gösterilecek yollardan girip çıkmağa ve ağaçlarla fidanlara zarar verilmemesi için idare tarafından alınacak diğer tedbirlere uymağa mecburdurlar. Bu hak sahipleri tiftik keçisi, karakeçi ve deve hayvanlarını bu yerlere sokamazlar.

besleyenlerin arazisinin dar ve verim gücünün az olduğunu ifade eden Hitit, buralarda hayvan gübrelerinden yararlanıldığına dikkati çekmiş ve bu kesim vatandaşın ormanlardan yoksun bırakılmasının yalnız gelir noktasında değil aynı zamanda tarımsal üretimin etkilenmesi noktasında da madde üzerindeki çekincelerini dile getirmiştir.

Hitit'ten sonra söz alan Raif Karadeniz, keçi kadar ormanda taze fidanlara zara veren başka bir hayvan olmadığını savunarak, başarılı bir orman idaresi için yabancı bir tarım bakanının bu konudaki görüşlerini şu şekilde aktarmış: “Bir ülkede iki siyaseti birlikte yürütmek mümkün değildir. Bir ülkede hem keçi olsun, hem de orman olsun... Bu asla mümkün değildir. Ya orman ya keçi.” ve maddeyi savunmuştur. Maddeyi savunan diğer bir milletvekili ise Aydın Milletvekili Tahsin San dır.

Tahsin San, aşiret ve bir kısım köylülerin hayvanlarından elde edilen gelirin ormanlarda meydana getirdikleri zararlar kıyaslanamayacağını vurgulayarak, istenilenin insanları uygar bir şekilde yaşatmak olduğunu ifade etmiştir. San, aşiretlerin ve bir kısım köylülerin hayvancılık uğruna yazın bir bölgeye kışın bir böyle göç ettiklerini, oysa bu göç durumunun sonsuza dek sürdüremeyeceklerini ifade ederek bu kesimden elde edilen gelirlerin ormanlar uğruna gözden çıkarılabileceğini savunmuştur. Hollanda'nın aşiretleri ve göçebe köylüleri olmamasına karşın çok kaliteli hayvansal ürün elde ettiğini söyleyen San, bu örneğin hayvansal ürün için aşiret ve köylülere gereksinim olmadığını açıkça gösterdiğini savunmuş ve ormanların korunup geliştirilmesini istemiştir.

San'ın aksine, söz alan Manisa Milletvekili Refik İnce, keçinin orman köylüsü için ifade ettiği anlamı “Keçinin gündelik hayatımızdaki yeri herkesçe bilinir. Köylülerin evine misafir olduğumuz zaman bize ikram ettikleri altımıza serdikleri çullar, keçi kılından yapılır. Erzaklarını koydukları çuvallar keçi kılından yapılır. Önümüze sürdükleri güveç keçi etindendir. Kendilerinin asıl beslenme kaynağı olan peynir ve çökelek keçi sütünden yapılır... Köylü vergi borcunu bile pazara getirip sattığı keçinin parasıyla öder. Bu kadar faydalı olan derisi, eti, sütü, yünü her şeyi faydalı olan hayvana, böyle birden bire düşman olunması sanki ormanların bugünkü durumundan

keçilerin sorumlusu olduğu izlenimini vermektedir. Bence bunun sebebi dört ayaklı keçiler değil iki ayaklı keçilerdir” şeklinde ifade etmiştir.

İnce’nin bu görüşlerine katılmayan San, Türkiye genelindeki arazinin ancak % 10’unu keçilerden korumayı tartıştıklarını ve üstelik arazinin % 90’ının keçilere kaldığını ifade ederek maddenin haklı olduğunu savunmuştur. Maddeyi savunan diğer bir milletvekili ise Kütahya Milletvekili Besim Atalay dır. Atalay, halk arasındaki bir sözün beş yılda, on yılda veya yirmi yılda yayılmadığını söyleyerek bir sözün halk arsında yayılabilmesi için en az 150 yıla ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiş ve “Keçinin uyuzu pınarın başından su içer” sözünün uzun yılların tecrübesi olduğunu ve gerçeği yansıttığını savunmuştur. Keçinin akıp giden sudan içmediğini, ayağının altındaki otu yemediğini, gidip nerede fidan varsa onu yediğini ifade eden Atalay, köylüleri üretici yapabilmek için köylünün elinden keçisinin alınmasının şart olduğunu öne sürerek köylülerin zeytin ve harnup yetiştiriciliğine teşvik edilmelerini tavsiye etmiştir. Maddeyi eleştiren diğer bir milletvekili ise Bolu Milletvekili Şükrü Gülez dir.

Şükrü Gülez, ormanları korumakla görevlendirilecek olan orman memurlarının yasada 8000 olarak öngörüldüğünü hatırlatmış ve bu sayının üç kat artırılmasını istemiştir. Buna gerekçe olarak da ülkede tiftik, kıl keçisi yetiştiren ve ormanlarla alakası olan köylülerin sayısının çokluğunu göstermiştir. Tartışılan diğer bir madde ise 120. madde dir.

120. maddede “...müsadere olunacak malları taşıyan vasıtalar dahi suçta kursu olmayan kimselere ait olmamak şartı ile zapt ve müsadere olunur.” denilmektedir.

Madde üzerinde söz alan Yozgat Milletvekili Sırrı İçöz ve Gümüşhane Milletvekili Ali Şevket Öndersev, maddenin bu şekilde yasalaşması durumunda suçların azalmasına herhangi bir etkisinin olmayacağını, köylünün suçu işlerken önceden vasıta sahibiyle pazarlık yaparak bu işe girdiğini, eğer suç vasıtası her kime ait olursa olsun zapt ve müsadere edilecek olursa o vakit kaçakçılık suçunda önemli oranda düşüş sağlanabileceğini ileri sürerek, zapt ve müsadere araç sahipliğinin dikkate alınmamasını önermişlerdir. Fakat M.M. Raif Karadeniz vasıta sahipliğini dikkate

almadan ceza hükümlerinin uygulanması durumunda hiçbir suçu olmayan, komşusuna ihtiyacını gidermesi amacıyla araç vermiş olan köylülerinde cezalandırılacağını öne sürerek bu teklife karşı çıkmıştır. Madde ilk okunduğu şekliyle oylanıp kabul edilmiştir.

Eleştirilen diğer bir madde ise 132'nci maddedir. “Bu yasada cezaları belirlenen orman suçları için dava zaman aşımı bir yıl ceza zaman aşımı iki yıldır” denilmektedir. Bolu Milletvekili Şükrü Gülez ve Manisa milletvekili Refik İnce, ormanda işlenen bir suçun tespit edilmesinin üç ay geçtikten sonra güç olduğunu ve davaların bir an önce düşmesinin resmi işlemlerdeki fazlalığı azaltacağını savunarak, öngörülen sürenin altı aydan bir yıla çıkarılmasının bir anlam ifade etmeyeceğini öne sürmüş ve sürenin altı ayda sabitleştirilmesini teklif etmiştir. Fakat Raif Karadeniz buna karşı çıkarak, bir suçlunun bazen altı ayda yakalanamayarak cezadan kurtulduğunu ve daima bir metre küplük odunun mevzu bahis olmayacağını, bazen önemli miktarlarda ağacın kesilerek saklanabileceğini ifade ederek bu teklifi uygun bulmamıştır. Madde ilk okunduğu şekliyle oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

Üzerinde tartışmaların yoğunlaştığı diğer bir nokta ise geçici maddelerdir. Özellikle kamulaştırmanın önünü açan geçici birinci madde ile ormanları sözleşmeler çerçevesinde işleten işletmelerin on yıl içerisinde sözleşmelerinin iptalini öngören geçici beşinci madde itirazlara neden olmuştur.

Geçici 1'inci madde⁶ ile ormanlarda kamulaştırmanın önü açılmıştır. Madde üzerinde söz alan Bolu Milletvekili İsmail Hakkı Uzmay, geçici birinci maddenin ormancılığın en büyük sorunlarından birine çözüm bulacağı düşüncesiyle hazırlandığını, bu maddenin yasanın ruhunu yansıttığını ve kamulaştırmalarla ormanlar üzerindeki tahribatın önüne geçilerek, devlet mülkiyetinin hukuken kurulacağını savunmuştur.

⁶ Geçici madde 1- Mülkiyeti Devletten başkasına ait ve bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihte mevcut olan ormanlardan:

A - Devlet ormanlarına bitişik olanlar; köylülerin şahsî mülkiyetinde olupta sahaları miktarı elli hektarı geçmeyeler hariç olmak üzere miktarları ne olursa olsun,

B - Devlet ormanlarına bitişik olmayanlar; sahaları miktarı bin hektarı geçenler Devletçe istimlak olunur.

Köy ve belediye orta malı ormanlarla mazbut vakıflardan olan ormanlar bu hükümden müstesnadır.

Bu istimlak muameleleri kanunun meriyeti tarihinden itibaren nihayet iki sene içinde ikmal olunur.

Uzmay, madde üzerindeki görüşlerini ifade ederken özellikle bu maddenin yürürlüğe girmesiyle birlikte orman yangınlarında artış olacağını, bunun ise ormanların korunması için hazırlanan yasanın özüne ters düştüğünü, ormanların devlet eline geçmesiyle daha iyi korunacağını kimsenin garanti edemediğini ve sürecin yaşanarak tecrübe edilmesi gerektiğini savunarak madde üzerindeki çekincelerini dile getirmiştir. Zaman Uzmay'ı orman yangınları konusunda haklı çıkaracaktır.

Uzmay, halkın % 89'unun köylülerden oluştuğuna dikkati çekmiştir. Cumhuriyet hükümetinin sağlam temelleri olan bir devlet meydana getirmek için nüfusu ve üretimi artırması gerektiğini ifade eden Uzmay, ormanların korunmasının ancak bu faktörler ile sağlanabileceğini savunmuştur. Uzmay, tüm bunları gerçekleştirebilmek için Toprak yasası, Kombinalar Yasası, Köy Kalkınması Yasası ve Orman Yasası'nın bir bütün olarak ele alınması gerektiğini savunmuştur.

Uzmay, kamulaştırmaya gidildiği takdirde bu alanlarda yaşayan köylülerin güç duruma düşeceğini, köylülerin bulundukları yerlerde kalkındırılmasının en doğru yol olduğunu, üretim için bu köylülere gereksinim duyulduğunu da ifade ederek, köylülerin yerinde kalkındırılmasını önermiştir. Uzmay, yasayla hane başına beş hektar orman verilmesini eleştirerek, bu konuda cimri davranıldığını savunmuş ve ormanların kamulaştırılmasına Avrupa'da ormanların özel şahıslar elinde olduğu örneğini göstererek karşı çıkmıştır. Raif Karadeniz, yasada alanın beş hektar değil kişi başına elli hektar olduğunu bununda köylü ailesini geçindirmeye yeteceğini ifade etmiştir.

Raif Karadeniz, ormanların devlet elinde toplanmasına karşı çıkan ve buna Avrupa örneğini gösteren arkadaşlarına, ülke ormanlarının tahrip ve verimden düşmüş olduğunu, Avrupa ile bir tutulmaması gerektiğini söylemiştir. Karadeniz, eğer bu ormanlar korunmaz ise gelecekte iskân problemiyle karşılaşılacağına dikkati çekerek, "bu işi şahıslar yapmadığı için devlet yapacaktır" demiş ve geçici maddenin temel dayanağını, ülkenin gelecekte de yaşanabilir kılınması olarak göstermiştir. Karadeniz, Devlet orman işletmeciliğinin yalnız büyük alanlarda uygulanması durumunda yararlı olacağını ileri sürmüş ve maddeyi savunmuştur.

Tasarının geçici beşinci maddesi⁷ üzerinde söz alan Bolu Milletvekili Şükrü Gülez, uygulanacak devlet orman işletmeciliğinin ormanlara yabancı balta sokmayarak bütün kesimlerin Devlet eliyle yaptırılması ve kerestelerin istif yerlerine taşınarak satışı olduğunu ifade etmiştir. Gülez, maddeyi komisyon raporundaki şu ifadeler ile “Ne kadar kayıt ve düzen altına alınırsa alınsın, yüklenicilerin ormanlara zarar vermelerinin bir türlü önüne geçilememiştir.” savunmuştur.

Yasanın tümünü yorumlaması bakımından Raif Karadeniz’in şu ifadeleri dikkat çekicidir. “...öyle anlaşılıyor ki Devletin elinde bulunan ormanlardan bağırınlara, ihtiyacı olanlara, herkese verecek başka bir şey yokmuş da ormanlar verilmiştir. Orman yasası bu geniş ayrıcalıkları tamamen kaldırmaktadır.”

Maddeler üzerindeki görüşmeler bittikten sonra 3116 Sayılı Orman Yasası 08.02.1937 tarihinde TBMM’de oylanarak kabul edilmiştir. Tutanak kayıtlarından da anlaşıldığı üzere yasa hızla azalmakta olan ormanların Devletçe korunarak işletilmesini amaçlamaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta; tutanak kayıtlarında ormanların korunması ilk amaç olarak ileri sürülmesine karşın, yasanın daha birinci maddesinde “herhangi bir çeşit orman hâsılatı” denilerek ormanlardan gelir elde etmenin ön plana çıkarılmasıdır. Bununla birlikte yasanın 17’nci maddesiyle parasız intifa hakkının kaldırılıyor olması dönemin ekonomik koşulları ve 10 milyona yakın köylü nüfusu göz önüne alındığında gerçekten güçlü bir siyasi iradeyi gerektirmektedir ki dikkat edilirse 3116 sayılı Yasa Tek Parti döneminde çıkarılmıştır.

Bu noktada ileri sürülebilecek en önemli tez tek parti iktidarlarında ormanlar üzerinde radikal kararların alınabileceğidir. Ancak bir noktaya dikkat edilmelidir. Kitle iletişim araçlarının yeterince yaygınlaşmamış olduğu ilk dönemlerde halkın siyasi iradeyi etkileme gücünün çok az olacağıdır. Kaldı ki günümüzde doğal kaynaklar üzerinde

⁷ Geçici Madde 5- Bu yasa yürürlüğe girdiği tarihten önce sözleşme ile işletilmeleri gerçek veya tüzel kişilere verilmiş olan Devlet ormanlarına işletilmeleri eğer sözleşmelerdeki süreler daha önce son bulmuyorsa nihayet on seneyi geçmemek üzere icra Vekilleri heyeti kararı ile bu kişiler elinde bırakılabilir.

Bu hükümlere göre sözleşmeleri iptal edilecek olanlara verilecek tazminat bu işletme için orada yaptıkları gerekli tesisat ve inşaatın sözleşmenin iptal edildiği zamandaki bunların sözleşme şartlarına göre Devlete intikal edip etmeyecekleri de dikkate alınarak takdir edilecek kıymetlerinden ibaret olacaktır.

herhangi bir olumsuz etkiye sahip olacağı düşünölen eylemler, toplumun büyük bir kesiminin hemen tepkisini çekmekte ve sivil toplum örgüt ve kuruluşlarınca bu tepki doğrudan gündeme yansıtılmaktadır.

Yasa ilk defa orman tanımına yer vermesi dışında gelecekte yapılacak bir kamulaştırmanın da ilk izlerini taşımaktadır. Dikkat edilirse daha 1945 yılında çıkarılan 4785 sayılı Yasa ile tüm ormanlar devletleştirilmiştir.

4.2.1.2 Orman Yasasına Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Yasanın Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa (4785 Sayılı Yasa)

Yasaya ilişkin incelemelere geçmeden önce Devletleştirmeyi kısaca tanımlamamız yerinde olacaktır. Devletleştirmenin⁸ sözlük anlamı; devletleştirme işi, kamulaştırma dır. Fakat uygulamada devletleştirme ile kamulaştırma bir birinden farklı iki kavramdır. Devletleştirmeye ilişkin 3082 sayılı Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul Ve Esasları Hakkındaki yasada devletleştirme “kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde, kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerin devletleştirilmesi...” şeklinde tanımlanmaktadır. Kamulaştırma ise 2942 sayılı Kamulaştırma Yasası’nda “Kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz malların, Devlet ve kamu tüzelkişilerince kamulaştırılması...” şeklinde ifade edilmektedir. Sonuç olarak devletleştirme; özel sektörün ekonomik kuruluşlarının kamu mülkiyetine geçirilmesi iken kamulaştırma ise bedelleri peşin ödenmek şartıyla özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamının ya da bir kısmının kamu mülkiyetine alınmasıdır (<http://atlasbagis.com/apps/dictionary.app/dictionary.php/es.dict>).

Yasanın en önemli özelliği ormanlarda devlet mülkiyetini gerçek manada sağlamasıdır. Dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu’nun imzasını taşıyan 31.05.1945 tarih ve 150 sıra

⁸ Devletleştirmenin sözlük anlamı Türk Dil Kurumunun web sitesinden alınmıştır. <http://tdk.org.tr/tdksozluk/sozbul.asp?kelime=devletle%FEtirme&submit1=Ara>

sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde ormanlara ilişkin devletleştirme şu düşüncelerle savunulmaktadır.

Gerekçede, ormanların toplumun tümüne hitap eden faydalara sahip olduğu, Devletin bu faydaları tüm topluma eşit bir şekilde dağıtmakla yükümlü olduğu, bu yükümlülüğüyle beraber ormanların işletilmesinin uzun zaman aralıklarını, büyük sermaye ve emeği de zorunlu kıldığı vurgulanmıştır. Gerekçede, var olan 543.000 ha. özel ormanın sahiplerince kötüye kullanılarak Devlet ormanlarında kaçak açmalarda kullanıldığı ileri sürülmekte ve açmalardan kaynaklanan mülkiyet iddialarının devleti uzun süre uğraştırdığı savunulmuştur. Yasanın tüm bunları bir seferde halletmek üzere çıkarıldığı ifade edilmiş ve yapılan devletleştirmenin devlete idari, teknik ve ekonomik olarak kolaylık sağlayacağı vurgulanmıştır.

Tasarıya ilişkin Tarım Komisyonu ve Adalet Komisyonu raporlarında 2'nci madde üzerinde durulmuş ve esas değişikliğin bu madde olduğu ifade edilmiştir. 3116 sayılı yasa ile 5 hektardan az olan alanların orman sayılmamasına karşın bu büyüklükteki alanların orman kaçakçılığına ve açmacılığa ön ayak olduğu ileri sürülerek, bu alanların 2 ha sınırlandırılmasının gerektiği ifade edilmiştir. Fakat Bütçe Komisyonu ormanların korunması gerekçe gösterilerek 2 ha kaydını da tasarıdan çıkarılmıştır.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 09.07.1945 tarihinde TBMM'de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen tek birleşimde üzerinde fazlaca görüşme olmadan yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 84'üncü birleşim Tutanak Dergisi'nde milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve tespitlerine rastlanmaktadır

Tasarının tümü üzerinde söz alan Trabzon Milletvekili Mehmet Süreyya Anamur yasanın prensiplerini aslında 1937'de çıkarılan 3116 sayılı yasadan aldığını ifade ederek, yasanın tartışılacak bir yönünün olmadığını ve yapılan değişikliklerin ufak çaplı olduğunu savunmuştur. Madde görüşmelerine geçildiğinde ise tüm ormanların devletleştirilmesini ön gören birinci madde⁹ üzerinde söz alan Tokat Milletvekili Galip

⁹ Madde 1- Bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihte var olan gerçek veya tüzel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin bütün ormanlar bu yasa gereğince Devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiçbir işlem ve bildirime gerek olmaksızın Devlete geçer.

Pekel, dünyanın hiçbir yerinde köylere ait ormanların devlete geçirilmediğini, aksine köylere bırakıldığını ormanları köylülerinde en az idare kadar koruyup sahip çıkabileceğini ifade etmiş ve çıkarılmak istenen bu yasa ile kaçakçılığın önüne geçilemeyeceğini savunmuştur. Pekel, eğer kaçakçılığın önüne geçilmek isteniyorsa yasayla getirilmek istenen düzenin aksine köy ve belediyelerle işbirliğine gidilmesini tavsiye etmiştir. Pekel, köy ve belediyelerden ormanların alınması durumunda köy ve belediyelerden kaçakçılığı önlemede nasıl yararlanılacağını sorusunu sormuş, köy ve belediyelere ait ormanların devletleştirilmemesini teklif etmiştir. Pekel'in konuşmasından sonra madde oylanmış ve kabul edilmiştir.

Devletleştirme dışında tutulacak alanları belirleyen ikinci madde üzerinde söz alan Antalya Milletvekili Ahmet Turhan Dağlıoğlu birinci madde üzerinde konuşmuştur. Dağlıoğlu, şehir, köy ve kasabaların etrafındaki korulukların devletleştirilmesi durumunda bunun toplum yaşamını olumsuz etkileyeceğini, en azından 5 hektardan küçük alanların devletleştirilmesinden vazgeçilmesini isteyerek, ormanların köy ve belediyelerce daha iyi korunacağını savunmuştur. İkinci madde¹⁰ üzerinde söz alan Tokat Milletvekili Galip Pekel, Devlet ormanı olmayan alanlardaki koruların devletleştirme dışında tutulmasını istemiş buna gerekçe olarak da tarımla uğraşan kesimin bu koruları tarım aletleri yapabilmek için koruyarak bugünlere getirmesini göstermiştir. Şarlan, hayvancılıkla uğraşanların bu maddenin kabulüyle artık kendi yetiştirdikleri korularda otlatamayacağını ileri sürmüş ve uygulamada dağınık halde

¹⁰ Madde 2- Aşağıda yazan ormanlar birinci madde hükmü dışındadır:

A) Devlet ormanlarının veya bu yasa ile Devletleştirilen ormanların içinde veya bitişiğinde bulunmamak şartı ile 3116 sayılı Orman Yasasındaki ödevlere ve izinlere dayanılarak ekim veya dikim yoluyla emek harcanıp yetiştirilmiş ormanlar;

B) Sahipli fıstık çamı, palamut meşesi ve aşısız kestane ormanları;

C) Devlet ormanları veya bu yasayla Devletleştirilen ormanların içinde olmayan topraklarda ekim ve dikim yoluyla özel emekle yetiştirilmiş kavak, söğüt, kızılgaç, akasya, okaliptüs, ve servi ormanları;

D) Devlet ormanlarına veya bu yasayla Devletleştirilen ormanlara bitişik olmadığı ve çevresinin güzelliğini sağladığı Tarım Bakanlığınca belli edilecek olan köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişilerine ilişkin ormanlar (layıkıyla korunup bakılmak şartıyla)

Devletleştirilme dışında bırakılan köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin ormanların alanını her hangi bir suretle daraltmak, bunlar üzerinde herhangi bir temlikli tasarrufla bulunmak ve bunları aynı haklarla tazyit etmek veya arsa haline sokmak ve Tarım Bakanlığının izni olmadan içlerinde tesisler meydana getirmek ve her çeşit faydalanmalarda bulunmak yasaktır. Bu ormanlardan izinsiz olarak kesilen ağaçlar ve bunlardan imal edilen mallar ve çıkarılan her türlü ürünler, suçluları kim olursa olsun, doğrudan doğruya Orman İdaresince zorla alınır. Suçlular hakkında ayrıca 3116 sayılı Orman Kanunu hükümlerine göre kovuşturma yapılır. Kesimler sonucunda bu ormanlarda açılan boşlukları ilgilileri yeni ağaçlamalarla doldurmak zorundadırlar. Aksi halde bu ormanlar da Devletleştirilir.

bulunan 5, 10, 20, 50 hektarlık parçalı koruların denetlenmesinin güç olacağını savunmuştur. Şarlan maddenin dağınık haldeki koruların kaçak kesimle yok olmasına neden olacağını ileri sürerek 5 hektar büyüklüğündeki alanların kamulaştırılması karşı çıkmıştır.

Pekel'den sonra söz alan Bütçe Komisyonu sözcüsü Mehmet Süreyya Anamur, iddia edildiği gibi ormanların devlete geçmesiyle köy ve belediyelerin yaşam düzeninde bir değişikliğin olmayacağını, üstelik geçirilmeme sebebi olarak herhangi bir işletme şeklinin de ileri sürülmediğine dikkati çekerek, toplumun korulardan sağladığı işletme amacı dışındaki faydaları yine sağlayabileceğini ifade etmiştir. Anamur, amacı tüm ormanların devletleştirilmesi olan yasa içerisine istisnalar içeren bir ikinci madde koymanın gereksiz olduğunu savunmuştur.

Yasayı savunmak üzere söz alan Tarım Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu ormanlar üzerinde Devlet işletmesinin prensip olarak kabul edildiğini ve bu prensiple hareket edildiğini söyleyerek, tartışılan noktanın köy, belediye ve bazı kasabalara ait ormanların Devletleştirme dışında bırakılıp bırakılmaması olduğunu ifade etmiştir. Hatipoğlu ormanların gerek ekonomik, gerekse topluma sağladığı ortak faydalardan dolayı ulusal bir servet olduğunu ve bu nedenle tüm ormanların devlet elinde toplanması gerektiğini savunmuştur. Özel ormanların devletleştirilmesi esnasında hükmi şahısların ormanları devletleştirilirken, özel şahısların ormanlarının bundan istisna edilmesinin mümkün olmadığını ifade etmiştir. Madde üzerinde özellikle *Yozgat Çamlığı* tartışma konusu olmuş ve maddeye bir fıkra eklenerek devlet ormanlarına bitişik olmayan ve çevresinin güzelliğini sağladığı Tarım Bakanlığınca tespit edilecek olan köy, belediye, özel idare, kamu tüzel kişiliklerine ait ormanlar devletleştirme dışında tutulmuştur.

Üzerinde durulan bir diğer madde ise 3116 sayılı yasanın 1'inci maddesini değiştiren 12'nci maddedir. Madde ile 3116 sayılı Yasadaki "...ormanlarına bitişik olmayan beş hektardan az sahipli arazi üzerindeki ağaçlar ve ağaççıklar orman sayılmaz." ibaresi kaldırılmıştır. Madde üzerinde söz alan Galip Pekel, beş hektarlık sınırın iki ha çekilerek uygulanmasını istemişse de Komisyon sözcüsü Anamur, prensip itibarıyla beş hektarlık sınırın iki ha indirilerek uygulanmasının düzenleme açısından bir farkının

olmayacağını ileri sürmüş ve öneriye karşı çıkmıştır. Maddeler görüşmeleri bittikten sonra yasa oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

4785 sayılı Yasa, yukarıdaki tutanak kayıtları ışığında değerlendirilirse 3116 sayılı yasanın tamamlayıcısı olduğu görülecektir. Yasa savunulurken özellikle ormanların aşırı tahribinden bahsedilerek Devletçilik ilkesi ışığında ormanların tek elde toplanmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Günümüzde 4785 sayılı yasa denildiğinde ilk akla gelen olgu özel ormanların devletleştirilmesidir. Oysaki yasa ile devletleştirilen özel orman alanı 1937 yılı istatistiklerine göre 9.427.381 ha. olan toplam orman alanının yalnızca % 1,85’idir. Mülkiyeti devletten başkasına ait olan ormanlara ilişkin istatistikî bilgiler çizelge 4.3 de verilmiştir. 4785 sayılı Yasa ile bedelleri ödenerek Devletleştirilen ormanlar ise EK 4’te verilmiştir.

Çizelge 4.3 Mülkiyeti devletten başkasına ait olan ormanlar (İstanbul 1978)

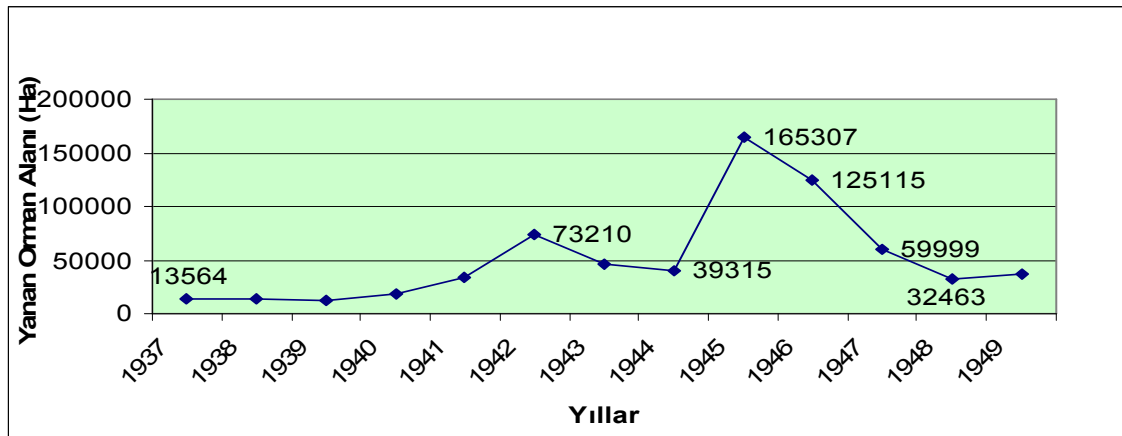
Mülkiyet Şekli	Orman Alanı		Ülkenin Tüm Orman Alanına Oranı %
	Hektar	%	
Özel Orman	174 874	55	1,85
Vakıf Ormanı	110 906	34	1,7
Köy- Belediye Ormanı	5 819	2	0,06
Tartışmalı Ormanlar	28 137	9	0,3
Toplam	319 796	100	3,91

Yasanın esas etkisi devlet ormanlarına bitişik olmayan beş hektardan az ağaç ve ağaççıklarında orman sayılması sonucu ortaya çıkan büyük çaplı orman yangınlarıdır. Gerçekten de yasanın çıkışını takip eden ilk iki yılda 2.092 orman yangınında toplam 290.422 ha ormanlık alan yanmıştır. Döneme ait yangın istatistikleri çizelge 4.4’de verilmiştir.

Çizelge 4.4 Yıllara göre orman yangın istatistikleri (OGM 2005)

Yıllar	Yangın Adedi	Yanan Alan (ha.)	Yangın Başına Düşen Alan (ha.)
1937	544	13564	24,9
1938	396	14516	36,7
1939	510	12304	24,1
1940	419	18732	44,7
1941	850	33415	39,3
1942	740	73210	98,9
1943	779	46723	60
1944	536	39315	73,3
1945	1169	165307	141,2
1946	1023	125115	122,3
1947	868	59999	69,1
1948	630	32463	51,5
1949	738	36502	49,5

Eğer yangınların seyri 1937–1949 dönemi içerisinde çizelge 4.4 üzerinde incelenecek olursa dönem içerisinde yangın başına düşen, yanan orman alanının ortalama olarak 69,58 hektar olduğu görülecektir. Bu rakam sadece yasanın çıktığı 1945 yılında 141 ve 1946 yılında ise 122 hektardır. 1945–1946 yılları arasında yanan toplam orman alanı 290.422 ha olup bu rakam dönem içerisinde yanan toplam orman alanının % 43,27'sine denk gelmektedir. Şekil 4,1'deki grafik incelenecek olursa yangınların yasayla olan ilişkilendirilmesi daha kolay olacaktır.

Şekil 4.1 Yıllara göre yanan orman alanı 1937–1949 (OGM 2005)

Grafikten de anlaşılabileceği üzere, çıkarılan orman yangınlarının yasaya tepkisel bir oluşum olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir. Bununla birlikte yangınlardan orman içi ve bitişiğinde yaşayan köylüleri sorumlu tutmak gerçekçi bir yaklaşım değildir. Çünkü yasa öncelikle özel kişilerin mülkiyetindeki ormanların kamulaştırılmasına yöneliktir ve bu ormanlar devlet mülkiyeti dışında kalan ormanların % 54,69'unu oluşturmaktadır. Özetle orman yangınlarının 4785 sayılı yasayla ormanları devletleştirilen özel şahısların etkisinde gerçekleştirildiği ileri sürmek mümkündür (Çağlar 1979). Sonuç olarak, 1945 yılında kabul edilmiş olan 4785 sayılı Yasa ile çok sınırlı istisnalar bırakılarak ülke ormanlarının tamamına yakını “hiç bir işlem ve bildirim” gerek duyulmadan devletleştirilmiştir. Devletleştirme kadastro işlemlerini kolaylaştırmış, ancak adil olmamıştır. Halkın, tanınan kısa sürede haberdar olmaması nedeni ile birçok orman alanı için bedel talep edebilmesi mümkün olamamış, haberdar olunsada dahi, nerelerin orman sayıldığının bilinmesi özel ihtisas gerektirdiğinden, halkın böyle bir değerlendirme yapabilmesi de olanaksızdır (Ayaz ve Gümüş 2005). Yasa orman alanlarında genişlemeyi sağlayan ender yasalardan birisidir.

Bu tarihten sonra orman yasasının 1'inci ve 2'nci maddesi üzerinde yapılan diğer tüm değişiklikler orman alanlarının daralmasına neden olmuştur. Ormanlar üzerindeki Korumacı, Devletçi dönem 14 Mayıs 1950 seçimleriyle sona ermiş ve Liberal ekonomik dönem başlamıştır.

4.2.2 Ormancılıkta Liberal-Ekonomik Dönem (1950–1960)

Dönemin ekonomik yapısı incelendiğinde göze çarpan ilk olgu 1929 ekonomik buhranından temelini alan ve kesintisiz olarak sürdürülen kapalı, korumacı, dış dengeye dayalı ve içe dönük iktisat politikalarının adım adım gevşetildiği; dışalımın serbestleştirilerek; büyük ölçüde artırıldığı; dış açıkların kronikleşmeye başladığı; dolayısıyla dış yardım, kredi ve yabancı sermaye yatırımları ile ayakta duran bir ekonomik yapının yerleşmesi olmuştur. Bu dönemde serbestleşmeye yönelen bir dış ticaret rejiminin sonucu olarak dış pazara dönük tarıma, madencilğe, alt yapı yatırımlarına ve inşaat sektörüne öncelik veren bir kalkınma anlayışı gündeme gelmiştir (Boratav 1997). Özellikle II. Dünya Savaşının sona ermesiyle birlikte Avrupa'da gıda

maddesi talebi ve Kore savaşı'nın hızlandırdığı ekonomik canlılık sayesinde Türkiye, gıda maddesi ve hammadde dışsatımı temelinde “ekonomik mucize” yaşamıştır (Ahmad 2002).

Marshall yardımıyla sağlanan traktörlerin tarımda yoğun olarak kullanılmasıyla 1950'lerde kolayca işlenebilecek tüm topraklar tarıma açılmıştır (Keyder 1999). Söz konusu dönemde ekilebilir toprakların artışı özellikle Toprak Reformu kapsamında kamu mülkiyetindeki orman ve otlakların çiftçilere dağıtılması şeklinde gerçekleşmiştir (Çağlar 1979). Ne var ki bu uygulama önemli bir bölümü tarıma elverişli olmayan mera ve orman alanlarında önemli tahribata yol açmış ve ülkede tarıma açılacak arazilerin sınırları zorlanmaya başlanmıştır (Kurt 2003). Yeni toprakların tarıma açılmasıyla 1948 yılında 13.900 ha. olan ekili alan 1959'da 22.940 hektara çıkmıştır.

Türkiye 1950'de 9 milyon TL olan GSMH'sının % 80'ini tarımsal üretimden karşılamaktadır. Bu rakam 1960 yılı itibariyle 16 milyon TL'ye yükselecektir (Karpaz 2003). Tüm bu olumlu gelişmeler ışığında kırsal kesime para akmış ve Türkiye, 1950-1953 yılları arasında yılda % 13'lük görülmemiş bir ekonomik büyüme yaşamıştır (Ahmad 2002). Tarıma dayalı ekonomik büyüme dış dengelerin değişmesiyle ivme kaybedecektir. Özellikle Kore Savaşı sonlarına doğru Amerika'dan yapılan buğday dışalımının hızla artması yurt içindeki üretimi düşürecek ve büyük gelir kayıplarına neden olacaktır (Çağlar 1979).

1954–1961 yılları, savaş sonunun genişleme konjektürünün ve liberal dış ticaret politikalarının son bulduğu; ekonominin görece bir durgunluk içinde dalgalanmalara tabi olduğu; ihraç mallarına yönelik talepteki düşme ve dış kaynakların belli bir düzeyi aşmaması yüzünden doğan dış tıkanmaya tepki olarak dışalım sınırlandırmalarına gidildiği bir dönem olarak nitelendirilebilmektedir (Boratav 1997). Gerçekten de 1954'te ekonomik büyüme oranının % 9,5'e düşmesi durgunluk belirtilerinde birisidir ve bunu 1956–1959 yılları arasında % 18 fiyat artışı ile tırmanan bir enflasyon izleyecektir (Ahmad 2002).

Çivi (1994)'e göre dönemin sosyal yapısı incelendiğinde ise ilk dikkati çeken olgu işsizlik ve kırsal kesimden kentlere olan göçtür. Traktörün tarıma girmesiyle marjinal topraklarda çalışan küçük çiftçilerin rekabet olanakları ortadan kalktığı gibi, yarıcı, maraba, işçi olarak büyük çiftliklerde çalışabilme olanakları da sarsılmıştır. Böylece toprak-nüfus dengesi bozulan aileler kademeli olarak kentlere göç etmişlerdir (Erkan 2004).

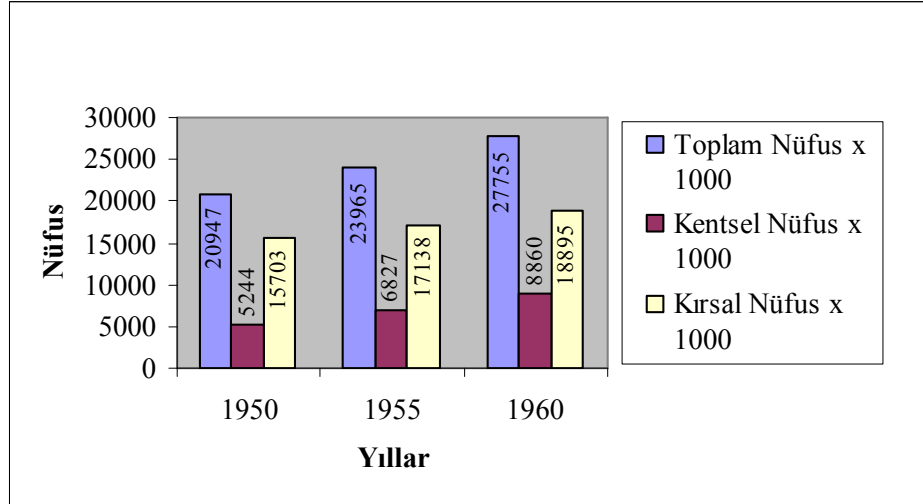
Gerçekten de izleyen birkaç on yılda köyden kente hızlı bir nüfus akını olmuş, kentlerde özellikle başlıca büyük kentler olan İstanbul, Ankara, İzmir'de bir kuşak halinde şehirlerin etrafını saran gecekondulaşma yaşanmıştır. Çizelge 4,5'de dönemin kentsel ve kırsal nüfusuna ilişkin değerler verilmiştir.

Çizelge 4.5 Sayım yıllarına göre kentsel ve kırsal nüfuslar (Erkan 2004'ten geliştirilerek alınmıştır)

Yıllar	Toplam Nüfus X 1000	Kentsel Nüfus X 1000	Toplam Nüfus İçerisindeki Yeri %	Kırsal Nüfus X 1000	Toplam Nüfus İçerisindeki Yeri %
1950	20947	5244	25	15703	75
1955	23965	6827	28,8	17138	71,2
1960	27755	8860	31,9	18895	68,1

1950'li yıllardan sonra doğurganlık azalmaya başlamıştır. Ancak, doğurganlıktaki azalma hızı, ölüm hızlarında meydana gelen azalmadan daha az olduğu için nüfus artmaya devam ederek 1955–1960 döneminde nüfus artış hızı en yüksek rakam olan binde 28,5'e yükselmiştir (Kurt 2003). Öncelikle kırsal nüfusta beliren hızlı nüfus artışı tarım kesiminde önemli bir nüfus birikimine yol açmış, bu alanda istihdam olanağı bulamayan nüfus ise hızla göç etmeye başlamıştır (Sencer 1979).

Konunun anlaşılabilirliğini artırmak için nüfusa ilişkin değerler sütun grafik olarak şekil 4.2’de verilmiştir.

Şekil 4.2 Sayım yıllarına göre kentsel ve kırsal nüfuslar

Bu bilgiler ışığında günümüz Türkiye’sinin en büyük problemlerinden biri olan plansız kentleşmenin, temelini bu dönemden aldığını söylemek pek de yanlış olmayacaktır.

Türkiye uzunca sayılabilecek bir demokrasi tecrübesine sahip olmakla birlikte, Türk, siyasal yaşamında demokratik-yarışmacı seçimlerin varlığı ancak 1946 seçimlerinden sonra görülebilmektedir. Bilindiği gibi, 1923’te başlayan süreçte, 1946 yılına kadar yapılan seçimler tek partili olarak yapılmıştır. 1946 seçimleri, normal seçim dönemi olan 1947 yılı beklenmeksizin 21 Temmuz 1946’da yapılmış ve bunda Demokrat Parti’nin (DP) kurulması ile birlikte halk nezdinde yoğun ilgi görmeye başlaması etkili olmuştur. Seçimler sonucunda CHP 397, DP 61 milletvekili kazanırken, 7 bağımsız adayda milletvekili seçilmiştir. Seçimlerde “gizli oy açık sayım ilkesine” yer verilmemiş olması dolayısıyla seçimler sonrası pek çok tartışma yaşanmış ve seçim sonuçlarına ciddi itirazlar yöneltilmiştir. Bu bilgiler ışığında dönemin siyasi yapısı incelendiğinde ise dikkati çeken ilk olay 12 yıllık *Milli Şef* iktidarının 14 Mayıs 1950 seçimleriyle sona ermesidir (Günel 2005). DP, oya katılım oranının % 88,8 olduğu bu seçimlerde oyların sadece % 53,3’ünü almasına karşın seçimlerde uygulanan mutlak

çoğunluk sistemi nedeniyle TBMM'deki 487 sandalye sayısının 408'ini elde ederek mecliste % 83,7 gibi yüksek bir temsil oranına ulaşmıştır. DP, o zamana kadar uygulanan Devletçilik ilkesinden uzaklaşarak, Türkiye içinde hızlı bir liberal ekonomik politika izlemiş ve seçimlerin üzerinden iki ay geçmesine karşın 1950 Ağustos'unda özel girişimciliği desteklemek üzere Türkiye Sanayi Bankasını kurmuştur (Gevgili 1987).

Dönemin ortalarına kadar izlenen liberal ekonomik sistem, dışalımının da etkisiyle dış ticaret açığını kontrol edilemeyecek seviyeye yükseltmiştir. Dönemin başlangıcı olan 1950 yılında dış ticaret dengesi 22.000.000 \$ açık vermiş olmasına karşın bu rakam 1960 yılı itibariyle 147.000.000 \$ yükselmiştir. DP iktidarı bu koşullar altında liberal siyasetten vazgeçerek 1956 yılında Ulusal Korunma Yasasını çıkarmıştır (Ahmad 2002). DP iktidarı bu yasayla birlikte aslında uygulanması gereken, devalüasyon, deflasyonist önlemler ve dış ticarete liberasyona dayalı istikrar politikasını uygulamayarak, fiyat ve piyasa kontrolleri izlemeyi ve bir yandan ithal ikameci yatırımların, öte yandan köylüye dönük popülist politikaların sürüklediği genişleyici ve enflasyonist politikalar izlemiştir (Boratav 1997). İzlenen popülist politikalar kırsal kesimde küçük çiftçinin topraksızlaşmasını hızlandırmış, topraksızlaşan köylüler ise orman ve otlaklara yönelerek bu alanlarda önemli tahribatlara neden olmuştur (Çağlar 1979). Bu popülistik uygulamalara, 1950 ve 1954 seçim yıllarında hazine topraklarıyla kamu mülkiyetindeki orman ve otlakların, köylüye dağıtılmasına dayanan Toprak Reformu örnek olarak verilebilir (Onur 2004). Bu bilgiler ışığında 5653, 5658 ve 6831 sayılı yasalar TBMM'de kabul ediliş tarihlerine göre sırasıyla incelenecektir.

4.2.2.1 Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Yasa (5653 Sayılı Yasa)

Bu yasanın en önemli özelliği 3116 sayılı Yasa'nın 1'inci maddesini değiştirerek koruma karakteri taşımayan ve düzenli orman hâsılatı vermeyen makilik alanları orman rejimi dışına çıkarmasıdır (Ayanoğlu 1999). Yasa 14 Mayıs 1950 seçimlerinin hemen öncesinde CHP iktidarınca, artan bürokratik baskılar, DP'nin önlenemez yükselişi ve

tarımın desteklenmesi yönündeki politikaların bir sonucudur. CHP, ülkede önemli bir yere sahip olan kırsal kesimin desteğini kazanabilmek için bu yasayla devlet mülkiyetindeki bozuk ormanları ve otlakları tarıma açmıştır (Çağlar 1979).

277 sıra sayılı mazbatada dönemin Başbakanı Şemsettin Günaltay imzalı 09.05.1949 tarihli yasa tasarısı ve Balıkesir Milletvekili Eminittin Çeliköz imzalı 22.06.1948 tarihli yasa teklifi olmak üzere iki farklı teklif bulunmaktadır. Bu iki teklif daha sonra Tarım komisyonunda hükümet teklifi esas alınmak koşuluyla birleştirilmiştir.

Hükümetin hazırladığı yasa tasarısının gerekçesinde özellikle zati ihtiyaç ve intifa hakkı üzerinde durulmuştur. Gerekçede, 3116 sayılı yasanın yüzyıllardır devam eden ormanlardan kayıtsız ve şartsız faydalanma anlayış ve geleneklerini bir anda kaldırdığına değinilerek, bu durumun uygulamada bir takım aksaklıklara neden olduğu vurgulanmıştır. Yasada yapılan değişikliklerin yasanın özündeki devlet mülkiyet ve işletmesi prensiplerine dokunmadan orman teşkilatıyla halk arasındaki ilişkileri kolaylaştıracağı ve ormanların daha esaslı korunmasını sağlayacağı ileri sürülmüştür.

Gerekçede, orman içi ve bitişiğinde yaşayan halkın yaşamını kolaylaştırıcı hükümlerin yasada yer aldığı ve köylü ile idare arasında büyük problemlere neden olan zati ihtiyaç hak sahiplerinin niteliklerini tanıtıcı hükümlere 18'inci maddede yer verildiği ifade edilmiştir. Gerekçede, geçmişte sadece etrafında orman olan yer köylülerinin zati ihtiyaçlarının karşılandığı ifade edilerek, diğer köylerin ise bu uygulamadan yararlanamadığı öne sürülmüş ve bu adaletsizliği düzeltici hükümlerin yasaya eklendiği ifade edilmiştir. Ormanların korunmasına yönelik caydırıcı cezaların 103,104, 105, 107, 109, 113, 114, 116, 118, 120, 125, 127, 128, 129'uncu maddeler ile alınacağı gerekçede ayrıca belirtilmiştir. Yine gerekçede orman suçlarının 126'ncı maddede acele mevaddan (konu) sayıldığı, buna karşın 132'nci maddedeki zaman aşımının davaları düşürerek suçluların cezasız kalmasına neden olduğu ileri sürülmüş ve zaman aşımını düzenleyen 132'nci maddenin kaldırıldığı ifade edilmiştir.

Gerekçede özellikle dikkati çeken maddeler ek üçüncü ve ek beşinci maddelerdir. Ek üçüncü maddeyle Devlet işletmelerinin elinde bulunan kereste fabrikalarının zamanla

tasfiyesi öngörülmekte ve buna gerekçe olarak da kertse sanayisinde özel teşebbüsün desteklenmesi gösterilmektedir. Ek beşinci maddede ise ormanlardan elde edilen üretimin öncelikle köylünün ihtiyacında kullanılmak üzere köylüye tahsis edileceği ifade edilmiş ve buna neden olarak da tarım aletleri yapan küçük sanayi kollarının desteklenmesi gösterilmiştir.

Çeliköz'ün teklif ettiği yasa tasarının gerekçesinde ise üç istek dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi; tahdit komisyonlarının ücretlerinin işin güçlüğü de dikkate alınarak artırılması, ikincisi orman davalarında çoğu zaman hâkimlerin yerinde keşif istemesi, keşif yerlerine ulaşmadaki güçlükler ve buna bağlı olarak uzun süren davaların zaman aşımı nedeniyle düşmesine neden olan hükmünün yasadan çıkarılması isteği, üçüncü ve en aykırı istek ise verimsiz devlet ormanlarının özel işletmeciliğe açılmasıdır.

Tarım komisyonu raporunda, hükümet tasarısında yer almamasına karşın uygulamadaki aksaklıkları gidermek amacıyla 3116 sayılı Yasa'nın 1'inci maddesindeki orman tanımının yeniden düzenlenerek netleştirilmesi için *ufak bir değişiklik yapıldığı ve makilik alanların orman rejimi dışına çıkarıldığını* ifade edilmiştir. Komisyon 39'uncu madde üzerinde de değişikliğe gidildiğini köylülerin enkaz ve *ormana zararlı çalılardan* kayıtsız şartsız yararlanmasını sağlayacak şekilde maddenin yeniden düzenlendiğini ifade etmiştir. 120'inci maddede ise komisyon, orman kaçakçılığında kullanılan vasıtaların müsaderesinde birçok problemle karşılaşıldığını ileri sürerek müsadereyi kaldırmış ve bunun yerine para cezasını getirmiştir.

Adalet Komisyonu raporunda ise 3116 sayılı Yasanın uygulamaya girişiyle geçen 12 yılda şikâyet ve göze çarpan aksaklıkların hızla arttığı, bu aksaklıkların bir kısmının uygulamalarda yapılacak değişiklikle giderilebileceği ifade edilmiştir. Raporda, geçimini ormandan sağlayan büyük halk kitlesinin refah ve huzurunun sağlanabilmesi için yasada değişiklik yapılmasının şart olduğu ileri sürülmüştür. Bu düşüncelerden hareketle komisyon hükümet teklifinde olmamasına karşın hayvanların devlet ormanlarına girişini yasaklayan 42'nci madde üzerinde de değişikliğe gitmiştir. Adalet komisyonu, Tarım komisyonunun 120'nci madde ile orman kaçakçılığında kullanılan

araçlar için öngördüğü para cezasını kaldırmış ve yeniden müsadere hükmünü getirmiştir. Yalnız bu defa kaçakçılıkta kullanılan canlı hayvanlar müsadere istisna tutulmuştur. Bu değişikliğin altında yatan esas düşünce köylülerin tarlalarını sürmek için büyük oranda hayvan gücünden yararlanmasıdır.

Bütçe komisyonu raporunda, ormanların korunması açısından Tarım komisyonun yeniden düzenlediği birinci maddenin (D) fıkrasını sakıncalı bulmuş ve 1'inci maddeyi yeniden düzenlemiştir. (D) fıkrasında devlet ormanları dışında bulunan ve ilmen tarım olarak kullanılmasında yarar görülen yerlerin orman rejimi dışında çıkarılması öngörülmüştür. Yine bütçe komisyonu, Tarım komisyonunun makilik alanlar üzerinde yaptığı düzenlemeyi sakıncalı bularak fıkranın sonunu yeniden düzenlemiş ve orman sayılmayacak makilik alan için koruma karakteri ve devamlı orman hâsılatı vermeme şartını getirmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 24.03.1950 tarihinde TBMM'de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen tek birleşimde üzerinde fazlaca görüşme olmadan yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 72'inci birleşim Tutanak Dergisi'nde milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanmaktadır

Tutanakta ilk dikkati çeken nokta 3116 sayılı Yasanın 35 maddesinin değiştirilmesidir. Ayrıca yasa ile 13 ek madde ve bir geçici madde düzenlenmesine de gidilmiştir. Bu yönüyle düşünüldüğünde 5653 sayılı Yasa başlı başına bir yasa niteliğindedir. Çok sayıda maddenin değiştirilmesine karşın, tutanakta tartışmaların yaşandığı iki madde göze çarpmaktadır. Bunlar ormanı tanımlayan 1'inci madde ile köylüye verilecek zati ihtiyacın düzenlendiği 18'inci maddedir.

Yasanın tümü üzerinde sadece Denizli Milletvekili Hulusi Oral söz istemiştir. Oral, yasanın kaçak kereste ve odun yakalanması durumunda teminat gösterilirse bu kaçak kereste ve odunun hayvanıyla birlikte sahibine iade edilmesini düzenlediğini ifade ederek, Tarım Bakanlığının ve Orman Genel Müdürlüğünün bu konuda daha hassas

davranmasını gerektiğini savunmuştur. Oral, yapılan düzenleme ile orman yasasının halk üzerindeki baskısının tamamıyla kaldırıldığını ayrıca ifade etmiştir.

Maddeler üzerinde görüşmelere geçildiğinde ilk söz alan Trabzon Milletvekili Raif Karadeniz dir. Karadeniz, birinci maddeye ilişkin olarak, 3116 sayılı Yasada değişiklik yapan 4785 sayılı yasanın ormanın tarifini değiştirilerek her yeri orman saydığını ifade etmiş ve bu madde ile 4–5 ağacın yan yana geldiği alanların dahi orman sayıldığını savunarak, bu yasanın birçok sıkıntıya yol açtığını ileri sürmüştür. Karadeniz, Karadeniz bölgesinden örnek göstermiş ve bu bölgede binlerce küme halinde ağaç gruplarının olduğunu ve halkın bu ağaç gruplarından hayvanlarına yem temin ettiğini de ileri sürerek 4785 sayılı yasanın hükümlerinde ısrar edilmesi durumunda bu alanların sahiplerince kesilerek yok edileceğini savunmuştur. Karadeniz konuşmasında bölgede önemli bir yer işgal eden kızılâğaçlara da değinmiştir. Kızılâğacın bir yıl ekilmeyen tarım alanlarında kendiliğinden hızla yetiştiğini ve ekili alanları işgal etmeye başladığını ileri süren Karadeniz, mevcut yasayla köylülerin bu ağaçları kesmediğini söyleyerek en azından 4–5 hektarlık alanların orman rejimi dışına çıkarılmasını isteyerek yasada yapılacak değişiklikleri savunmuştur. Burada ilginç olan 3116 sayılı Yasanın çıkarılmasında ormanların devletleştirilmesini savunan Raif Karadeniz’in 5653 sayılı Yasada tam tersi fikirler beyan etmesidir.

Karadeniz’in düşüncelerine aynen katıldığını ifade eden Trabzon milletvekili Sırrı Day da 4–5 hektarlık alanlarda köylünün kesim yapabilmesi için idareden izin alması gerektiği ifade ederek yoksul olan bu kesimin büyük orman sahipleriyle bir tutulmasının yanlış olduğunu savunmuştur. Day, Karadeniz bölgesinde 4785 sayılı Yasadan önce gelişmekte olan kayıkçılık sektörünün yasadan sonra gerilemeye başladığını ileri sürmüş ve 4–5 hektarlık alanların orman rejimi dışına çıkarılmasını teklif etmiştir.

Day’dan sonra Tarım komisyonu adına söz alan Kemal Cemal Öncel de orman davasının çözüme kavuşturulabilmesinin tek yolunun ülke genelinde hem yakacak ve hem de yapı malzemesi olarak kullanılan odun problemini çözmekten geçtiğini savunmuştur. Öncel, yasa ile özel ormanlarda şahsi ihtiyaçlar için yapılacak kesimlerde

izne gerek kalmadığını söyleyerek iznin sadece yapılacak ticari amaçlı kesimlerde aranacağını dile getirmiştir.

Aydın milletvekili Dr. Sabri Akın'da kendisinden önce konuşan arkadaşlarına katıldığını ifade ederek özellikle dağ köylerinin orman içerisinde yer aldığını, bu nedenle bir kısım orman alanların orman rejimi dışına çıkarılarak köylüye tahsis edilmesini gerektiğini savunmuştur. Akın, bu uygulamayla bazı ormanlık alanlar orman rejimi dışına çıkarılabilir ve kültür arazisi, meyvelik ve zeytinlik haline dönüştürülebilirse ülke içerisinde meyve ağaçlı yeni ormanların gelişeceğini fikrini ileri sürmüştür. Keçi konusuna da değinen Akın, ağaç yetişmesi güç olan kayalık alanlar ile çamı ve meyvesi bol olan alanlarda keçi yasağının kaldırılmasını istemiş ve bunun köylüye ve millete yapılmış en büyük iyilik olacağını savunmuştur.

Bütçe komisyonu sözcüsü Ali Kemal Yiğitoğlu, Tarım, Adalet ve Bütçe komisyonlarının özellikle 4785 sayılı Yasanın neden olduğu sıkıntıları çözmek üzere sahipli arazideki ormanlardan yararlanmaya ilişkin hükümleri yeniden düzenlendiğini ifade etmiştir. Yiğitoğlu, özellikle sahipli arazi üzerindeki kendi kendine veya emekle yetiştirilmiş olan ağaç ve ağaççıklardan yararlanmanın izne tabi tutulmasının uygulamada en çok problem çıkaran düzenleme olduğunu savunmuştur. Yasanın, halka en büyük iyiliğinin makilik alanların belirli şartlar altında orman rejimi dışına çıkarılması olduğunu ifade eden Yiğitoğlu, 500–600 bin hektar makilik alanın halka bırakılmasının gerçekten büyük fedakârlık olduğunu savunmuştur. Yiğitoğlu, ormanların hızla azaldığına da işaret ederek, makilik alanların orman rejimi dışına çıkarılmasında belirli şartlara tabi tutulmasının eğimli araziler altında bulunan tarım arazilerinin, yolların ve yerleşimlerin korunması amacı taşıdığını ifade etmiştir.

Yiğitoğlu, Raif Karadeniz'in beş hektara kadar olan dağınık ve grup halindeki ormanların orman rejimi dışında tutulmasına yönelik isteğini, ormanların geleceği açısından tehlikeli bulmuş ve Karadeniz'in bu isteğinde ısrar etmemesini istemiştir.

Yiğitoğlu'na cevap vermek üzere söz alan Raif Karadeniz, 1'inci maddenin (D) fıkrasında getirilen “Ormanların dışındaki sahipli arazide ve bunların kenarında bulunan dağınık veya grup halinde her çeşit ağaç ve ağaçlıklar...” hükmünü yasanın uygulayıcısı olacak Orman Genel Müdürlüğünün teknisyenlerine sorduğunu, teknisyenlerin bu hükümden anlaşılması lazım gelenin bir tarla veya kültür arazisinin etrafındaki tek tük ağaçlar olduğunu söylediğini ifade ederek, bu hükmün halkın ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğunu savunmuştur. Karadeniz, 4785 sayılı Yasadan sonra çıktığı Tirebolu seyahatinden örnek vererek; bir toplantıda halkın: “Nasıl bir kanun yaptınız, ben cenazeme tabut yapmak için tahta bulamıyorum...” dediğini, kendisinin ise niçin ağacınızı kesip lazım olan işte kullanmıyorsunuz dediğinde ise köylünün: “ağacı kesmem için izin almam gerekiyor, izin için kazaya indiğimde ise memur olmadığını söyleyerek benden elli lira harcırah istediler...” şeklindeki açıklamalarını aktararak yasada beş hektarlık alanların orman rejimi dışında tutulması gerektiğini savunmuştur.

Karadeniz, maddeye bir (F) fıkrası eklenerek, Devlet ormanlarına en çok üç kilometre uzaklıkta tapulu arazideki yüz ölçümü üç hektarı geçmeyen ağaç ve ağaççıkların ormandan sayılmamasına ilişkin bir hüküm konulması durumunda tüm sorunların çözeceğini ileri sürmüştür. Karadeniz, 4785 sayılı Yasayla Türkiye’de yalnız ormanlara değil ağaç adına ne varsa Devlet malı dendiğini, hak sahiplerine hiçbir ücret ödmeden kamulaştırıldığını ifade ederek, sabah uyanan halkın evinin önündeki ağacının devlet malı oluşunu gördüğünü ifade etmiştir. Karadeniz, halkın karşılaştığı bu güç durumu düzeltmek için yasanın hazırlandığını ve özel ormanların sahiplerine geri iade edileceğini de hatırlatarak, önerdiği hükmün yasaya eklenmesini istemiştir. Karadeniz son yapılan parti kurultayına da dikkat çekerek halka verilmiş bir sözlerinin olduğunu hatırlatmıştır.

Karadeniz’den sonra söz alan Tarım Bakanı Cavit Oral, ormanların azalmakta olduğunu ve ihtiyacı karşılayacak yeterlilikte olmadığını ileri sürerek, bu durumun ormanları günün geçim davası haline getirdiğini ve orman konusunu politik bir çerçeveye soktuğunu ifade etmiştir. Oral 5 hektar hükmünün kötü niyetli kullanımdan doğan kaçakçılığın önüne geçilmesi için 4785 sayılı Yasanın çıkarıldığını hatırlatarak, bu konuda ülkenin tümü için faydalı olanın baz alınması gerektiğini savunmuştur.

Oral, her ne kadar karşı çıksa da Karadeniz'in teklifinde alanı bir veya iki hektara indirmesi şartı ile teklifi kabul edeceklerini dile getirmiş, alanın bu miktarı aşması durumunda ise kaçakçılığın devam edeceğini öne sürmüştü ve *“Mal sizindir. Kararı yüksek heyetiniz verecektir.”* diyerek sözlerine son vermiştir.

Alanın beş hektar olmasında ısrar eden Nevşehir Milletvekili İsmail Hakkı Baltacıoğlu, ormanın tartışma konusu olmadığını dert, bela ve hastalık olduğunu bununda uygun olmayan yasal düzenlemelerden kaynaklandığını savunmuştur. Baltacıoğlu, yasaların iyi hazırlanmadığını, dönem sonuna denk getirildiklerini, aceleyle hazırlanıp kabul edildiklerini de öne sürerek asıl yanlışın bu olduğunu ifade etmiştir. Sorunun çözümünün ağaç yetiştirmekten geçtiğini savunan Baltacıoğlu, bir kere ağaç yetiştiren bir insanın bir daha asla ağaç kesemeyeceğini, işe eğitimden ve çocuklardan başlanması gerektiğini savunmuştur. Baltacıoğlu, tartışılan 5 hektarlık alanların orman olup olmadığını anlamak için bilgin olmak gerekmediğini ifade ederek ağaç yetiştirmeye önem verilmesini istemiştir.

Madde üzerinde yeniden söz alan Bütçe komisyonu sözcüsü Ali Kemal Yiğitoğlu, tartışmaya konu olan alanın Karadeniz bölgesi olduğunu ve bölgenin yapı olarak arazisinin dar olduğunu hatırlatarak, dar araziler içerisinde 5 hektarlık ormanların bulunması görüşünü anlayamadığını ifade etmiştir. Yiğitoğlu, 3116 sayılı Yasadaki 5 hektar istisnasının bir reaksiyonu olarak 4785 sayılı yasanın çıkarıldığını Raif Karadeniz'in de gayet iyi bildiğini söylemiş ve bu yasa ile yeni bir istisna getirmenin yanlış olacağını savunmuştur.

Van Milletvekili İbrahim Arvas, 4785 sayılı Yasanın hazırlayıcıları arasında bulunduğunu, o dönemde yasayı yumuşatabilmek için çok uğraştıklarını fakat başaramadıkları dile getirerek ilgili komisyondan da istifa ettiğini hatırlatmıştır. Arvas konuşmasında konunun özünü “Ormanlar Devlet eliyle işletilemez.” sözleriyle ifade etmektedir. Tüm bu tartışmalardan sonra 1'inci madde komisyona iade edilmiştir.

Komisyon, Raif Karadeniz'in önerisini dikkate alarak 1'inci maddeyi¹¹ yeniden düzenlemiş ve (D) fıkrasında değişikliğe giderek alan sınırlamasını 3 hektar ve 3 kilometre olarak kabul etmiştir.

Üzerinde tartışmaların yoğunlaştığı diğer bir madde ise köylülerin intifa haklarını düzenleyen 18'inci maddedir. Madde üzerinde söz alan Isparta Milletvekili Sait Köksal, maddede tanınan intifa haklarından sadece köy yasasına göre, köy kabul elden yerlerin yararlanabileceğini hatırlatmış ve uygulamanın sakıncalarına değinmiştir. Köksal, köy yasasına göre nüfusu 2000'e kadar olan yerlerin köy sayıldığını dile getirerek, tanımın belirsiz olduğunu ileri sürmüştür. Köksal, kastedilen nüfusun köy kütüğüne bağlı olan nüfus mu yoksa sayıma göre esas alınan nüfus mu olduğu sorusunu sormuştur. Bu sorudan kastının Orman Genel Müdürlüğünün bazı köylere "sizin nüfusunuz kütüktekinden fazladır odun veremeyiz." bazı köylere ise "sizin nüfusunuz sayım nüfusundan fazladır." şeklindeki beyanlarından kaynaklanan ikilem olduğunu ifade etmiştir. Köksal maddenin (B) bendinde orman idaresinin istif yerlerinde bu işte çalışan köylülere % 25 oranında kasaba ihtiyacı için odun verilebilir dendiğini hatırlatarak, idarenin istif olamayan yerlerde köylüye ihtiyacı için makta tahsis etmesini istemiştir.

Köksal'a cevap vermek üzere söz alan Bütçe komisyonu sözcüsü Atıf Ödül, yasada kastedilenin kütükte yazılı olan nüfus olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine söz alan Köksal, hayat koşulları gereği birçok köylünün köylerinden ayrılarak göç ettiğini, bazı köylerin kütüğünde 3000 nüfus görünmesine karşın 1000 nüfusa bile sahip olmadığını ifade ederek, maddenin komisyonun anladığı şekliyle çıkması durumunda vatandaşlara

¹¹ Madde 1- Kendi kendine yetişmiş veya emekle yetiştirilmiş olup her hangi bir çeşit orman hasılatı veren ağaç ve ağaçcıkların toplu halleri yerleriyle birlikte orman sayılır ancak;

a) Her çeşit dikenlikler;

b) Parklarla, şehir, kasaba ve köy mezarlıklarındaki ağaçcıklar

c) Sahipli her çeşit ziraat arazisi içinde emekle yetiştirilen ve tabii olarak ormanlarda yetişmeyen kavak, okaliptüs, akasya gibi ağaçlıklar

d) Ormanların dışındaki sahipli arazide ve bunların kenarlarında bulunan dağınık veya yüz ölçümü üç hektarı geçmeyen ve Devlet ormanlarına mesafesi en az üç kilometre olan grup halindeki her tür ağaç ve ağaçcıklar,

e) Maki cinsinden her tür ağaçcıklarla örtülü yerler

Orman sayılmaz

Bu yasanın 43'üncü maddesi gereğince koruma ormanı özelliği taşıdığı veya devamlı orman hasılatı verdiği Tarım Bakanlığınca fennen belirtilecek olan makilerle örtülü sahalar yukarıdaki (e) hükmü dışındadır.

yapacağı ev, dam, samanlık için kereste ve yakacak odun verilemeyeceğini ileri sürmüştür. Köksal, nüfus belirlenirken köyde fiili olarak yaşayanların esas alınmasını istemiştir. Komisyon, Köksal'ın önerisini dikkate almış ve nüfus belirlenirken sayımın esas alınacağını belirtmiştir. Diğer maddeler üzerinde hemen hemen hiç görüşme olmamış, maddeler okunarak oylamaya sunulmuş ve kabul edilmişlerdir. Yasa 24.03.1950 tarihinde genel oya sunularak kabul edilmiştir. 1950 yılında yürürlüğe giren 5653 sayılı Yasa fundalıkları orman sayılmayan yerler arasından çıkararak maki kapsamına dahil etmiş, orman muhafaza karakteri taşıyan veya düzenli hasıla veren makilik alanları orman saymış bunun dışında kalanların ormandan tefrikini öngörmüştür. Bu işlemin yapılması için 1950 yılında “Maki Tefrik” yönetmeliği çıkartılarak yaklaşık 500 bin hektar makilik alan orman sınırları dışına çıkarılmıştır (Ayanoğlu 1996). Bu rakam 1972 sonu itibariyle 601 955 ha. yükselmiş ve Ayrıca yine bu süreç içerisinde 291 098 ha. orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyan (Muhafaza makiliği) tespit edilmiştir (Anonim 1973). Yasa kabul edildikten sonra yine aynı oturum içerisinde 5658 sayılı Yasanın görüşmelerine geçilmiştir.

4.2.2.2 Orman Yasasına Bazı Maddeler Eklenmesine ve Bu Yasanın Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Yasaya Ek Yasa (5658 Sayılı Yasa)

Yasanın en önemli özelliği 13.07.1945 tarihi ve 4785 sayılı Yasa ile devletleştirilen özel ormanlardan; Devlet ormanlarından sabit ve değişmez sınırlarla ayrılmış bulunanları sahibine iade etmesidir (Ayanoğlu 1999). Yasa, 5653 sayılı Yasanın görüşmeleri sona erdikten hemen sonra görüşülmeye başlanmış ve üzerinde fazlaca görüşülmeden oylanarak kabul edilmiştir.

Dönemin Başbakanı Hasan Saka'nın imzasını taşıyan 09.04.1948 tarih ve 290 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde devletleştirilen özel ormanların iadesi şu düşünce ve ifadelerle savunulmaktadır.

Gerekçede, 4785 sayılı yasayla devletleştirmeler gerçekleştirilirken, bazı özel mülkiyet tarım arazisi içinde kalan ve hiçbir şekilde ormanla alakası olmayan ağaç gruplarının da devletleştirilmesinin uygulamada büyük güçlüklerle neden olduğu savunulmuştur.

Gerekçede özel mülkiyetteki bu alanların özellikle tarım aletlerinin yapımı ve onarımı ile hayvan barınakları noktasında mülkiyet sahibinin önemli ihtiyaçlarını karşıladığı ifade edilerek, verim olarak bu ihtiyacı zor karşılayan bu alanların sahiplerine geri verilmesinin gerekliliğine işaret edilmiştir.

Tarım komisyonu raporunda ise hazırlanan tasarının, orman yasasının köylüler üzerindeki baskısını azaltmak ve varlıklarına zarar vermeden yaşamlarını sürdürmeyi amaç edindiği savunulmuştur. Raporda özellikle Karadeniz bölgesinde idare ile vatandaşlar arasında sahipli arazideki ağaçların kesilmesi ve ihtiyaç için kullanılması noktasında büyük problemlerin yaşandığına dikkat çekilerek yasanın bu problemleri çözeceği ileri sürülmüştür. Raporda ayrıca nüfusun % 70'inin yakacak olarak hayvan gübresi kullandığı ifade edilmiş ve gübrelerin tarımda kullanılması durumunda verim artışı sağlanabileceği ileri sürülmüştür.

Maliye komisyonu raporunda ise ormanların yurt için öneminden bahsedilerek korunması gerektiği ifade edilmiş ancak ormanların devletleştirilmesinin bu amaca hizmet etmeyerek, ormanlara zarar verdiği savunulmuştur. Komisyon devletleştirmelerin köylülerce duyulmasından sonra bu ormanların yetiştirilmesinde ve geliştirilmesinde katkısı olanların ormanlar yüzünden arazilerinin ellerinden alınacağı hissine kapılarak ormanlarını kestiğini ve bir kısmının da ormanları yaktığını savunmuştur. Bahsi geçen olumsuzlukların düzeltilmesi açısından, komisyon yasayı isabetli bulduğunu ifade etmiştir.

Adalet komisyonu raporunda ise orman içinde oturan ve orman ürünleriyle geçimini sağlayan köylülerin durumunu düzeltmek için tasarının üçüncü maddesine köylüler tarafından korunan ve yararlanılan köy baltalıklarının o köy halkının yararlanmasına yeniden açıldığı ifade edilmiştir.

Bütçe komisyonu raporunda, Adalet komisyonun getirmiş olduğu orman içi köylerinin baltalıklardan yararlanmasına ilişkin hükmün gereksiz olduğu, 3116 sayılı Yasa'nın 5 maddesinin bu ihtiyacı zaten karşıladığı vurgulanmış ve Adalet komisyonunun yapmış olduğu değişiklik iptal edilmiştir. Bütçe komisyonu raporunda iade süresinin ihtiyacı karşılamak üzere altı aydan bir yıla çıkarıldığı ayrıca ifade edilmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 24.03.1950 tarihinde TBMM'de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen tek birleşimde üzerinde fazlaca görüşme olmadan yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 72'inci birleşim Tutanak Dergisi'nde milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanmaktadır

Maddelerin tümü üzerinde söz istenmemiş olup doğrudan maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Birinci madde¹² üzerinde söz alan Tekirdağ Milletvekili Ziya Ersin Cezaroğlu, İstanbul Milletvekili Ahmet Kemal Silivri ve Kastamonu Milletvekili Fethi Mağara maddede sayılan sınırlarının yetersiz olduğunu, bu sınırlara kale duvarlarının, yolların, derelerin ve şoselerinde eklenmesini istemiş aksi takdirde bunlara sınır olan kamulaştırılmış alanların geri iade edilemeyeceğini ileri sürmüşlerdir. Cezaroğlu, çıkarılmış olan 5653 sayılı Yasayla halkı mahkemelerden büyük oranda kurtardıklarını ifade ederek komisyondan önerdikleri sınırlarında maddeye eklenmesini özellikle istemiştir.

¹² Madde 1- 9.07.1945 tarihli ve 4785 sayılı Yasayla Devletleştirilmiş ormanlardan; Devlet ormanları içinde olmayan ve etrafı tarla, bağ, bahçe gibi kültür arazisi, özel orman, şehir, kasaba, köy merası ve Orman Kanununun birinci maddesine göre orman sayılmayan yerlerle çevrili olmak şartıyla Devlet Ormanlarından tamamen ayrılmış bulunan köy, belediye tüzel kişiliklerine ve gerçek kişilere ait ormanlar; sahipleri veya mirasçıları istedikleri takdirde geri verilir.

İade edilecek ormanlardan, Devletleştirme karşılığı ödenmemiş bulunanlar bir işleme tâbi tutulmaksızın sahiplerine intikal eder ve müracaatları üzerine keyfiyet Orman idaresince kendilerine yazılı olarak bildirilir.

Devletleştirme bedeli kısmen veya tamamen ödenmiş bulunan ormanların, bu bedel aynı miktar ve taksitlerle ödenmek üzere, yazı ile müracaatları halinde sahipleri adına tapuya tescili yapılır. Taksitler zamanında ödenmediği takdirde ormanın işletilmesine izin verilmez- Ormanın geri verilmesine müteallik tescil muameleleri her türlü harç ve resimden muaftır.

Geri verilen ormanların hududu içindeki orman işletmeleri tarafından istihsal edilmiş ve henüz satılmamış orman mahsulleri, ormanın tescili sırasında sahiplerinin yazılı müracaatları üzerine bulundukları mevki ile miktar ve vasıfları tespit edilerek hususi orman tarife bedeli ve hakiki istihsal masrafları peşin ödenmek şartıyla orman sahiplerine teslim edilir.

Geri verilen ormanlarda Devletleştirmeden doğan muamelelerle geri vermeden dolayı, orman sahipleriyle Devlet birbirleri aleyhine dava açamazlar.

Madde üzerinde söz alan İstanbul Milletvekili Ali Rıza Arı ise kabul ettikleri 5653 sayılı Yasanın *idareye yaptığı hizmet* bakımından teşekkürle değer olduğunu savunmuştur. Kamulaştırılan orman alanlarının tüm ormanlara oranını bakanın % 1,78 olarak ifade ettiğini de hatırlatan Arı, yasayla yapılmak istenilenin ne olduğunu tam olarak anlamadığını ifade etmiştir. Arı, yasaı eksik bulunduğunu, yasanın Toprak Yasasından farksız olduğunu ve tatmin edici olmadığını savunmuştur.

Eleştirilere cevap vermek üzere söz alan Adalet komisyonu sözcüsü Atıf Ödül, sınır konusu üzerinde duran milletvekillerine maddedeki “gibi” kelimesinin bu ifadeleri karşıladığını söylemiş ve maddeler üzerindeki görüşmeler sona ermiştir. Yasa 24.03.1950 tarihinde genel oya sunulurken kabul edilmiştir.

5653 ve 5658 sayılı Yasalar birlikte değerlendirildiğinde; yasaların 14.05.1950 seçimleri öncesi ve siyasi çıkar uğruna acele bir şekilde hazırlandığı açıkça görülmektedir. Bu iki Yasanın geçmiş görüşmelerinde orman alanlarının artık daha fazla daraltılmayacağı açık bir şekilde ifade edilmesine karşın 5653 ve 5658 sayılı Yasalar ile orman alanlarının daraltılıyor olması bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Özellikle 5653 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden itibaren 1956 yılı sonuna kadar toplam 617.917 hektar makilik alan orman rejimi dışına çıkarılmıştır (İnal 1967). Yine 5653 sayılı Yasada dikkati çeken noktalardan biri 3116 sayılı Yasanın 10’uncu maddesinin kaldırılıyor olmasıdır. Söz konusu 10’uncu madde ile yılda en az 250.000 ha. olmak üzere 5 yılda kadaströ işlemlerinin tamamlanması zorunlu tutulmaktaydı.

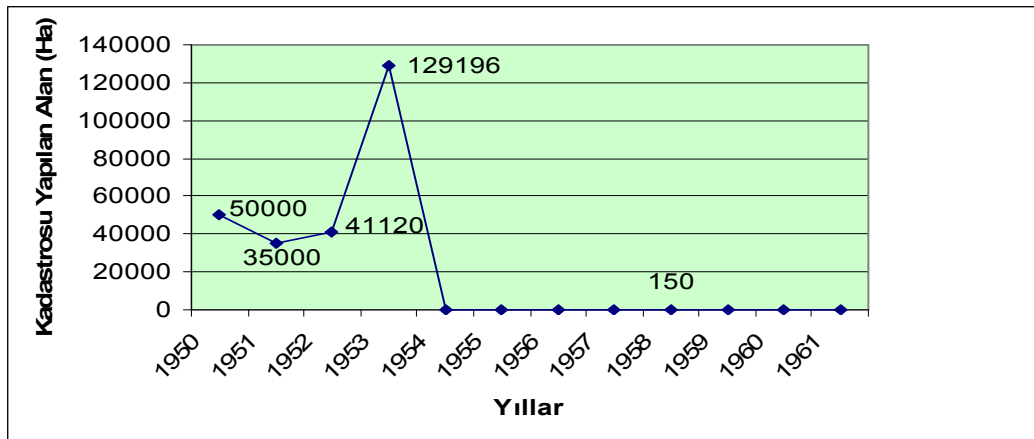
Çizelge 4.6 incelendiğinde DP döneminde kadaströ çalışmalarının yavaşladığı görülecektir. Gerçekten de, 4785 sayılı Yasanın çıkışından DP’nin iktidara gelişine kadar geçen sürede toplam 2.021.410 ha. ormanın kadaströsu yapılmış iken bu rakam DP’nin iktidar olduğu 10 yıllık dönemde yalnızca 255.466 ha. dır. Demokrat Parti ekonomi politikasının tarıma dayalı olduğu dikkate alınırca kadaströ çalışmalarının bu derece ihmal edilmesi, dolaylı olarak topraksız çiftçinin lehine olmuş ve sınırları sadece %19 oranında tespit edilmiş olan ormanlardan yeni açmalar yoluyla toprak kazanımı görmezlikten gelinmiştir.

Çizelge 4.6 1945–1960 Dönemi orman kadastro (OGM 2005)

Yıllar	Komisyon Sayısı	Yapılan Orman Kadastro (ha.)	Yıllar	Komisyon Sayısı	Yapılan Orman Kadastro (ha.)
1945	20	392553	1953	10	129196
1946	20	360700	1954	15	0
1947	22	397072	1955	0	0
1948	23	485626	1956	0	0
1949	25	385459	1957	0	0
1950	25	50000	1958	1	150
1951	6	35000	1959	0	0
1952	6	41120	1960	0	0

Ormanların tam anlamıyla korunabilmesi için orman sınırlarının kesin olarak belirlenmesinin önemine gerek 3116 ve gerekse 4785 sayılı Yasa çıkarılırken birçok defa vurgu yapılmış olmasına karşın böyle bir uygulamaya gidilmiş olması çözümsüzlük içinde çözüm arama mantığının açık bir ifadesidir.

DP iktidarının 4'üncü yılında yapılan 02.05.1954 seçimleri sonrası orman kadastro iyice ikinci plana atılmış ve kadastro çalışmaları hemen hemen durdurulmuştur. Şekil 4.3 incelendiğinde bu durum açıkça görülmektedir.

Şekil 4.3 Yıllara göre orman kadastro

DP kadastro çalışmalarını yavaşlatmakla birlikte 14 Mayıs 1950 seçimi öncesi vermiş olduğu sözleri yerine getirmek üzere 5677 sayılı Yasa ile “genel af” çıkarmış ve bu arada orman suçlarını da affetmiştir. Ormana yönelik suçların azalmayışı özellikle “dosyaların mahkemelerde biriktiği” şikâyetine neden olmuş ve 2 Mayıs 1954 seçimleri öncesi 6385 Yasa ile orman suçları ikinci kez affedilmiştir (Çağlar 1979). Dönem içerisinde çıkarılan bir diğer yasa ise 6831 sayılı Orman Yasasıdır.

3.2.2.3 Orman Yasası (6831 sayılı Yasa)

Demokrat Parti iktidarınca orman suçları hakkında iki kez af çıkarılmasına karşın, tekrar yeni bir temel orman yasası arayışına gidilmiş ve 4-5 yıl süren hazırlık aşamasından sonra 8 Eylül 1956 tarihinde yeni bir “temel” yasa olan 6831 sayılı Orman Yasası TBMM’de kabul edilerek yürürlüğe konmuştur (Günay 2003).

Yeni yasanın (J) fıkrası ile orman ve toprak koruma karakteri taşımayan makilik alanların orman rejimi dışına çıkarılmasına devam edilirken aynı zamanda kabul edilen 2’nci maddesi ile de orman niteliğini kaybeden alanların orman rejimi dışına çıkarılması öngörülmüştür. Geçici üçüncü madde ile orman sınırlamasına 3 aylık itiraz süresi içerisinde itiraz edemeyenlere 6 aylık ek itiraz süresi verilmiştir. Yasanın Geçici 5’inci maddesi ile de orman suçları için genel af çıkarılmış, el konulan veya müsadere edilen emval sahiplerine iade edilmiştir (Ayanoglu 1999). Bu yasa ile köylü ihtiyaçları daha geniş bir düzenlemeye tabi tutulmuş, ormanların cezai tedbirlerle korunması yerine orman köylüsüyle iş birliğine gidilerek korunması amaçlanmış, orman köylülerinin yaşam koşullarını iyileştirmek için bir fon kurularak bu fona yıllık 50 milyon TL’den az olmamak koşuluyla genel bütçeden ödenek konulması hükme bağlanmış ve en önemlisi de Devlet Orman İşletmeciliği prensibinin sınırlandırılmıştır (Ayanoglu 1981).

Dönemin Başbakanı Adnan Menderes’in imzasını taşıyan 26.01.1955 tarih ve 298 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde yeni orman yasası şu ifade ve düşüncelerle savunulmaktadır.

İlk defa bu tasarı için ormanla alakalı olan milletvekili, profesör, köy muhtarı, kereste ticaretiyle uğraşan tüccar ve birlik üyeleri, uzmanlardan oluşan bir heyetin birlikte çalıştığı ifade edilerek, tasarının tüm kesimlerin ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlendiği ileri sürülmüştür. Gerekçede, geçmiş dönem orman yasalarının sadece hazineye gelir getirmek amacıyla hazırlandığı ileri sürülerek ormanların tarım ve diğer ekonomik faaliyetlerle olan ilişkilerinin dikkate alınmadığı, ormanların iklim, toprak ve su rejimine olan etkilerinin göz ardı edildiği savunulmuştur.

Gerekçede, orman içi ve kenarı orman köylülerinin iktisadi ve hayati varlığının temelinde ormanların olduğu savunularak, geçimini bir şekilde sağlamak zorunda olan köylülerin ormanlara yöneldiği, ormanları yakarak tarım toprağı kazanmaya çalıştığı, ormanlara büyük zarar verdiği ileri sürülmüş ve orman köylülerinin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hassas düzenlemelere gidildiği ileri sürülmüştür. Özellikle, orman köylülerinin orman ürünlerinden azami bir şekilde faydalandırılması için, köylünün zati ve küçük el sanatları ihtiyacına yönelik ilgili hükümlerin eklendiği, ayrıca orman köylülerinin kalkındırılması göz önüne alınarak yasaya orman işlerinin öncelikle o köy halkına ve komşu köylere yaptırılması şartının konulduğu ifade edilmiştir.

Gerekçede, uygulanmakta olan Devlet orman işletmeciliğinin ülkenin hiçbir yerinde özel teşebbüse izin vermediği ifade edilmiş ve bu uygulamanın haklı şikayetlere neden olduğunu ileri sürülmüştür. Gerekçede, Devlet işletmeciliğinin mutlak olarak alınmadığı, nerede ve hangi faaliyette gerekli ise orada uygulanacağı, ormancılık teknik ve gereksinimlerine uygun olmak şartı ile özel işletmeciliğe de izin verilebileceği ifade edilmiştir.

Komisyon raporlarında ise özellikle hükümet tasarısının 1'inci maddesinin (İ) fıkrası ve 7 ve 9'uncu maddeleri üzerinde durulmuştur. Ziraat komisyonunca hükümet tasarısında orman sayılmayan yerler sıralanırken 1'inci maddenin (İ) fıkrasında herhangi bir koşula bağlı kalınmaksızın makiliklerin orman rejimi dışına çıkarılmasının yanlış olacağı ifade edilmiştir. İklim, toprak, su ve erozyon üzerindeki etkileri de dikkate alınarak sadece orman ve toprak koruma karakteri taşımayan alanların orman rejimi dışına

ıkarılmasının gerekli olduğu komisyonca vurgulanmış ve hükümet tasarısında değişikliğe gidilmiştir.

Geçici komisyon raporunda ise hükümet tasarısında yer almayan ancak orman rejimi dışında tutulacak yerlerin belirlemede gerekli olduğu savunulan 5653 sayılı Yasanın (D) fıkrasındaki  kilometre ve üç hektar koşulu (G) fıkrası şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Gerek Ziraat Komisyonu ve gerekse Geçici raporlarında orman kadastrasını gerçekleştirilecek komisyonların yapısı üzerinde durulmuştur. Komisyon raporlarında hükümet tasarısında yer alan; bir orman başmühendisi başkanlığında bir hukukçu ye ve iki orman mühendisinden oluşan komisyonun uygulamada yetersiz kalacağı ifade edilmiş ve vatandaşında yeteri derecede temsilini sağlamak amacıyla belediyelerde belediye meclisinden, köylerde ise köy ihtiyar heyetinden seçilecek ikişer kişinin bu üyelere ek olarak komisyona dahil edilmesi için değişikliğe gidilmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 17.08.1956 tarihinde TBMM’de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen 10 birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101 ve 103’üncü birleşim Zabıt Ceridelerinde milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve tespitlerine rastlanılmıştır.

Yasanın tümü üzerinde söz alan Geçici Komisyon Tasarı Hazırlayıcısı Rize Milletvekili Hüseyin Agun, yasanın amacını ülke ormanlarını korumakla birlikte bu ormanlardan yararlanan halkın ihtiyaçlarını karşlamak şeklinde ifade etmiştir. Agun, ormanların gelişmekte olan ülke iktisadi hayatı içerisinde önemli yere sahip olduğunu, özellikle dağ başlarına çekilmiş olan ormanların tarımın ve sanayinin temeli olan su kaynaklarına ev sahipliği yaptığını ifade etmiş ve geçimini büyük oranda bu ormanlardan sağlayan yaklaşık 9 milyon insanın yeni yasayla yeni imknlara kavuşacağını savunmuştur.

Agun, yasayla her yıl 50 milyon liralık kalkınma kredisinin köylünün yararlanmasına sunulacağını ve böylelikle hayvancılığın, tavukçuluğu, arıcılığın, dokumacılığın ve

küçük el sanatlarının geliştirilerek köylünün ormanlar üzerindeki baskısının kalkacağını savunmuştur. Agun, köylülere ihtiyacı olan kereste ve odunun devlet ormanlarından tarife bedelinin onda biri ölçüsünde bir bedelle verileceğini ifade ederek başka bir yararlanma şeklinin tahsis edilmeyeceğini de ayrıca ifade etmiştir.

Agun, tasarının birinci faslında ormanın tanımının açık bir şekilde yapıldığı ve orman rejimi dışında tutulan yerlerin ayrıntılı bir şekilde sıralandığını ifade ederek, su rejimi, iklim ve toprak korumasına zarar vermemek koşuluyla Bakanlar Kurulunun bazı orman rejimine giren alanları tarım arazisi olarak orman rejimi dışına çıkarabileceğini ifade etmiştir.

Agun'dan sonra söz alan Hürriyet Partisi Grup Sözcüsü Ziya Termen, 3116 ve sonrasında çıkarılan yasaların katı bir Devletçilik anlayışına sahip olduğunu ifade etmiş ve yasa ile bu tutumun yumuşatıldığını, orman köylüsünün hak bildiği bazı gerçeklerin maddeleştirildiğini savunmuştur. Termen, ormanların Sultan Abdülaziz'den itibaren hazineye gelir olarak görüldüğü, bu anlayışın sonucu olarak da hızla azaldığını ifade etmiştir. Termen, DP iktidarınca devam ettirilmek istenen bu politikanın, bir an önce terk edilmesini ve orman işletmeciliğine en az 15 yıl ara verilmesini istemiştir. Yasanın köy gerçekleriyle uyuşmadığını ileri süren Termen, verilmesi düşünülen 50 milyon liralık kredinin, bölge köylerinde kereste ticaretiyle uğraşan DP üyelerinin dahi ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğunu savunmuş ve beş kişilik bir aile için yıllık 8 tavuk almaya yetecek bir kredinin ciddiye alınamayacağını ifade etmiştir. Termen, ülke ormanlarının tümünün koruma karakterli olduğunu savunarak, buna rağmen devlet işletmelerinin bizzat bu ormanlarda kesim yaptığını dile getirmiş ve halkın kaçak kesime teşvik edildiğini savunmuştur. Termen, sadece köylü ihtiyaçlarını dikkate alan bir yasanın, ülke geleceğiyle alakalı olduğunu savunmanın anlamsız olduğunu ifade etmiş ve kömür üretimine ağırlık verilmedikçe köylünün ormanlar üzerindeki baskısının azaltılamayacağını savunmuştur. Köylülerin kredileri geri ödeyememekten korktuklarını ve bu nedenle kredileri kullanmadıklarını ileri süren Termen, gerçek manada gelir getirici sahalar bulunmadığı sürece köylülerin bu kredileri kullanmayacağını savunmuştur. Kaçakçılık konusuna da değinen Termen, şehirli kaçakçıların gömleğine kadar soyulmasını isterken, geçimi için iki çalı çırpı kaçırmayı göze alan köylünün ağır

cezalarla ezilmemesini istemiştir. Yeni yasanın eski yasalardan pek farkı olmadığını ileri süren Termen, yasayı desteklemeyeceklerini ifade etmiştir. Yasanın tümü üzerinde söz alan diğer bir Milletvekili de Afyon Milletvekili Sıtkı Koraltan dır.

Koraltan, Fatih'in "yaş kesenin başını keserim", Kanununun talimatnamelerinin ve "yaş kesen baş keser" gibi dini telkinlerin dahi Osmanlı döneminde ormanları koruyamadığını, Cumhuriyet döneminde ise çıkarılan 3116 sayılı Yasanın bu gidişe dur diyemediğini ve son çare olarak 4785 sayılı Yasanın çıkarıldığını hatırlatmış ve buna rağmen ormanların tam anlamıyla korunamadığını ileri sürmüştür. Koraltan, yeni yasanın günün şartlarını dikkate aldığını, ormanların hem devletçe korunmasının sağladığını ve hem de işletmeye olanak sağladığını ifade ederek, yeni yasayla özel teşebbüsünde önünün açıldığını savunmuştur. Koraltan, orman köylüsüne sağlanacak kredi ile köylünün iş, güç sahibi edileceğini, iş güç sahibi olan köylünün de ormanlar üzerindeki baskısını azaltacağını ileri sürmüştür. Koraltan, yasayla birlikte köylülere küçük el sanayi, yonca ziraatı ve diğer gelir getirici uğraşların öğretileceğini, özel orman rejiminin de kabul edilerek özel teşebbüse yer verileceğini, zati ve şahsi ihtiyaçların en azami bir şekilde karşılanacağını, düşük maliyetli evlerin yapılması için planların hazırlanacağını, köylünün gerek devlet işletmelerinde gerekse özel işletmelerde çalıştırılarak işlendirileceğini ve ağaçlandırma yoluyla orman kuranlara bu alanların mülkiyetinin verileceğini ifade etmiştir. .

Kastamonu Milletvekili Nazım Batur ise ormanların geçmişte askeri kuvvetler de dâhil olmak üzere çeşitli şekillerde korunmaya çalışıldığını fakat korunamadığını ifade etmiş ve ormanların asıl bekçisi olan köylülerce korunmasını istemiştir. Batur, parti programının 68 ve 72'nci maddelerinin ormanlarla ilgili olduğunu hatırlatarak, hükümetin iktidara gelişiyle birlikte konuya eğilerek, yasayı hazırladığını ifade etmiştir.

Batur, yüz binlerce davanın mahkemelerde beklemekte olduğunu, mahkemelik olan köylülerin ise bu davaları takip edecek güce ve paraya sahip olmadığını ileri sürmüş ve 2-3 dönüm arazi için köylünün güç durumda bırakılmasını yanlış bulduğunu ifade etmiştir. Orman içi yerleşim sorununa da değinen Batur, ova köylerindeki topraksız köylülerin topraklandırılması işi halledilmeden, orman içi köylerinin kaldırılarak başka

yerlere taşınmasının imkânsız olduğunu savunmuştur. Orman tahribatının temel nedenini kaçakçılık olarak gören Batur, orman köylüsünün aldığı zati ihtiyacı diğer köy halklarından gelen talebe karşılık sattığını, bu nedenle öncelikle orman köyü olmayan köylerin ihtiyacının karşılanması gerektiğini savunmuştur. Batur, ihtiyacı karşılanan bu köylerin, orman köylerinden olan odun talebinin azalacağını ifade etmiş ve böylece zati ihtiyacını satmak zorunda kalmayan orman köylüsünün de ormanlara zarar vermeyeceğini savunmuştur. Batur, orman işletmelerinin *ticari anlayışla* işletildiğini hatırlatarak, işletmenin yıllık vergisini ormandan elde ettiği kereste satışlarıyla karşıladığını, vergisini ödeyebilmek ve işletme maliyetlerini karşılayabilmek için ürettiği malları piyasaya arz etmek zorunda olduğunu, bunu yaparken de köylünün zati ihtiyacını ikinci plana ittiğini savunmuş ve genel müdürlüğün katma bütçeden alınarak genel bütçeye dâhil edilmesini istemiştir.

Adana Milletvekili Cavid Oral, orman yasasının sosyal ve ekonomik politikalarla yakından alakalı olduğunu, bir bütün halinde ülkeyi ilgilendirdiğini ifade etmiş ve bu konunun ayrıntılı bir şekilde tartışılmasının yararlı olacağını savunmuştur. Orman davası denildiğinde ilk akla gelenin iç iskân ve keçi problemi olduğunu savunan Oral, yasada iskânın, köylülerin isteğine bırakılmasının yanlış olduğunu ifade etmiştir. Oral, iskân meselesinin kolay halledilemeyeceğini fakat ülke geleceği göz önüne alındığında bunun katlanılması gereken bir zorunluluk olduğunu, hemen hayata geçirilirse 40–50 içerisinde bu problemin çözülebileceğini ileri sürmüştür. Oral, İngilizlerin Kıbrıs adasında, orman köylerini daha verimli olan ovalara indirerek hem köylünün refahını artırdığını ve hem de ormanları koruduğunu savunmuştur. Keçi konusuna da değinen Oral, keçilerin yararlarını ve orman köylüsü için ifade ettiği anlamı bildiğini ancak ormanlar korunmak isteniyorsa keçilerin, ormanlardan çıkarılmasının da şart olduğunu ileri sürmüştür. Yasanın büyük önem arz ettiğini ifade eden Oral, gelecekte değişikliğe uğramaması için yasanın öncelikle ülke gerçeklerine göre hazırlanması istemiştir.

3116 sayılı Yasanın, Osmanlı dönemi uygulamalarına sert bir reaksiyon olduğunu ifade eden Afyon Milletvekili Osman Talu, bu düşüncelerle hazırlanan dönem kanunlarının, halkı hiçte alışık olmadığı zor yaşam şartlarıyla karşı karşıya bıraktığını ileri sürmüş ve çıkarılmak istenen yasayla bu durumun düzeltileceğini, bir taraftan ülke menfaatleri göz

önüne alınırken diğer taraftan da vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanacağını savunmuştur. Talu, 6 yıl boyunca uygulanan iktisadi politikaların kalkınmanın millet eliyle sağlanması gerektiğini açık bir şekilde göstermiş olduğunu bu nedenle büyük, ulusal bir servet olan ormanların işletilmesinde katı devletçilik vazgeçilerek özel girişime de yer verilmesini istemiştir.

Yasa üzerinde en radikal önerilerde bulunan Burdur Milletvekili Mehmet Özbey, ormansızlaşmanın en büyük nedenini orman yangınları olarak görmüş ve bu sorunun çözümünü de idam cezası olarak göstermiştir. Özbey, temel sorunun odun ihtiyacı olduğunu, bu nedenle öncelikle oduna olan ihtiyacın başka alternatiflerle giderilmesi gerektiğini, ev yapımında keresteden betonarmeye geçilmesi gerektiğini ve hidroelektrik barajlar ile de evlerde elektrik enerjisinin yaygınlaştırılarak, ocaklarda çam kütük ve kömürünün yakılmasının önlenmesini istemiştir.

Orman idaresine bir takım eleştiriler getiren Yozgat Milletvekili Ömer Lütfi Erzurumluoğlu ise, mevcut idarenin devlete çok pahalıya mal olduğunu fakat ormanları açmacılık ve kaçakçılıktan koruyamadığını savunmuştur. Erzurumluoğlu, idarenin orman köylüsünün en temel ihtiyacı olan yakacak ve yapacak ihtiyacını dahi karşılayamamasından yakınmıştır. Orman idaresinin faaliyet alanının orman içi olması gerektiğini savunan Erzurumluoğlu, aksine orman idaresinin faaliyet alanını orman dışına çıkararak kereste fabrika ve tesisleri kurduğunu bunu yaparken de asıl görevi olan orman köylüsünün ihtiyaçlarını unuttuğunu savunmuştur. İdarenin köylünün hakkı olan zati ihtiyacı dahi zamanla kendisine yük görerek ev yapımı için köylünün istediği 10 m³ yapacak yerine 3 m³ verdiğini ve verirken de en uzak noktaları seçtiğini ileri sürmüştür. Erzurumluoğlu, idare içerisindeki bir grubun sürekli olarak yapılmak istenen olumlu işleri engellediğini ve orman konusunu politik çıkarları uğruna kullandığını ileri sürmüştür. Devlet orman işletmeciliğinin piyasada pahalılığa neden olması ve orman alanlarını tahrip etmesi noktasında Devlet orman işletmeciliğine karşı olduğunu ifade eden Erzurumluoğlu, Devlet işletmeciliğinin ana amacının ormandan ağaç kestirmeyerek ormanı korumak olması gerektiğini savunmuştur.

Konuşmasında tasarının 7 ve 14'üncü maddelerine ağırlık veren Kastamonu Milletvekili Hilmi Dura, geçmiş dönem kadastro uygulamaları dikkate alındığında komisyonların bir orman mühendisi başkanlığında, bir hukukçu üye, bir il genel meclisinden üye ve bir de orman mühendisinden oluştuğunu hatırlatarak, komisyonların hukukçu üye bulunamadığı için genellikle üç üyeyle çalıştığını ve bu komisyonun vatandaşın mülkiyet hakkına el uzattığını ileri sürmüş ve bu haksız uygulamanın düzeltilmesini istemiştir. Tasarıda sunulan 8 kişilik komisyonun yetersiz olduğunu savunan Dura, komisyonun hukukçu, ziraatçı ve veteriner üyelerini günün şartlarında bulmanın zor olduğunu ifade ederek, komisyonun 5 kişi ile çalışmak zorunda kalacağını ve bunlardan üçünün orman mühendisi olacağını da hatırlatarak, komisyonda ağırlığın ormancılarda kalacağını savunmuştur. Dura, komisyonun bu şekilde kurulması halinde geçmişte yaşanan haksız uygulamaların devam edeceğini ileri sürmüş vatandaş karşısında eşit haklara sahip bir tüzel kişiliğin hem kadı ve hem de davacı olmasının hukuk prensipleriyle bağdaşmadığını savunmuştur. Komisyon uygulamalarına da değinen Dura, komisyon çalışmaları sonucunda doğrudan vatandaşa tebligat yapılmadığını ifade ederek köylünün yapılan çalışmalardan haberdar olmadığını, bu nedenle iki, üç orman memurundan oluşan komisyonların yaptıkları binlerce arazi çalışmasının on binlerce vatandaş mağdur ettiğini savunmuştur. Komisyon kararlarına itiraz durumunda, davanın vatandaşça açılmasını zorunlu kılan 7'nci maddenin avukat ve keşif aracı, harcırah gibi birçok masrafı köylüye yüklediğini savunan Dura, 70 lira tutan bir arazi için 100 lira mahkeme parasını köylüye ödettirmenin yanlış olacağını ifade etmiş ve masrafların idarece karşılanmasını gerektiğini savunmuştur. İskân sorununa da değinen Dura, 14'üncü madde ile zorunlu iskânın şart koşulduğunu hatırlatarak, sadece Kastamonu'da bu madde uygulamasına girecek 120 bin vatandaşın olduğunu ifade ederek vatandaşların zorla başka yerlere yerleştirmenin hayalden başka bir şey olmadığını savunmuştur. Dura, köylü zati ihtiyacı için düzenlenen 33'üncü maddeye de değinmiştir. Dura, 3116 sayılı Yasayla geniş tutulan kapsamın tasarıyla daraltılarak, ormanlara 10 km şartının getirildiğini hatırlatmış ve parti programının 69'uncu maddesindeki "köylünün, kereste, odun ve kömür ihtiyacını zamanında ve ucuz bir şekilde vermek" ifadelerinin bu maddeyle örtüşmediğini savunmuştur. Dura, ormanlara 12 km uzaklıkta bulunan köylerin madde nedeniyle ihtiyacının karşılanmayacağını, ihtiyacı karşılanmayan köylülerin de kaçakçılığa yönelerek ormana daha çok zarar

vereceğini savunmuştur. Birinci maddede yapılan değişikliklere de değinen Dura, alanı üç hektarı geçmeyen ve en az üç kilometre uzaklıktaki sahipli arazide bulunan ağaç ve ağaççıkların ormandan sayılmamasını eleştirerek uzaklığın bir kilometre veya ormana tamamen bitişik olmasının ormana ne zararı olacağını sormuş ve 3116 sayılı Yasada tanınan haklardan daha fazlasının bu Yasada tanınmasını istemiştir.

Dura'dan sonra söz alan Bilecik Milletvekili İsmail Selçuk Çakıroğlu, ormanın partiler arasında politik çekişmelere konu edildiğini ve bu nedenle orman konusunda istikrarlı bir politika izlenilemediğini savunmuştur. Çakıroğlu, ülke nüfusunun hızla arttığını, kâğıt sanayinin geliştiğini, bu nedenle odun ve keresteye olan talebin hızla artmakta olduğunu ifade ederek, talepteki artışın ormanların tahribine neden olduğunu savunmuştur. Hazırlanan tüm orman Yasalarının gerekçesinde “ormanların en iyi şekilde korunarak, halk ihtiyaçlarının süratle karşılanması” ibaresinin yer aldığını hatırlatan Çakıroğlu, bunun Türkiye gerçeklerine aykırı olduğunu ve yapılan tüm yasal düzenlemelerin orman tanımını sürekli olarak daralttığı savunmuştur. Zati ihtiyaç konusuna da değinen Çakıroğlu, köylü ihtiyaçlarının değişik kaynaklardan karşılanılmadıkça orman tahribatının devam edeceğini savunmuştur. Çakıroğlu, köy nüfusunun % 50'sini orman köylülerinin oluşturduğunu hatırlatarak, köylerde kalan nüfusun giderek yoksullaştığını ifade etmiş ve yasayla birlikte hem sayıca fazla olan nüfusun yoksulluktan kurtarılacağını ve hem de gelişmekte olan ülke ekonomisi içerisinde iş gücünün yeni üretim sahalarına kaydırılarak Türkiye’de yeni sosyal, kültürel ve iktisadi yapılanmaya gidileceğini savunmuştur. Türkiye ormanlarının iş kapasitesinin 1,5–2 milyon nüfusu işlendirecek ölçüde olduğunu ifade eden Çakıroğlu, orman içi ve bitişğinde yaşayan 8–9 milyon nüfustan orman içinde yaşayan 5,5 milyon nüfusun orman işleri ile işlendirilmesini geri kalanların ise planlı bir şekilde iskana tabi tutulmasını istemiştir. Orman işletmeciliği denildiğinde bundan özel teşebbüsün yapamadığı ve yapamayacağı faaliyetlerin devlet işletmesi tarafından yapılmasının anlaşılması gerektiğini ifade eden Çakıroğlu, orman işletmeciliğinde liberal sistemin uygulanamayacağını savunmuş ve gerekçe olarak da *özel teşebbüsün her yerde ve her zaman kâr peşinde koşmasını* göstermiştir. Orman Yasasının eksikliklerinin giderilerek çıkarılmasını isteyen Çakıroğlu, aksi takdirde her 6 yılda bir orman yasasının mecliste

görüüleceğini ve 1970 ve 1980’de gelecek yasaların adının da Orman Yasası olmayıp Türkiye’yi Ağaçlandırma Yasası olacağını savunmuştur.

Kastamonu Milletvekili Süleyman Çağlar ise, 4785 sayılı yasa ile 3 hektara kadar olan sahipli arazideki ormanların iade edilmesine karşın, vatandaşın ihtiyacının karşılanamadığını savunmuştur. Orman tahribatının köylüye ve köylünün geçisine mal edilmesini doğru bulmayan Çağlar, devletleştirmeden önce köylünün ihtiyacı kadar olan odunu korusundan kestiğini söyleyerek, devletleştirmeden sonra ise ihtiyacı karşılanmayan köylü ile idare arasında huzursuzlukların başladığını ve böylece köylünün kaçak kesime yöneldiğini savunmuştur. Köylü ihtiyacının öncelikle karşılanmasını isteyen Çağlar, orman idaresinin katma bütçeden alınarak genel bütçeye dâhil edilmesini istemiştir. Çağlar, aksi takdirde idarenin kendi memurlarının maaşını ödeyebilmek için kesim yapmak zorunda kalacağını ve köylünün ihtiyacını ikinci plana atacağını savunmuştur.

Yasanın çıkma sebebini var olan orman kaynağının azlığına bağlayan Ordu Milletvekili Bekir Baykal ise 3116 sayılı Yasanın çıkışından itibaren tapulu arazisinde orman bulunanların baltalarını ormana yönelttiğini ve ormanları tamamen keserek 4785 sayılı Yasanın çıkmasına neden olduklarını savunmuştur. Baykal, 4785 sayılı Yasanın; vatandaşın toprağında ağaç varsa devletin olacağı, eğer yoksa vatandaşın olacağı şeklinde anlaşıldığını hatırlatarak, bunu böyle algılayan vatandaşlarında bir şekilde arazisindeki ağaçları kaldırmanın yollarını aradığını ve yer yer bularak da ağaçları kesip devletin müdahalesini engellediği böylelikle arazisini kurtardığını savunmuştur. Bu durumu realite olarak değerlendiren Baykal, köy gerçeklerinin dikkate alınmasını istemiştir. Tasarıda yapılmış orman tanımına da değinen Baykal, bir yerin şahıs arazisindeyse orman olmadığı, şahıs arazisinde değilse orman olduğu, 3 hektardan az ise orman olmadığı, çok ise orman olduğu şeklinde tanıma çeşitli kıstasların getirildiğini hatırlatarak, bunun yanlış olduğunu savunmuş ve “bir yer ya ormandır ya da değildir.” demiştir. Baykal, ormanı korunmanın yegâne yolunu köylünün refah düzeyinin tarım, meyvecilik veya iskân yoluyla yükseltilmesi olarak göstermiş, köylü ve ailesine aşama şansı tanımaksızın elde kalan son ormanlarında yasayla korunamayacağını savunmuştur.

Konuşmasında iskân sorununa ve kıl keçisine değinen Mersin Milletvekili Yakup Çukurova ise tasarıda iç iskân yapılabilir denildiğini hatırlatarak, “bilir” ifadesinin zorlama içermediğini, bakanlar kurulunun alacağı kararlarda öncelikle köylünün çıkarlarını göz önüne alacağını ileri sürmüş ve bakanlar kuruluna güvenilmesini istemiştir. Çukurova, ülkede 18 milyon keçi bulunduğunu hatırlatarak, keçinin geriliğin sembolü olduğunu savunmuş, problemin zamana yayılarak çözülebileceğini, eldeki keçilerin daha verimli koyun ve ineklerle değiştirilmesini gerektiğini savunmuştur. Keçi konusuna ılımlı yaklaşan arkadaşlarını politika yapmakla suçlayan Çukurova, öncelikle ülkenin geleceği için ormanların korunması gerektiğini savunmuş ve keçi yerine vatandaşların tarıma yönlendirilmesini istemiştir. Keçilerin en çok fidanlara zarar verdiğini savunan Çukurova, bazı bölgelerde çobanlarca kasten orman yangını çıkarılarak mart ayında yeni yetişecek olan fidanların keçilere yem yapıldığını savunmuştur. Keçileri *şeytan* olarak nitelendiren Çukurova, bu şeytandan kurtulmak gerektiğini savunmuştur. Çukurova, yasanın özünü teşkil eden köy kalkınması, keçi ve iç iskan konusunda tüm vekillerin düşüncelerini açıkça ifade etmesini istemiştir.

Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü ise iç iskânın özellikle keçi dikkate alınarak düşünüldüğünü hatırlatmış ve keçi yüzünden vatandaş yerinden yurdundan etmenin yanlış olduğunu savunmuştur. Ülkü, sorunun temelinde keçi olduğunu ileri sürmüş ve keçiyi alternatif hayvanlarla değiştirmenin soruna pratik bir çözüm olacağını savunmuştur. İç iskan sorununa bir örnek veren Ülkü, altı ilin 2510 sayılı Yasayla yerlerinin değiştirilerek İzmir ve Adapazarı gibi daha güzel yerlere nakledildiğini buna karşın nakledilenlerin uzun zaman eski yerlerinin özlemini çektiğini ve en sonunda 5098 sayılı Yasayla geri döndüklerini hatırlatmıştır. Köylüyü ormana benzeten Ülkü, köylünün köklerinin daima dağ başlarındaki kayalıklarda olmasını gerektiğini savunmuştur. Ülkü, vatandaşın isteklerini dikkate almadan uygulanacak bir yasanın, orman ürünleri üretimini durduracağı ve hükümetle köylü arasındaki ilişkileri zedeleyeceğini savunmuştur. Hükümetin, vatandaştan her istediğini alıp her istediğini yaptırabileceğini söyleyen Ülkü, vatandaşın ise hükümete her istediğini yaptırmadığını hatta yaşaması için gereken şeyleri bile hükümetten alamadığını savunmuştur.

Teknik orman işletmeciliğinin Avrupa’da sanayi devriminden 20–30 yıl sonra başladığına dikkat çeken Yozgat Milletvekili Ali Ünlüsoy, Türkiye’nin ise yeni yeni sanayisini kurmaya başladığını ifade etmiş ve böyle bir dönemde teknik işletmeciliğe geçilmesinin yanlış olacağını savunmuştur. Orman işletmeciliğinin göçebe bir halde olduğunu hatırlatan Ünlüsoy, ciplerle ormanı kontrole gitmenin anlamsız olduğunu, koruma memurlarının orman içerisine yerleştirilmesi gerektiğini aksi takdirde dağ başında koyununu otlatan çobanın bir şekilde ormana zarar vereceğini savunmuştur. Ormanları teknik mühendislerin beklediğini ileri süren Ünlüsoy, ülkenin 1000–1500 lira maaş alan teknik bekçilere bu parayı vermeye tahammülünün olmadığını ifade etmiş ve vatandaşın bu parayı kendilerinden istediğini savunmuştur. Mühendislerin dağ başlarında oturmak istemediğini ve cipiyle şehre indiğini ifade eden Ünlüsoy, mühendislerin görevini yapmadığını ileri sürmüştür. Günün şartlarında nüfusa mı yoksa vatana mı öncelik verilmesi gerektiği sorusunu soran Ünlüsoy, cevabın nüfus olduğunu söylemiştir. Ünlüsoy, ormanlık bölgedeki nüfusun % 22 arttığını ifade etmiş ve yasayla nüfusu artıran kesimin yerinden edilmek istendiğini savunmuştur. Kendisinin de bir köylü çocuğu olduğunu hatırlatan Ünlüsoy, olayların içinden geldiğini ifade ederek köylünün yerinde kalkındırılmasının mümkün olduğunu savunmuştur. Keçi konusuna da değinen Ünlüsoy, yılda iki, üç bin lira gelir getiren bir hayvanın köylülerce feda edilmek istenmeyeceğini ileri sürmüş ve çiftçinin keçiye alternatif bulamadığı için bu hayvanı yetiştirdiği savunmuştur. Her türlü kötülüğün yokluktan geldiğini savunan Ünlüsoy, Ayancıkta Türkiye’nin en modern orman işletmesinin bulunduğunu hatırlatarak, 800 bin lira gelir sağlanan bir kasabada kişi başına 10 lira düştüğünü ifade etmiş ve miktarın yaşam standartlarının çok altında olduğunu savunmuştur. Tasarının birinci maddesinin (E) fıkrasına değinen Ünlüsoy, fıkra “sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmeyen ağaç ve ağaççık türlerinin bulunduğu yerler ormandan sayılmaz” denildiğini hatırlatarak, bunun tabiat kanunlarına aykırı olduğunu, orman içerisinde yetişen bir türün doğal olarak yakın çevrede de yetişeceğini ifade ederek fıkranın tasarıda olmaması gerektiğini savunmuştur.

Görevlerinin kendilerinden önceki idarelerin idaresizliklerine ve keyfi işlerine son vermek olduğunu söyleyen Adana Milletvekili Sinan Tekelioğlu, yasadaki cezaların sadece köylüye ilişkin olduğunu ifade ederek bu işle görevlendirilmiş ve görevlerini

kötüye kullanmış olan mühendis ve memurlar içinde ceza hükümleri konulmasını istemiştir. Depolarda 10 yıl yetecek odun olmasına karşın yok denildiğini, orman idaresince satışa çıkarılmış olan odunların 8–9 kuruşa satıldığını ifade eden Tekelioğlu, devletçiliğin ve halkı himaye etmenin bu uygulamaların neresinde olduğunu sormuştur. Tekelioğlu, uygulamada orman mühendisinin ormanın güç durumunu iyi bildiğini ve buna rağmen bizzat kendisinin eline baltayı alarak ormanı talan ettiğini ileri sürmüştür. Orman idarelerine tamamen karşı olduğunu ifade eden Tekelioğlu, ormanların devlet denetimine geçmeden önce mühendislerce amenajman planları yapılarak verim güçlerine göre küçük parçalara ayrılarak ihaleye çıkıldığını, ihaleye çıkarılan bu parçalarda yüklenicilere verilecek ağaçların damgalandığını ve damgalanan ağaçlardan başka hiçbir ağacın da kesilemediğini savunmuştur. Tekelioğlu, ormanların devlet idaresine geçişiyle birlikte idarenin baltayı eline alarak ormanları hiçbir sebep ve bilimsel temele dayanmadan baştanbaşa talan ettiğini ileri sürmüştür.

Ormanların mevcut durum itibariyle tamamen koruma karakterli olduğunu savunan Tekelioğlu idarenin neden bu konuyu gündeme getirmediğini sormuştur. Tekelioğlu vaktiyle basit birer keresteci olan birkaç kişinin milyonlarla oynadığını, idarenin izlediği yanlış satış politikaları sonucunda bu kişilerin zengin edildiğini ileri sürmüş ve bu kişilerin Türkiye'nin tüm kereste siyasetine hâkim olduklarını savunmuştur. Tekelioğlu, köylülerin bu kişilerce ezildiğini ve orman idaresinin elinden baltasının alınması gerektiğini savunmuştur. Ormanlardan verim gücü ölçüsünde üretim yapılmasını isteyen Tekelioğlu, diğer tüm ihtiyaçların dışalım ile karşılanmasını istemiştir. Ormanların nüfus artışıyla tahrip edilmediğini savunan Tekelioğlu, durumun orman idaresinin beceriksizliğinden kaynaklandığını dile getirmiştir. Ormanların idaresini, orman fakültesi mezunlarına, tarım işlerini ziraat fakültesi mezunlarına, yolları, köprüleri mühendislik fakültesi mezunlarına bırakılarak, hiç karışılmaması durumunda kendilerinin ne işe yarayacağı sorusunu sormuştur. Tekelioğlu, ormanların orman idaresine bağışlandığını söyleyerek, hesap sorduklarını ifade etmiştir. Tekelioğlu, yasayı orman idaresinin istediği şekilde değil vatandaşın istediği şekilde çıkarmak zorunda olduklarını savunmuştur.

Tekelioğlu'nu eleştiren Kocaeli Milletvekili Cemal Tüzün, komisyonlarda parlak laflar edilerek “orman vatandır, onu izinsiz keseni şiddetle cezalandıralım” denildiğini hatırlatmış ve durum bundan ibaretken verim gücü düşük ormanlardan, köylüye ihtiyacını hiç veya tamamen veremeyen orman memurlarına iyi gözle bakılmadığını savunmuştur.

Antalya Milletvekili Burhanettin Onat ise orman yasasını, üzerinde birçok çıkarın çatıştığı bir yasa olarak tanımlamış ve dışarıda menfaatlerin, içerde ise fikir ve prensiplerin çarpıştığını ileri sürmüştür. Onat, orman yasasının ormanı korumakla birlikte hem halkın isteklerini ve hem de devletin isteklerini aynı anda gerçekleştiremeyeceğini savunmuştur. Tasarının özünü ne şiş yansın ne kebab olarak nitelendiren Onat, tasarının ne ormanı tam manasıyla koruyabildiğini ne de köylünün taleplerini tam olarak yerine getirebildiğini savunmuştur. Köylü şikâyetinin kaynağını geçmişte yapılan usulsüz sınırlamalar olarak gören Onat, yıllarca çalışılarak meydana getirilen zeytin bahçelerinin orman sınırları içerisine alındığını, zamanında itiraz edilmesine karşın bilirkişilik makamı olarak orman idaresinin görülmesi ve idarenin kendi aldığı kararı bozmaması dolayısıyla da vatandaşın zarara uğratıldığını ve tasarıda bu konuya hiç değinilmediğini ileri sürmüştür. Tarımsal kalkınmanın gerçekleşmesi için krediler verildiğini, traktör alınıp dağıtıldığını ve fazlasıyla ekim yapıldığını ifade eden Onat, kuraklıktan şikayet etmiş ve kuraklığı önlemede en etkili yol olan ormanların bir önce korunmasını istemiştir.

Malatya Milletvekili Nuri Ocakçıoğlu ise görüşmeleri sadece 70–80 vekilin takip ettiğini ifade ederek muhalefetten 2–3 kişinin görüşmelere katılmasını eleştirmiş ve bu kadar önemli bir konuda neden kayıtsız kalındığını sormuştur.

Geçmiş dönem orman yasalarının çıkarılışını incelediğini ifade eden Bolu Milletvekili İhsan Gülez, elli yıl öncede aynı konuların tartışıldığını ifade ederek sorunun temelinde yakacak odunun bulunduğunu ileri sürmüştür. Gülez, Türkiye’de, yakacak odun, inşaat malzemesi ve iç iskan sorunu halledilip, ormanlar bitişiğinde yaşayan halkın refah düzeyi yükseltilmedikçe orman tahribatının önleneyeceği yargısını kapılmanın hata olacağını savunmuştur. Gülez, “...düne kadar sadece Tarım bakanın görüşmeleri takip

ettiğini” söyleyerek, hükümeti konuya gereken önemi vermemekle suçlamıştır. Gülez, yurt genelinde çimento ve demir sanayinin milyonlar harcanarak kurulmaya çalışıldığını buna karşın, ormanla ilgili sanayiye hiçbir yatırım yapılmadığını savunmuştur. Gülez, gelecekte sıkıntı yaşanacağını ileri sürerek özellikle inşaatların artmasıyla birlikte keresteye olan talebinde artacağı buna bağlı olarak da, ya ormanların tahrip edileceğini ya da milyonlar verilerek dışalım yapılacağını savunmuştur. Bu noktada çözümü; suni kereste fabrikalarının kurulmasında gören Gülez, 2 milyonu makinesi, iki milyonu fabrikanın kendisi olmak üzere 4 milyona bu sorunun çözülebileceğini ileri sürmüştür. Sınırlama konusuna da değinen Gülez, Mengen gezisi sırasında tarlaları orman sayılmış köylünün Başbakanı şikâyetle bulduğunu ve bunun üzerine başbakanın da “yasa meclise gelsin veya gelmesin sınırlama işlerini bir şekilde çözüme kavuşturacağız” dediğini hatırlatarak, konuya gereken önemin verilmesini istemiştir.

Ormanı sadece gölge yapan bir ağaç ve iktisadi bir varlık olarak görmediklerini ifade eden Tarım Bakanı Esat Budakoğlu, ormanı ülkenin temelini oluşturan tarımın en büyük teminatı ve asla feda edilemeyecek bir unsur olarak gördüklerini söylemiştir. 1950’de iktidara geldiklerinde orman davasını halletmek üzere bir komisyon oluşturulduğunu, komisyona ormanla alakalı vekil, profesör, köy muhtarı ve kereste ticaretçilerinin çağrıldığını hatırlatan Budakoğlu, bu yönüyle yasanın her kesimin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere hazırlandığını ifade etmiştir. 1950 yılına kadar uygulamada zor kullanıldığını ancak orman sorununun çözülemediğini hatırlatan Budakoğlu, ormancılığın tarımla birlikte ele alınması gerektiğini savunmuş ve köylüye alternatif gelir kaynaklarının gösterilmesi istemiştir. Köylüye alternatif geçim kaynakları gösterildiği takdirde köylünün buna karşı çıkmayacağını aksine geliri artacağı için kolay benimseyeceğini savunan Budakoğlu, meyveciliğin, bağcılığın, arıcılığın alternatif olarak sunulabileceğini ifade etmiştir.

Devlet orman işletmeciliğinin gerekliliğini savunan Muş Milletvekili Şefik Çağlayan, problemin özünde halk ile orman arasındaki etkileşimi hiçbir zaman dikkate almayan 3116 sayılı Yasanın olduğunu savunmuştur. Yasayı uygulamakla görevli olan orman idaresi ve memurlarının suçlanmasını karşı çıkan Çağlayan, sorunu yasaların gerçekleri dikkate almadan hazırlanmasında görmüştür.

Madde görüşmelerine geçildiğinde 1'inci madde (E) fıkrasına kadar okunmuş ve oylanarak kabul edilmiştir.

Maddenin (E) fıkrasında “Sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmeyen ağaç ve ağaççık nevilerinin bulunduğu yerler” denilmektedir. Fıkra üzerinde söz alan Ordu Milletvekili Bekir Baykal, sahipli arazideki ağaçların yakınında bulunan bir ormandaki ağaç türlerinden meydana gelmesi kadar doğal bir durumun olamayacağını ifade ederek, (F) fıkrasında sahipli arazide bulunan her tür ağacın ormandan sayılmadığını da hatırlatmış ve (E) fıkrasının gereksiz olduğunu, kaldırılması gerektiğini savunmuştur. Baykal, “civar ormanlarda yetişmeyen” tümcesinin genel olduğunu ifade ederek, fıkrayı açıklığa kavuşturmak için orman sayılmayacak ağaç türlerinin tek tek sayılmasını istemiş, aksi takdirde tatbikatta fıkranın vatandaş aleyhine kullanılacağını savunmuştur. Baykal’a karşı çıkan Kocaeli Milletvekili Cemal Tüzün, (E) fıkrasında sahipli arazi denilirken (F) fıkrasında ise tarım arazisi denildiğini ifade ederek, iki hükmün bir birinden farklı olduğunu (F) fıkrasındaki amacın çevre ormanlardaki türlerden farklı olarak okalıptüs, akaysa gibi türlerle orman yetiştirmek isteyenlere kolaylık sağlamak olduğunu savunmuştur. Tüzün, maddenin kaldırılmasının vatandaşın aleyhine olacağını savunmuştur. Bolu Milletvekili Reşat Akşemsettinoglu, Yozgat Milletvekili Ali Ünlüsoy ve Kastamonu Milletvekili Süleyman Çağlar, (E) fıkrasının orman köylüleri ile hükümet arasında büyük düşmanlıklara yol açacağını ifade etmiş ve sahipli arazideki ağaçların, çevredeki ormanlarda yetişen aynı tür ağaçlar bahane edilerek orman sayılacağını ileri sürmüşlerdir. Milletvekilleri, Karadeniz bölgesinin iklim ve toprak özellikleri dikkate alındığında buralarda okalıptüs yetiştirmemin mümkün olmadığını, sadece asli orman ağacı olan kızılğaç yetiştirilebileceğini ileri sürerek, fıkranın köylü aleyhine olduğunu ve kaldırılması gerektiğini savunmuşlardır. Bursa Milletvekili Saadettin Karacabey, Muş Milletvekili Şefik Çağlayan, Zonguldak Milletvekili Sebati Ataman, bu fıkranın kaldırılması durumunda ormanda yetişen türlerden farklı olarak sahipli arazide bulunan, emekle veya kendiliğinden yetişmiş ağaçlarında orman sayılacağını savunmuş ve fıkranın korunmasını istemişlerdir. Tüm bu tartışmalara rağmen, fıkra üzerinde değişikliğe gidilmemiş ve fıkra ilk haliyle kabul edilmiştir.

Maddenin (G) fıkrasında “ormanların dışındaki ve sahipli arazide ve bunların kenarlarında bulunan dağınık veya yüz ölçümü üç hektarı geçmeyen ve Devlet ormanlarına en az üç kilometre olan grup halindeki her nevi ağaç ve ağaççıklar;” denilmektedir. Fıkra üzerinde söz alan Ordu Milletvekili Bekir Baykal, Kastamonu Milletvekili Nazım Batur, Muş Milletvekili Şefik Çağlayan ve Bolu Milletvekili Reşat Akşemsettin oğlu fıkranın üç kilometre sınırı içerisinde kalan ormanlar için mülkiyet haklarını hiçe saydığını, bu sınırlar içerisinde kalacak ormanlarda kaçak kesim ve orman yangınlarını teşvik edici nitelik taşıyacağını savunmuş ve üç kilometre sınırının kaldırılmasını istemişlerdir. Milletvekilleri, fıkra ile köylünün emekle yetiştirdiği ve 100–150 yıl önce atalarından kalan ormanların elinden alınmaya çalışıldığını ileri sürerek bu durumun vatandaş ile hükümet arasında kalıcı huzursuzluklara neden olacağını savunmuşlardır. Orman tahribinin nedenini vatandaşın elinden ormanlarının geçmiş yasalarla alınması olduğunu savunan milletvekilleri, alanın üç hektardan bir hektara indirilmesini, ormanlara bitişik olan ve sahipli arazide bulunan ormanlar üzerinde köylüye yararlanma haklarının yeniden tanınmasını istemişlerdir. 1950 sonrası uygulanan politikalarla orman yangınlarının azıtıldığını ifade eden milletvekilleri, vatandaşın en büyük beklentisinin geçmişte sahip olduğu ormanların kendisine iade edilmesi olduğunu savunmuşlardır.

Fıkra üzerindeki itirazlara cevap vermek üzere söz alan komisyon sözcüsü Hüseyin Agun, bahsedildiği gibi büyük bir kitlenin elinden ormanlarının alınmadığını, tüzel kişiler ve vakıflar da dâhil olmak üzere devletleştirilen orman adedinin 300 olduğunu ve bunlardan 67’sinin 1950’de 5658 sayılı yasayla geri iade edildiğini hatırlatmış ve devletleştirmenin abartıldığını savunmuştur. 1945’te ormanlar devletleştirilirken bir kısım ormanların istisna edildiğini ve o güne kadar devam eden tahripkâr kesimlerin durduğunu hatırlatan Agun, (G) fıkrasının bu amaçla tasarıya eklendiğini ifade etmiştir. Agun, istenildiği gibi üç kilometre ve üç hektar sınırının kaldırılması durumunda ormana kendilerinin barut fiçisi yerleştirmiş olacaklarını ve bunun sonucu olarak da ardı ardına orman katliamlarının yaşanacağını savunmuştur. Fıkranın bu haliyle köylüye yararlı olacağını savunan Agun, maddenin tümünün yapıcı hükümler içerdiğini savunmuştur. Fıkra ile ilgili olarak Batur’un vermiş olduğu “sahipli arazide ve bunların kenarında bulunan dağınık veya yüzölçümü üç hektarı geçmeyen grup halindeki her

nevi ağaç ve ağaççıklar” şeklindeki önerisi oylamaya sunularak kabul edilmiştir. Fakat Komisyon katılmadığı için fıkra Komisyona yeniden düzenlenmek üzere geri verilmiştir. Komisyon fıkroyı “Devlet ormanlarına bitişik olmayan ve yüz ölçümü üç hektardan yukarı bulunmayan sahipli arazideki her tür ağaç ve ağaççıklar” şeklinde düzenleyerek kabul etmiştir.

Maddenin (H) fıkrasında “Sahipli arazide ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar” denilmektedir. Fıkra üzerinde söz alan İzmir Milletvekili Haluk Ökeren, hükümet tasarısında fıstık çamı, palamut meşesi ve sığla ağacı isimlerinin yazılı olduğunu ancak geçici komisyonun bu tabirleri kaldırdığı ifade etmiş ve bu durumun uygulamada güçlükler neden olacağını savunmuştur. 1945’te ormanlar devletleştirilirken bu türlerin köylüye sağladığı faydalar göz önüne alınarak istisna edildiğini hatırlatan Ökeren, fıkraya adı geçen türlerin yeniden eklenmesini istemiştir. Ökeren’e cevap vermek üzere söz alan Geçici Komisyon Tasarı Hazırlayıcısı Hüseyin Agun, fıstık çamı ve palamut meşesinin Ege bölgesi için önem arz ettiğini, ağaçların büyük bir çoğunluğunun da sahipli bulunduğunu hatırlatmış ve endişelerinin meyve veremeyeceği yaşa geldiğinde ağaçların toplu kesimlere maruz kalması olduğunu savunmuştur. Agun, tüm bu endişelere rağmen fıkraya yeniden fıstık çamı ve palamut meşelerinin ekleneceğini ifade etmiştir.

Maddenin (I) fıkrasında “Sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle hususi yasası gereğince devlet ormanlarından tefrik edilen ve edilecek olan ve imar, ıslah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabancı zeytinlikler” denilmektedir. Fıkra üzerinde söz alan Antalya Milletvekili Burhanettin Onat, zeytinciliğin ıslahı hakkındaki yasanın ormanlık ve dağlık alanlarda yaşayan büyük halk kitlelerini refaha kavuşturduğunu hatırlatarak, aynı şekilde değerlendirilebilecek şamfıstığı, aşılana bilecek sazlıklar, çitlembikler ve harnupluklarında fıkraya eklenmesini istemiştir. Onat’ı desteklediklerini ifade eden Antalya Milletvekili Ahmet Tokuş ve Yozgat Milletvekili Ali Ünlüsoy, köylülerin iç iskâna tabi tutmanın imkânsız olduğunu bu nedenle bulundukları yerlerde kalkındırılmaları gerektiğini savunmuş ve Muğla’dan İskenderun’a kadar olan alandaki milyonlarca yabancı harnup ve zeytinden yararlanılmasını istemişlerdir. Milletvekilleri,

Kapıdağ yarım adasından Antalya'ya kadar olan yerlerin zeytinlik olarak kabul edilmesi durumunda üretim veriminin Türkiye'yi iki kat daha fazla besleyebileceğini savunmuşlardır. Bu istekler geçici komisyonca da kabul edilerek fıkra ya yabancı veya aşılınmış fıstıklıklar, harnupluklar ve sazlıklarda eklenmiştir.

İkinci madde¹³ üzerinde söz alan Ordu Milletvekili Bekir Baykal ve Bilecik Milletvekili İsmail Selçuk Çakıroğlu, maddenin ülke toprak haritaları yapılmadan uygulanması durumunda verimli orman arazilerinin tarıma açılarak orman alanlarını daraltacağını ileri sürmüş ve maddenin ormanların aleyhinde olduğunu savunmuşlardır. Milletvekilleri, problemi tarım, orman ve mera alanlarının kesin sınırlarla bir birinden ayrılmamış olmasına bağlayarak günün koşullarına göre bu üç ögenin birbiri aleyhinde kullanıldığı ileri sürmüş ve tarım ürünlerindeki değer artışının orman ve mera alanlarında azalışa neden olduğunu savunmuşlardır. Milletvekilleri, bu durumu realite olarak nitelendirmişlerdir. Türkiye'de tarım arazisi sorununun ormanlar üzerine yıkılamayacağını ifade eden milletvekilleri, maddenin bu haliyle çıkması durumunda ormanları tahrip edeceğini savunmuşlardır.

Bolu Milletvekili İhsan Gülez, Konya Milletvekili Hidayet Aydın, Ordu Milletvekili Rafet Aksoy ve Antalya Milletvekili Ahmet Tokuş, maddeyi savunarak, geçmişte yapılmış yanlış tahdit uygulamaları sonucu devletleştirilen tarım arazilerinin yeniden sahiplerine tahsis edilebileceğini, özellikle Antalya bölgesinde muz yetiştirmeye uygun ve verimsiz ormanlarla kaplı alanların çok olduğunu, bu alanların muz yetiştirilerek değerlendirilmesi durumunda ise dönüşümde 10.000 TL kazanılabileceği ileri sürmüş ve ormanların dağ başlarında yetiştirilmesini istemişlerdir. Zamanında *devlet* veya şahıslar tarafından tahribe uğratılmış orman alanlarının Orman Genel Müdürlüğüne kültür arazisine dönüştürülmesine izin verilmediğini ifade eden milletvekilleri, bu alanların makilik sayılarak orman rejimine dâhil edildiğini savunmuşlardır. Milletvekilleri, orman yetişmeyen, orman niteliğini kaybetmiş ve boş duran bu arazilerin tarıma açılmayarak toprak toprak diye bağırın halkın sıkıntıya sokulduğunu ileri sürmüşlerdir. Alan,

¹³ Madde 2- İklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyen ve daha verimli kültür arazisi haline getirilmesi Ziraat Bakanlığınca uygun görülen ormanların, orman rejimi dışında bırakılmasına ve orman mefhumuna dâhil olduğu halde orman rejiminde tutulmasında bir fayda görülmeyen sahipli yerlerin serbest bırakılmasına veya gayeye uygun hususi bir idare ve kesim tarzı tatbik edilmesine Ziraat Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

ormana elverişliyse orman arazisi, tarıma elverişliyse tarım arazisi olsun diyen milletvekilleri, geçmişte Antalya ile Alanya arasında kalan bölgenin sık ormanlarla kaplı olduğu şimdi ise bu alanların portakal, muz ve pamuk gibi verimli tarım işlerinde kullanıldığını ifade etmiş ve her yer orman olacaksa vatandaşın nerede yaşayacağı sorusunu sormuşlardır.

Milletvekilleri, Antalya’da boyu 50 santimi geçmeyen pırnallık alanların “bırakın kalsın 200 yıl sonra orman olacaktır” diyen ormancılar dikkate alınmadan pamuk tarlasına dönüştürüldüğünü ve 200 yılda alacakları geliri 2 yılda aldıklarını savunmuşlardır.

Maddede verimli orman alanlarının tarıma açılacağı yanlışlığına düğüldüğünü ifade eden milletvekilleri, madde ile sadece bahsi geçen *verimsiz* alanların orman rejimi dışına çıkarılacağını savunmuşlardır. Konunun vatandaşla hükümet arasındaki en büyük sorun olduğunu ileri süren milletvekilleri, söz konusu madde ile bu sıkıntıların ortadan kaldırılacağını savunmuşlardır.

Tasarının 6’ncı maddesinde “Devlet ormanlarına ait çeşit işler; Ziraat Bakanlığına bağlı, hükmi şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe ile idare olunan Orman Umum Müdürlüğü tarafından yapılır.” denilmektedir.

Madde üzerinde söz alan Bolu Milletvekili Reşat Akşemsettinoğlu 1950, 1951, 1952, 1953, 1954 yıllarında orman işletmelerine ait zararlarının insanın kanını donduracak nitelikte olduğunu söyleyerek Ankara Bölge Müdürlüğüne bağlı işletmelerin 4 yıl içerisinde yüz er bin lira zarar ettiğini ve bu işletmelerin zararlarının da Bolu işletmesince karşılandığını hatırlatmıştır. Maliye komisyonun zarar eden bu işletmelerin kapatılmasını önerdiğini hatırlatan Akşemsettinoğlu, aksine bu işletmelerin kapatılmayarak 76 olan sayılarının 101’e çıkarıldığını ifade etmiştir. Antalya işletmesinin 4 yıl boyunca zarar ettiğini hatırlatan Akşemsettinoğlu, zarar hanesi kâr hanesinden çok olan birçok işletmenin olduğunu ileri sürerek bu işletmelerin kamu hizmeti gördüğü gerekçesiyle korunmasını eleştirmiştir. Ormanların birinci sınıf tahripçisinin ormancılar olduğunu savunan Akşemsettinoğlu, idare zararlarını karşılamakta mevcut ormanların yetersiz kalacağını ileri sürerek tamamen iktisadi ve

ticari prensiplere göre işletilen Orman Genel Müdürlüğünün genel bütçeye dahil edilmesini istemiştir. Ormancılıkla, işletmeciliğin bir birinden ayrılmaması durumunda orman tahribatının devam edeceğini savunan Akşemsettinoglu, idarenin eline geçen 700 milyon liradan hazineye bir kuruş aktarmamakla birlikte köylünün kalkındırılmasına da yardımcı olmadığını savunmuştur.

İşletme müdürlüklerinin ne olursa olsun bir kâr ve zarar kuruluşu olduğunu söyleyen Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak, genel müdürlüğün çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretim yaparak para kazanmak zorunda olduğunu savunmuştur. Kıpçak, orman tahribatın işletme bünyesinde gerçekleştiğini savunarak, bazı işletme müdürlerinin kendisine ormanların verim gücünün çok üzerinde kesim yaptıklarını anlattıklarını ifade etmiştir. Maddeden “hükmi şahsiyeti haiz ve mülhak bütçe” ibaresi çıkarılmış ve madde kabul edilmiştir.

Tasarının 7’nci maddesinde “Ziraat Bakanlığınca tayin olunacak bir orman başmühendisinin veya yüksek orman mühendisinin başkanlığında, iki yüksek orman mühendisi veya orman mühendis muavini, bir ziraat mühendisi veya ziraat teknisyeni, bir veteriner, Hukuk fakültesi mezunu bir hukukçu aza ile tahdidi yapılacak vilayetin, umumi meclisince ve belediye hudutlarında belediye, köy hudutlarında köy ihtiyar meclislerince aralarından seçilecek birer asıl ve birer yedek azadan teşekkül eder” denilmektedir. Tasarının 9’uncu madde ise “Tahdit komisyonları zaruret halinde mürettep adedin yarısından bir fazlası ile toplanabilir...” denilmektedir. Antalya Milletvekili Burhanettin Onat, 7’nci ve 9’uncu maddelerin bir birleriyle alakalı olduğunu söyleyerek iki maddenin birleştirilerek görüşülmesini teklif etmiştir. Teklif kabul edilmiş ve 7’nci ve 9’uncu maddeler birleştirilerek görüşülmüştür.

Madde üzerinde söz alan Antalya Milletvekili Burhanettin Onat, Aydın Milletvekili Nihat İyriboz, Kastamonu Milletvekilleri Hilmi Dura ve Süleyman Çağlar, Ordu milletvekili Bekir Baykal, Rize Milletvekili İzzet Akçal, Kars Milletvekili Mehmet Hazer ve Antalya Milletvekili Ahmet Otkuş, komisyonun yapısını eleştirerek üyelerin beşinin Tarım Bakanlığına bağlı olduğunu bunlardan da üçünün orman idaresini temsil ettiğini hatırlatarak, Tarım Bakanlığının hem taraflardan biri olması ve hem de başkanın

bu kurumdan gelmesi ve böylece çoğunluğu oluşturması nedeniyle, maddede belirtilen yarıdan bir fazla üyeyle karara varılabilmesi hükmünün adil olmadığını savunmuşlardır.

Milletvekilleri, 3116 sayılı Yasadaki üye sayısının tasarıdakinden az olduğunu hatırlatarak, geçmişte nitelikli üye bulunamaması sorununun devam ettiğine dikkati çekmişlerdir. Eski komisyon yapısının yeni tasarıyla değiştirilmek istenmesini geçmişte yapılan hataların kabulü olarak değerlendiren milletvekilleri, orman mühendisi sayısının ikiye düşürülmesini buna karşın ziraat mühendisi sayısının ise ikiye çıkarılarak komisyon içerisinde ormancı ve ziraatçı üyeler arasında eşitliğin sağlanmasını istemişlerdir. Maddede, hukuk mezunu bir kişinin komisyona katılımının öngörüldüğünü hatırlatan milletvekilleri, yeni mezun olmuş bir gencin uygulamada istenilen başarıyı gösteremeyeceğini savunmuşlardır. Hukukçu üyenin en az 5 yıl hakimlik yapmış tecrübeli kişilerden seçilmesini isteyen milletvekilleri, bu şartı sağlayan bir üyenin aynı zamanda komisyon başkanı yapılarak da ormancı, ziraatçı, veteriner ve diğer komisyon üyeleri arsında çıkabilecek olası ihtilafların baştan engellenebileceğini savunmuşlardır. Milletvekilleri, komisyonların vatandaşın hakkını da gözeterek şekilde özel mülkiyet üzerinde çalışmış, yalnızca orman davasını görmeyen ve aynı kurumdan gelmeyen karma üyelere oluşmasının daha doğru olacağını savunmuşlardır. Milletvekilleri, köylünün tarlasına, portakallığına orman diyen zihniyetin açığa çıkarılması ve tahdidin yeniden düzenlenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Köylerde okuma yazma oranının çok düşük olduğunu ileri süren milletvekilleri, komisyon çalışmaları sonucu ilan edilen kararların halk tarafından yeterince duyulmadığını savunmuşlardır. İşsiz köylülerin şehirlere göç ettiğini ve komisyon kararlarından haberdar olamadığını ileri süren milletvekilleri, komisyon kararlarının şahsa tebliğ edilerek itiraz süresinin üç aydan bir yıla çıkarılmasını istemişlerdir. Mahkemelerde bu konuyla alakalı dosya sayısının hızla arttığına dikkati çeken milletvekilleri, komisyonun alacağı kararlarda ihtilaflara yer vermemesini istemişlerdir. Orman tahribinin kesimden kaynaklanmadığını ileri süren milletvekilleri, tahribatın orman idaresiyle köylü arasındaki uyuşmazlıklardan kaynaklandığını savunmuşlardır. İdarenin köylünün tarlasındaki iki ağacı ve hatta bir çamı dahi orman olarak kabul ettiğini savunan milletvekilleri, bu şekilde tamamen tarım arazisi olabilecek bir araziye orman diyen ormancı zihniyetiyle mücadele edilmesi gerektiğini

savunmuşlardır. Özellikle Antalya Milletvekili Ahmet Otkuş, olayın bir dolar, cent meselesi olduğunu ve eğer orman kârlıysa ormancılık, pamuk kârlıysa pamukçuluk yapılması gerektiğini ifade ederek orman fakültesinde bir sorun olduğunu ve bu zihniyetin aşılması gerektiğini savunmuştur.

Bilecik Milletvekili İsmail Selçuk Çakıroğlu ve Geçici komisyon Mazbata M. M. Hüseyin Agun, komisyonların teknik bir heyet olduğunu, görevlerinin de doğrudan doğruya orman sınırlarının tespit edilmesi olduğunu hatırlatarak, ormancı üyelerin sayıca fazla oluşunu bir yerin orman olup olmamasına karar verebilecek yegâne uzmanın ormancı olmasından kaynaklandığını savunmuştur. Milletvekilleri, komisyon üyesi ormancıların Orman Genel Müdürlüğüne (OGM) bağlı olmasına karşın alacakları kararlarda tamamen bağımsız olduklarını hatırlatarak, tahdit işlemlerinde orman idaresi lehine karar alınacağı endişesinin yersiz olduğunu savunmuşlardır. Geçmiş dönem tahditlerde aşırıya gidildiğini kabul eden milletvekilleri, özellikle itiraz sürelerinin yetersiz oluşunu ve tam kadro ile çalışılmayışını haklı şikayetler olarak kabul etmişlerdir. Milletvekillerinin önerileri dikkate alınarak madde üzerinde değişikliğe gidilmiştir. Maddede hukukçu üye için en az beş yıl hakimlik veya avukatlık yapma şartı getirilmiş ve komisyon kararlarına itiraz süresi de üç aydan bir yıla çıkarılmıştır. 1973 yılında 1744 sayılı yasa ile beş yıl hakimlik veya avukatlık yapma şartı kaldırılmış ve bunun yerine hakim veya avukatlık stajını yapmış olma veya hukuk fakültesi mezunu olma şartı getirilmiştir.

Tasarının 13'üncü maddesinde "A) Bulundukları yerlerde muhitin icaplarına göre ve muhtelif suretlerle kalkındırılmaları mümkün görülenlere, Ziraat Vekâletinin izni ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasından kalkınma kredisi açılır. Kalkınma kredisi için yirmi yıl müddetle Ziraat Vekâleti bütçesine yıllık miktarı 50 milyon liradan aşağı olmamak şartıyla Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası sermayesine mahsuben ayrıca tahsis konulur... B) Bulundukları yerlerde kalkındırılmasına imkân olmayanların; daha müstahsil bir hale getirilmelerini teminen ve icra Vekilleri Heyeti kararıyla ve bu yasanın 2'nci maddesine göre orman rejimi dışında bırakılacak yerlere tercihan yerleştirilmek kaydıyla başka mahallelere kaldırılabilirler..." denilmektedir.

Madde üzerinde söz alan Kastamonu Milletvekilleri Basri Aktaş ve Hilmi Dura, Afyon Milletvekili Osman Talu, Antalya Milletvekili Akif Sarioğlu, Aydın Milletvekili Nihat İyriboz, Yozgat Milletvekili Ali Ünlüsoy, maddenin (B) fıkrasında yerlerinde kalkındırılmayan halkın zorunlu iskâna tabi tutulmasının öngörüldüğünü hatırlatarak, gelişen iktisadi hayat içerisinde bu tür önlemlere gerek olmadığını, köylülerin köyüne, örf ve geleneklerine çok bağlı olduğunu ve yaşadıkları ortamdaki başka bir yere göç etmek istemediklerini savunmuşlardır. Avrupa’da özellikle İsviçre ve Almanya’da ormanlar içerisinde yaşayan halkın, ormanlara zarar vermeden yaşayabildiğini ifade eden milletvekilleri, Avrupalı köylülerin bulundukları bölgelerde süt ihtiyacına cevap verdiklerini hatırlatmışlardır. Köylülerin bulundukları yerlerde kalkındırılmasının imkânsız olduğunu söylemenin işin kolayına kaçmak olduğunu savunan milletvekilleri, ormanlık bölgelerde ahır hayvancılığının teşvik edilerek, hem hayvanların ormana zarar vermesinin engellenebileceği ve hem de köylünün refah düzeyini yükseltilebileceğini savunmuşlardır. İtalya’da yanardağ eteklerinde yaşayan halkın tüm riskleri göze alarak yerlerinden ayrılmadığını hatırlatan milletvekilleri, köylü psikolojisini bilmeden köy kaldırmaya teşebbüs etmenin büyük bir hata olacağını savunmuşlardır. Ağaç ve insanın bir birine düşman olmadığını, birlikte yaşayabileceklerini ve ağacın yanında insanında kalkındırılabilceğini savunan milletvekilleri, sadece Kastamonu’dan 100 bin, Bolu’dan 80 bin, Gümüşhane’den ve Trabzon’dan 20 bin insanı alıp Kayseriliye, Sivaslıya bunları yetiştirecek, barındıracak ve doyuracakların demenin imkânsız olduğunu savunmuşlardır. Milletvekilleri, maddenin bu haliyle kabul edilmesi halinde, ülkede yaşayan 5–6 milyon orman köylüsünün sürekli olarak yerinden yurdundan edilme kaygısıyla yaşamak zorunda kalacağını ileri sürmüşlerdir. Milletvekilleri, iskânın sadece sanayi yatırımları gerçekleştiği ölçüde başarılı olabileceğini ileri sürerek, sanayi yatırımları gerçekleştirilmeden girişilecek bir iskan politikasının çok kötü sonuçlar doğuracağını savunmuşlardır. Köylü gerçekten desteklenmek istiyorsa küçük ormanların köylülerce tahrip edilsin veya edilmesin köy tüzel kişiliklerine bırakılmasını isteyen milletvekilleri, ormandan önce vatandaşın geldiğini savunmuştur. Dönemin başbakanı Adnan Menderes, özellikle bu kaygılara dikkat çekerek, iç iskân meselesinin bu yasa içerisinde yer almasının parti aleyhine olumsuz birçok propagandaya neden olacağını savunmuştur. Menderes, birçok vatandaşın topraksız olduğu ve bulundukları yerlerde

kalkındırılmalarının güç olduğunun bilinmesine karşın, bu yasayla iç iskân düzenlemesine gidilmesinin yanlış olacağını savunmuştur.

Maddeyi savunan Amasya Milletvekili Kemal Eren, Bolu Milletvekili Reşat Akşemsettinoglu ve Geçici komisyon Mazbata M. M. Hüseyin Agun, ormandan köylünün çıkarılmasını ormanların Devletçe yönetilmesine bağlayarak, iskâna tabi tutulacak nüfusun anlatıldığı gibi 5–6 milyon olmadığını ve sadece ormanların yoğun olduğu bölgelerdeki 400–500 bin vatandaşı kapsadığını savunmuşlardır. Bahsi geçen vatandaşların yaşam şartlarının bu uygulamayla iyileştirileceğini hatırlatan milletvekilleri, bahsi vatandaşların, toprağı orman torağından daha verimli bölgelere yerleştirilerek daha üretken bir hale getirileceğini savunmuşlardır.

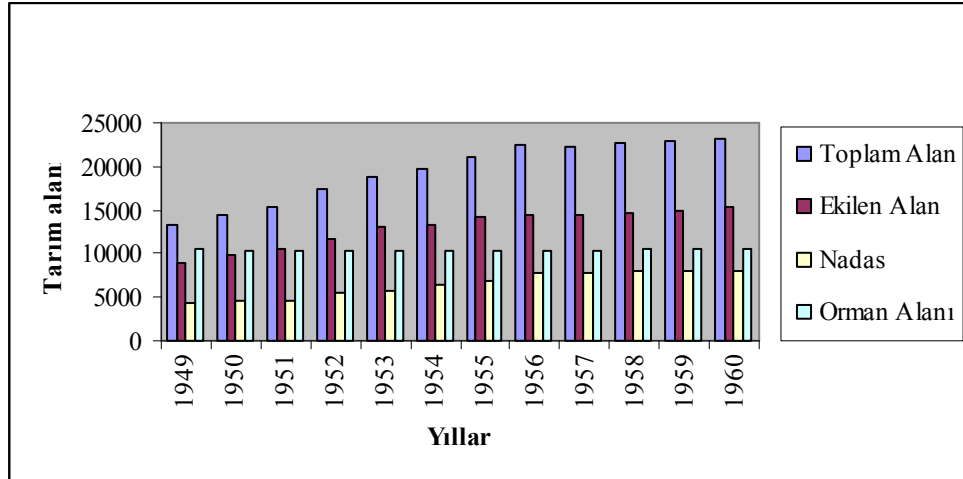
Milletvekilleri, Bolu'nun Karadere ormanındaki 9 bin nüfusun iskâna tabi tutulmasıyla orman bütünlüğünün sağlanarak, bu ormandan yıllık 2 milyon m³ kereste elde edilebileceğini savunmuşlardır. Maddenin hayata geçirilmesiyle 400–500 bin vatandaşın ülkenin çeşitli yerlerine yerleştirileceğini ve ülke ormanlarının tam anlamıyla korunmaya başlanacağını savunan milletvekilleri, ormanların yeterli düzeyde korunduğı 3–4 yıllık sürecin ardından orman ürünleri dışalımından, orman ürünleri dışsatımına geçilerek bu alanda Romanya ve Yugoslavya'nın geride bırakılabileceğini savunmuşlardır. Maddenin, Karadeniz bölgesi gibi tarım alanlarının sınırlı olduğu yerlerde topraksız çiftçiyi verimli toprak sahibi yapabilmek ve başka alanlara nakledebilmek için gerekli olduğunu savunan milletvekilleri, bunun hükümet lehine olumlu bir propaganda olacağını savunmuşlardır. Milletvekillerinin önerileri dikkate alınarak madde üzerinde değişikliğe gidilerek madde “kendi istek ve rızası ile” şeklinde değiştirilerek oylanmış ve kabul edilmiştir.

Tasarının tümü 31.08.1956 tarihinde oylamaya sunulmuş ve kabul edilmiştir. Yasa görüşmelerinde geçen düşünce ve ifadeler dönemin ekonomi politikalarını açıkça yansıtmaktadır. Liberal ekonomik politikaların benimsendiğı bir ortamda, bu politikalara uygun hareket edilmiş ve kârlı olan, gelir getiren uygulamalar çevre faktörü göz önüne alınmaksızın uygulanmaya çalışılmıştır. Özellikle ekilebilir tarım alanları azaldıkça bu alanlara alternatifler getirilmeye çalışılmış ve öncelikle verimsiz orman

alanlarına yönelinmiştir. Çizelge 4.7 ve Şekil 4.4 incelenirse dönem iktidarının tarıma verdiği önem daha iyi anlaşılacaktır.

Çizelge 4.7 Yıllarla göre tarım alanları (TİAK 2005)

Yıl	İşlenen tarla alanı (X 1000 ha)			Ormanlar (X 1000 ha)
	Toplam	Ekilen	Nadas	
1949	13 264	8 990	4 274	10 492
1950	14 542	9 868	4 674	10 418
1951	15 272	10 600	4 672	10 418
1952	17 361	11 775	5 586	10 418
1953	18 812	13 021	5 791	10 418
1954	19 616	13 208	6 408	10 418
1955	20 998	14 205	6 793	10 418
1956	22 453	14 556	7 897	10 418
1957	22 161	14 392	7 769	10 418
1958	22 765	14 764	8 001	10 584
1959	22 940	15 020	7 920	10 584
1960	23 264	15 305	7 959	10 584

Şekil 4.4 Yıllara göre tarım alanları

Dikkat edilirse DP iktidarı öncesi 13.264.000 ha olan tarım alanı DP iktidarının son yılı olan 1960'da 23.264.000 hektara ulaşmıştır ki bu % 57 gibi büyük bir artışı ifade etmektedir. Kaldı ki, tutanaklarda orman idaresi zarar eden bir kurum olarak

gösterilmekte, portakal, muz ve pamuktan elde edilen yüksek kazançlara vurgu yapılmakta ve olayın bir dolar cent meselesi olduğu açıkça ifade edilmektedir. Son olarak da yasanın hükümet için iyi bir propaganda aracı olacağı milletvekillerince dile getirilmektedir.

Yasa gerçekten de tarım kesiminin çıkarlarını gözetecek şekilde düzenlenmeye çalışılmıştır. Çizelge 4.8 incelenecek olursa dönemin GSMH'sı içerisinde tarımın gerek sanayi ve gerekse hizmet sektörüne olan üstünlüğü açıkça görülmektedir. Öyle ki, tarım 1950–1960 dönemi boyunca ortalama olarak GSMH'nın % 41,05'ini meydana getirmiştir. Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde yasanın neden tarım kesiminin lehine olacak düzenlemeler içerdiği daha rahat anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.8 İktisadi faaliyet kollarına göre GSMH ve GSMH'da sektör payları (DPT 2003)

İktisadi Faaliyet Kollarına Göre GSMH(YTL)					GSMH'da Sektör Payları (%)			
Yıl	GSMH	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Yıl	Tarım	Sanayi	Hizmetler
1950	9 694	4 044	1 419	4 232	1950	41,7	14,6	43,7
1951	11 644	5 216	1 574	4 855	1951	44,8	13,5	41,7
1952	13 389	5 967	1 785	5 637	1952	44,6	13,3	42,1
1953	15 607	7 023	2 115	6 470	1953	45,0	13,5	41,5
1954	15 915	6119	2 475	7 320	1954	38,4	15,6	46,0
1955	19 117	7 455	3 055	8 608	1955	39,0	16,0	45,0
1956	22 047	8 654	3 671	9 722	1956	39,3	16,7	44,1
1957	29 310	12 287	4 642	12 380	1957	41,9	15,8	42,2
1958	35 000	14 583	5 883	14 534	1958	41,7	16,8	41,5
1959	43 670	16 288	7 897	19 485	1959	37,3	18,1	44,6
1960	46 664	17 668	8 046	20 951	1960	37,9	17,2	44,9

Yine 7'inci maddede komisyondaki ormancı üye sayısı azaltılarak ziraatçı üye sayısının artırılmak istenmesi tarımın ön planda tutulduğunun bir göstergesidir. Yasa ile bir taraftan tarım lehine düzenlemelere gidilmekte diğer taraftan da verimli orman alanlarında tam bir koruma sağlamak, bu alanlarda üretim ve yüksek parasal getiriyi elde edebilmek için orman içi köylerinin iskâna tabi tutulması öngörülmektedir. Bu iki olgu birlikte değerlendirecek olursa, iktidarın eş zamanlı olarak tarımdan ve ormanlardan elde ettiği gelirleri artırma çabası içerisinde olduğu rahatça ileri sürülebilir.

4.2.3 6831 sayılı Yasa Sonrası Dönem

6831 sayılı Yasanın çıkarılmış olması da ormancılık sorunlarını çözmede yeterli olamamış ve yeni yasal düzenlemelere gidilme ihtiyacı duyulmuştur. Gerek toplumun sosyal yapısındaki değişimler ve gerekse değişen ekonomik koşullar öne sürülerek, toplumun büyük bir kısmını ilgilendiren orman yasası üzerinde yeni değişikliklere gidilmiştir.

“12 Eylül” ile ara verilen siyasi yaşam ise yeni partilerin kurulması, eski liderlerin söylevsel katkılarıyla hareketlenip, renklenmeye başlamıştır. Doğal olarak çevre ve ormancılık politikaları da bu parti programlarında yer almıştır. Dönemin siyasi partilerinin programlarında konuyla ilgili şu ifadeler yer verilmiştir. Anavatan Partisi (ANAP): Ormancılıkla ilgili olarak da programının 15’inci maddesinde, «Köy ve Tarım» başlığı altında sıraladığı görüşler arasında yalnızca şu saptamayı yapmaktadır. “*Ormanlarımızda modern işletmecilik* esasları uygulanması orman ile orman köylüsü arasında iktisadi ilişkileri güçlendirecek tedbirlerin alınması gerekmektedir.” Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) ise Tarım başlığı altında şu değerlendirmeyi yapmaktadır: “SHP, ülkemizin bir yandan toprak - su dengesinin kurulmasında öte yandan sanayileşmenin gerektirdiği hammaddenin sağlanmasında ve çevre köylerinin istihdam olanaklarını artırmakta çok önemli işlevleri olan orman kaynaklarının verimli bir biçimde işletilmesini öngörür. Bunu yaparken, orman kaynağının kendisini yenilemesi ve ağaçlandırma yoluyla genişletilmesi için önlemlerin alınması gerektiğine inanır. Devlet orman işletmeleri kamu iktisadi teşekkülleri olarak örgütlenecektir. Bu konularda kooperatifleşmiş orman köylüleri ile işbirliği yapılacaktır.” Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) ise Ormancılık başlığı altında yer verilen parti programının 32’nci maddesinde “Orman varlığımızın korunması, ağaçlandırılarak orman sahalarının genişletilmesi, bu sahaların işletilmesi, korunması, gözetilmesi, devletin sorumluluk ve tasarrufu altındadır. Bu konudaki gelişmeleri temin etmeyi partimiz millî görev sayıyor. Orman varlığımıza zarar verebilecek faaliyetlere ve tahribata müsaade etmeyeceğiz. Artan nüfusun ve gelişen orman mamulleri sanayinin doğurduğu talebin karşılanması ve orman ürünleri arz açığının kapatılması için hızlı tedbirler getireceğiz.” denmektedir. Doğru Yol ve Refah partisinin programlarında ise ne ormancılık ne de çevre ile ilgili

düzenlemelere rastlanamamıştır (Anonim 1985). 1744 sayılı Yasanın çıkarıldığı dönem göz ardı edilecek olursa 12 Eylül döneminden sonra çok partili döneme geçişten günümüze kadar her 2–2,5 yılda bir ve genellikle seçim dönemlerinde orman sayasında değişiklik yapılmıştır (Yumurtacı 1999). Dönem genel olarak özelleştirme politikalarının etkisi altında geçmiştir.

6831 sayılı Orman Yasasının 16'ncı maddesine göre, devlet ormanlarında maden ocakları araştırma ve işletme izni verilmesi; 1987 yılında 3373 sayılı yasa ile değişik 17'nci maddesine göre, devlet ormanlarında kamu yararına olan bina ve tesisler için izin verilmesi; 1983 yılında 2896 sayılı yasa ile değişik 18'inci maddesine göre devlet ormanlarında fabrika, hızar şeridi kurulması, taş, kireç, kömür vb. ocakların açılması, balık üretme tesisi kurulması için izin verilmesi; 1983 yılında 2896 sayılı yasa ile değişik 115. maddesine göre, devlet ormanlarında kamu yararına yapılacak yapı ve tesisler için irtifak hakkı tesisi için izin verilmesi dolaylı yoldan Devlet ormanlarının özelleştirilmesine yönelik girişimler olarak yorumlanabilir (Özdönmez vd. 1998). Bu dönem boyunca 6831 sayılı Yasa üzerinde yapılan tüm değişiklikler orman alanları aleyhinde olmuştur. Bu düzenlemelerin ilki 1744 sayılı Yasa dır.

4.2.3.1 6831 sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya 3 Ek Madde İle Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Yasa (1744 sayılı Yasa)

27.05.1960 ihtilali sonrasında yeni bir anayasa hazırlığına girişilmesi, orman konusu üzerinde Devletçe ve Milletçe yeniden durulmasına ve bazı önemli tedbirler alınmasına imkân ve fırsatlar tanımıştır. İstanbul Üniversitesinde kurulan 10 kişilik Anayasa Komisyonunun hazırladığı yasa tasarısı esas alınarak, 1961 Kurucu Meclisi, anayasa tarihimizde ilk kez 1961 Anayasasında ormanları koruyucu hükümlere yer vermiştir (İnal 1971). 1961 Anayasasında 37, 38 ve 131'inci maddeleri¹⁴ ormancılıkla ilgili

¹⁴ 1961 Anayasasının 37. maddesine göre; Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amacıyla gereken tedbirleri alır. Kanun bu amaçlarla, değişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini gösterebilir. Devlet çiftçinin işletme araçlarına sahip olmasını kolaylaştırır.

hükümler olup ormanların korunması ve geliştirilmesi ön planda tutulmuştur. 1961 Anayasası'nın ormanlar üzerinde sağladığı güven ortamı 131'inci maddenin 22.04.1970 ve 1255 sayılı Yasa ile değiştirilmesine kadar devam etmiştir. Yaklaşık on yıl süren bu dönemde ormancılık faaliyetleri istikrar kazanmış, orman suçlarında önemli azalmalar meydana gelmiştir. Ancak hızla artan nüfusun yarattığı baskı, özellikle 1950–1960 yılları arasındaki yanlış politikalar, orman içinde yaygın biçimde yerleşim ve tarım alanlarını ortaya çıkaracaktır. Bu sorunun çözülebilmesi için 131. maddeye bir hüküm eklenerek Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce (15.10.1961) orman niteliğini kaybetmiş alanların orman rejimi dışına çıkarılmasına izin verilmiştir (Ayanoğlu 1999). Anayasada yapılan bu değişiklik esas alınarak 6831 sayılı Yasa'da da değişikliğe gidilmiş ve 20.06.1973 tarihli 1744 sayılı Yasa çıkarılmıştır.

Yasaya geçmeden önce yasanın çıktığı sosyo-politik ve ekonomik ortamı tanıtıcı bilgiler vermek yerinde olacaktır. 1969 yılında % 47 oy alarak tek başına iktidara gelen AP, ekonomik bunalımların etkisiyle kısa zamanda yıpranmaya başlamış ve halktan gördüğü desteği yitirme durumuna gelmiştir. 1970 yılında yapılan devalüasyonla 1 Dolar 9 TL'den 15 TL'ye yükselmiştir. DP ile başlayan ve "ithal ikamesi" o günlerdeki popüler deyimle montaj sanayi politikası ve enflasyonist uygulamalar sonucu Türk parasında görülen değer kaybı, doğal olarak ekonomik dengeleri alt üst etmiş ve

Toprak dağıtımı, ormanların küçülmesi veya diğer toprak servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.

Madde 38: Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek karşılıklarını peşin ödemek suretiyle, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların, yasada gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını edinmeye veya bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Çiftçinin topraklandırılması, ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskan projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlarıyla kamulaştırılan toprak bedellerinin ödeme şekli kanunla düzenlenir. Yasasının taksitle ödemeyi gözetdiği hallerde, ödeme süresi beş yılı aşamaz. Bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir ve yasayla gösterilen faiz haddine bağlanır.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten çiftçinin hakkaniyetli ölçüler içerisinde geçinebilmesi için zaruri olan ve kanunla gösterilen kısmının ve küçük çiftçinin kamulaştırılan toprağının bedeli her halde peşin ödenir.

Madde 131- Devlet, ormanların korunması ve ormanlık sahaların çoğaltılması için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanları, yasaya göre devletçe yönetilir ve işletilir. Devlet ormanlarının mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi özel kişilere devrolunamaz. Bu ormanlar zaman aşımıyla mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez.

Ormanlar içimde veya hemen yakınında oturan halkın kalkındırılması ve ormanı koruma bakımından gerekirse, başka yere yerleştirilmesi kanunla düzenlenir.

Yanan ormanların yerine yeni orman yetiştirilir ve bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz.

Orman suçları için genel af çıkarılamaz; ormanların tahribine yol açacak hiçbir siyasi propaganda yapılamaz.

toplumsal değerler hızla değişmeye başlamıştır. Ekonomik büyüme ve sivil toplum örgütlerinin hareketlendirdiği yeni siyasal gelişmeler, Adalet Partisi (AP)'nin bölünmesine ve 18 Aralık 1970'te Demokratik Parti adıyla yeni bir siyasal parti kurulmasına kadar uzanmıştır. (<http://www.ait.hacettepe.edu.tr/genel/dersler/II11.pdf>). Sonradan 12 Mart Muhtırası¹⁵ olarak adlandırılacak siyasi belge (Gevgili 1987) nedeniyle istifa eden Başbakan Süleyman Demirel yerine hükümeti kurma görevini Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, CHP'den istifa eden Kocaeli bağımsız milletvekili Nihat Erim'e vermiştir. Erim partilerüstü bir hükümet kurarak göreve başlamıştır. Başbakan Erim, 03.12.1971'de kabinesindeki 11 bakanın istifası nedeniyle, istifa etmiştir (<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/o33.htm>). Bunun üzerine Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay hükümet kurma görevini yeniden Erim'e vermiştir. Yeniden partilerüstü (reform) bir hükümet kuran Erim sağlık sorunları nedeniyle 17.04.1972 tarihinde tekrar istifa etmiştir.

Dönemin Başbakanı Prof. Dr. Nihat Erim¹⁶'ın imzasını taşıyan 27.12.1971 tarih ve 584 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde yeni orman yasası şu ifade ve düşüncelerle savunulmaktadır.

¹⁵ 1. Parlamento ve hükümet süregelen tutum, görüş ve icraatıyla yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk'ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve Anayasa'nın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.

2. Türk Milleti'nin ve sinesinden çıkan Silahlı Kuvvetleri'nin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ve ümitsizliği giderecek çarelerin, partilerüstü bir anlayışla Meclislerimizce değerlendirilerek mevcut anarşik durumu giderecek ve Anayasa'nın öngördüğü reformlar Atatürkçü bir görüşle ele alacak ve inkılâp kanunlarını uygulayacak kuvvetli ve inandırıcı bir hükümet'in demokratik kurallar içinde teşkili zaruri görülmektedir.

3. Bu husus süratle tahakkuk ettirilemediği takdirde Türk Silahlı Kuvvetleri kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlıdır.

¹⁶ **Nihat Erim:** 1912'de Kandıra'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Paris Hukuk Fakültesi'nde doktora yaptı. 1939'da Ankara Hukuk Fakültesi'ne kamu hukuku doçenti atandı; 1941'de profesörlüğe yükseltildi. Ankara Hukuk Fakültesi'ndeki kamu hukuku derslerine ek olarak Siyasal Bilgiler Okulu'nda devletler hukuku dersleri verdi. 1945-50 arasında CHP milletvekili olarak TBMM'de bulundu; II. Hasan Saka Hükümeti'nde bayındırlık bakanlığı, Günaltay Hükümeti'nde başbakan yardımcılığı yaptı. CHP muhalefete geçtikten sonra partinin yayın organı Ulus'un başyazarlığını üstlendi, bu gazetenin 1953'te kapanması üzerine 1955'e kadar Yeni Ulus ve Halkçı gazetelerini çıkardı. Başbakan Menderes'in isteği üzerine Kıbrıs Cumhuriyeti anayasasının hazırlanışında görev aldı. 1961'de CHP milletvekili olarak yeniden TBMM'ye döndü. 12 Mart 1971 Muhtırası'nın ardından CHP'den ayrılması koşuluyla hükümeti kurmakla görevlendirildi. 26 Mart 1971'de kurduğu partilerüstü hükümet 3 Aralık 1971'de istifa etti. Yeniden hükümeti kurmakla görevlendirildi; kurduğu II. Erim Hükümeti 22 Mayıs 1972'ye kadar işbaşında kaldı. 1977'ye kadar Cumhuriyet Senatosu'nda kontenjan senatörü olarak görev yaptı. 19 Temmuz 1980'de İstanbul'da bir silahlı saldırı sonucu öldü (<http://www.ykykultur.com.tr/yazar/yazar.asp?id=789>).

Anayasanın 131’inci maddesinde “Anayasa’nın yürürlüğe girdiği tarihten önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan topraklarla şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir daraltma yapılamaz.” denildiği hatırlatılarak, gerek sınırlaması tamamlanmamış orman alanları gerekse sınırlaması gelecek yıllarda yapılacak olan orman alanları içerisinde, Anayasanın 131’inci maddesinin ilgili fıkrası kapsamına giren yerlerin mevcut olduğu ileri sürülmüştür. Yasa ile bu gibi yerlerin hukuki statülerinin belirleneceği, tespitin bir taraftan idare ile vatandaş arasında süregelen taşınmaz mallara ait sınır anlaşmazlıkları kesin sonuçlara ulaştıracağı, yargı mercilerinde görülmekte olan birçok davanın da ayrıca çözüme kavuşturulacağı savunulmuştur.

Gerekçede, Anayasa emrinin, Anayasaya aykırı ve ölü madde durumunda olan 6831 sayılı Yasanın 2’nci maddesinin değiştirilmesini zorunlu kıldığı ileri sürülmüştür. Yasa ile vatandaşlarla olan mevcut çekişmelere son verilmek istendiği, Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş, Anayasanın 131. maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen durumdaki yerlerin orman sınırları dışına çıkarılacağı ve böylelikle her çeşit sınır anlaşmazlıklarının önleneceği savunulmuştur. Gerekçede, belirli orman alanları üzerinde ormancılık faaliyetlerine hız ve yön vermek amacıyla bir Anayasa hükmünün gereği olarak tasarının hazırlandığı ileri sürülmüştür. Çıkarılacak olan yasayla orman içinde ve bitişiğinde bulunan vatandaşlara ait arazilerin ormanla olan sınırlarının kesin bir şekilde belirleneceği, geçmişten gelen ve orman-halk ilişkilerini olumsuz yönde etkileyen anlaşmazlıkların çözümünde yeni bir yaklaşım sağlanacağı ileri sürülmüş, vatandaşların sahibi bulundukları arazi üzerinde haklarının güven altına alınacağı savunulmuştur.

Gerekçede kadastro konusuna da değinilmiştir. Bu alanda ilk radikal düzenleme olan 3116 sayılı Yasa ve değişikliklerinin yürürlükte bulunduğu 1937–1956 döneminde ülke ormanlarının yalnız 3.831.235 hektarlık kısmının sınırlandırılabilirdiği hatırlatılarak, 6831 sayılı Yasa ile yapılan düzenlemelerinde yetersiz kaldığı, 1956–1972 döneminde de verim alınamayarak sadece 2.000.000 hektar orman sınırlaması yapılabildiği ifade

edilmiştir. Gerekçede, kadastro çalışmalarının yetersiz oluşu 3116 sayılı Yasadaki temel kurumların değiştirilmeden 6831 sayılı Yasaya aktarılması ile ilişkilendirilmiştir.

3116 sayılı Yasadaki hükümlere göre ormanların öncelikle tahdidinin sonra ise kadastrasının yapılacağı hatırlatılarak, bu durumun değişik zaman aralıklarında aynı yere iki ayrı komisyonun gitmesini zorunlu kıldığı, bu nedenle geçmiş dönem uygulamalarında güçlükler yaşandığı, yeni tasarı ile adı geçen komisyonların birleştirilerek uygulamaya hız verileceği savunulmuştur.

Tüm bu amaçları gerçekleştirmek üzere hükümet tasarısı ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) üyesi 74 milletvekilinin imzasını taşıyan yasa teklifi Millet Meclisi gündemine getirilmiştir. Hükümet tasarısında 6831 sayılı yasanın 2, 7, 8, 9, 11 ve 12. maddelerinde değişiklik öngörülürken, CHP teklifinde ise bu maddelere ek olarak 13, 19, 34 ve 40. maddelerin de değiştirilmesi öngörülmüştür. Görüşmelerin başladığı 02.10.1972 tarihinde iki teklif birleştirilmek amacıyla karma komisyona iade edilmiş, karma komisyonda ortak maddeleri esas almak koşulu ile iki teklifi birleştirmiş ve hükümet tasarısına 19 ve 34'üncü maddeleri de eklemiştir.

Tasarı Erim'in partilerüstü hükümetince hazırlanmasına karşın Erim'in 17.04.1972 istifa etmiş olmasında dolayı Cumhurbaşkanı'nınca hükümeti kurmakla görevlendirilen Cumhuriyet Senatosu Van üyesi Ferit Melen döneminde görüşülmüştür. Gerçekleştirilen 18 birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 10, 11, 22, 26, 27, 32, 33, 2-73, 74, 75, 79, 80, 116, 120, 127, 130 ve 140'ıncı birleşim Meclis tutanaklarında milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde söz alan AP Ankara Milletvekili İhsan Ataöv, Anayasanın 131. maddesinde “Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan topraklarla şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir daraltma yapılamaz.” ve bununla birlikte “bu konu yasayla düzenlenir”

denildiğini hatırlatmış ve 1961 yılından sonra toplumun büyük bir kısmını ilgilendiren bu konu üzerinde düzenlemeye gidilmediğini ileri sürmüştür. Ataöv, yeni tasarının Anayasanın önemli bir emrini yerine getirme amacı güttüğünü ifade ederek, tasarının orman-köylü ilişkilerini düzenleyeceğini ve orman içi ve bitişiğinde yaşayan köylünün büyük çaptaki hayati meselelerini çözeceğini savunmuştur. Ormandan daha verimli olan; bağ, bahçe, hayvancılık yapmaya uygun yerler, meyve ağaçları ve zeytinliklerin orman dışına çıkarılmasına Anayasanın 131'inci maddesinin amir olduğunu söyleyen Ataöv, geçmişte köylüye verilen ve milli gelire katkı sağlaması düşünülen yabancı zeytinliklere ait tapularının aradan 20 yıl geçmesine karşın bu köylüye verilmediğini, köylünün ıslah ettiği, aşıladığı bu yerleri kendi malı olarak koruyamadığını savunmuştur.

Uygulamada, vatandaşın mülkiyet hakkının garanti altında olmadığını, orman idaresinin gerekli gördüğü tapulu arazi için tapu iptal davası açabildiğini ve bunda da sınır tanınmadığını ileri süren Ataöv, geçici birinci maddeye dayanarak hâkimlerin bir yerin orman olup olmadığı Orman Bakanlığına sorduğunu, bakanlığın ise Orman idaresine sorduğunu hatırlatarak, orman idaresinin hem davacı, hem bilirkişi ve hem de hâkim olduğunu ileri sürmüş ve bu durumun vatandaşın aleyhine olduğunu savunmuştur. Vatandaşın, tarla benim tarlam mıdır, yoksa Orman İdaresi bir tapu iptal davası açar mı korkusuyla yaşadığını ileri süren Ataöv, Cumhurbaşkanına Ormancılar Derneği ve elit tabakadan, falan yasayı veto ediniz şeklinde müracaatlarda bulunulduğunu hatırlatarak, orman köylüsün içinde bulunduğu zor durumun göz ardı edildiğini savunmuştur. Uygulamada adam kayırıldığını savunan Ataöv, artan turizm yatırımlarıyla birlikte Akdeniz sahillerinde arazi değerlerinin arttığını, buralardan havacı pilotların, subayların ve ses sanatkarı Zeki Müren'in arazi satın aldığını hatırlatarak, bir süre sonra 15 metre genişliğinde ve 50 metre derinliğindeki vatandaşa ait parseller için Orman İdaresinin tapu iptal davası açmaya başladığını fakat yanındaki Zeki Müren'e, havacı pilotlara ve subaylara dava açmadığını ileri sürmüştür. Uygulamadaki yasanın geçici 1. maddesiyle Mersin'den Muğla'ya kadar uzanan narenciye bahçelerinin tapularının dahi iptal edilebileceğini ileri süren Ataöv, çıkarılacak olan yeni yasa ile vatandaşın tapu sahibi yapılarak mülkiyet hakkının garantiye alınacağı savunmuştur.

Orman kadastro su konusuna da değinen Ataöv, vatandaşın sıkıntısının orman-halk ilişkisinde dal keseni insan kesenden daha ağır muameleye tabi tutmaktan kaynaklandığını savunmuştur. Vatandaşın “tarlamdır” dediğı yere, ormancının “ormandır” dediğini, vatandaşın “tarlamdır” dediğı yere ormancının “tarlandır” diyemediğini ifade eden Ataöv, yasadaki geçici 1’inci madde nedeniyle mahkemelere gidildiğinde dahi vatandaş aleyhine davaların sonuçlandığını savunmuştur. Orman Bakanlığının katı tatbikattan hızla dönmesi gerektiğini savunan Ataöv, vatandaşın sürekli olarak zabıtlarla mahkemelere götürölmesine bir son verilmesini istemiştir. Tasarının meclisin çoğunluğunca benimsenerek ilgili komisyonlarca da kabul edildiğini hatırlatan Ataöv, tasarının kısa zamanda yasalaşmasını istemiştir.

Şahsı adına söz alan İçel Milletvekili Turhan Özgüner, Anayasanın 131’inci maddesinde yapılan değışikle orman suçlarının affedilebilir olmasının sağlandığını ileri sürerek, bu değışiklik yapılmadan önce, orman düzeninin mi, yoksa affın mı çıkarılması gerektiğinin tartışıldığını hatırlatmıştır. Düzenin yarattığı suçluların düzenin eseri olduğunu ve öncelikle affedilmeleri gerektiğini savunan Özgüner, Türkiye’nin koşullarına ters düşen bir düzenin yarattığı ve suçlu atfedilen kişilerin mağduriyetini önlemek için orman suçlarının affının öne alınmasını istemiştir. Özgüner, vekili olduğu bölgede sarıçam ve kızılçam ormanlarının bulunduğunu, bu ormanların odununun ve kömürünün pek fayda sağlamadığını, ancak bu ormanları kaldırıp yerine narenciye ikame eden kişilerin nedense hapislerde yattığını söyleyerek, orman yerine narenciye yetiştiriciliğinin daha yararlı olduğunu savunmuş, ülkeye servet ve döviz kazandırılmakla birlikte yaprağı dökölmeyen yeni bir türün ikame edildiğini ileri sürmüştür. Tasarının en önemli maddesinin 2’nci madde olduğunu ve Anayasanın 131. maddesine paralel olarak hazırlandığını ifade eden Özgüner, bu madde ile orman niteliğini tam olarak kaybetmiş tarım ve yerleşim alanlarının orman rejimi dışına çıkarılarak, bozuk orman düzenine bir son verilmek istendiğini ve maddenin Türkiye’nin ormanlık bölgelerinde gerçekten yararlı olacağını savunmuştur.

Anayasanın 37’nci maddesinin, Devlet topraklarını en verimli şekilde işletmeyi zorunlu kıldığını ifade eden Demokratik Parti Grup sözcüsü Bahri Dağdaş, topraktan birim alanda en yüksek verimin alınabilmesinin yolunun bilim, teknik ve ekonomik düşünce

den geçtiğini savunmuştur. Tasarı ile yapılmak istenen değişikliklerin bu amaca yönelik olduğunu savunan Dağdaş, şu veya bu şekilde dikilmiş olan 5–10 hektarlık zeytinlik ve narenciyeliklerin orman rejimi dışında bırakılarak Orman Genel Müdürlüğündeki dosyaların en aza indirilmesinin amaçlandığını ileri sürmüştür. Dağdaş, gelecekteki potansiyel narenciye, zeytinlik, meyvelik ve şeftaliliklerin neden orman rejimi içerisinde bırakıldığı sorusunu sorarak, bunun bilimsel ve fenni yönünün olmadığını savunmuştur. Arazi sınırlarının geçmişte çayır, mera, orman olarak bazı kıstaslara göre belirlendiğini hatırlatan Dağdaş, kıstasların değiştiğini ve yerleri bilime ve ekonomiye bıraktığını savunmuştur. Her yeri yeşil gösterme gayesiyle uygulanan ve hiçbir ekonomik amaç gütmeyen orman amenajman sisteminin değiştirilmesi isteyen Dağdaş, her yeri orman görme taassubunun hiçbir şey kazandırmadığını savunmuştur. Artık ormanı kimsenin kendilerine manzara olarak seyrettiremeyeceğini ileri süren Dağdaş, ormanın ekonomik kaynak olduğunu ve geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Dağdaş, ormanın ekonomik, bilimsel ve fenni kıstaslar getirilerek yeniden tanımlanmasını istemiştir.

Ordu Milletvekili Memduh Ekşi ve Samsun Milletvekili Yaşar Akal, orman-halk ilişkilerinin düzeltilemeyişi ağacın insandan önce tutulmasında görmüş ve öncelikle orman köylülerinin Anayasanın emrettiği insanca yaşama düzeyine çıkarılmasını istemişlerdir. Orman köylüsünün fakir ve perişan olduğunu ileri süren milletvekilleri, orman köylüsünün kalkındırılması için yasada şart koşulan 50 milyon liranın yıl içerisinde bütçeye konulmasını istemişlerdir. Orman köylüsünün topraksız olduğunu ileri süren milletvekilleri, topraksız kalan köylünün ormandan toprak kazanma yoluna gittiğini, böylece hem milli bir servetin zarara uğradığını ve hem de hapishanelerin orman suçu işleyenlerle dolduğunu savunmuşlardır. Orman idaresinin yeniden organize edilerek, köylünün kaderinin ehil ormancılardan elinde bulundurulmasını isteyen milletvekilleri, devamlı ürün alınan verimli kültür arazisi, tarla, bağ, bahçe, meyvelik gibi tarım alanları ile hayvancılıkta kullanılmasında kamu yararı bulunan otlak, kışlak ve yaylakların orman rejimi dışında bırakılmasını istemişlerdir.

Antalya Milletvekili Ömer Buyrukçu, yasa tasarısının esas maddesinin 2'nci madde olduğunu söyleyerek, çıkarılacak olan yasayla vatandaş ile idare arasındaki çekişmelerin

tamamen ortadan kaldırılacağını ve vatandaşın “yüz yıllar önce atalarından kaldı” dediği araziler üzerindeki anlaşmazlıkların çözüleceği savunmuştur.

Tahdit konusuna da değinen Buyrukçu, 6831 sayılı Yasanın geçici birinci maddesinin kalması gerektiğini savunarak, aksi halde mahkemelerin eleman yetersizliğinden dolayı niteliksiz kişileri bilirkişi atamak zorunda kalacağını ve atanan kişilerin de bir yıl önce açılan bir orman alanını elli yıl önce açıldı diyerek Anayasa şartını sağlamak koşulu ile orman rejimi dışına çıkaracağını ileri sürmüştür. Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerden sonra madde görüşmelerine geçilmiştir.

Tasarının 1’inci maddesi¹⁷ üzerinde söz alan Demokratik Parti Grup sözcüsü Bahri Dağdaş, bir yandan medeni bir ülke olduğu savunulurken bir yandan da eşit görülmecek polisiye ve cezai tedbirle ekonomik değeri olan orman kaynağının geliştirilmeye çalışılmasını çelişki olarak nitelemiş ve vatandaşın bazı yasal yaptırımlarla kendi malının hırsız durumuna düşürüldüğünü, uydurma sebeplerle, bir çalı kesti diye her türlü ceza ve zorluğa tabi tutulduğunu ileri sürmüştür. Dağdaş, tek ağacı kesti, iki ağacı sürükledi, ormanda şuna karşı geldi gibi mazeretlerle vatandaşları süründürmek ve mahkeme dosyalarını artırmakla ormanların geliştirilemeyeceğini savunmuştur. Orman kaçakçılığıyla ünlenen Aslan Köy’de 100.000 hektar orman alanının tahrip edildiğini, bu köy halkının yıllardan beri tahtacılık yaptığını, fakat karınlarının doymadığını, çocuklarının yüzünün gülmediğini söyleyen Dağdaş, köylülerin 5000 hektarın üstünde şeftali ve elmalığa sahip olduktan ve 7.000.000 TL üzerinde para kazandıktan sonra bu işleri bıraktığını ifade etmiştir. Dağdaş, örnek içerisinde büyük bir ekonomik felsefenin yattığını savunmuştur. Tasarıdaki sınırlamanın bilimsel olmadığını ve sorunları çözmeyeceğini ileri süren Dağdaş, yasanın birkaç zeytinci ve narenciyeçi susturma amacı güttüğünü savunmuş, İtalya’daki gibi “Rakımı 600 metrenin üzerinde ve 2500 lirete kadar gelir getirecek...” *ormanların ekonomik faktörler altında sınırlandırılmamasını* eleştirmiştir.

¹⁷ “15.10.1961 gününden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden;
a) su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan ve imar, ıslah edilerek devamlı ürün alınan verimli kültür arazisi haline gelmiş tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanları ile hayvancılıkta kullanılmasında toplum yararı bulunan otlak, kışlak, yaylak haline gelmiş yerler,
b) Şehir, kasaba ve köy yapılarının (dağınık evlerle her çeşit tesisler hariç olmak üzere) toplu olarak bulunduğu yerleşim sahalar, orman sınırları dışına çıkarılır...”

Cumhuriyet Halk Partisi Grup sözcüsü Mehmet Şener ise 1961 yılından önce niteliğini kaybetmiş orman alanlarının orman rejimi dışına çıkarılmasının istihdam politikasının gereği olduğunu savunmuş, rejim dışına çıkarılacak orman alanlarının Toprak Reformu için rezerv teşkil edeceğini ileri sürmüştür. Karadeniz’de çaylıkların 265 bin dekar olduğunu ve bir kararname ile bu miktarın 300 bine çıkarıldığını hatırlatan Şener, gerçekte miktarın 400 bin dekar olduğunu ve bu alanların % 60 ile % 70’inin fundalık, çalılık ve çeşitli açmalardan elde edildiğini ileri sürmüştür. Şener, arazinin bu şekilde kıymetlendirilerek doğrudan 2 milyon TL dolaylı olarak da ülkeye büyük gelir sağlandığını ve çayın ihraç edilebilecek konuma geldiğini hatırlatarak, bölge kalkınmasına ivme getirildiğini savunmuştur. Aşılama yoluyla elde edilecek zeytinliklerin hem erozyonu önleyeceğini ve hem de sahibine gelir getireceğini ileri süren Şener, Orman Bakanlığının konu hakkındaki katı tutumunu eleştirmiştir.

Samsun Milletvekili Yaşar Akal, köylüsüz ve içinde Türk halkının yaşamadığı bir orman olamayacağını savunmuş ve aydın kişiler olarak ormana baktıklarında sadece ağaçları gördüklerini ileri sürmüştür. Orman içerisinde yaşayan köylünün çoğu kez görmezlikten gelindiğini, oysaki ormanı, ormandan gelir temin eden köylünün koruduğunu savunan Akal, yasayla birlikte dün bir elma fidanı diktim, bugün bir zeytin fidanı diktim, yarın bir narenciye diyerek hazine topraklarının yağmalanmaya başlanacağı ve bunu yapacak olanın esas köylü olmadığını, aksine sahile inmiş, iş gücü yerinde milyonuna milyon katmak isteyen, devlet ormanlarını yiyerek narenciye tüccarı olmak isteyenlerin olduğunu savunmuştur. Bir kısım uyanıkların köylüyü korurken, Devlet ormanlarının tahribini dahi özel girişimin gereği saydığını ve Türkiye’de ekonomik gelişmeye katkı sağlayacağını savunduğunu ifade eden Akal, bu kimselerin ormanları yok etme pahasına giriştikleri faaliyetlerinin engellenmesini istemiştir. Akal, en güzel sahil ormanlarının “zeytin, portakal, üzüm dikiyorum” diye tahrip edilmesini önlemek için bu kimselerin durdurulması gerektiğini savunmuştur.

Dünya nüfusunun 7 milyara doğru gittiğini ileri süren CHP Grup sözcüsü Bahri Dağdaş, nüfustaki hızlı artışa karşın dünya kaynaklarının sabit kaldığını hatırlatarak, nasıl geçinileceğini sorusunu sormuş, sadece fikri gelişmeler ve üretim ile bu durumun aşılabileceğini, ekonomide büyümenin dikey olması gerektiğini savunmuştur. Orman

topraklarının ekonomik kıstaslar içerisinde sınırlandırılmasını isteyen Dağdaş, yaşayan ormanın dikey bir gelişmenin içine itilmesi ve vatandaşla ekonomik işbirliğine gidilmesi gerektiğini savunmuştur. Böylece ekonomide geometrik sıçramalar yapılacağını savunan Dağdaş, olayın matematiksel bir konu olduğunu ileri sürmüştür. Tahmini alanı 7 milyon hektarı geçmeyen ve hektarda yıllık 30–40 TL gelir getiren fundalık, makilik, delicelik, yabancı fıstıklık ve fıstıklıkların milletin emrine verilmesini ve bunda inat edilmemesini isteyen Dağdaş, bu sayede yıllık 20 ila 30 milyar TL gelir elde edilebileceğini savunmuştur.

Yasa ile orman sınırları dışına çıkarılacak alanların toprak reformu için kullanılacağını hatırlatan İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, 2’nci madde içerisinde bunun belirtilmesi gerektiğini savunmuş, aksi takdirde maddeye muhalif olacağını ifade etmiştir. Meclisin ilk defa bir yasa üzerinde muhalefetine desteğini alarak uzun yıllar çözülemeyen bir sorunu çözmeye çalıştığını ifade eden Ülker, kadastro çalışmaları için öngörülen 10 yıllık sürenin kötü niyetli olarak kullanılarak, orman tahribatına neden olacağını ileri sürmüş ve sürenin beş yıl ile sınırlandırılmasını istemiştir. Madde, hakkında verilen 20 önerge nedeniyle geçici komisyona iade edilmiştir. Komisyon madde üzerinde değişikliğe giderek (A) fıkrasında verimli kültür arazisi kapsamına giren yerlere fındık ve fıstıklıkları da eklemiş (Antep fıstığı), (B) fıkrasında ise, “Geçici birinci maddeye göre yapılacak belirtmelerde” ibaresi ise “Geçici birinci maddeye göre bildirilecek gerekçeli mütalaalarda...” şeklinde değiştirilmiştir.

Madde yeni haliyle görüşülmeye başlanmış ve madde üzerinde söz alan Demokratik Parti Grup sözcüsü Bahri Dağdaş, mahkemelerdeki 100 ila 200 bin davanın durduk yere ortaya çıkmadığını, orman içi ve bitişği köylerin neden hapisaneye çevrildiğini, neden bu yerleşim yerlerinde yaşayan insanların orman zevkini, ormanı geliştirme arzuları frenleyici tedbirlerin alındığını sormuş ve milletin kendi malına hırsız yapılmasını eleştirmiştir. Dağdaş, 2’nci maddenin sorunları çözmeyeceğini ifade ederek, esas olanın orman tarifinin yapıldığı birinci maddeyi bilim, ekonomi ve teknoloji ışığı altında tanımlamak olduğunu savunmuştur. Maddenin yeni halinde fındıklık ve fıstıklıkların yer aldığını hatırlatan Dağdaş, çayın da aynı kapsamda olmasına karşın, neden fıkraya

eklenmediğini sormuş ve fikraya çay eklenmediği müddetçe, çay ile kızılağacın çarpışacağını ileri sürmüştür.

6831 sayılı Yasanın 1'inci maddesini eleştiren Dağdaş, bir yerin ilmen ve fennen orman olması durumunda, o yerin narenciye, portakal, fıstık bahçesi olsa, olmak istese dahi maddedeki tarife göre bunun mümkün olmadığını ifade ederek, bir yerde en yüksek ekonomik getiriyi orman ağaçları sağlıyorsa, sanki o alanda narenciyenin ve çayın yetişemeyeceğinin anlaşıldığını ileri sürmüştür. Bir yerde çay, şeftali, fıstık yetiştiriyor, ormanın su ve toprak koruma işlevlerini yerine getiriyor ve birde ek olarak ekonomik bir faaliyeti destekliyorsa bunun ülkeye ne zararı olduğunu soran Dağdaş, ilmi ve gerçek bir tarifi yapılmayışını eleştirmiştir.

İzmir'in Yamanlar bölgesinde “700 mm yağış ve toplam 5000 °C (tutanakta geçen ifade aynen alınmıştır) yıllık sıcaklık ile sarıçam yetiştireceğiz, dönümde 60–70 lira getiren 100 yıl idare süreli sarıçam korusu meydana getireceğiz, zeytini bir kenara iteceğiz” dendiğinde en ufak bilimsel ve fenni bilgisi olanın bu iddiaya güleceğini ileri süren Dağdaş, 700 mm yağış ve 5000 °C sıcaklık ile zeytin seraları kurma imkânı olduğunu, kolaylıkla şeftali, satsuma mandalinası ve pamuk yetiştirilebileceğini savunmuştur. Dağdaş, narenciye, şeftali ve zeytinin alanları sınırlarının bittiği yerde de sarıçam ormanın başlayabileceğini ileri sürmüştür.

Dağdaş, bilime, fenne ve ekonomiye itibar ediliyorsa, orman sınırlarına bilimin ve ekolojik şartların ışığında sınırlama getirilecek ise madde üzerindeki önergelerin doğru olduğunu savunmuştur. Dağdaş, madde amacının, seçim dönemini atlatmak ve sonrasını düşünürüz mantığıyla hareket etmek olması durumunda ise mevcut ormanlarında kısa sürede tükeneceğini ileri sürmüştür.

Maddede orman sınırları dışına çıkarılacak yerler sayılırken Şehir, kasaba ve köy yapılarının (dağınık evler ve her çeşit yapı ve tesisler hariç olmak üzere) toplu olarak bulunduğu yerleşim sahaları” dendiğini hatırlatan Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı, köy yapılarının genellikle dağınık olduğunu, maddede dağınıklık ibaresinin açıklığa kavuşturulması gerektiğini ifade ederek, hangi köyün dağınık kabul edileceğini

ve sınırının ne olacağını sormuştur. Maddenin bu haliyle çıkması durumunda ülkede anarşiye neden olacağını ileri süren Tosyalı, sadece ova köylerinin yerinde kalacağını, geri kalanların ise yerinden yurdundan edileceğini savunmuştur.

İçel Milletvekili H. Cavit Okkayüz, İçel’de binlerce orman köylüsünün haklı olmayan sebeplerle mahkemelere terk edildiğini, oysaki bu insanların tek suçunun limon üretimiyle ulusal ekonomiye yıllık 20 milyon dolarlık gelir sağlamak olduğunu savunmuştur. Okkayüz, yasanın çekilen sıkıntıları gidermesini, ülkenin yararına olan çiftçi ve köylü çalışmalarının güven altına almasını, orman tahribinin önüne geçmesini isteyerek, yasayı Meclise getirip çiftçinin hizmetine verilmesini sağlayan parlamentoya teşekkür etmiştir.

Kırklareli Milletvekili Mehmet Atagün, maddenin (A) fıkrasında “devamlı ürün alınan kültür arazisi haline gelmiş” dendiğini hatırlatarak, bir yerin kültür arazisine müsait fakat ürün alınmamış ise orman rejimine dâhil edilmesinin anlamsız olduğunu ifade etmiş ve fıkra içerisine verimli ürün alınan kültür arazisinden başka ifadesine “veya alınacak” tabirinin eklenmesini istemiştir.

Orman Bakanı Selahattin İnal, Bahri Dağdaş’ın yasadaki orman tarifini yetersiz bulduğunu, tarife göre her yerin orman sayılabileceğini ileri sürdüğünü hatırlatarak, maddenin sadece 1’inci fıkrasını dikkate almanın yanlış olacağını, maddenin ikinci fıkrasında açıkça nerelerin orman sayılmayacağını yazıldığını ifade etmiştir. Dağdaş’ın konuşmasında çaya da değindiğini hatırlatan İnal, Anayasanın 131’inci maddesinin 5 fıkrasında “gibi” dendiğini ve bunun çayı da kapsayacağını ifade etmiştir. Hasan Tosyalı’nın köylerin dağınıklığına işaret ettiğini hatırlatan İnal, maddede ev toplulukların esas alınmasını Anayasanın öngörüsü olarak açıklamıştır.

Geçici 1’inci maddedeki “gerekçeli mütalaalar” deyiminin Orman Bakanlığının idari tasarrufunu ortadan kaldıracığını savunan İnal, bu durumda bakanlığın sadece mütalaa bildireceğini ve sınırlama işlemleri devam ederken çıkacak ihtilaflarda, bu hükümden yararlanılamayacağını savunmuştur. İstenilenin, bir taraftan ekip çalışmaları devam

ederken diğerk taraftan da geçici 1'inci madde ile ortaya çıkmış olan ihtilafların maddenin bakanlığa tanıdığı yetki ile kısa sürede çözölmesi olduğunu savunmuştur.

Kırklareli Milletvekili Mehmet Atagün, maddenin (A) fıkrasının sadece geçmişte ürün alınan sahaların orman rejimi dışına çıkarılmasına izin verdiğini hatırlatarak, fıkrada orman sayılan yerleri işgal edip yararlananların korunduğunu, oysaki orman rejimi dışına çıkarılabilecek, işgal edilmeyen alanlarında fıkra kapsamına alınmasını gerektiğini savunmuştur.

Milletvekillerinin de önerileri dikkate alınarak, maddenin (A) ve (B) fıkrası “Su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütönlüğünü bozmayan, tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklı, (Antep fıstığı) gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan yerler ile otlak, kışlak ve yaylaklar haline gelmiş yerler,

b) Şehir, kasaba ve köy yapılarının topu olarak bulunduğı yerleşim sahaları” şeklinde değıştirilmiş ve madde oylanarak kabul edilmiştir.

Tasarının 7'nci maddesi¹⁸ üzerinde söz alan Demokrat Parti Grup sözcüsü Zeki Çeliker, orman idaresinin ve mühendislerinin köylüye ve onun sorunlarına kayıtsız kaldığını ileri sürmenin yanlış olacağını ifade ederek, idare ve mühendislerinin mevcut olan yasaya göre hareket ettiklerini savunmuştur. Bazı milletvekillerinin “Ormanı mı tercih edelim?, vatandaşı mı tercih edelim ?” kararsızlığında kaldığını ileri süren Çeliker, yapılması gerekenin ülkenin sosyo-ekonomik yapısını da dikkate alacak şekilde hem ormanların ve hem de köylünün korunması olduğunu savunmuştur. Yasanın orman köylüsüne yıllar yılı zilyesinde bulundurduğu ve geçimini temin ettiğı alanlar üzerinde gereğı kadar

¹⁸ Madde 7- orman kadaströ komisyonları; Orman Bakanlığınca atanacak orman kadaströ işlerinde çalışmış ve bu bakanlıkta veya bağı ilgili kuruluşlarında en az on yıl hizmet görmüş bir Orman Yüksek Mühendisinin Başkanlığında, Orman Bakanlığınca atanacak, Hukuk faköltesi mezunu bir hukukçu üye, bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendis muavini veya en az 10 yıl hizmet görmüş orman teknikeri, bir ziraat yüksek mühendisi ile orman kadaströsu yapılacak ilin, daimi encümenin il genel meclisi üyeleri arasından seçilecek bir üyeden kurulur.

.....
Orman Kadaströ ekipleri; Orman Bakanlığınca atanacak bir orman yüksek mühendisinin veya orman mühendis muavinin veya en az beş yıl hizmet görmüş bir orman teknikerinin Başkanlığında, bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendis muavini veya orman teknikeri ile belediyelerde belediye encümeni, köylerde köy ihtiyar kurulunca aralarında seçilecek bir üyeden kurulur

mülkiyet hakkı sağlayacağını ifade eden Çeliker, yasanın orman köylüsüne büyük kolaylık getirileceğini savunmuştur. Çeliker, kadastro çalışmaları için öngörülen 10 yıllık sürenin 5 yıla indirilmesi isteyenlerin 40 yıldır bitirilemeyen tahdit çalışmalarını dikkate almadıklarını savunmuştur.

Milli Güven Partisi Grup sözcüsü Hasan Tosyalı ise, orman yasalarının başlangıçtan itibaren köylü dikkate alınmadan tek taraflı olarak hazırlandığını, ormanların milletin yararına, içinde barındırdığı köylünün yararına değil, yalnız orman idaresinin yararına kullanıldığını ve bu zihniyetle işletildiğini savunmuştur. Orman yasalarının tek taraflı hazırlanarak, uygulanması sonucu köylü için bir refah ve saadet aracı olması gereken ormanların 15 bin orman köyü ve 10 milyon orman köylüsü için ıstırap, işkence ve bir zulüm idaresi halini dönüştürdüğünü savunmuştur. Tosyalı, 6831 sayılı Orman Yasasının köylüye ormanı sevdirmeyen, köylüyü orman idaresine düşman eden bir yasa olduğunu ileri sürmüştür. Tasarıda, kadastro komisyonlarının ağırlıklı olarak ormancı üyelerden oluştuğunu ifade eden Tosyalı, bunun değişmesi gerektiğini, komisyonda ormancıların çoğunlukta olması durumunda geçmişte yaşanan olumsuzlukların yineleneneceğini savunmuştur.

Kadaastro ekiplerindeki üye dağılımını eleştiren Adalet Partisi (AP) Grup sözcüsü Sabri Keskin ise, kadastro ekiplerinde çoğunluğun ormancılara verilmesi durumunda, istenildiği kadar objektif ve bilimsel olunmaya çalışılırsa çalışılsın, orman mühendislerinin belirli konularda hisleri dışına çıkmasının mümkün olmadığını ve bunun eşyanın tabiatına aykırı olduğunu savunmuştur. Ekiplerde sadece bir orman mühendisinin, bir ziraat mühendisinin ve köylerde köy ihtiyar heyetinden, belediye sınırlarında ise belediye encümen üyesinin bulunmasını isteyen Keskin, bu şekilde daha tarafsız, daha objektif tespitlerin yapılacağını savunmuştur.

CHP Grubu adına söz alan Ahmet Şener, komisyon ve ekip yapısına ilişkin eleştirilerin haksız olduğunu, değiştirilmesi düşünülen yasanın 7'nci maddesinde 5 yıllık hâkimlik ve avukatlı yapma şartının bulunduğunu, komisyonlarda çalışacak eleman bulmada birçok güçlükle karşılaşıldığını ve bu nedenle 5 yıl şartının kaldırılarak hukuk fakültesi mezunu şartının getirildiğini savunmuştur. Keskin, komisyon ve ekiplerde ormancı üye

sayısının fazla oluşunu, ormancı üyelerin Orman Bakanlığınca kolayca temin edilebilmesi olarak göstermiştir.

AP Grup sözcüsü Mehmet Atagün, atanacak hukukçu üyenin eski maddede Adalet Bakanlığınca atandığını hatırlatarak, yeni tasarıda ise bu görevin Orman Bakanlığına verildiğini ifade etmiş ve bu durumun tarafsızlığı zedeleyeceğini savunmuştur. Keskin, tasarıdaki “Orman Bakanlığınca atanacak” ibaresinin kaldırılmasını isteyerek komisyon ve ekiplerin daha tarafsız bir hale getirilmesini istemiştir.

Maddeyi savunmak üzere söz alan Geçici Komisyon Başkanı Hüsamettin Başer, tasarıyla iki farklı birimin kurulduğunu, birincisinin 5 üyeli olan ve kararları kesinleştirecek olan kadastro komisyonu, ikincisinin ise sadece ölçüp, hesaplama yapacak olan kadastro ekipleri olduğunu, komisyon ve ekiplerde ormancı üyelerin fazla olduğu iddiasının doğru olmadığını, 5 üyeli kadastro komisyonunda 2 üyenin ormancı, 3 üyenin ise diğer meslek gruplarından olduğunu, kadastro ekiplerinin ise 3 üyeden oluştuğunu ve bu üyelerden yalnızca birinin ormancı üye olduğunu ifade etmiştir.

Maddeyi eleştiren Samsun Milletvekilleri Yaşar Akal ve İlyas Kılıç, komisyon yapısında halkın yeteri kadar temsil edilmediğini ve meslek gruplarından birer temsilci bulundurulmasının sakıncalı olduğunu ileri sürmüşler, komisyonlarda bir üyeli temsilin kötü niyet durumunda komisyon çalışmalarını olumsuz yönde etkileyeceğini, bunun önüne geçilmesi tarafsızlığın ve adaletin sağlanması için belediyelerde, belediye encümeninden 3 ve köylerde, köy ihtiyar heyetlerinden 3 üye eklenmek suretiyle komisyonların oluşturulmasını istemişlerdir. Komisyon tabanının Orman ve Ziraat Bakanlıklarınca eşit bir şekilde oluşturulmasının daha adil ve işlevsel olacağını savunan milletvekilleri böylece, komisyonun ormancı üye fazla eleştirilerinden kurtarılacak halk nezdinde olumlu etki meydana getirilebileceğini savunmuşlardır.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, eski maddede olmayan orman yüksek mühendisi komisyon başkanının 10 yıl çalışmış olma şartının halka komisyonda tecrübeli insanların çalıştığı, yenilik yapıldığı ve teminat verildiğinin bir göstergesi olduğunu savunmuştur. Tasarıda sadece hukukçu ibaresinin yer aldığını hatırlatan Ülker, köylü

vatandaşın, derdini kendi üslubuyla ağlayarak, sızlayarak, çırpınarak anlattığını hukukçunun ise bunu anlayabilmek için tecrübeye sahip olması gerektiğini ileri sürmüş ve 5 yıllık tecrübeye sahip üye bulunamaması nedeniyle tam zıddı bir uygulamaya gidilip tecrübe koşulunun kaldırılmasının yanlış olduğunu savunmuştur. Değişikliğin bakanlığın eleman bulamama sıkıntısından kaynaklandığını ileri süren Ülker, en azından hâkimlik veya avukatlık yapmış olma şartının getirilmesini istemiştir.

Kastamonu Milletvekili Mahmut Seydibeyoğlu ise, ormanların korunmasına kimsenin karşı olmadığını ancak 1937'den itibaren çıkarılan 3116, 4785, 5653 ve 6831 sayılı yasalarla sürekli olarak bir ağacın bir insandan daha değerli olduğuna ilişkin hükümler getirildiğini ve mevcut durumun birazda 1950–1960 dönemi uygulamalarına tepki olan 1961 Anayasasındaki “orman suçuna af çıkarılamaz” ve “orman sınırları hiçbir suretle daraltılamaz” hükümlerinden kaynaklandığı ifade etmiştir. Herkesin Anayasanın bu hükümleriyle ilgilenmesini eleştiren Seydibeyoğlu, Anayasanın 131. maddesinin 4. fıkrasında “Orman içinde veya hemen yakınında oturan halkın kalkındırılması ve ormanı koruma bakımından ormanın gözetilmesinde ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliği yapmasını sağlayıcı tedbirler ve gereken hallerde başka yerlere yerleştirilmesi yasayla düzenlenir” denilmesine karşın tasarıda bununla ilgili hiçbir hüküm bulunmadığını, bilindik ormancı zihniyetiyle hareket edilerek, Anayasa değişikliğinin ne şekilde bertaraf edilebileceği düşüncesinde ve sıra savma mahiyetinde olduğunu savunmuştur.

Komisyonunda, il genel meclisi üyesinin bulunduğu ilin dışında görevlendirilmesini isteyen Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu, aksi takdirde üyenin sürekli olarak baskı altında kalacağını, köylüsünün geleceğini, ihtilaflısının geleceğini ve bu nedenle yanlış oy kullanacağını savunmuştur. Özdenoğlu, görüşmelerin aceleye getirilerek belirli milletvekillerinin görüşü doğrultusunda tasarının bir oldubittiye kurban edildiğini ileri sürerek, köylünün iyiliği ve refahı için komisyon yapısının en mükemmel bir şekilde oluşturulması istemiştir.

Kurulacak komisyon ve ekiplerde veteriner hekim bulunmamasını eleştiren Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu, ülkede 20 bin ünite orman köyü bulunduğunu,

orman köylüsünün hiç hayvanı yokmuş gibi hareket edilerek ormanı sadece dört tarafı çitle çevrilmiş bir bahçe olarak gören parlamenter anlayışın kabul edilemeyeceğini ileri sürmüştür. Mutlu, yürürlükte olan 6831 sayılı Yasanın hayvancılığı gözetken hiçbir düzenleme içermediğini sadece yasanın birkaç maddesinde “yaylak ve kışlak” tabirlerinin kullanıldığını ve bu şekilde hayvancılığın öldürülmek istendiğini savunmuştur. Mutlu, hangi orman köyüne gidilirse gidilsin, orman köyünde yaşayan bir ailenin mutlaka ahırında hayvanı olduğunu ve yürürlükteki yasa nedeniyle en çok ezilen ailenin hayvanı olan aile olduğunu savunmuştur. Mutlu, hayvancılıkta göz önüne alınarak üyeler arasında veteriner hekiminde bulundurulmasını istemiştir. Madde milletvekillerinin önerileri de dikkate alınarak komisyona iade edilmiştir.

Geçici komisyon, Orman Kadastro Komisyonu üyelerinin nitelikleri ve sayısı üzerinde değişikliğe gitmiştir. Komisyon, hukukçu üye için hâkimlik veya avukatlık stajını yapmış olma ve ziraat yüksek mühendisine de ek olarak 10 yıl hizmet görmüş ziraat teknisyenini olma yeterliliğini getirmiştir. Mahalli ziraat odası başkanı veya kuruldan bir üye ile belediyelerde belediye encümenlerince, köylerde köy ihtiyar kurullunca aralarında seçilecek bir üye olmak üzere komisyona yeni üyeler eklemiştir. Madde yeni haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

Tasarının 11. maddesinde “ Orman kadastro ekiplerince düzenlenen tutanakların ve Orman Kadastro komisyonlarınca verilen kararların askı suretiyle ilanı ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir.

Komisyon Başkanlığına itirazda bulunmayanlar ilk askı tarihinden, itirazda bulunanlar ise ikinci askı tarihinden itibaren bir yıl içinde görevli ve yetkili mahkemelere müracaatla itiraz edebilirler” denilmektedir.

Madde üzerinde söz alan Samsun Milletvekili Bahattin Uzunoğlu, Kastamonu Milletvekilleri Mehmet Seydibeyoğlu ve Hasan Tosyalı, Sinop Milletvekili Tevfik Fikret Övet, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, geçmiş dönem uygulamalarında görülen aksaklıkların giderilmesi için Orman Kadastro ekiplerince düzenlenen tutanakların ve Orman Kadastro komisyonlarınca verilen kararların ilgililere şahsen tebliği, şayet bulunamaz ise yapılan ilanın şahsa tebliğ hükmünde olmasını istemiş, geçmiş dönem

uygulamalarında ilanların mahallinde ilan edilmediğini ve zabıtların asılmış gibi gösterildiğini savunmuşlardır. Milletvekilleri, 1937'den itibaren bu konuda ihtilafların bulunduğunu ve bazı davaların 30 yılı aşkın devam etmesine karşın çözülemediğini ileri sürmüşlerdir. 1940'larda yapılan tahdit çalışmalarında ilan yoluyla tebligatların yapıldığını hatırlatan milletvekilleri, o dönemde işlerin önemini anlayamayan köylülerin, itiraz sürelerini geçirerek haklı oldukları konularda dahi haklarını kaybettiklerini savunmuşlardır. Uygulamadaki maddede, asılacak zabıtların belediyelerde belediye encümenlerinin, köylerde ise ihtiyar meclislerinin onaylayacakları mazbatalar ile ilan edildiğini hatırlatan milletvekilleri, tasarıda onaylama işleminin kaldırıldığını, yapılan değişikliğin işleri süratlendireceğini ve aynı zamanda yapılmamış olan ilanlarında yapılmış gösterilmesinin zorlaştırılacağını savunmuşlardır. Orman köylüsünün iş bulmak ve geçimini sağlamak üzere özellikle sahil kesimlerinde köylerini terk ettiğini, köyüne gelen komisyondan haberdar olamayan köylünün haklarını yeteri kadar savunamadığını, tapusu olsa dahi köylü arazisinin orman rejimine dâhil edilebileceğini ileri süren milletvekilleri, bu şekilde köylünün mal ve mülkünü gasp etmenin yanlış olduğunu savunmuşlardır. Vatandaşın zaman aşımına uğrayan hakları için daima kendini haklı saydığını ileri süren milletvekilleri, buna bağlı olarak da köylünün karmaşık yasaları hazırlayanları ve devleti sürekli olarak kusurlu bulduğunu, bu nedenle itiraz süresinin mümkün olduğunca uzun tutularak, vatandaşa söyleyecek söz bırakılmaması gerektiğini savunmuşlardır. Yurt dışına işçi göçünün hızlandığı bir zamanda şahsa tebliğin daha da önem kazandığını ifade eden milletvekilleri, tasarı üzerinde bu yönde değişiklik yapılmasını istemişlerdir.

Kadastro sonuçlarına itiraz edilmesi durumunda hangi mahkemenin yetkili olduğunu sorusunu soran Hatay Milletvekili Tahir Köseoğlu, komisyon başkanının görevin idari bir görev olduğunu söylediğini hatırlatarak, bu durumda yetkili mahkemenin Danıştay'ın olması gerektiğini ifade etmiştir. Yasada ise yetkili mahkemelerin hukuk mahkemesi olduğunu hatırlatan Köseoğlu, kadastro komisyonlarının karalarının bu nedenle kazai ve hukuki olması gerektiğini savunmuş, geçici komisyonun bu yanıştan dönmesini istemiştir.

Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu, yasanın köylüye mümkün olduğunca az zahmet vermesi gerektiğini, komisyonun kendine sunulacak senet, tapu ve vergi kayıtlarını inceleyeceğini ve görevinin bir dereceye kadar kazai olduğunu savunmuştur. Amacın, orman köylüsünün işlerini daha az masrafla halledebilmesi olduğunu ifade eden Özdenoğlu, adalet mahkemelerine başvurma hukukun emri olduğunu, daha pratik olduğunu ve bu nedenle yetkili mahkemenin kendisine en yakın olan, kendi ilçesinde veya ilde kolaylıkla ulaşabileceği sulh ceza mahkemesi olması gerektiğini savunmuştur.

Milletvekillerinin önerileri de dikkate alınarak maddede tebligat yasasına göre tebliğ ve kadastro komisyon kararlarına itirazlar içinde yetkili mahkeme olarak, adliye mahkemeleri gösterilmiştir.

Tasarı ilk metninde yer almamasına karşın 6831 sayılı Yasanın geçici 1'inci maddesi Kastamonu Milletvekilleri Sabri Keskin ve Mehmet Seydibeyoğlu, Samsun Milletvekili İlyas Kılıç, Balıkesir Milletvekili M. Şükrü Çavdaroglu, Antalya Milletvekili İhsan Ataöv ve İçel Milletvekili Turhan Özgüner'in birlikte verdikleri önerge genel kurulca dikkate alınmış ve görüşülmüştür.

6831 sayılı Yasanın geçici 1'inci maddesinde “ormanların tahdit ve kadastrasının ikmaline kadar bu yasanın 1. maddesi tatbikatından çıkacak ihtilaflarda, bir yerin orman sayılıp sayılamayacağı Ziraat Bakanlığınca belirtilir” denmektedir. Tasarıda ise 1. muvakkat madde “orman tahdit ve kadastrasının ikmaline kadar, bu yasanın 1. maddesi tatbikatından çıkacak ihtilaflarda bir yerin orman sayılıp sayılamayacağı konusunda Orman Bakanlığının gerekçeli mütalaası alınır. Ancak mahkeme bu mütalaaya bağlı değildir.” denilmektedir.

Madde üzerinde söz alan Adalet Partisi Grup sözcüsü Sabri Keskin, 6831 sayılı Yasanın can damarı sayılabilecek bir maddenin görüşülmeye başlandığını ifade ederek, ilgili maddenin yargı erkini zedelediğini, vatandaşla orman idaresi arasında çıkan uyuşmazlıklarda mahkemelerin bu madde nedeniyle gerçek anlamda eşitliği sağlayamadığını savunmuştur. Orman idaresinin vatandaş aleyhine dava açtığını, mahkemelerinde geçici 1'inci madde nedeniyle dava konusu yerin orman olup

olmadığını Tarım Bakanlığından sorduğunu, Tarım Bakanlığının da orman başmüdürlüğüne veya işletme müdürlüğüne konuyu aktardığını, işletme müdürlüğünün de bölge şefine ilgili yerin orman olup olmadığını sorduğunu ve çoğu kez ormandır cevabı aldığını ifade eden Keskin, bunun üzerine Tarım Bakanlığının bir rapor ile bu alan ormandır dediğini, bu deyiş üzerine mahkemelerin yapacağı hiçbir işlem kalmadığını ve rapor doğrultusunda karar verdiğini savunmuştur. Anayasa Mahkemesine maddenin iptali için başvurulduğunu ancak mahkemenin “her ne kadar bir yerin orman olup olmadığı Tarım Bakanlığınca belirtilir denmekteyse de, mahkeme, her türlü incelemeyi, keşif yapabilir, Tarım bakanlığının görüşü ile bağlı değildir.” dediğini hatırlatarak madde üzerinde yapılmak istenenin Anayasa Mahkemesinin bu kararının yasalaştırılması olduğunu savunmuştur. Belirtme ile mütalaa arasında büyük fark olduğunu ifade eden Keskin, belirtmenin kesinlik ifade edeceğini, bağlayıcı olacağını, mütalaanın ise bir görüşü içereceğini, bağlayıcı olmayacağını savunmuş ve Türk hâkimlerine güvenilmesini istemiştir.

CHP Grup sözcüsü Ömer Buyrukçu ise, geçici maddenin çıkarılış nedenini 1937–1945 yılları arasında mahkemelerin rasgele bilirkişi atamasından ve bu bilirkişi raporlarına dayanarak karar vermesinden kaynaklandığını, Temyizin bu noktaya işaret ederek, “ormancılıktan anlamayan, bir yerin orman olup olmadığı belirtmeye yetenekli olmayan kimselerin bilirkişi olmaları halinde verilen kararlar hükümsüzdür” dediğini ve mahkeme kararlarını bozduğunu hatırlatmıştır. Bu tarihten itibaren bilirkişilerde yeterlilik aranmaya başlandığını hatırlatan Buyrukçu, istenen niteliklerde bilirkişiler bulunamaması dolayısıyla da 4785 sayılı Yasanın 1’inci maddesinin son fıkrasındaki hükmün 6831 sayılı Yasaya geçici 1’inci madde olarak aynen aktarıldığını ifade etmiştir. Kadastroyla ilgili binlerce dava olduğunu hatırlatan Buyrukçu, binlerce bilirkişi bulmanın imkânsız olduğunu, bulunsa dahi maliyetlerin karşılanamayıp köylü üzerine yıkılacağını oysaki yasanın köylüyü rahatlatmak amacıyla çıkarılmak istediğini dile getirmiş ve maddenin kaldırılması durumunda köylülerin % 90 oranında davaları kazanacağı düşüncesinin büyük bir yanılgı olduğunu savunmuştur.

Orman teknik elemanlarının taraflı davrandığını, sanki orman olmayan yerleri ormanmış gibi gösterdiklerini, bütün karar verme yetkileri onlardaymış havasının Meclise hâkim

olduğunu ileri süren Buyrukçu, yürürlükteki yasanın bir yerin 100 yıl önce bile ormandan açılmış olsa orman olarak kabul ettiğini hatırlatarak, suçun orman teknik elemanlarında olmadığını, suçun mevzuatta ve onu ülke şartlarına uygun şekilde düzenlemeyenlerde olduğunu savunmuştur. Ormancının sadece elindeki mevzuatı uygulamakla yükümlü olduğunu hatırlatan Buyrukçu, bazı milletvekillerinin komisyonlarda ormancı üye sayısının asgariye düşürülmesini istemesini eleştirmiştir.

Geçici 1'inci maddenin kaldırılması yönünde görüş belirten milletvekillerinin temel dayanağını, geniş arazi parçalarının, ovaya dönüşmüş tarım arazisi, bağ, bahçe olan arazilerin Orman İdaresi tarafından orman olarak nitelendirmesi olduğunu ifade eden Buyrukçu, geçici maddenin kaldırılmasına gerek olmadığını, getirilen 2'nci maddenin bunu karşılayacağını savunmuştur.

Buyrukçu, maddenin kabul edilmesi halinde Orman Bakanlığının bir yerin orman olup olmadığını belirtmeyeceğini savunmuştur. Bakanlığın emrinde genel müdürlük, müdürlüklerin emrinde tahdit komisyonlarının olduğunu ve bu komisyonların bir yerin orman olup olmadığını karar verme yetkisine sahip olduğunu hatırlatan Buyrukçu, komisyonların bağlı olduğu bir bakanlığa nasıl bu yetkinin verilemeyeceği sorusunu sormuştur. Uyuşmazlıkların sadece mahkemelerde çıkmayacağını ileri süren Buyrukçu, herhangi bir Devlet kuruluşunun bir yerin orman olup olmadığı bakanlığa sorabileceğini, maddenin kabul edilmesi durumunda bakanlığın cevap vermeyeceğini savunmuştur.

Maddenin orman köylüsüne büyük faydalar sağlanacağı düşüncesiyle hareket edildiğini, oysaki bu maddenin köylüye büyük zararı dokunacağını ileri süren Buyrukçu, mahkemelerin nitelikli bilirkişi bulmakta zorlanacağını, bulunsa dahi yüksek ücret talep edileceğini, madde değişikliğinden kaynaklanan avukat tutma ücretlerinin de doğrudan köylüye ek maliyet getireceğini savunmuştur. Nitelikli bilirkişi bulunamaması durumunda orman olması gereken bir yerin kolaylıkla orman rejimi dışına çıkarılabileceğini ifade eden Buyrukçu, bunun Anayasanın 131. maddesinin 3 fıkrasına aykırı olduğunu savunmuştur. Buyrukçu, muvakkat 1. maddenin değiştirilmemesini “belirtme” ibaresinin aynen korunmasını istemiştir.

Demokratik Parti Gurubu sözcüsü Zeki Çeliker, orman köylüsünün ölüm kalım mücadelesine rağmen sesini çıkarmıyor ise politika yapmadan, oyuna başvurulduğunda istismar etmeden problemlerinin çözülmesi gerektiğini ifade ederek, öncelikle orman köylüleri için iskân projelerinin hazırlanması ve ardından da ekonomik refahının yükseltilmesi gerektiğini savunmuştur.

Milli Güven Partisi Grup sözcüsü Hasan Tosyalı, bazı orman mühendisliği kökenine sahip milletvekillerinin (muhtemelen Burukçu kastediliyor) ormanın avukatlığını yaptığını ve her zaman orman köylüsünün menfaatlerinin ve varlığının karşısında olduklarını ileri sürmüştür. Kesilmekte olan 50–100 yıllık ağaçların geçmişi 50–100 yıl olmayan orman idaresince korunmadığını ifade eden Tosyalı, ormanları köylünün koruyarak bugünlere getirdiğini, orman işletmelerinin ise hazır mirasa konarak ormanları kesip, işlettiğini savunmuştur.

Sadece Kastamonu’nun Karaköy ve Ortalıca köylerine ait 5446 orman davasının olduğunu, bu davalarda Orman Bakanlığına yazı yazıldığını, gelen cevaplarda ise halen bağ, bahçe, tapulu arazi ve zilyetliklerin tamamının orman olarak kabul edildiği, köy evlerinin yıkılması için karar alındığı ve benzeri şikâyetlerin 1965 yılından beri devam etmekte olduğunu ifade eden Tosyalı, tüm bunların nedenini geçici 1. madde olarak göstermiştir. Tosyalı, bakanlığın 30–40 yıl önceki haritalara bakarak, yerinde inceleme yapmadan yapacağı belirtmelerde hâkimlerin elinin, ayağının bağlanacağını ve hiçbir şahidi dinlemeyeceğini savunmuştur.

İçel Milletvekili Turhan Özgüner, İskenderun’dan Fenike’ye ve hatta İzmir’e kadar sahilden itibaren 20 kilometrelik bir orman şeridinin büyük ölçüde orman vasfını kaybederek, bağ veya narenciye olduğunu ileri sürmüştür. Orman köylüsünü üretime götüren kavgada onun yanında yer alınacak ise Orman Bakanlığı ve ormancı meslektaşların karşı çıkmaması gerektiğini savunana Özgüner, aksine büyük ölçüde rahatlayacak olan hukuk mahkemeleri ve ceza mahkemelerinden memnuniyet duymaları gerektiğini savunmuştur.

Muğla Milletvekili Abdullah Buğdanlı, 1934'ten itibaren orman köylüsü ile orman idaresini karşı karşıya getiren, mahkemelerde yüz binleri aşan davaları ortaya çıkaran, köylüyü rahatsız eden, köylünün ormandan dal kesmesini, ormanın meyvesinden yararlanmasını ve yüz yıllardır tapusu ile kullandığı topraktan, kültür arazisinden veya ormandan faydalanmasını engelleyen; orman idaresinin verdiğini mütalaalar olduğunu ileri sürmüş ve ormancının, ormanı insana tercih ettiğini savunmuştur. Köyceğiz bölgesinde 100 yıldır kurulu bulunan narenciye bahçelerinin tahdit bölgesine alındığını, vatandaşın yetiştirdiği portakal, limon ve turuncudan faydalanamadığını ileri süren Buldanlı, aksi uygulamalarında mevcut olduğunu, Muğla'nın Milas ilçesinin Kazıklı bölgesinde sık ormanlarla kaplı alanların tahdit komisyonlarınca kültür arazisi olarak kabul edildiğini ileri sürmüştür. Buğdanlı, maddede “orman olup olmadığını belirtir” ibaresinin yer alması durumunda kesin bir anlam ifade edeceğini ve hâkimi bağlayacağını savunmuştur.

Samsun Milletvekili Bahattin Uzunoğlu ve Kastamonu milletvekili Mehmet Seydibeyoğlu, maddenin tek taraflı işlediğini, bu nedenle binlerce davanın mahkemeleri ve hâkimleri meşgul etmekte olduğunu, yüzlerce orman memurunun asli görevleri dışında çalıştığını, alınan kararlardan ne vatandaşın ne de mahkemelerin memnun olduğunu, binlerce saat işgücünün boşa gittiğini savunmuşlardır. Milletvekilleri, Devletin ormanı korumadığını, ormanların devletleştirildiği andan itibaren vatandaşın “Bana kalmadı, devlete de kalmasın” deyip ormanları kestiğini, yaktığını, yıktığını ifade etmişlerdir. Milletvekilleri, orman idaresinin köylüyü orman kurdu, köylünün de orman idaresini, ekmeğini elinden alan bir kurum olarak görmesi durumunun, meclisçe ortadan kaldırılması gerektiğini savunmuşlardır.

Orman Bakanı Selahattin İnal, 3116 sayılı Yasayla ormanların sınırlandırılmasının tahdit komisyonlarına bir görev olarak verildiğini, komisyon çalışmalarının ağır gitmesi ve sınırlandırılması yapılacak alanın çok geniş olması nedeniyle, bazı olaylarda ve uyuşmazlıkların halledilmesinde kanunda, özel bir hüküm bulunmaması dolayısıyla mahkemeler yoluyla halledildiğini, mahkemelerin karara bağladığı bu konuların bilirkişilerin yeteneksiz kişilerden oluşması dolayısı ile yapılan itirazlar sonucunda Yargıtay'dan geri döndüğünü ve böylece ihtilafların uzadıkça uzadığını ifade ederek, bu

nedenle 4785 sayılı yasanın 12'nci maddesinin son fıkrası ile ihtilafların halledilmesi için Tarım Bakanlığına bir yerin orman sayılıp sayılmama yetkisinin tanındığını, daha sonra ise bu uygulamanın sakıncalı görülerek 5653 sayılı Yasa ile yürürlükten kaldırıldığını fakat yeniden 1956'da 6831 sayılı Yasa ile yürürlüğe konulduğunu ifade etmiştir. Bazı milletvekillerinin, mahkemelere cevap verilirken hiçbir inceleme yapılmadan masa başı cevapların mahkemeye geri gönderildiğini savunduğunu hatırlatan İnal, bunun mümkün olmadığını, eldeki yönetmeliğe göre incelemenin bir orman mühendis, bir ziraat mühendisi ve gerektiğinde de bir veterinerin katılımıyla oluşturulan heyetçe yapıldığını ifade etmiştir. İnal, 600 yıldır devletçe ihmal edilen Türk köylüsünün geri kalmışlığını, bu vatandaşlarla en yakın temasta bulunan ve onlara her konuda yardımcı olan Türk ormancısına atfetmenin büyük ölçüde insafsızlık olacağını savunmuştur.

İnal, Orman Bakanlığının da yasal bir bilirkişi olduğunu hatırlatarak, mahkemeye mütalaasını vereceğini fakat mahkemenin bu yönde hareket etmek zorunda olmadığını, hâkimin kanaatini diğer bilirkişiler yönünde kullanabileceğini ifade etmiş ve mevcut yasanın Anayasa Mahkemesinin görüşü için yeterli olduğunu savunmuştur. Çözülmesi gereken problemin bir yerin orman olup olmasına karar vermek olduğunu ifade eden İnal, işlemi tamamen teknik bir iş olduğunu savunmuştur. Bir yerin tarıma mı yoksa ormana mı elverişli olup olmadığının tartışma konusu olmadığını, bunun tamamıyla arazi sınıflandırmasıyla alakalı olduğunu ifade eden İnal, bir yerin hukuken orman olup olmadığının Meclisin asıl tartışma konusu olduğunu savunmuştur. İnal, işin teknik bir konu olduğunu ifade ederek, bu nedenle ormancılık eğitimi almış kişilerce bu işlerin yapılması gerektiğini savunmuştur. Eğer Orman Bakanlığı personeli bu görevin dışında tutulmak istenirse, ormancılık eğitimi almış serbest meslek çalışanlarının bilirkişi olarak atanması gerekeceğini savunan İnal, yeterli sayıda serbest meslek çalışanının bulunmadığını ve orman fakültelerindeki öğretim görevlilerinin de ülkenin dört bir yanına gönderilemeyeceğini ifade etmiştir.

Tasarı 04.07.1973 tarihinde Millet Meclisinde kabul edilmiştir. Madde görüşmelerindeki düşünce ve ifadeler yoruma yer bırakmayacak şekilde ormanlardan sadece ekonomik olarak yararlanmayı, bazı noktalarda daha da ileri giderek ormanların

tarım adına feda edilmesini öngörmektedir. Eğer milletvekillerinin görüş ve düşünceleri maddeler halinde özetlenecek olursa;

- 1- Narenciye bahçeleri yeni bir tür orman oluşturacaktır.
- 2- Madde ile sadece orman vasfını kaybetmiş alanlar değil tarıma açılacak potansiyel alanlarda orman rejimi dışına çıkarılmalıdır.
- 3- Her yeri yeşil görme alışkanlığından vazgeçilmelidir.
- 4- Ağaç insandan üstün tutulmamalıdır.
- 5- Orman alanlarının gelir getirici tarım faaliyetlerine açılması ülkeye döviz kazandıracaktır.
- 6- Olay matematiksel bir olaydır.
- 7- 7 milyon ha funda ve makiliğe karşın 30–40 milyar TL gelir vaat edilmektedir.

Özellikle İtalya örneğinin verilerek, orman tanımı yapılırken ekonomik kıstasların kullanılması önerisi dönem parlamenterlerinin orman kaynaklarına olan bakış açısını en güzel şekilde yansıtmaktadır.

1744 sayılı Yasayla hayata geçirilen 2'inci madde uygulamaları ile 2005 yılı Aralık ayı sonu itibariyle 520.470 ha ormanlık alan orman rejimi dışına çıkarılmıştır. Çizelge 4.9' da 2896 sayılı yasaya kadar 1744 sayılı yasayla yapılan 2'inci madde uygulamalarına ilişkin istatistikler verilmiştir.

Çizelge 4.9 Yıllara göre 2'inci madde uygulamaları (OGM 2005)

Yıl	Komisyon Sayısı	İlk Olarak Yapılan Orman Kadastrosu(Ha)	Eski Sınırların Aplikasyonu(Ha)	2.Madde İle Orman Sınırı Dışına Çıkarılan Saha(Ha)	Referans Kanunu Numarası
1974	14	53484	60000	4500	1744
1975	20	452289	251853	27500	1744
1976	32	448400	629800	18700	1744
1977	32	413983	454578	11864	1744
1978	30	317020	326222	12974	1744
1979	29	332847	312103	9953	1744
1980	30	214487	230553	6295	1744
1981	28	344806	259767	7147	1744
1982	28	254042	205797	3627	1744
Toplam	243	2 831 358	2 730 673	102 560	

Tüm bu düşünceler ve öteden beri yapıla gelen araştırmalar, tarım alanlarındaki genişlemenin ormansızlaşmada ortak bir faktör olduğunu göstermektedir. Gerçekten de, dünyada gıda üretimindeki artış yüzlerce milyon hektar orman pahasına gerçekleşmiştir. Bugün tarım ve otlak alanı olarak kullanılan araziden ne kadarının ormandan bu hale dönüştürülmüş olduğu konusunda elde güvenilir bilgiler bulunmamakla birlikte, tarım arazilerinin büyük bir bölümünün ormandan açıldığına ve gelecekte de ormanların tarım alanına dönüştürülmesine devam edileceğine inanılmaktadır. Bu nedenle, bu iki sektör arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılması çabaları sürdürülmelidir (Görcelioğlu 2004). 6831 sayılı yasa üzerinde önemli değişiklikler yapan diğer bir yasada 2896 sayılı Yasadır.

4.2.3.2 31.08.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yasa (2896 sayılı Yasa)

Tasarıya geçmeden önce dönemin siyasi ve hukuki çerçevesi hakkında kısa bir bilgi vermek yerinde olacaktır. 12 Eylül 1980 sabahı başlayan ve “Bayrak Harekâtı” adı

verilen müdahale ile Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) yönetime elkoymuştur. Müdahale, herhangi bir direnmeyle karşılaşmadan amacına ulaşmıştır. Darbe, emir ve komuta zinciri içinde, yukarıdan aşağı, yani hiyerarşik bir düzen içinde gerçekleşmiştir. 12 Eylül müdahalesi Devlet yönetiminin seçimle gelmiş merkezi organlarını (Parlamento ve hükümeti) dağıtmıştır. Milli Güvenlik Konseyi (MGK), yasama ve yürütme yetkilerini eline almış, ilk ağızdan toplum ve çalışma yaşamının değişik kesimlerini ilgilendiren önemli kararlar almıştır. MGK'nın ülkeyi yeniden yapılandırma projesinin en önemli aracı yeni bir Anayasa olmuş ve bu amaca yönelik olarak öncelikle *Kurucu Meclis* kurulmuştur. Kurucu Meclisin görevi, ülkeyi yeni düzene taşıyacak anayasal ve yasal çatıyı kurmak, Anayasayı ve temel yasaları yapmaktır. Kurucu Meclis, MGK ve Danışma Meclisi (DM) olarak iki kanattan oluşmaktadır. DM 160 üyeden oluşmakta bu üyelere 120'si her İl'in Valisinin önereceği adaylar arasından MGK tarafından seçilmektedir. Geriye kalan 40 üye ise doğrudan MGK'ca seçilmektedir. MGK, 1981 yılıyla birlikte çok hızlı bir yasama faaliyetlerine girişmiş, öncelikle asayiş, yargı ve TSK beklentilerine uygun yasalar çıkarılmıştır. Daha sonra ise kalıcı yasaların çıkarılmasına başlanmıştır (Tanör 2000). Bu yasalardan konumuzla ilgili olanı ise 2896 sayılı Yasadır.

1982 Anayasa'sının ilgili maddelerine paralellik bakımından 6831 sayılı Yasa'nın 2'inci maddesi 2896 sayılı Yasa ile değiştirilmiş ve aynı yasa ile yasanın 7'nci maddesi değiştirilerek Orman Kadastro Komisyonları yapısında değişikliğe gidilmiştir (Günay 2003). 2896 sayılı Yasa'nın olumlu sayılabilecek hükümleri yanında devamlılık ve Devlet Orman işletmeciliğine aykırı düşen hükümleri dikkat çekmektedir. Özellikle ormanlarda kurulacak irtifak haklarıyla ilgili 17'nci madde hükmüdür. Bu maddenin 3. fıkrası ile Turizm Bakanlığınca belirlenecek turizm bölge, alan ve merkezlerinde yer alan ormanlar, maddenin kapsamı dışında bırakılmışlardır. Turizm Bakanlığında turizm bölge, alan veya merkezi olarak ilân edilen bölgelerdeki, irtifak hakları 12.03.1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası hükümlerine göre kurulacaktır (Ayanoğlu 1999). Dikkat edilecek olursa yasa sosyal baskısının en az olduğu bir dönemde çıkarılmıştır. Bu durum orman yasalarının hemen hemen hepsinde görülen sosyal baskı faktörünün bazen arka plana itilebildiğinin bir göstergesidir. Kaldı ki, orman yasası üzerinde bu ve bundan sonraki yasalarla

yapılan değişiklikler gerekçelerinde her ne kadar toplumsal isteklere atıf yapılsa da sonuçları itibariyle toplumun küçük ama ekonomik yönden güçlü kesimlerinin isteklerini karşılamıştır.

5 Temmuz 1982 tarihli Danışma Meclisi yeleri Recep Meriç ve 32 Arkadaşının, 8 Temmuz 1982 tarihli Muhsin Zekai Bayer, Hayati Gürtan ve 10 Arkadaşının ve 10 Ocak 1983 tarihli Nurettin Ayanoglu ve 9 Arkadaşının imzasını taşıyan üç ayrı yasa teklifi verilmiştir.

Danışma Meclisi yeleri Recep Meriç ve 32 Arkadaşının imzasını taşıyan yasa teklifinin gerekçesinde, Devlet halk ilişkilerini düzenleyen yasaların zaman içinde etkinliklerini kaybettiği, 3116 sayılı Yasadan sonra çıkarılan bütün yasaların köylü haklarını artırdığını ve artan hakların suiistimalleri ve zorlamaları beraberinde getirdiği savunulmuştur. Gerekçede, tasarının 07 Kasım 1982 tarihinde kabul edilen T.C. Anayasasının 169 ve 170 inci maddelerindeki ormanlarla ilgili hükümlere uygunluk ve işlerlik kazandırılabilmek amacıyla hazırlandığı ve zorunlu bir değişiklik olduğu ifade edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddeye ilişkin madde gerekçesinde, maddenin birinci fıkrasında ormanın tarif edildiği, ikinci fıkrasında ise bentler halinde Orman sayılmayan yerlerin sıralandığı ifade edilerek, (D) bendinde: şehir mezarlıklarıyla kasaba ve köylerin sınırları içerisindeki mezarlıklarda, ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerlerin orman sayılmadığı hatırlatılmış, çeşitli nedenlerle gittikçe tahrip olan ormanlık sahalarda ileriye dönük arazi kazanım düşüncesiyle mevcut mezarlıkların yanı sıra yeni mezarlıkların kurulmaya başlandığı ve ayrıca sağlık yönünden büyük önem arz eden mezarlıkların da ilgili mevzuat gereğince tescilli olmaları gerektiği savunulmuştur. Bu düşüncelerden hareketle (D) bendi metnine “Devlet Ormanlarına bitişik olmayan tescilli” ibaresi dâhil edilmesi gerektiği savunulmuştur.

(F) bendinde ise Sahipli ziraat arazisi olarak kullanılan ve dağınık, yer yer küme ve sıra halinde bulunan her tür ağaç ve ağaççık türlerinin bulunduğu yerlerin orman sayılmadığı hatırlatılarak, bentte geçen sahiplilikten, ne anlaşılacağının açıkça

anlaşılabilmesi ve uygulamada meydana gelen birçok anlaşmazlıkların oradan kaldırılabilmesi için bentte bu konuyu açıklayıcı düzenlemeye gidilmesi gerektiği savunulmuştur.

(G) bendinde ise “Sahipli arazi” ibaresinden neyin kastedildiğinin açıklığa kavuşması için bende “Tapu ile” ibaresi ilave edilmesi gerektiği savunulmuştur.

(T) bendinde ise özel yasası gereğince devlet ormanlarından ayrılacak olan, imar, ıslah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabani zeytinlikler ile fıstıklık, sakızlık ve harnuplukların orman sayılmadığı hatırlatılarak, bentteki “...ve edilecek olan...” ibaresi yanlış yorum ve uygulamalara, bazı karışıklıklara, kadastrası yapılmış ve kesinleşmiş ormanlarda bu tür yerlerin yeniden tespit ve tefrikine yol açabileceği dolayısıyla metinden çıkarılması gerektiği savunulmuştur.

İkinci maddenin değişiklik gerekçesinde ise 07 Kasım 1982 tarihinde halkoyu ile kabul edilerek yürürlüğe giren T.C. Anayasanın 169 ve 170’inci maddelerinde yer alan ormanlarla ilgili ana kurallara uygunluk ve işlerlik sağlamak üzere değişiklik yapılması gerektiği savunularak, önceden yapılmış sınırlamaların bir program içerisinde gözden geçirilmekte olduğu, maddenin 1’inci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip tarım alanlarını (tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi), otlak, kışlak ve yaylakları, toplu yerleşim sahalarını başvuru olsun veya olmasın, konu Bakanlığa ulaşsın veya ulaşmasın sınır dışına çıkarmakta olduğu da hatırlatılarak, maddenin 2’inci fıkrasında yer alan “...Orman Bakanlığınca veya vaki müracaatlar üzerine...” ibaresinin gereksiz olduğu ileri sürülmüş ve metinden çıkarılması gerektiği savunulmuştur.

Yine aynı fıkranın sonundaki “Sınır dışına çıkarılan yer, sınırlaması itirazsız kesinleşmiş tapulu arazi ise, mülkiyetinin eski tapu sahiplerine intikalini” ibaresinin ölmüş, kaybolmuş bir hakkı yıllar sonra yeniden dirilttiği, hak düşürücü süre müessesesini zedelediği, haksız veya yanlış talepleri teşvik ettiği, orman kadastrası uyuşmazlıklarını kesinkes ortadan kaldırmadığı, işlemez bir kamu hizmeti haline getirdiği ifade edilmiş ve değişken sınırlı, her yere uyarlı, hukuken geçersiz tapuların, kötü niyetli kimselerin elinde, orman kadastrasını yozlaştırmasına etkisiz ve verimsiz

hale getirmesine imkân vermemek, günlük politikanın bu hükümle idarenin içine sokulmasını önlemek, esasen mevcut olmayan bir hakka vücut verecek suiistimalleri önlemek için bu ibarenin bütünü ile metinden çıkarılması gerektiği savunulmuştur.

Kadastro komisyonlarınca ikinci maddeye göre yapılacak sınır dışına çıkarma ve sınır düzeltme işlemlerinin hukuki önemini, bu işlemlere kimler tarafından hangi sürelerde ve hangi mercilerde itiraz edilebileceğini belirtmek ve uygulamadaki tereddütleri gidermek amacı ile ikinci fıkraya bir ilâve yapılması gerektiği savunulmuştur.

7'inci maddedeki değişiklik gerekçesinde ise maddenin 2'nci fıkrasına göre orman kadastro komisyonlarının bir başkan ile altı üyeden oluştuğu hatırlatılarak, komisyonların bu yapı ve sayısı ile hizmeti ağırlaştırdığı, güçleştirdiği ve hizmet maliyetini gereksiz yere yükselttiği savunulmuştur. Gerekçede, esas üyelerden bazılarının kadastro konusunda herhangi bir tecrübeye sahip olmadığı, politik etkilere açık bulunduğu ve ayrıca komisyon bünyesinde bulunması zorunlu görülen hukukçu üyelerin temin edilemediği, komisyon çalışmalarını engellediği ve hatta durdurduğu da ileri sürülerek, kadastro komisyonları kuruluşunda bulunan Hukukçu Üye ve il Genel Meclisi Üyesi ile mahallî Ziraat Odası Başkanı veya Üyesi çıkarılarak fıkranın buna göre yeniden düzenlendiği ifade edilmiştir.

Gerekçede, orman kadastro sununun en ağır ve en önemli işinin, genç ve tecrübesiz elemanlardan oluşan ekiplerin yüklenmiş olduğu ifade edilerek, bu durumun isabetli karar alma oranını düşürdüğü, sonuç olarak sınırlamanın esas çözümünü, bağlı bulunduğu komisyonlara yüklediği bunun ise zaman, emek ve para israfına yol açtığı ve sınırlamanın biran önce sonuçlanmasını engellediği savunulmuştur. Bu düşünceler ışığında ekipli çalışma sistemi kaldırılarak, fıkranın yeniden düzenlendiği ifade edilmiştir.

57'inci maddedeki değişiklik gerekçesinde ise orman ve ağaç sevgisini yaymak amacı ile yapılacak ağaçlandırmaların ilgili kamu kuruluşlarınca korunup bakılmalarını güvence altına almak amacıyla maddede değişikliğe gidildiği savunulmuştur. Madde

orman içi açıklıkları ağaçlandıranlara bu alanların işletme hakkını vermesi dolayısıyla tasarı içerisindeki en önemli maddedir (Ayanoglu 1999).

8 Temmuz 1982 tarihli Muhsin Zekai Bayer, Hayati Gürtan ve 10 Arkadaşının imzasını taşıyan yasa teklifinin gerekçesinde ise yasaların bir kamu malı olan Devlet ormanlarının korunabilmesi, işletilebilmesi ve devalılığı için ormanlar üzerindeki hukuki düzeni kamu mülkiyeti şeklinde düzenlediği hatırlatarak, kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi, kamu mallarının ve özellikle Devlet ormanlarının sınırlarının tespitinin bu amaçlar için hayati öneme sahip olduğu savunulmuştur. Tüm bu sayılanların gerçekleşmemesi durumunda sınırı belirlenmemiş bir devlet ormanının korunması, devamlılığının sağlanması ve ormanlarda ormancılık hizmetlerinin yürütülmesinin imkânsız olduğu ileri sürülmüştür. Gerekçede, orman kadastrounu hızlandırmak, kadastro komisyonlarına işlerlik kazandırmak, istikrarlı bir ormancılık politikası ile ormanların saha güvenliğini ve devamlılığını sağlamak ve ormancılık çalışmalarının verimli şekilde yapılabilmesini güvence altına almak için orman kadastro işlerini düzenleyen 7–12 maddelerde değişikliğe gidilmek istendiği ifade edilmiştir.

10 Ocak 1983 tarihli Nurettin Ayanoglu ve 9 Arkadaşının imzasını taşıyan yasa teklifinin gerekçesinde ise kaldırılması istenilen 1744 sayılı Yasayla değişik geçici 1 inci maddenin, uygulamaya pratiklik ve zaman yönünden hiç bir kazanç getirmediği, aksine merkeze gönderilen raporlarda eksiklik görüldüğü, belgelerin eksikliklerinin giderilmesi için geri gönderildiği, eksik belgelerin mahkemelere geri dönüş sürelerinin bir yılı bazen de üç yılı geçtiği ve mahkemelerin uzamasına neden olduğu savunularak, Devletin, mahkemeleri bağlamayan gerekçeli mütalaalarla gereksiz emek, zaman ve büyük para kaybına uğratıldığı savunulmuştur.

Adalet komisyonunda Recep Meriç ve arkadaşlarının teklifi esas alınmak kaydıyla üç yasa teklifi birleştirilmiş ve görüşülmek üzere Danışma Meclisi Başkanlığına gönderilmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa teklifi 18.05.1983 tarihinde Danışma Meclisi'nde görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen 2 birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır.

Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 104 ve 107'inci birleşim Meclis tutanaklarında Danışma Meclisi üyelerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve tespitlerine rastlanılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde söz alan Tarım ve Orman, Köy işleri ve Kooperatifler Komisyonu Başkanı Osman Yavuz, ormanların geliştirilmesi konusundaki Devlet politikasını: Ormanların korunması ve kadastrounun yapılması, ormanların devamlılık ilkesi doğrultusunda işletilebilmesi ve yönetilmesi, ormanların genişletilmesi ve geliştirilmesi, ormanlardaki üretimin devamlı, verimli ve rasyonel bir şekilde yapılması ve birim alanda üretimin artırılması, halkın yapacak ve yakacak ihtiyacının karşılanması orman sanayisinin uzun vadede gelişen teknoloji ve işleme kapasitesine paralel olarak hammadde ihtiyacının ülke ormanlarından karşılanması, mevcut potansiyelin tam olarak harekete geçirilerek dışsatım imkânları yaratılması ve ekonomiye olan katkısının artırılması şeklinde ifade etmiş ve 1956 yılından beri yürürlükte bulunan Orman Yasasının ormancılık anapolitikası ve ormancılık stratejisinin gerçekleştirilmesinde yeterli görülmediği bu nedenle de yasanın bazı maddelerinde değişikliğe gitme ihtiyacının hissedildiği savunulmuştur. Yavuz ayrıca, Anayasanın 169 ve 170'inci maddeleriyle getirilen orman ve ormancılıkla ilgili yeni hükümlere uygunluğun sağlanabilmesi için değişikliğin zorunlu olduğunu savunmuştur.

Yavuz, sayılıları 10 milyonu bulan orman köylülerinin ekonomik durumunu iyileştirmek, kalkınmalarını sağlamak, 400 bin orman içi köylü ailesinin orman içinde yaptıkları ev, ahır, samanlık ile tarla, bağ ve bahçelerin kesinleşmiş mahkeme kararlarıyla yıkımının ve dolayısıyla işsiz kalmalarının önlenmesi amacıyla yapılacak olan değişikliklerin kaçınılmaz ve hatta zaman kaybına tahammül olmayan bir durum olarak ifade etmiştir.

Orman kadastro komisyonlarının yapısı ve çalışma esaslarında yapılan değişikliklerle gereksiz emek, zaman ve para israfının önleneyeğini ileri süren Yavuz, buna karşın kısa sürede daha kolay ve az masrafla tespitlerin gerçekleştirileceğini savunmuştur. 10 milyon orman köylüsüyle idare arasındaki ihtilafların bu şekilde halledileceğini ileri süren Yavuz, çeşitli nedenlerle azalan ormanların belirli bir seviyede tutulabilmesi ve

daha verimli ormanlara sahip olunabilmesi için ağaçlandırmayla ilgili yeni düzenlemelere gidildiğini ayrıca ifade etmiştir.

Ülke ormanlarının nitelik ve nicelik yönüyle kendisinden beklenen fonksiyonları yerine getirecek düzeyde olmadığını ileri süren Danışma Meclisi üyesi Hayati Günaltan ise mevcut 20 milyon hektar ormanın ancak 1/3'ünün verimli ormanlardan oluştuğunu, geri kalan 2/3'lük bölümünün ise çok çeşitli nedenlerle ve uzun yıllar süregelen istismar ve ihmal nedeniyle kendisinden beklenen fonksiyonlarını yerine getiremediğini, ormanların bozulduğunu, tahrip ve harap edildiğini savunmuştur.

Ormanların verimi konusunda büyük endişeleri olduğunu ifade eden Günaltan, 7 ila 8 milyon metreküp civarında yapılan planlı üretimin ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğunu, ülkede odun hammaddesi işleyen kurulu kapasitenin 1981 sayımlarına göre 16 milyon metreküp olmasına karşın; % 40 ile 45 civarında bir kapasiteyle çalışmak zorunda kalındığını savunmuştur.

Yakacak odun konusunda da yetersiz kalındığını ileri süren Günaltan, 20 milyon ster civarında yapılan üretime karşın, 30 milyon ster odun yakıldığını ifade ederek, ormanların mevcut planlı kesimin dışında kesim baskısıyla karşı karşıya kaldığını ve dolayısıyla ormanların tahrip edildiğini savunmuştur.

Mevcut verimli ormanların her ne pahasına olursa olsun koruması ve bir metreküp odunun dahi plan dışı üretimine izin verilmemesi gerektiğini savunan Günaltan, bozuk, verimsiz, imara ve ıslaha muhtaç ormanlık alanların elden çıkmasına son verilmesini istemiştir. Ağaçlandırılması gereken, tarıma ve hayvancılığa elverişli olmayan, çok eğimli, erozyona ve sel oluşumuna açık, çıplak alanların hızla ağaçlandırılmasını isteyen Günaltan, ormanların bir oy deposu, orman alanlarını da arsa ofisi olarak görme alışkanlığından vazgeçilmesi gerektiğini, ormancılık teşkilatının, hizmet ve öneminin de dikkate alınarak genişletilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur.

Orman konusunun son derece hassas olduğunu ifade eden Günaltan, ormanın propaganda konusu yapılmaması gerektiğini, konunun son derece hassas olduğunu, en

ufak yanlış sözün, işaretin dahi çok büyük olumsuzluklara, telafisi mümkün olmayan zararlara neden olabileceğini savunmuş ve 1950–1980 döneminde af, seçim, yasa değişikliği olan yıllarda yangın sayısının yılda ortalama 948, olmayan yıllarda ise yılda ortalama 558 olduğunu, aradaki farkın hemen hemen % 100 olduğunu ifade etmiştir.

Danışma Meclisi üyeleri Muhsin Zekai Bayer ve Nurettin Ayanoğlu, yakın tarihte ormanların korunmasında gösterilen başarısızlıkların, sorunların normal yollarla çözülmeyeceğini ortaya koyduğunu ve bu nedenle hem 1961 Anayasasında ve hem de 1982 Anayasasında ormanların korunmasına ilişkin maddelere yer verildiğini hatırlatmış ve tüm yasal düzenlemelere rağmen ormanların istenilen ölçüde korunamadığını, orman içerisinde yaşayan 10 milyon köylü nüfusunun tahrip edici bir etken olduğunu savunmuşlardır. Bayer ve Ayanoğlu, hazırlanan üç yasa teklifinin; geçici 1. madde, orman kadastro komisyonunun yapısı, cezaların güncellenmesi ve 6831 sayılı Yasanın Anayasaya uygunluğu noktasında birleştiğini ileri sürmüşlerdir.

114 yıl önce Anadolu ormanlarının insanlarca tahrip edildiğinin farkına varıldığını ifade eden Danışma Meclisi üyesi Mehmet Aydar, o tarihten itibaren çeşitli yasal düzenlemelere ve cezai yaptırımlara başvurulmasına karşın yıllardır bitirilemeyen orman kadastro su nedeni ile ormanlar üzerindeki tahribatın engellenemediğini savunmuştur.

Aydar, 1937 yılında başlatılan ve 1972 yılına kadar devam eden süreçte 6,3 milyon hektar, 1973'ten 1983 yılına kadar olan süreçte ise 2,6 milyon hektarlık alanın sınırlandırıldığını hatırlatarak, Türkiye genelinde orman kadastro sunun toplam 9 milyon hektar kabul edilebileceğini bunun ise 46 yıllık bir süreç için küçük bir rakam olduğunu savunmuştur.

Tasarının madde görüşmelerine geçildiğinde ise maddeler üzerinde fazlaca görüşülmemiş maddeler çoğunlukla oylanarak kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 1'inci maddesinde değişiklik öngören yasa tasarının 1'inci maddesi¹⁹ üzerinde söz alan Danışma Meclisi üyesi olmamış ve madde oylanarak kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 2'inci maddesinde değişiklik öngören teklifinin tasarının 2'nci maddesi²⁰ üzerinde söz alan Danışma Meclisi üyesi Nurettin Ayanoglu, görüşülmekte olan Yasa teklifinin ikinci maddesinin (B) bendinin sonunda, "Hazine adına tapuya kaydedilmek üzere orman sınırları dışına çıkarılır" ibaresinin yer aldığını, tasarının ilk halinde ise "Orman dışına çıkarılır" ibaresinin var olduğunu buna karşın komisyonun "Hazine adına kaydedilmek üzere" ibaresini eklediğini de hatırlatarak, bir yerin orman dışına çıkarılırken şahsın tapulu malı olsa dahi, hazine adına tescil edileceğini ileri sürmüş ve düzenlemenin özel mülkiyete tecavüz olduğunu savunmuştur. Tasarının ilk

¹⁹MADDE 1. — 6831 sayılı Orman Yasasının 1'nci maddesinin 2'inci fıkrasının D,F,G,I aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

D) Şehir mezarlıklarıyla kasaba ve köylerin hudutları içerisinde bulunan kadim mezarlıklardaki ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler.

F) Orman sınırları içinde veya bitişiğinde tapu kaydına dayanarak, orman sınırları veya bitişik alanlar dışında ise tapu kaydı veya diğer tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve tarım arazisi olarak kullanılan, dağınık veya yer yer küme ve sıra halindeki her nevi ağaç ve ağaççıklara örtülü sahipli yerler,

G) Devlet ormanlarına bitişik olmayan, yüzölçümü üç hektardan yukarı bulunmayan ve tapu ile sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaççıklar,

I) Sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle, özel Yasası gereğince Devlet Ormanlarından tefrik edilmiş ve imar, Islah ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabancı zeytinlikler ile 27.02.1960 tarih ve 7457 sayılı ve 09.07.1956 tarih ve 6777 sayılı Yasalarda tasrih edilen yabancı veya aşılansız fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar.

²⁰ MADDE 2. — 6831 sayılı Orman Yasasının 1744 Sayılı Yasayla değiştirilen 2'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 2. — 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden;

a) Su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antepfıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar bulunan otlak, kışlak ve yaylak haline gelmiş yerler,

b) Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahaları,

Hazine adına tapuya kaydedilmek üzere orman sınırları dışına çıkarılır.

Sınırlaması evvelce yapılmış yerlerde yukarıdaki fıkra hükümlerine göre sınırlamaların düzeltilmesi iş ve işlemleri, yönetmeliğinde belirlenen şekilde Orman 'Kadastro Komisyonları'na yapılır. Bu düzeltme işlemleri; orman Genel Müdürlüğü ve Maliye Bakanlığının mahallî birimlerine komisyonlarca yazılı olarak bildirilir ve mahallinde askı suretiyle ilan edilir. Bu bildirmeden ve ilandan itibaren 60 gün içinde taşınmazın bulunduğu yer adliye mahkemesine Tarım ve Orman Bakanlığı aleyhine iptal davası açılabilir. İlk defa yapılacak orman kadastrounda sınırlama ile birlikte bu madde hükümleri de uygulanır.

Bu madde hükümleri yanan orman sahalarında hiçbir surette; muhafaza ormanı, millî park olarak ayrılan, izin ve irtifak hakkı tesis edilen ormanlarda ve 3'üncü madde ile orman rejimi içine alınan yerlerde ise niteliklerinin devamı süresince uygulanmaz.

Tüzelkişiliğe haiz kamu müesseselerine ait veya özel mülkiyetteki ormanlarda bu madde hükmünün uygulanmasında orman sınırlarına çıkarma işlemleri bu ormanların sahipleri adına yapılır.

halinde komisyon kararlarına itiraz etme süresinin bir yıl olduğunu hatırlatan Ayanoğlu, görüşülmekte olan maddede bu sürenin 60 gün ile sınırlanmasının yanlış olduğunu, olumsuz faktörlerde göz önüne alınarak itiraz süresinin bir yıla çıkarılması gerektiğini savunmuştur.

Orman köylüsünün tapulu arazisinde meyvelik tesis etmiş olması, ondan geçimini sağlıyor olması, dolayısıyla bu arazilerin orman sınırları dışına çıkarılıp orman köylüsüne verilmesi kadar doğal bir şeyin olmadığını ileri süren Danışma Meclisi üyesi Recai Tunçer, neden özel mülkiyete gereksiz yere müdahale edildiği sorusunu sormuştur.

Danışma Meclisi üyesi Muhsin Zekai Bayer, maddenin (E) fıkrasında tapulu mülkiyetin hazine adına tescil edilmeyeceğinin açık bir şekilde ifade edildiğini ve madde üzerinde değişikliğe gitmeye gerek olmadığını savunmuştur. Komisyon Ayanoğlu'nun "Orman sınırları dışına çıkarılır, bu şekilde orman sınırları dışına çıkarılan yerlerden tapulu olanlar kişiler adına, tapusuz olanlar ise Hazine adına tescil edilir." şeklindeki önerisi dikkate almış ve (B) bendi, "Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim sahaları orman sınırları dışına çıkarılır, bu şekilde orman sınırları dışına çıkarılan yerlerden tapulu olanlar kişiler adına, tapusuz olanlar ise Hazine adına tescil edilir." şeklinde değiştirilmiştir. Madde son haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 7'inci maddesinde değişiklik öngören yasa tasarısının 3'üncü maddesi²¹ üzerinde söz alan Danışma Meclisi üyesi Nurettin Ayanoğlu, madde ile Orman kadastrounun düzenlendiğini, kadastro komisyonlarının üye adedinin düşürüldüğünü ve daha hızlı çalışmasının amaçlanmış olmasına karşın, Ziraat Odası ve İl genel meclisi üyelerinin komisyondan çıkarılmasının, Orman Teşkilatının

²¹ Tasarı 3'üncü madde- Orman Kadastro Komisyonları; Tarım ve Orman Bakanlığınca atanacak orman kadastro işlerinde çalışmış ve bu Bakanlıkta veya bağlı kuruluşlarında en az on yıl hizmet görmüş bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisinin başkanlığında; bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi veya bunların bulunmaması halinde en az on yıl hizmet görmüş orman teknikeri üye, bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisi veya bunların bulunmaması halinde en az on yıl hizmet görmüş ziraat teknisyeni üye ile beldelerde belediye encümenince, köylerde köy ihtiyar heyetince aralarından seçilecek bir üyeden kurulur.

Orman kadastro işlemlerinin beş yılda bitirilmesi için gereken bütün tedbirler alınır.

komisyondaki ağırlığını daha da artıracaklarını ileri sürerek, bunun teşkilatı hem davacı ve hem davalı konumuna düşüreceğini savunmuştur.

Ayanoğlu, 7'inci maddeye konulan, “Orman kadastro işlerinin beş yılda bitirilmesi için gereken bütün tedbirler alınır.” şeklindeki hükmün yerinde olduğunu ancak kadastro işlerinin beş yılda bitirilememesi durumunda yaptırımının ne olacağının bilinmediği savunmuştur.

Tarım ve Orman Bakanlığı temsilcisi Ömer Özen, Ayanoğlu'nun temas ettiği noktaların uzun zamandır tamamlanamayan kadastro işlemlerini hızlandırmak için düzenlendiğini savunmuştur. Özen, kendisinin Orman Genel Müdürü olduğu dönemde bu komisyonların teklif edildiği ve yasalaştığını hatırlatarak, 10 yıllık uygulama sonucunda kadastro kararlarına kademeli itirazların geldiğini vatandaşın kuruma, kurumunda vatandaşa itiraz ettiğini böylece davaların uzadığını ifade etmiş ve uygulamadan vazgeçilmek zorunda kalındığını, eğer yılda 1 milyon hektar alanın kadastrosu yapılmak isteniyorsa bu değişikliğin şart olduğunu savunmuştur.

Komisyonun ziraat odası ve İl genel meclisi temsilcilerinin çıkarılmasını, genellikle bu temsilcilerin köy halkından olmasına bağlayan Özen, komisyonun kalabalıklaştıkça bir yerden bir yere naklin güçleştiğini, ilgili üyelerin bulunmasında da çoğu zaman güçlükler çekildiğini, buna bağlı olarak da işlerin uzadığını ifade etmiş ve maddede yer alan koşulların tamamının, komisyonların süratle çalışmasını ve kadastro işlerinin en kısa sürede bitirilmesini amaçladığını savunmuştur. Madde oylanarak kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 57'inci maddesinde değişiklik öngören yasa tasarısının 26'ncı maddesinde “Yurtta orman sahasını çoğaltmak maksadıyla, orman sınırları içinde yangın ve çeşitli nedenlerle meydana gelmiş olan açıklıklarda, verimsiz, vasıfları bozulmuş orman alanlarında, Devlete ait olup yetiştirme yeri şartları elverişli olan ve ekonomik icapların gerektirdiği yerlerde orman idaresince ağaçlandırmalar yapılır. Orman ve ağaç sevgisini artırmak için köy, kasaba ve şehirler civarında devlete veya diğer kamu tüzelkişilerine ait arazilerde de gerekli şartlar bulunduğu takdirde, örnek

nitelikte olmak ve bu kuruluşlarca korunup bakılmak şartı ile ağaçlandırmalar yapılabilir.” denilmektedir.

Madde üzerinde söz alan Danışma Meclisi üyesi olmamasına karşın, Hayati Gürtan ve Muhsin Zekai Bayer’in verdiği önerge komisyonca dikkate alınmış ve maddeye “Orman Genel Müdürlüğünce uygun görülecek devlet ormanı açıklıklarında ağaçlandırma yapmak isteyenlere orman idaresince yapılacak ağaçlandırma planına göre Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu yerler için lüzumlu fidan ile ağaçlandırma planları ve ağaçlandırma bilgisine ait her türlü yardımlar parasız yapılabilir. Ağaçlanan sahayı orman halinde koruyup, idame ettirmeyenlerden izin hakları geri alınır. Mülkiyeti Hazineye kalmak ve devam etmek üzere bu ağaçlandırma sonucu meydana gelecek orman örtüsünden faydalanmaları hakkında bu Yasanın dördüncü faslında yer alan hususî ormanlara müteallik hükümler uygulanır. Bu maddenin uygulanma usul ve esasları Tarım ve Orman Bakanlığınca hazırlanıp yürürlüğe konulacak yönetmelikte gösterilir.” şeklinde 3’üncü bir fıkra eklenmiştir. Fıkrayı tamamlayıcı mahiyette olan 59’uncu maddeyi değiştiren 27’inci maddede “57’nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı yerlerdeki ağaçlandırılmış sahalar, ilgili kamu kuruluşuna teslim edilir ve bunlar hakkında bu yasanın tüzelkişiliği haiz kamu müesseselerine ait ormanlara ilişkin hükümleri uygulanır.” denilerek orman içi açıklıkların ağaçlandırması yoluyla kamu kurum ve kuruluşlarına geçişi kolaylaştırılmıştır. Tasarının tümü 25.05.1983 tarihinde oylanarak kabul edilmiştir.

Danışma Meclisinden, Milli Güvenlik Konseyi (MGK)’ne gönderilen 2896 sayılı Yasa öncelikle MGK İhtisas Komisyonunda görüşülmüştür. Komisyon, kabul edilen tasarısının ilk halinde yer almayan 6831 sayılı Orman Yasasının 17’nci maddesinin²²

²² MADDE 10. — 6831 sayılı Orman Yasasının 17’nci maddesinin 3’üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 4 üncü fıkra eklenmiştir.

Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında; kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler ile orman ürünlerini işleyeceklerin yapacakları bina ve tesisler için gerçek ve tüzelkişilere Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Tarım ve Orman Bakanlığınca, intifa için kullanım bedeli karşılığında izin verilebilir. Bu izin üzerine tesis edilecek intifa hakkı süresi kırk dokuz yılı geçemez. Bu süre sonunda bütün bina ve tesisler bedelsiz ve eksiksiz olarak Hazineye devredilir. Ancak, işletmelerin başarılı olduğu, konusuyla ilgili bakanlıkça belgelenen hak sahiplerinin intifa hakkı Tarım ve Orman Bakanlığınca; yer,

3'üncü fıkrasını değiştiren ve bir 4'üncü fıkra ekleyen yeni bir madde düzenlemesine gitmiştir.

İhtisas komisyonu 3'ü asker, 2'si idare ve bir de yargı temsilcisi olmak üzere bir başkan ve beş üyeden oluşmaktadır. 13 Eylül 1983 tarih, 2/127 esas ve 148 karar numaralı Milli Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonu Raporu incelendiğinde dönem üyelerinin şu kişilerden oluştuğu görölmektedir. Başkan Tuğamiral Yurdakul Günçer, üye Muharebe Albay Altan Ateş, üye Kurmay Binbaşı Yaşar Emre, üye Orman Genel Müdürü Ömer Özen, üye Tapu ve Kadastro Genel Müdürü Halim Çorbalı, üye Yargıtay üyesi Lemi Özatakan. İhtisas komisyonu, yasanın 115'inci maddesinde Devlet ormanlarında tesis edilecek irtifak hakkının kamu yararı olması şartıyla mümkün olabileceğini ifade ettikten sonra, 17 ve 115'inci maddelerin içerik olarak bir birinin benzeri olduğu, maddeler arasında paralellik sağlanacağı, izin ve intifa işlemlerinin belirli bir süre ile sınırlandırılması ve bazı şartlara bağlı olarak intifa hakkı verilebilmesi gerekçelerini de ileri sürerek bu iki maddeyi birleştirmiş. İhtisas komisyonu yaptığı değişikliklerle birlikte yasanı MGK'ya sunmuştur.

Başkan Kenan Evren (Cumhurbaşkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi), üye Orgeneral Nurettin Esin (Genelkurmay Başkanı ve Milli Güvenlik Konseyi üyesi), üye Orgeneral Tahsin şahinkaya (Hv. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi üyesi) ve üye Oramiral Nejat Tümer (Dz. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi üyesi)'in katılımıyla toplanan Milli Güvenlik Konseyi'nin 23.09.1981 tarihli tutanakları incelendiğinde, İhtisas Komisyonunun 6831 sayılı Yasanın 17'nci maddesini düzenleyen değişikliğin MGK tarafından fazlaca tartışılmayıp kabul edildiği saptanmıştır.

bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksan dokuz seneye kadar uzatılabilir. Bu durumda Hazineye devir işlemi bu uzatma sonunda yapılır. Bu suretle yapılmasına izin verilen bina ve tesislerin amaç dış kullanılması yasaktır.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen bina ve tesislerin, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya hususî ormanlarda yapılmak istenmesi halinde, Maliye Bakanlığının görüşü alınmaksızın Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde, kullanım bedeli, süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit olunur.

İhtisas komisyonunun yaptığı bu değişiklik ile ilk defa “Kamu Yararı” kavramı Orman Yasasına girmiştir. Burada dikkati çeken nokta; 160 üyeden kurulu Danışma Meclisinin kabul ettiği bir yasanın, çoğunluğunu askerlerin oluşturduğu 6 üyeli bir komisyonca değiştirilerek, sınırları kesin olarak belirlenemeyen ve halen tartışmalı bir kavram olarak gündemdeki yerini koruyan kamu yararı kavramını yasaya eklemesidir.

Ormanlar nitelikleri gereği kamu mallarındandır. Kamu mallarından yararlanma usulleri belli sınıflama ve tanımlamalara tabi kılınmıştır. Orman alanlarında da her türlü bina ve tesis yapılması için izin verilmesi bazı şartlara ve kriterlere bağlanmıştır. Bu ölçütlerin temelinde, objektifliği tartışılabilir hale gelen “Kamu Yararı” kavramı bulunmaktadır (Coşkun 1999). Nesneler üzerinde kamu mülkiyetinin kurulması, yani devletin hâkimiyet gücüne dayanarak bunlarla arasındaki ilişkinin ne olacağını tayin etmesi “kamu yararının gerektirmesi” şartına bağlıdır (Ayanoğlu 1986). Kamu yararının dinamik ve göreceli olduğunu gösterebilecek örnekler linyit kömürü madenciliği ve turizm sektörü olarak verilebilir. Gerçekten, özellikle 1960’lı yıllardan başlayan ve asıl olarak kentlerdeki enerji bunalımını, ormanlara baskı yaratmadan aşmayı hedefleyen madencilik ve ormancılık politikaları, linyit ocakları için yapılan orman tahsislerini ilke olarak kamu yararı içerisinde görme anlamına gelmektedir. Ancak kentlerdeki aşırı yığılma, hava kirliliği ve linyit kömürü yerine ikame edilen yeni enerji kaynakları bu sektördeki kamu yararını adeta tümüyle ortadan kaldırmıştır. Turizm sektörüne orman alanlarının tahsis edilmesi yoluyla yeni tesis ve yatak kapasitesi oluşturma da, özellikle turizmdeki yeni yönelmeler ışığında, 1980’li yıllara kıyasla kamu yararı meydana getirme etkisi ortadan kalkmıştır denilebilir (Geray 1999).

Türkiye sahip olduğu doğal güzellikleriyle ve kültürel konumuyla potansiyel bir turizm cennetidir. Hemen hemen tüm turizm aktivitelerinin yaşatılabileceği merkez statüsüne sahiptir. Özellikle 1980 sonrasında Türkiye’de turizm çeşitliliğinin yaşatılabilmesi için doğal kaynakların uygun yatırım projeleriyle değerlendirme çalışmalarına hız verilmiş, sektör için gerekli şartlarda teşvikler sağlanarak özel işletmelere imkânlar tanınmış ve dünya turizm pazarındaki payın artırılmasına başlanmıştır (Kar vd. 2004). Öte yandan, ülkemizin iç ve dış turizm etkinlikleri açısından odak noktası oluşturan Akdeniz Bölgesi’nde temel alt yapıyı orman kaynaklarının oluşturduğu göz ardı

edilememektedir. Bu bölgedeki ormancılık sektörü, ulusal bazdaki ortalama ormancılık etkinliklerinin üzerinde çok geniş bir etkinlik tayfıyla çalışmak zorundadır. Bölgedeki, hizmet ağırlıklı ormancılık üretiminin karşısında en büyük talebi turizm amaçlı kullanımlar, turizm sektöründen gelen kaynak kullanımı talebi oluşturmaktadır (Akesen 1994).

Sonuç olarak ormanlık alanların turizm tesisleri kurulmak üzere turizm yatırımlarına tahsisıyla belli oranda ormanlık alanın ortadan kaldırılmasına yani ormansızlaşmaya yol açılmaktadır. Bu uygulama ormancılık ve çevre koruma alanından turizme yöneltilen eleştirilerin odak noktasını oluşturmaktadır. Çevre ve Orman Bakanlığı (2001) verilerine göre, turizm alan ve merkezi dışındaki orman alanlarında 6831 sayılı yasa kapsamında 17.910.454 metrekare alanda 52.229 yatak kapasiteli 125 adet turizm amaçlı arazi tahsisi gerçekleştirilmiştir. Bu tahsislerden 24 adet ve 3.261.506 metrekarelik kısım ön izin aşamasında olup diğerleri ise kesin izin verilen yerlerdir. En fazla alanın tahsis edildiği bölge müdürlükleri sırasıyla, İstanbul, Adapazarı, Antalya ve Muğla Orman Bölge Müdürlükleridir. Tahsislerin sayısı açısından ise Antalya Orman Bölge Müdürlüğü ilk sırada yer almaktadır. Antalya Orman Bölge Müdürlüğü sınırları içinde 39 adet orman alanı turizm yatırımcılarına tahsis edilmiştir. Antalya'yı 37 adet ile Muğla ve 10 adet ile Bolu Orman Bölge Müdürlükleri izlemektedir. 2001 yılına kadar olan dönemde, Turizm ve Orman Bakanlıkları tarafından toplam 39.368.912 metrekare orman alanı turizme tahsis edilmiştir. Turizme tahsis edilen alan toplam orman alanının yaklaşık % 0.02'sidir (Kuvan 2005).

Unutulmamalıdır ki, kamu yararı kavramı halen Devlet ormanlarında çeşitli tesis yatırımları için temel hukuki dayanağı oluşturmaktadır. Geçmişten günümüze, bin bir güçlkle korunmuş olan Devlet ormanlarının yeri geldiğinde kayak merkezi, yeri geldiğinde golf sahası ve yeri geldiğinde vakıf üniversitesi kurulması amacıyla tahsisinde bu maddenin kullanılıyor olması maddede yapılan değişikliğin son derece kritik bir değişiklik olduğunun bir kanıtıdır. Bununla birlikte, bahsi geçen yatırımlardan toplumun çok küçük bir kesiminin yararlanabiliyor olması, maddenin istenilen amacı sağlayamadığını açıkça ortaya koymaktadır. 6831 sayılı Yasa'da değişiklik yapan diğer bir yasa ise 3302 sayılı Yasadır.

4.2.3.3 31.08.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Yasa (3302 Sayılı Yasa)

Dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın imzasını taşıyan 16.05.1986 tarih ve 452 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde yeni yasa tasarısı şu ifade ve düşüncelerle savunulmaktadır.

Gerekçede, ormanların tam olarak korunabilmesi, işletilebilmesi ve devamlılığı için geçmişte ormanlar üzerindeki hukuki düzenin kamu mülkiyeti şeklinde düzenlendiği hatırlatılmış ve 1869 yılında yürürlüğe giren Orman Nizamnamesi'nin ormanları alan itibariyle koruyabilmenin öncelikle ormanların tahdidinin yapılmasına bağlı olduğu gerçeğini, 115 yıl önce görmüş olduğu ifade edilmiştir.

1937 yılında yürürlüğe giren 3116 sayılı Orman Yasası ile başlayan kadastro çalışmalarının 1956 yılında yürürlüğe giren ve halen yürürlükte bulunan 6831 sayılı Orman Yasası çerçevesinde dahi bitirilemeyip, orman alanlarının sınırlandırılmasının sonuçlandırılmadığı gerekçede ayrıca ifade edilmiştir. Yine gerekçede, Orman-halk ilişkilerinde şikâyet konusu en önemli noktanın, mülkiyet iddiası taşıyan arazi parçasının devlet ormanı sayılıp sayılmamasında düğümlendiği ileri sürülmüş ve ihtilafların en sağlıklı çözümünün öncelikle orman sınırlama çalışmalarının yapılmasına bağlı olduğu savunulmuştur.

6831 sayılı Yasanın 2'nci maddesini değiştiren 1'inci maddenin madde gerekçesinde; geçerli mülkiyet belgeleri ile sahipli olmak kaydı ile bu araziler üzerindeki ağaçların orman sayılıp sayılmamasında, arazinin tarım arazisi olup olmadığı, ağaç topluluklarının dağınık, yer yer küme ve sıra halinde olup olmadığı ve ağaç topluluklarının devlet ormanına bitişik olup olmadığının önem arz ettiği hatırlatılarak, uygulamada sahipli arazideki ağaç topluluklarının bir dönümden az olduğu durumlarda dahi bu alanların orman kabul edilmesi eleştirilmiştir.

Maddede yapılan değişiklikle, sahipli arazi üzerindeki ağaç ve ağaçlık topluluklarının, ister arazi içerisinde de dağınık, yer yer küme ve sıra halinde olsun, ister devlet

ormanına bitişik olsun veya olmasın, toplam ağaçlık alan olarak üç hektarı geçmemek koşulu ile bu yer ve ağaç topluluklarının orman rejimi içine alınmayacağı, eğer geçiyor ise de özel orman rejimi içinde sahibi adına onun tarafından orman rejimi içinde işletileceği ifade edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 7'nci maddesini değiştiren 2'nci maddenin gerekçesinde ise orman sınırlaması yapacak komisyonların, orman sınırları dışına çıkarma işlemlerini de yapacağı, komisyonların oluşumunda mahallî ziraat odası temsilcisinin komisyona katılması temin edileceği ve üye sayısının beşe çıkarılacağı ifade edilmiştir. Gerekçede özendirici tedbir olarak komisyon başkanı ve üyelerine verilecek harcırah ve tazminatın ayrıca tespiti istenmiş, komisyonların çalışma şekli ve esasları yönetmeliğe bırakıldığı ifade edilmiştir.

Tarım Orman ve Köyîşleri Komisyonu, 2'inci maddeye ilişkin hükümet teklifi üzerinde değişikliğe gitmiş ve 2'nci maddenin (A) bendine funda ve makilerle örtülü yerleri de eklemiştir. Komisyon ayrıca (B) bendinde yer alan (su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan) tümcesini Anayasanın 169'uncu maddesinin son paragrafında belirtilen ifadeye uygun olmadığı ve esasen bilim ve fen bakımından orman olma niteliğini kaybetmiş bir yerin artık orman bütünlüğünü bozması gibi bir neden olamayacağı gerekçeleri ile metinden çıkarmış ve maddeyi yeni haliyle kabul etmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa teklifi 03.06.1986 tarihinde TBMM'de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen 2 birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 114 ve 115'inci birleşim Genel Kurul Tutanağı'nda milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde söz alan Hür Demokrat Parti Grubu sözcüsü Ertuğrul Gökgün, orman içinde ve civarında halen 17.140 köyün mevcut olduğunu, nüfusun yüzde 22'sinin bu orman köylerinde yaşadığını, Meclisin açılışıyla birlikte, Meclis huzuruna, orman köylerinin çektiği sıkıntı ve vatandaşların içinde bulunduğu zor durumun defalarca getirildiğini ileri sürmüştür. Gökgün, vatandaşların 100–150 önce dedesinden

ve babasından kalan bağ, bahçe, meyvelik ve arazilerinin “tapulu da olsa” ellerinden alındığını, ağılatılarak ıstıraba sürüklendiğini ifade etmiş ve konunun defalarca gündeme getirilmesine karşın kimsenin ilgilenmediğini ve hatta konuşulduğu zaman gülümsemeyle ve tebessümle karşılandığını savunmuştur. Meclisin tatile gireceği bir dönemde getirilen tasarının, alelacele hazırlanmış, yanlış ve kırık dökük cümlelerden meydana getirilen gerekçelere dayandırıldığını savunan Gökğün, aceleciliğin sebebini sormuştur. Getirilen değişikliklerin ormanların aşırı derecede tahribine, hatta orman sahalarının daralmasına, erozyon hastalığının yaygın bir şekilde vatani tahrip etmesine neden olacağını ileri süren Gökğün, anayasal ifadelerle getirilen yasa tasarısının tehlikeli bir şekilde komisyonda değişikliğe uğratıldığını savunmuştur. Gökğün, orman tarifindeki değişikliğe neden gerek duyulduğu sorusunu sorarak, 6831 sayılı Yasadaki tarif üzerinde 6 yıl çalışıldığını hatırlatmıştır.

Orman kadastro suna da değinen Gökğün, ormanların bilim ve fen bakımından muhafazasında yarar görülmeyen ve kesin olarak tarım alanı haline getirilmesi lazım gelen kısımları için Anayasada gerekli hükümlerin bulunduğunu fakat komisyonca bu noktada değişiklik yapılarak, “Bilim ve fen bakımından yararı olmayan yerlerde” cümlesinden sonra gelen “kesin” ifadesi kaldırıldığını hatırlatmış ve değişikliğin istenilen her yerin tarım alanına çevrilmesini kolaylaştıracağını savunmuştur. Yapılan değişikliğin çok tehlikeli olduğunda ısrar eden Gökğün, Anayasadaki ifadenin maddede yer alması gerektiğini savunmuştur.

Türkiye’de arazilerin yüzde 20’sinin % 15 eğimli, yüzde 34’ünün % 15 ile % 40 eğimli, yüzde 46’sının ise % 40 eğimli olduğunu hatırlatan Gökğün, erozyon tehlikesinin Türkiye’de başlı başına bir sorun olmasına karşın maddeden, “su ve toprak rejimine zarar vermeyen, orman bütünlüğünü bozmayan” ifadesinin çıkarılmasını eleştirmiş ve madde değişikliğinin Anayasaya aykırı olduğunu savunmuştur.

Ziraat odalarının köylü ve çiftçiyi temsil eden büyük kuruluşlardan biri olduğunu ifade eden Gökğün, taban fiyatları tespit edilirken, köylü ve çiftçinin sorunları dile getirilirken ve çeşitli kanun tasarıları hazırlanırken ziraat odalarının hiç dikkate alınmadığını ileri sürerek, bu tasarıda neden dikkate alındığını sorusunu sormuştur.

Gökgün, yasanın Orman Kadastro Yasası değil, oy kadastro su yasası olduğunu, bundan vazgeçilmesi gerektiğini, gece geç saatlere kadar yapılan çalışmaların tümünün oy kadastro suna yönelik olduğunu, bütün yolların Roma'dan geçtiği gibi bütün yasaların ibresinin de oya dönük olduğunu ileri sürerek tasarının geri alınmasını istemiştir.

Orman sahalarının tespitinde veya orman sahası dışına çıkartılan yerlerin tevziinde, haksızlıkların yapılabilmesi ihtimalinin olduğunu ileri süren Doğru Yol Partisi (DYP) Grubu sözcüsü Abdurrezak Ceylan, tevziat ve düzenlemenin vatandaşlar arasında rozet, zihniyet veya başka vasıflar aranmak suretiyle değil, bütün yöre sakinlerine adil ve eşit olarak yapılması gerektiğini savunmuştur.

Ceylan, fiilen ziraat arazisi olmuş fakat tarife göre orman sayılan yerlerin, tasarının uygulamaya geçişiyle ayıklanacağını ileri sürmüş ve orman tarifine göre, çalılık, cüce ağaçlık, fundalık ve makiliklerin halen orman sayıldığını hatırlatmıştır. Ceylan ayrıca hiçbir gelir getirmeyen ağaçlık topluluklarının ziraat arazisine tahsis edilmesi durumunda ekonomik yönden birim alandan en yüksek gelir elde edileceğini savunmuştur. Ceylan, tasarıyla büyük çapta iş sahası yaratılacağını ileri sürerek, sayıları 15 milyonu bulan orman içi ve bitişiğindeki orman köylüsünün şehirlere olan akının da bu şekilde frenleneceği ileri savunmuştur. Yasa tasarısının, orman içinde yaşayan vatandaşa yarar sağladığı ölçüde anlam kazanacağını ifade eden Ceylan, tasarının belirli kişi ve grupların taleplerini yerine getirmek amacıyla, 15 milyon orman köylüsünü savunarak ve gerekçe kılarak düzenlenmesi halinde ise hedefine ulaşamayacağını ve yarardan çok zarar getireceğini savunmuştur.

Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) Grup sözcüsü Yılmaz Demir ise Başbakanın hükümetin hoparlörü olan TRT'de, fennen ve ilmen tarım arazisi olan yerlerin orman köylüsüne verileceğini söylediğini, devamında ise mülkiyet esaslarına değinmediğini hatırlatarak, yasaların kurum ve kişilerin çıkarına değil, toplumun çıkarlarına göre düzenlenmesi gerektiğini savunmuştur. Hükümetin mülkiyet anlayışını sadece holdingler için algıladığını ileri süren Demir, orman köylüsünün komisyon kararlarına itiraz için üç ay süresinin olduğunu, bu süreyi geçmesi durumunda itiraz hakkını kaybedeceğini hatırlatmış ve tapulu araziler için askı süresinin bir ay olmasına rağmen, dava açma hakkının 10 yıl saklı kaldığına dikkati çekmiştir. Politikacısından en küçük

vatandaşına kadar, devlet ile kişilerin karşı karşıya gelmemesi için araya fennin girmesi gerektiğini savunan Demir, tasarıda ise tam tersinin yapılarak komisyon kararlarında valinin onayının gerektiğini bunun ise politikayı işin içine sokmak olduğunu savunmuştur. Tasarı ile komisyonda çalışacak mühendisler için 10 yıl çalışmışlık koşulunun kaldırıldığını hatırlatan Demir, böylelikle istenilen yerin istenilen kişiye verilmesinin kolaylaştırıldığını savunmuştur. İki buçuk yıllık yasama süresinin geride kaldığını hatırlatan Demir, çıkarılmakta olan eksik ve yasaların kimler için çıkarıldığı ve kimlere mesaj verilmek istendiği sorusunu sormuştur.

Anavatan Partisi (ANAP) Grup sözcüsü Erol Bülent Yalçınkaya, kendisinin de uzun yıllar Orman Genel Müdürlüğünde çalıştığını hatırlatarak, yasa tasarısının gündeme geldiği andan itibaren gerek orman mühendisleri odasının, gerekse çeşitli kuruluş ve bazı meslektaşların eleştirilerine maruz kalındığını ifade etmiş ve yapılan eleştirilerin yanlış ve hatalı olduğunu, kurulmuş olan kadastr komisyonlarında ağırlığın daima orman mühendislerinde kaldığını, üç orman mühendisinin “burası ormandır” dediği yerde diğer üyelerin herhangi bir etkenliğinin kalmadığını savunmuştur. Tamamen idareye bağlı ve ağırlığı orman mühendislerinden oluşan kadastr komisyonlarının vermiş olduğu hiçbir kararın, sağlıklı bir noktaya getirilmediğini ileri süren Yalçınkaya, bu durumu, orman mühendislerinin mesleklerinde çok tutucu olmasına bağlamıştır.

İdarenin, genellikle alınan bir komisyon kararlarının mahkemelerce yeniden incelenmesini istediğini ileri süren Yalçınkaya, bu nedenle bazı davaların 1 bazı davaların ise 20 yıl sürdüğünü, sonuç olarak da tahdit çalışmalarının bir türlü bitirilemediğini savunmuştur.

17 milyon dekar makilik ve fundalığın ülkeye en yararlı şekilde nasıl kullanılabileceğini yıllarca düşündüğünü ifade eden Yalçınkaya, ülke ekonomisine, tarımına ve ormancılığına faydalı olacak şekilde bir karış makilik ve fundalıktan yararlanmanın hiç düşünülmediği savunmuştur. Orman köylüsünün de belirli imkânlar dâhilinde toprak sahibi yapılması gerektiğini ileri süren Yalçınkaya, köylünün atasından kalan toprağın sahibi yapılarak verimsiz, kullanılmayan ve ne devletin ne de milletin faydalanamadığı bu toprakların % 100 faydalanılabilir hale getirilmesi gerektiğini savunmuştur.

Oldukça önemli olan ve doğrudan doğruya Anayasanın maddeleriyle ilgili bulunan bir yasa tasarısının gerek genel gerekçesinin, gerekse madde gerekçelerinin hemen hemen yok denecek durumda olmasının üzüntü verici olduğunu ifade eden İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, son haftalarda getirilen bütün yasalarda aynı acelecilik ve umursamazlığın gözlendiğini, bunun bir anlam da Türkiye Büyük Millet Meclisine, bir anlamda da Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsil ettiği vatandaşlara karşı saygısızlık olduğunu savunmuştur.

Ülker, ara seçimin gündemde olduğu bir dönemde ve alelacele, gece 02.30'lara kadar çalışarak kanun yapılmaya çalışıldığını oysaki Türkiye'de ormancılar, hükümet ve planlama tarafından "topraklarımız denize akıyor ve her yıl bir Kıbrıs kadar toprak denize gidiyor" dendiğini hatırlatarak, Anayasa ve ormancılık kurallarından uzaklaşıldığı takdirde, belki kendi iktidarlarına bir faydalarının dokunabileceğini buna karşın ülkeye de aynı derecede faydalı olup olunamayacağının sorgulanması gerektiğini savunmuştur.

Bursa Milletvekili Mehmet Kemal Gökçora, 1934'te tarımda işlenen arazinin 11,6 milyon hektar olduğunu, İkinci Dünya Savaşından sonra ise işlenen arazinin hızla artarak, 27,6 milyon hektara ulaştığını. 1934'te 44,3 milyon hektar olan çayır ve mera alanının ise 1980'lerde 21 milyon hektara kadar düştüğünü ifade ederek, ormanların toprak ve su rejimleri bakımından taşıdığı ağırlığa dikkati çekmiştir.

Türkiye'nin topraklarının topoğrafik yapısı, iklimi, yanlış toprak işleme yöntemleri, aşırı orman ve mera tahribatı ve toprakların erozyona duyarlı olması yönünden, dünyanın rekor düzeyde toprak aşınım ve taşınımına uğramış ülkelerinden biri olduğunu ileri süren Ülker, maki ve fundalıklarda açmanın kolay olduğunu, bunu yaparken de Tarım Bakanlığının arazi kabiliyet sınıflarının dikkate alınması gerektiğini, aksi takdirde bu toprakların kısa sürede erozyona maruz kalacağını ve tarım toprağı denilen yüzeydeki verimli toprağın kısa sürede aşınıp taşınacağını savunmuştur. Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler bittikten sonra madde görüşmelerine geçilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 1'inci maddesini değiştiren tasarı 1'inci maddede “6831 sayılı Orman Yasasının 1'inci maddesinin (G) bendi yürürlükten kaldırılmış (F) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

F) Onman sınırları içinde veya bitişiğinde geçerli tapu kaydına dayanarak, bunların dışında ise tapu kaydı veya diğer tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan sahipli arazi üzerindeki toplam ağağlık alanların yüz ölçümü 3 hektardan küçük olan her nevi ağağ ve ağağçıklarla örtülü yenler” denilmektedir.

Madde üzerinde söz alan Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt, getirilen değişiklikle, orman sınırları içindeki 30 dönümden küçük alanların dağıtılmak suretiyle orman rejimi dışına çıkarılacağını savunmuştur. Bahsi geçen alanların 4785 sayılı Yasayla 1945 yılında devletleştirildiğini hatırlatan Bayazıt, geğmişte bu alanların kadastro ve tahditlerinin yapıldığını, kadastro mahkemelerine itirazlar edildiğini ve haklarında kesin hükümler verilmek suretiyle, bu alanlara tamamen orman niteliği kazandırıldığını ifade etmiştir.

Bayazıt, üç veya beş kişilik bir heyetle, yargı mercilerinin de denetimi dışında Orman Genel Müdürlüğünün itiraz hakları da kaldırılmak suretiyle bu alanların köylüye dağıtıldığını ileri sürmüş, köylüye arazi dağıtılmasına karşı olmadığını, aksine orman dağıtılmasına karşı olduğunu ifade etmiştir. Maddenin Anayasanın 169 ve 170'inci maddelerine aykırı olduğunu savunan Bayazıt, maddenin (G) ve (F) fıkralarının eski haliyle korunmasını istemiştir.

Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt, Rize Milletvekili Turgut Kunter, Bursa Milletvekili Sabahattin Özbek, Aydın Milletvekili Ertuğrul Gökgün, Antalya Milletvekili Kadri Altay, Tokat Milletvekili Cemal Özdemir, Adıyaman Milletvekili M. Arif Atalay, Konya Milletvekili Vecihi Akın, Denizli Milletvekili Ayęan akıroğulları, Isparta Milletvekili M. Kemal Toğay, Sivas Milletvekili Mahmut Karabulut, Muğla Milletvekili Umur Akarca, İstanbul Milletvekili Yaşar Albayrak ve Aydın Milletvekili Nabi Sabuncu verdikleri önerge ile yasa tasarısının 1'inci maddesinin tasarıdan tamamen çıkarılmasını istemiş, komisyon ve hükümetinde önergeyi kabul etmesiyle de

bu madde metni tasarıdan tamamen çıkarılmıştır. Bunun üzerine 6831 sayılı Yasanın 2'nci maddesini değiştiren tasarının 2. maddesi²³ 1'inci madde olarak görüşülmeye başlanmıştır.

Madde üzerinde söz alan Rıfat Bayazıt, tasarının 2'nci maddesinin hükümetçe çok güzel hazırlandığını, Komisyonun ise maddeyi (Komisyon Başkanının değerli bir ormancı olmasına rağmen) Anayasanın 169'uncu maddesine ters olarak kaleme aldığını savunmuş ve hükümetin getirdiği tasarıda “kesin yarar olduğu tespit edilen yerler” denildiğini hatırlatarak komisyonun ise bu “kesin yarar” hükmünü kaldırdığını, oysaki bu hükmün Anayasadan geldiğini savunmuştur.

300 bin dönüm fıstık çamının orman için mili bir servet olduğunu savunan Bayazıt, “Efendim, bunun kilosu 500 liraya gidiyor, köylüye dağıtalım köylü bundan faydalansın” denildiğini oysaki meydana gelecek orman tahribatının hiç dikkate alınmadığını savunmuştur. İzmir Milletvekili Suha Tanık, Bayazıt'ı uyararak fıstık çamının kilosunun 500 lira değil 5000 lira olduğunu hatırlatmıştır.

İstanbul Milletvekili Halil Orhan Ergüder, bir avukat olarak funda ve maki davalarında dönen birçok hile ve iğrençlik gördüğünü, tasarının yasalaşması halinde ise en az 120 bin davanın düşeceğini ve Türk orman köylüsünün sıkıntısının biteceğini savunmuştur.

Ormanların kasten ve açma maksatlı olmak üzere iki şekilde yakıldığına dikkati çeken Ergüder, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin af yasası çıkarmaya kalkıştıkları

²³ Madde 2. — Orman sayılan yerlerden:

A) Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler ile halen orman rejimi içinde bulunan funda ve makilerle örtülü yerlerden tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler,

B) 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antep fıstığı, çam fıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları

Orman sınırları dışına çıkartılır.

Orman sınırları dışına çıkartılan bu yerler, devlete ait ise Hazine adına, hükûmî şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ise bu müesseseler adına, hususî orman ise sahipleri adına orman sınırları dışına çıkartılır. Uygulama kesinleştikten sonra tapuda kesin tashih ve tescil işlemi yapılır.

Bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir surette daralma yapılamaz.

Bu madde hükümleri; muhafaza ormanı, millî park olarak ayrılan, izin ve irtifak hakkı tesis edilen ormanlık alanlarda ve 3 üncü madde ile orman rejimi içine alınan yerlerde bu niteliklerin devamı süresince, yanan orman sahalarında ise hiçbir şekilde uygulanmaz

zamanlarda yangınlarla karşılaştığını, 1950’de af yasası çıkarıldığında 987 yangında 69 068 hektar ormanın yandığını, 1954’te de 6385 sayılı yasayla af çıkarıldığında - seçim yılı - 1 126 yangında 35 580 hektar ormanın yandığını hatırlatarak, af yasası çıkarmanın ülkeye zarar verdiğini savunmuştur.

Yürürlükteki 6831 sayılı Orman Yasasının 1’inci maddesinin (J) fıkrasında “Funda veya makilerle örtülü orman ve toprak koruma karakteri taşımayan yerler, orman sayılmaz” dendiğini ve yasayla ilgili son değişikliklerin de 1983 yılı Eylül - Ekim aylarında yapıldığını hatırlatan Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan, 1983 yılında yapılan değişikliklerin iki buçuk yıl uygulanmaya çalışıldığını fakat yasanın düzenleniş şekliyle Anayasanın isteklerini yerine getirmekte yetersiz kalması nedeniyle yeni tasarının hazırlandığını savunmuştur.

Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanı Ahmet Altıntaş, orman kadastrounun yıllarca bitirilememesinin nedenini ormanın tarifinde yapılan değişiklikler olduğunu savunmuş ve maddeden çıkarılan “kesin yarar” ile “yarar” arasında hiçbir fark olmadığını kesin yararın maddeye sanki yemin getiriyormuş anlamı kattığını ileri sürerek, tekrarlama olmaması için “kesin” kelimesinin çıkarıldığını savunmuştur.

1961 Anayasasının 37’nci maddesinde “Devlet, toprağı en ekonomik şekilde işletir” hükmünün olduğunu ifade eden Altıntaş, ülkedeki bütün orman, ziraat ve yeraltı ve yer üstü servetinin devlete ait olduğunu, toprağı en ekonomik, ülke ekonomisine en büyük katkıyı sağlayacak şekilde nasıl kullanmak gerekiyorsa, o şekilde kullanma hakkının da devlete ait olduğunu savunmuştur. Tasarının bu hükümler göz önüne alınarak hazırlandığını ifade eden Altıntaş, amacın halk-orman ilişkilerini düzeltmek olduğunu savunmuştur.

Orman Köylülerinin Kalkındırılmasının Desteklenmesi Hakkındaki Yasa hükümlerinin, hükümetin getirmek istediğı tasarıyla karşılanması düşünülen ihtiyacı tamamen karşılayabileceğini ileri süren İzmir milletvekili Hüseyin Aydemir, hükümetin yeniden ve tamamen Anayasaya aykırı yeni bir düzenleme ile Meclisin huzuruna gelmesini eleştirmiştir.

Denizli Milletvekili Ayçan Çakıroğulları, Isparta Milletvekilleri M. Kemal Toğay, Fevzi Yaman Sivas Milletvekili Mahmut Karabulut, Muğla Milletvekili Umur Akarca, İstanbul Milletvekili Yaşar Albayrak, Aydın Milletvekili Nabi Sabuncu, Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş, Samsun Milletvekili Süleyman Yağcıoğlu, Uşak Milletvekili Mümtaz Güler ve Afyon Milletvekili Nihat Türker'in birlikte verdiği bir önerge²⁴ genel kurulda kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 7'nci maddesini değiştiren tasarının eski 3'üncü yeni 2'nci maddesi²⁵ üzerinde söz alan aydın Milletvekili Ertuğrul Gökğün, bir yerin orman olup olmadığını alanında uzmanlaşmış orman mühendislerinin tespit etmesi gerektiğini ifade ederek, orman mühendisleri dışında, bu konudan anlamayan kişilerin yanlış tespitlerde

²⁴ Denizli Milletvekili Ayçan Çakıroğulları ve arkadaşlarının önergesi:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Görüşülmekte olan 452 sıra sayılı Kanun Tasarısının 2 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 2. — Orman sayılan yerlerden:

Öncelikle orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen yerleştirilmesi maksadıyla, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler ile halen orman rejimi içinde bulunan funda ve makilerle örtülü yerlerden tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar olduğu tespit edilen yerler, 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden; tarla, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, fındıklık, fıstıklık (Antepfıstığı, çamfıstığı) gibi çeşitli tarım alanları veya otlak, kışlak, yaylak gibi hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerleşim alanları,

Orman sınırları dışına çıkartılır. Orman sınırları dışına çıkartılan bu yerler Devlete ait ise Hazine adına, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ise bu müesseseler adına, hususi orman ise sahipleri adına orman sınırları dışına çıkartılır. Uygulama kesinleştikten sonra tapuda kesin tashi ve tescil işlemi yapılır. Bu yerler dışında orman sınırlarında hiçbir suretle daraltma yapılamaz.

Bu madde hükümleri; muhafaza ormanı, millî park olarak ayrılan, izin ve irtifak hakkı tesis edilen ormanlık alanlarda ve 3 üncü madde ile orman rejimi içine alınan yerlerde bu niteliklerin devamı süresince, yanan orman sahalarında ise hiçbir şekilde uygulanmaz.

²⁵ MADDE 2. — 6831 sayılı Orman Yasasının 7'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 7. — Devlet ormanları ile evvelce sınırlaması yapılmış olup da herhangi bir şekilde orman sınırları dışında kalmış ormanların, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanların ve hususî ormanların orman kadastro ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde bulunan her çeşit taşınmaz malların ormanların müşterek sınırlarının tayin ve tespiti ile bu Yasanın 2'nci maddesinde yer alan orman sınırları dışına çıkarma iş ve işlemleri orman kadastro komisyonları tarafından yapılır.

Orman kadastro komisyonları, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca atanacak bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisinin başkanlığında, bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi veya onların bulunmaması halinde orman teknikeri, bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisi veya bunların bulunmaması halinde ziraat teknisyeni, mahallî ziraat odalarının bildirilecek bir temsilci ile beldelerde belediye encümenince, köylerde köy muhtarlığınca bildirilecek; bir temsilci olmak üzere bir başkan ve dört üyeden teşekkül eder. Komisyon başkan ve üyelerine ödenecek tazminat ve harcırah miktarları her yıl bütçe yasası ile belirlenir. Komisyonların çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

bulunabileceğini, bazı duygusal etkilerle ve baskılarla yanlış kararlar alabileceğini savunmuştur.

Kadastronun hızlanabilmesi için konu üzerinde beş üyenin de aynı görüş ve anlayış içinde olması gerektiğini ileri süren Gökğün, oysaki orman mühendislerinin görüşlerine, köy temsilcisi, belediye meclis üyesi ve ziraat mühendisinin uymasını pek mümkün görünmediğini ifade etmiştir. Üyeler arasında çıkacak anlaşmazlıkların kadastro çalışmalarını daha da yavaşlatacağını ileri süren Gökğün, komisyonda ormanlar üzerinde bilimsel olarak karar verme yetisine sahip orman mühendisleri sayısının üçe çıkarılmasını önermiş ve komisyonun iki orman mühendisi, bir ziraat mühendisi ve iki de yabancı temsilciden oluşması durumunda çalışmaların aksayacağını savunmuştur.

Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı H. Hüsnü Doğan, tasarıya karşı çıkan Milletvekillerinin, Anayasanın ormanlarla ilgili 169 ve 170'nci maddelerini yorumlarken devamlı olarak maddelerdeki yasaklayıcı noktalardan hareket ettiklerini ileri sürmüş ve Anayasanın gerek 169'uncu ve gerekse 170'inci maddelerinde, orman köylüsü ve Türk tarımı lehinde emredici hükümlerinde var olduğunu savunmuştur. Anayasanın 169'uncu maddesi son fıkrasının kendilerini köylüyü korumak, arazilerin ve ülke doğal kaynaklarının en iyi şekilde kullanılmasıyla mükellef kıldığını hatırlatan Doğan, Anayasanın kendilerine madde değişikliği için yeterli yetkiyi verdiğini savunmuştur.

Komisyon oluşturulurken bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybetmiş yerler ile tarıma uygun alanların belirlenmesinin ön planda tutulduğunu ifade eden Doğan, ziraatçının bulunmadığı bir komisyonda tarım için uygun alanların tespitinin güç olacağını, mevcut mevzuata göre tespit yapılması durumunda ise tarıma uygun alanların belirlenmesinde yine orman mühendislerinin karar vermesi gerekeceğini savunmuştur. Tarıma uygun alanların belirlenmesinde en doğru kararı ziraat mühendislerinin verebileceğini savunan Doğan, komisyonun yeni halinin kadastro için en iyisi olduğunu ileri sürmüştür.

Bursa Milletvekili Mehmet Kemal Gökçora ise komisyondaki mühendislerin 10 yıl tecrübeli üyelere oluşması gerektiğini savunarak, tecrübesiz üyelerin ilk yılları olduğu

için hatalı kararlar verebileceğini, hatalı kararlarında tarım alanları için uygun olan funda ve makiliklerin aşırı tahribine yol açarak erozyonu artırabileceğini ileri sürmüştür. Madde ilk haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 11'inci maddesini değiştiren tasarının eski 7'nci yeni 6'nci maddesi²⁶ üzerinde söz alan olmamış, madde hakkında Meclis başkanlığına verilen önergelerin oylanmasına geçilmiştir. İstanbul Milletvekilleri Reşit Ülker, Bilal Şişman, Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt, İzmir Milletvekili Hayrullah Olca ve İzmir Milletvekili Hüseyin Aydemir'in birlikte verdikleri önerge²⁷ komisyon ve hükümetin katılımıyla kabul edilmiş ve madde yeni haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

Kabul edilen madde ile 2/B uygulamaları aleyhine Orman Genel Müdürlüğü'nün dava hakkı ortadan kaldırılmış, bu hak Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığına verilmiştir. Halen Orman Genel Müdürlüğü taşra örgütü ancak Bakanlıktan izin alarak dava açabilmektedir. Bu düzenlemenin gerekçesi, orman işletmelerinin sorumluktan kurtulmak için istisnasız her 2'nci madde uygulamasına itiraz etmiş olmaları, bu yolla

²⁶ MADDE 6. — 6831 sayılı Orman Yasasının 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 11. — Orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanakların askı sureti ile ilanı, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir. Tutanak ve kararlara karşı askı tarihinden itibaren üç ay içinde görevli ve yetkili adliye mahkemelerine müracaatla, sınırlamaya ve bu yasanın 2'nci maddesine göre orman sınırları dışına çıkarma işlemlerine hak sahipleri itiraz edebilir. Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Valilikçe onaylanan kadastro komisyonu kararlarına orman idaresince itiraz edilemez.

Sınırlamaya itiraz davaları her türlü harç ve resimden muaftır.

Hak sahibi gerçek ve tüzelkişiler tarafından açılacak, sınırlamaya itiraz davalarında hasım Orman Genel Müdürlüğü, bu yasanın 2'nci maddesine göre orman sınırları dışına çıkarma işlemlerine karşı açılacak itiraz davalarında ise hasım Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğüdür.

Kadastrosu yapılıp kesinleşen devlete ait ormanlar, tapu dairelerince hiçbir harç, vergi ve resim alınmaksızın Hazine adına tapuya tescil olunur.

Sınır noktalarındaki taş, beton kazık ve diğer işaretler, Orman Genel Müdürlüğünce korunur.

²⁷ Madde 11. — Orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanakların askı sureti ile ilanı, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir. Tutanak ve kararlara karşı askı tarihinden itibaren altı ay içinde, görevli ve yetkili adliye mahkemelerine müracaatla sınırlamaya ve bu Yasanın 2 inci maddesine göre orman sınırları dışına çıkarma işlemlerine Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ile hak sahibi gerçek ve tüzelkişiler itiraz edebilir. Bu müddet içinde itiraz olmaz ise, komisyon kararları kesinleşir.

Sınırlamaya itiraz davaları her türlü harç ve resimden muaftır.

Hak sahibi gerçek ve tüzelkişiler tarafından açılacak sınırlamaya itiraz davalarında hasım, Orman Genel Müdürlüğü, bu Kânunun 2 inci maddesine göre orman sınırları dışına çıkarma işlemlerine karşı açılacak itiraz davalarında ise hasım Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğüdür.

Kadastrosu yapılıp kesinleşen devlete ait ormanlar, tapu dairelerince hiçbir harç, vergi ve resim alınmaksızın, hazine adına tapuya tescil olunur.

Sınır noktalarındaki taş, beton, kazık ve diğer işaretler Orman Genel Müdürlüğünce korunur.

ülke çapında binlerce davanın açılmış olmasıdır. Bu gerekçe bir ölçüde haklı olmakla birlikte, orman varlığımızı ilgilendiren bir konuda yapılacak uygulamaların yargı denetimi dışına çıkarılmasını veya siyasal bir organın takdirine bırakılmasını haklı kılamaz (Ayanoğlu 1999).

Altıncı madde kabul edildikten sonra Meclis Başkanlığına verilen ve *hükümet teklifi* ve *komisyonda görüşülen tasarıda* bulunmayan 6831 sayılı Orman Yasasının 52’nci maddesine bir fıkra eklenmesi dair madde önergesi; başkanlığın “Yeni bir teklif mahiyetindedir. Esasen, bu önergeyi işleme koymak mümkün değildir. Ancak komisyon, bu önergeye yeter sayıdaki üye sayısı ile katılırsa, üzerinde yeni bir madde gibi görüşme açacağım.” şeklindeki açıklaması üzerine, komisyon yeter sayıdaki üyeye katıldığını belirtmiş ve madde üzerinde görüşülmeye başlanmıştır.

Madde²⁸ üzerinde söz alan Bilecik milletvekili Yılmaz Demir, maddeyi hangi kurum ve kuruluşun hazırlandığı sorusunu Bakanın cevaplamasını istemiş, yasanın genel görüşmesi sırasında “Yasasız, kanunsuz demokrasi dönemi başlattı” dediklerini ancak Bakanın buna cevap veremediğini savunmuştur.

Demir, ayrıca “...yabancılar mülk sağladık, mülk sattık; para karşılığı Sevda Tepesini sattık, yani vatani sattık. Bu arada bu kişiler, Faysal, onlar için de mi villa yapacağım diye, sayın bakana mı talimat verdi, Başbakan’a mı talimat verdi ve önerge sahiplerine talimat mı verdi? ...Sorum Sayın Bakanım, bunu kim için hazırladınız, kimin için getirdiniz; cevaplarını burada vermek mecburiyetindesiniz. Bu bal gibi Faysal kokuyor, bal gibi Suudi Arabistan kokuyor... Buna, «Orman Yasası ihtiyaçları» mı diyeceksiniz? Türk Milletinin ihtiyaçlarına cevap veren bir madde mi diyeceksiniz?” diyerek maddeyi ağır bir şekilde eleştirmiştir.

Madde üzerinde söz alan Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum, madde ile şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma

²⁸ MADDE 7 — 6831 sayılı Orman Kanununun 52’nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerlerdeki özel orman alanlarında ifraz yapılmamak ve yatay alanın % 6’sını geçmemek kaydıyla inşaat yapılabilir. İnşaatların yapılmasında orman alanlarının tabii vasıflarının korunmalarına özen gösterilir.

yapılıp yapılmadığını ve bunu yaparken de Kuzguncuk Korusunun düşünülüp düşünülmediğini sormuş ve cevabın “evet” olmasının kendisi için yeterli olacağını ifade etmiştir.

Eleştiriler üzerine söz alan Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan, Anayasanın 169’uncu maddesinin son fıkrasının son paragrafında “... Şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.” denildiğini hatırlatarak, Anayasanın ilgili maddesine uygun olarak “*Daraltma yapılır*” hükmünü getirdiklerini açıklamış ve maddenin Anayasaya tamamen uygun olduğunu savunmuştur. Madde oylanarak kabul edilmiştir. Milletvekillerinin de savunduğu gibi % 6’lık bir yapılaşma izninin toplumun büyük bir kısmını etkilemeyeceği açıktır. Kaldı ki, maddede özel ormanlardan bahsedilmektedir.

10 Temmuz 2005 tarihli Milliyet Gazetesinin ekonomi sayfasında yayımlanan ve konuyla bağlantılı olduğu düşünülen haberi şöyledir; 1984 yılında Suudi Arabistan Veliaht Prensi Abdullah Bin Abdülaziz “imar affı” çıkacak diye koruyu almak üzere girişimlerde bulunur. “Karşılıklılık ilkesi” gereği Suudi Arabistan ile Türkiye Cumhuriyeti arasında alım-satım imkanı yoktur. Dönemin Başbakanı Turgut Özal’ın girişimi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Boğaz’ın bu 57 bin 470 metrekaarelik güzel tepesine prens 21 Aralık 1984’te sahip olur. Dikkat edilirse yasanın çıkarılışı da tepenin alınışını takip eden ilk yıl içerisinde olmuştur.

Yasayla özel ormanlarda ifraz yapılmamak ve yatay alanın % 6’sını geçmemek üzere inşaat izni verilmiştir. Fakat bu izin kötüye kullanılmıştır. % 6’lık oranın yol, oyun alanı vs. gibi sosyal alanlarla % 36’ya kadar çıkarıldığı görülmektedir (Örnek; Saip Molla ve Darüşşafaka özel ormanları). Bu izin büyük kentlerde arsa sıkıntısı çeken inşaat firmaları açısından özel ormanlar için bir talep yaratmıştır. Hatta bir firma. İstanbul Üniversitesi’nce kamulaştırma kararı alınmış ve kısmen kamulaştırılmış Bilezikçi Çiftliği’ni 1986 fiyatı ile 7 milyon dolara satın almış ve birçok davanın açılmasına neden olmuştur (Ayanoğlu 1999). Bir önergeyle gündeme gelen ve yasalaşan 7’inci maddenin 3302 sayılı Yasa’yı karakterize ettiği rahatça savunulabilir. Yasanın diğer bir

özelliği ise Milletvekili Genel Seçimlerine bir yıl kala çıkarılmış olmasıdır. Bu yönüyle yasanın yaklaşan seçimler için bir yatırım olduğu ileri sürülebilir.

Dikkat edilirse yasanın 2'nci maddesinin (A) bendine göre tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar görülen funda ve makilerle örtülü yerler orman sınırları dışına çıkarılacaktır. Toplumun büyük bir kemsini etkileyecek olan bu hüküm, Anayasaya aykırıdır. Anayasa, orman sınırları dışına çıkarma işlemini, sadece 31.12.1981 tarihinden önce orman niteliğini kaybetmiş yerlerle sınırlamıştır. Funda ve makilik alanların orman sayılıp sayılmayacağı meselesi ise Orman Kanununun 1. maddesine göre tayin edilecektir. Bu madde hükmüne göre orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyan funda ve makilik alanlar orman sayılır (m. 1/J). Bu durumda ancak toprak ve orman muhafaza karakteri taşımayan funda ve makiliklerin orman sınırları dışına çıkarılması mümkündür ki, 1'inci madde hükmüne göre bu alanlar esasen orman sayılmazlar. Şu halde orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyan funda ve makilik alanların orman sınırları dışına çıkarılması, Orman Yasasının 1'inci maddesi ve Anayasanın 169'uncu maddesi karşısında imkânsızdır (Ayanoğlu 1987). Tüm bu uyarılara karşın, bu değişikliklerden yararlanılarak her yıl 15-20 bin ha Devlet ormanı **“orman olarak muhafazasında yarar görülmediği”, “tarım alanına dönüştürülmesinde yarar olduğu”, “31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybettiği”** gerekçeleriyle orman tanımı dışına çıkarılmaktadır (Anonim 1990). 6831 sayılı Yasayı değiştiren diğer önemli bir yasa ise 3373 sayılı Yasadır.

4.2.3.4 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya Bazı Hükümler Eklenmesi Hakkında Yasa (3373 Sayılı Yasa)

Dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın imzasını taşıyan 06.05.1987 tarih ve 569 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde yeni yasa tasarısı şu ifade ve düşüncelerle savunulmaktadır.

Gerekçede, ormanların en iyi şekilde korunabilmesi, orman alanlarının genişletilebilmesi ve rasyonel bir şekilde işletilebilmesinin en önemli faktörü devlet -

orman - halk ilişkilerinin Orman Yasası'nda eşitlik ilkesi içerisinde düzenlenmesi olarak gösterilmiştir. Orman sayılmayan sahipli yerlerdeki ağaç ve ağaççıkların kesilebilmesi, orman kadastrounun daha hızlı ve yapıcı olabilmesi ve özel orman ve Orman Yasasına göre izinle tesis edilecek orman sahalarının koruma hizmetlerindeki boşlukların doldurulabilmesi için yasa değişikliğine gidildiği savunulmuştur.

6831 sayılı Yasanın 1'inci maddesini değiştiren 1'inci maddenin madde gerekçesinde; (F) bendinde yer alan “geçerli tapu” sözcüğünün devletçe verilmiş tapu belgeleri üzerinde şüphe uyandırdığı ileri sürülmüş ve yanlış anlamaların ortadan kaldırılması için ilgili sözcüğün yasa metninden çıkartıldığı savunulmuştur.

Aynı maddenin (G) bendinde yapılan değişiklikle sahipli araziler ve bu araziler üzerindeki ağaçlık alanların Devlet ormanlarına bitişik olup olmamasına bakılmaksızın üç hektarı aşmaması durumunda orman sayılmayacağı ifade edilmiş ve buna gerekçe olarak da sahipli arazi üzerinde bulunan bir dönüm büyüklüğündeki arazinin Devlet ormanına bitişik olması halinde orman sayılması buna karşın, bitişik olmayan ve alanı üç hektarı bulmayan yerlerin ise orman sayılmaması gösterilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 6'inci maddesini değiştiren 3'inci maddenin madde gerekçesinde ise Devlet ormanları üzerindeki her türlü iş ve işlerin Orman Genel Müdürlüğünce yapıldığı hatırlatılarak, Genel müdürlüğü sadece işleri yapan değil aynı zamanda yaptıran bir kuruluş haline getirmek için madde üzerinde değişikliğe gidildiği savunulmuştur.

6831 sayılı Yasanın 7'nci maddesini değiştiren 3'üncü maddenin madde gerekçesinde ise madde metnindeki “herhangi bir nedenle orman sınırları dışında kalmış” ibaresinin kamuoyunda yanlış anlaşılmalara neden olduğu ileri sürülmüş ve madde metninden çıkarıldığı ifade edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 17'nci maddesini değiştiren 7'inci maddenin madde gerekçesinde ise ormanlardan, kamu yararı için gerçek ve tüzelkişilere arazi tahsisinde Maliye ve Gümrük Bakanlığından görüş alınmasının bürokratik işlemleri uzattığı, her türlü inşaat

işleri için intifa hakkı tesis edilme zorunluluğunun bulunduğu ve intifa hakkı süresi sonunda bütün tesislerin Hazineye geçeceğinin belirtilmesine karşın, devlete ait tesislerin gözden kaçırıldığı da ileri sürülmüş ve bu nedenle 6831 sayılı Orman Yasasının 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının yeniden kaleme alındığı, saha tahsisinde izin işlemi esası getirildiği ve yalnız turizm yatırımlarında intifa-irtifak hakkının tesisin uygun görüldüğü ifade edilmiştir.

Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonunda verilen bir önerge üzerine hükümet tasarısında bulunmayan ve 6831 sayılı Yasanın 52. maddesinde değişiklik öngören bir maddenin 11'inci madde olarak tasarıya eklendiği ifade edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 64'üncü maddesini değiştiren 12'inci maddenin madde gerekçesinde ise yeni orman sahalarının tesis edilmesi ve fidanlık kurulmasını teşvik etmek, pahalı ve uzun vadeli yatırımlara gerçek ve tüzelkişilerle, kamu kurum ve kuruluşlarının katılımlarını sağlamak amacıyla bu hizmetlerde harcanmak üzere "Ağaçlandırma Fonu" kurulduğu ifade edilmiştir. Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı emrindeki bu fondan yatırım sahiplerinin kredilendirilerek veya bunlara hibe edilerek yardım yapılabileceği ifade edilmiş ve fon kuruluş amacının orman alanlarının genişletilmesi olduğu savunulmuştur.

Gerekçede ana hatları verilen yasa teklifi 21.05.1987 tarihinde TBMM'de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen 2 birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 109 ve 110'uncü birleşim Genel Kurul Tutanağı'nda milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde söz alan Doğru Yol Partisi Grup sözcüsü Tayyar Sadıklar, tasarının seçim sürecine girildiği bir dönemde, sadece oy amaçlı olarak gündeme getirildiğini ve göstermelik olduğunu savunmuştur. Tasarının orman köylülerine bir şeyler götürmek adına Meclis gündemine getirildiğini hatırlatan Sadıklar, ancak Plan ve Bütçe Komisyonunun kabul ettiği 7'nci madde ile aslında milli emlak, maliye ve Hazineye ait malların dağıtılmak istendiğini, bu yapılırken de Maliye Bakanlığının devreden çıkarılmak istendiğini savunmuştur. Sadıklar, tasarı ile bürokrasiyi azaltıyoruz

denilerek, mal sahibine sormadan malın satılmasının amaçlandığını savunmuştur. Sadıklar, tasarının bazı *tesis, holding ve kesimlere* orman arazisinin kolayca dağıtılabilmesini amaçladığını savunmuştur.

Tasarıda “Ağaçlandırma Fonu” adı altında bir fon kurulduğunu hatırlatan Sadıklar, amacın görünüşte çok güzel olduğunu, ancak bu fonda toplanan paraların gerektiğinde hibe olarak dağıtılacağına dair bir hükmün de tasarıda var olduğunu hatırlatarak, “Hibe olarak dağıtılacak” hükmünün ne anlama geldiği sorusunu sormuş ve fonun seçim sürecinde hibe olarak dağıtılacağını savunmuştur.

Sosyal Demokrat Halkçı Parti Grup sözcüsü Hüseyin Aydemir, getirilen yeni tasarıyla orman köylülerinin ekonomik durumlarının iyileştirileceği, orman işletmelerinde rasyonalizasyonunun sağlanacağı ve orman varlığının korunması, geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi için yeni önlemlerin alınacağını ileri sürüldüğünü, tasarının seçimlerin yaklaştığı bir dönemde, seçim yatırımı olarak düşünülmesine karşın orman köylüsüne yeni imkânlar getirmesi dolayısıyla dikkatle incelenmesi gerektiğini savunmuştur.

Ağaçlandırmanın uzun süreli, büyük yatırımlar gerektiren ve sonuçlarının en erken 50 yıl içerisinde alınabilen çalışmalar olduğunu hatırlatan Aydemir, özel sektörün bu alana yatırım yapmayacağını, ağaçlandırmanın devlet işi olduğunu, böylesi önemli bir konuda bakanlığın kenara çekilerek, kurulan fon ile ağaçlandırma yapacak kişilere paranın hibe veya kredi şeklinde dağıtılmasının inandırıcı olmadığını, yapılanın bir seçim yatırımı olduğunu, aldatmaca ve yakınıni kayırma olduğunu savunmuştur.

Fethiye sahillerinden Muğla sahillerine kadar, dünyada eşi olmayan orman koylarının Orman Bakanlığının tasarrufunda olduğunu, bu alanların Orman Bakanlığınca ihaleye de çıkarılmadan, turistik tesis yapmak için sembolik bedellerle bir kişiye üç dört koy olmak üzere rahatlıkla verildiğini hatırlatan Aydemir, “Yolsuzluklar var, kayırmalar var, bir şahsa üç dört tane bu güzel koyların tahsisi var, gelin Meclis araştırması yapalım” denildiğinde ise yapılmayarak hepsinin reddedildiğini ileri sürmüştür.

Turizmi Teşvik Yasası ve eski Orman Yasasına göre turizm merkezlerindeki ormanların intifa haklarının belirli şartlar dâhilinde verilebildiğini hatırlatan Aydemir, tüm bu hakların yetersiz görülerek tasarıyla yeni hakların getirildiğini, Tarım Bakanı'nın tasarıya dayanarak yurdun herhangi bir yerindeki ormanı, 49 yıllığına istediği kişiye verebileceğini ve bunu yaparken de Maliye Bakanlığının görüşünü almak zorunda kalmayacağını ileri sürmüş ve ormanı koruma anlayışının bu olmadığını savunmuştur.

Demokratik Sol Parti Grup sözcüsü Fikret Ertan, Türkiye'de son zamanlarda ormancılıkla ilgili getirilen yasaların beğenilse de, beğenilmese de olaya insani yönden baktığını, getirilen tasarının da sosyal ormancılık anlayışının bir göstergesi olduğunu savunmuştur.

“Turizm alanları şuna buna peşkeş çekiliyor” dendiğini hatırlatan Ertan, *eğer bir yer turizm alanı olarak ormanlardan daha fazla kazanç getiriyorsa* bu alanın turizm alanı olması gerektiğini savunmuş ve sağlanan faydanın milli gelire katkısının çok olması durumunda yapılanların arkasında art niyet aranmamasını istemiştir.

Anavatan Partisi Grup sözcüsü Bülent Yalçinkaya, geçmiş dönem uygulamalarında ormanlarda sadece turistik amaçlı tesislerin yapımına izin verildiğini hatırlatarak, tasarıyla bu kapsamın genişletildiği, *kamu yararına olmak koşulu ile orman alanlarında her türlü tesisin yapılabileceğini* ve sembolik bedeller karşılığında 49 yıllığına kiraya verilebileceğini ifade etmiştir. Yalçinkaya, yasanın *Türk ormancılık tarihine altın harflerle yazılacağını* ileri sürmüştür.

Tasarı üzerinde söz alan Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan, ağaçlandırma fonu üzerinde çok durulduğunu ve konunun saptırıldığını ifade etmiş, ağaçlandırma çalışmalarının sadece genel müdürlük bünyesinde yürütülmesinin gerçek manada bir ağaçlandırma hedefinin yakalanmasını imkansız kılacağını, ağaçlandırmanın mümkün olduğunca teşvik edilerek genel müdürlük dışındaki kurumlarında katılımının sağlanması gerektiğini savunmuştur.

Hibe konusuna da değinen Doğan, eğer köy tüzel kişiliklerinin katılımının sağlanması isteniyorsa bu uygulamanın gerekli olduğunu, önemli teşvikler getirilmemesi durumunda ister kredi, ister hibe olsun istenilen başarının sağlanamayacağını savunmuştur. Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sona erdikten sonra madde görüşmelerine geçilmiştir.

Tasarının 1'inci ve 2'nci ve 3'üncü maddeleri²⁹ üzerinde söz alan olmamış ve maddeler oylanarak kabul edilmiştir.

Tasarının 7'nci maddesi³⁰ üzerinde söz alan Samsun Milletvekili Hilmi Altay, ülkede turizm yeni yeni gelişmekte olduğunu, yeterli altyapı ve fizibiliteden yoksun olmakla birlikte, Orman Bakanlığından belirli yerleri elde etmiş olan kişilerin yasayla, Türkiye'nin gelecekteki ihtiyaçları bir kenara itilerek korunacağını savunmuştur. Altay, yatırım yapacak kişilere 100 yıla yakın bir ayrıcalığın tanınmasının yanlış olduğunu savunmuştur. Yatırım yapmak isteyen fakat geç kalan kişilerin ormanlardan yer kiralamasının engellendiğini ileri süren Altay, Türkiye'nin geleceğine kimsenin ipotek koyma yetkisinin olmadığını savunmuştur.

²⁹ MADDE 1. — 6831 sayılı Orman Yasasının 1'inci maddesinin (F) ve (G) bentleri, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

F)Orman sınırları içinde veya bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleriyle özel mülkiyette bulunan ve tarım arazisi olarak kullanılan, dağınık veya yer yer küme ve sıra halindeki her nevi ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerler.

G)Orman sınırları dışında olup, yüzölçümü üç hektarı aşmayan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerler

MADDE 2. — 6831 sayılı Orman Yasasının 2'nci maddesinin (B) bendine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Bu maddenin (B) bendi ile orman sınırları dışına çıkarılıp, 2924 sayılı Yasanın 11 ve 12'nci maddeleri gereğince fiilî durumlarına göre ifraz edilerek bedeli karşılığı satılacak yer, yapı ve tesisleri kullanılardan, satış işlemleri tamamlanıncaya kadar ecir misil alınmaz.

MADDE 3. — 6831 sayılı Orman Yasasının 6'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 6. — Devlet ormanlarına ve Devlet ormanı sayılan yerlere ait her çeşit işler Orman Genel Müdürlüğünce yapılır ve yaptırılır. Devletten başkasına ait olan bütün ormanlar, bu yasanın hükümleri dairesinde Orman Genel Müdürlüğünün murakabesine tabidir.

³⁰ MADDE 7. — 6831 sayılı Orman Yasasının 17'nci maddesinin 3 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Turizm alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler için gerçek ve tüzelkişilere, Tarım Orman ve Köyşleri Bakanlığınca bedeli karşılığı izin verilebilir. Bu izin süresi kırk dokuz yılı geçemez; Devletçe yapılan tesisler dışında kalan her türlü bina ve tesisler izim süresi sonunda eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Ancak istetmenin maksadına uygun faaliyet gösterdiği Orman Genel Müdürlüğünce belirlenen hak sahiplerinin kullanma hakları yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksan-dokuz seneye kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri bu uzatma sonunda yapılır. Turizm amaçlı tesisler için hak sahipleri adına tapuda irtifak hakkı tesis edilir. İzin ve irtifak hakları amaç dışı kullanılamaz.

Tasarının 6831 sayılı Yasanın 52'nci maddesini değiştiren 11'inci maddesi³¹ üzerinde söz alan olmamiş ve madde oylanarak kabul edilmiştir. Tasarının 6831 sayılı Orman Yasasının 64'üncü maddesini değiştiren 12'inci maddesi³² üzerinde söz alan Doğru Yol Partisi Grup sözcüsü Türkan Turgut Arıkan, genel ve katma bütçelerle ile döner sermayeden karşılanması mümkün olan bir takım giderler için bütçe disiplini dışına çıkıldığını ifade etmiş ve genel bütçeden nerelere harcama yapılacağını sorusunu sormuştur. Ülkenin fonlarla yönetilir hale geldiğini ifade eden Arıkan sadece Tarım Bakanlığına ait 10 fonun bulunduğu hatırlatmıştır. Fonların bütçe disiplini içinde yürütölmesi gerektiğini savunan Arıkan, bütçenin fonlarla daha da şişirilmesine karşı olduğunu ifade etmiştir.

Maddede harcamaların neler olduğunun açık olmadığını ifade eden Arıkan, ağaçlandırma şartlarının ve ilkelerinin neler olduğunu, hangi ölçüde kredi verileceği

³¹ MADDE 11. — 6831 sayılı Orman Yasasının 52'nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 52. — Ekim ve dikim suretiyle meydana getirilen hususî ormanlar hariç, hususî ormanlar 500 hektardan küçük parçalar teşkil edecek şekilde parçalanıp başkalarına temlik ve mirasçılar arasında ifrazen taksim edilemez.

Ancak, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerlerdeki hususî orman alanlarında bununun 17'nci maddesine göre izin almak ve yatay alanın yüzde altısını (% 6) geçmemek üzere imar planlamasına uygun inşaat yapılabilir. İnşaatların yapılmasında orman alanlarının tabii-vasıflarının korunmasına özen gösterilir.

³² MADDE 12. — 6831 sayılı Orman Yasasının 64 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 64. — Bu Yasanın 57 ve 63 üncü maddelerine göre gerçek ve tüzelkişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının orman ve fidanlık tesis etmesi ve işletmesi amacıyla Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı emrinde «Ağaçlandırma Fonu» kurulur.

A) Fon aşağıdaki gelirlerden teşekkül eder:

a) Genel bütçeden aktarılacak miktar,

b) Orman Genel Müdürlüğünün yıllık satış gelirlerinden yüzde beşe (%5) kadar Tarım Orman ve Köyişleri Bakanınca tespit edilecek miktar,

c) 6831 sayılı Orman Yasasının 16, 17, 18 ve 115 inci maddelerine göre verilen izin, muvafakat, intifa ve irtifak hakkı gelirleri,

d) Bağışlar,

e) Diğer gelirler.

B) Fonun kullanılması ve harcamalar:

Fondan yapılacak her çeşit harcamalar 1050 ve 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir. Bu fon harcamalarının kredi ve hibe olarak kullanılmasına ilişkin şekil ve esaslar ile diğer hususlar Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca hazırlanacak ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konacak bir yönetmelikle tespit edilir.

C) Hesap dönemi ve denetim:

Fonun hesap dönemi malî yıldır. Bu maksatla Maliye ve Gümrük Bakanlığınca, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı emrine bir fon saymanı tayin edilir. Bilanço ve kesin hesap ertesi yılın mart ayı içinde Sayıştay'a verilir. Yönetmelikteki esaslara göre denetim Sayıştay'ca yapılır.

Bu fonla ilgili dava ve icra takipleri Orman Genel Müdürlüğünce 3234 sayılı Kanun hükümlerine göre yürütölür.

ve hangi şartlarda hibe edileceği, kredi faizlerinin ne olacağı ve hangi şartlarda hibe yapılacağı hakkında maddede hiçbir açıklamanın yer almadığını savunmuştur.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) Grup sözcüsü M. Hayri Osmanlıoğlu ise ağaçlandırma fonuna karşı olmadıklarını, karşı oldukları noktanın işin hafife alınması olduğunu ifade etmiştir. Osmanlıoğlu, konunun, özel kişilere hibe yoluyla para aktarılıp iş yapılıyormuş gibi gösterilmesine karşı olduklarını vurgulamıştır. Bakanlığın, ağaçlandırmayı yıllarca sürecek bir kamu hizmeti olarak algılayamadığını ileri süren Osmanlıoğlu, ağaçlandırmanın vatani vatan yapan yegâne etken olduğunu savunmuştur. Ağaçlandırmanın sadece ormancılardan işi olmadığını kendilerinin de bildiğini ifade eden Osmanlıoğlu, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da ağaçlandırma çalışmalarında yer almasını herkesin istediğini ancak bunun bir görev olarak verilemeyeceğini savunmuştur. Fonun, doğrudan Bakanlığın ve Orman Genel Müdürlüğüne Emrinde olması gerektiğini savunan Osmanlıoğlu, ağaçlandırmanın Devletin en tabi işi olduğunu savunmuştur. Madde görüşmeleri sona erdikten sonra tasarının tümü oylanmış ve tasarı 22.05.1987 tarihinde kabul edilmiştir.

Yasada dikkati çeken ilk nokta milletvekillerinin de dile getirdiği gibi seçim olgusudur. Gerçekten de yasa 29.11.1987 tarihindeki milletvekili genel seçimlerinin hemen öncesinde çıkarılmıştır. Bu bağlamda 6831 sayılı Yasa'nın birinci maddesinde 3373 sayılı Yasa ile yapılan değişikliğin toplumun büyük bir kesimine hitap etmek için değiştirildiği rahatlıkla ileri sürülebilir.

İkinci önemli nokta ise turizm alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler için gerçek ve tüzel kişilere, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca bedeli karşılığında izin verilebilmesidir. Yasanın; Alarko'nun sahiplerinden Üzeyir Garip'in dönem iktidarı Anavatan Partisi'nin üst düzey yetkilileri ile yakın teması sonunda hazırlandığı iddiaları yaygın olarak söylenmiştir. Olaylar Alarko holdinge bağlı Yıltaş Turistik Tesisleri A.Ş'nin 22 bin konutluk bir şehir kurma planıyla 74.000 dönüm olan bilezikçi çiftliği özel ormanından 360 dönümünü ilk sahiplerinden satın almasıyla başlamıştır. Ülkemiz

ormanlarının hiçbir ülkede düşünölemeyecek biçimde inşaata açılması, Alarko'nun öncölüğünde başlamıştır (Acun 1998). Gerek milletvekillerinin görüşleri ve gerekse ileri sürölen iddialar yasanın dönem siyasi iktidarınca çıkar amaçlı olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. 6831 sayılı Orman Yasasında değışiklik yapan bir diğör yasa ise 4114 sayılı yasadır.

4.2.3.5 Orman Yasasında ve Türk Ceza Yasasının Bir Maddesinde Değışiklik Yapılması Hakkındaki Yasa (4114 Sayılı Yasa)

Dönemin Başbakanı Prof. Dr. Tansu Çiller'in imzasını taşıyan 14.10.1994 tarih ve 806 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde yeni yasa tasarısı şu ifade ve düşöncelerle savunulmaktadır.

Gerekçede, 1982 Anayasasının 169'uncu maddesinin ilgili hükömlerinde ormanları yakmak, yok etmek veya daraltmak amacı ile işlenen suçların genel ve özel af kapsamına alınamayacağı ve ormanların tahribine neden olan siyasi propaganda yapılamayacağı da hatırlatılarak, Anayasanın "Devlet, ormanların korunması ve sahaların genişletilmesi için gerekli yasaları koyar" hükümü kapsamında yakın zamanda karşılaşılan olaylarında etkisiyle yeni bir yasal düzenlemeye gidilme ihtiyacının doğduğı savunulmuştur.

Orman yangınlarına ilişkin ceza hükömlerinin 6831 sayılı Yasa kapsamı dışında ve Türk Ceza Yasası içerisinde kaldığı hatırlatılan gerekçede, bir orman yangını meydana gelmesi durumunda, yanan alanın orman sayılan yerlerden olup olmadığının 6831 sayılı Yasa, Ceza tertibinin, Türk Ceza Yasası ve tazminat talebinin ise yine 6831 sayılı Yasa hükömleri içerisinde olacağı ifade edilerek, mevzuat bütönlüğünü sağlayabilmek için tasarıyla orman yangınlarıyla ilgili her türlü yasak ve cezanın 6831 sayılı yasa kapsamına alınmasının amaçlandığı savunulmuştur.

Gerekçede ayrıca, 6831 sayılı Orman Yasasının 83'öncü maddesine, "Orman suçlarına ait davalar mahkemelerce acele mevaddan (konu) sayılır" hükümünün konularak, 6831

sayılı Yasanın kapsamında suç teşkil eden eylemlerin süratle cezalandırılmasının amaçlandığı ifade edilmiştir.

Meclis Başkanlığına verilen Orman Yasasında ve Türk Ceza Yasasının Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkın da Yasa Tasarısı ile Antalya Milletvekili Adil Aydın ve 3 Arkadaşının; 6831 Sayılı Orman Yasasının Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Yasa Teklifi, Ankara Milletvekili A. Baki Tuğ ve 23 Arkadaşının; Orman Yasası ile Türk Ceza Yasasının Birer Maddesinin Değiştirilmesine Dair Yasa Teklifi ve Edirne Milletvekili Hasan Basri Eler'in; Orman Yasasını Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa Teklifi Adalet komisyonunda Hükümet tasarısı esas alınmak üzere birleştirilmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 29.06.1995 tarihinde TBMM'de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen 2 birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 132 ve 133'üncü birleşim Genel Kurul Tutanağı'nda milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde söz alan Refah Partisi Grup sözcüsü Abdüllatif Şener, tasarının son zamanlarda yaygınlaşan orman yangınlarını önlemek amacıyla hazırlandığının açık olduğunu ifade etmiş ve milli bir servet olan ormanların korunmasında faydalı olacağını savunmuştur.

Anavatan Partisi Grup sözcüsü Nevşat Özer ise tasarı metninin kendilerine ulaşmadığını, gecenin geç saatlerinde meclis gündemine getirildiğini dolayısıyla tasarı hakkında fikir beyan etmenin güç olacağını ifade etmiştir. Özer, aradan bir kış, bir sonbahar ve bir ilkbahar geçmesine karşın tasarının yurt ormanlarının cayır cayır yandığı bir zamanda gündeme getirilmesini Orman Bakanlığının geçmişten ders almadığı şeklinde yorumlamıştır.

Kendi iktidarları döneminde, yanan orman alanını 26 bin hektardan, 10 bin hektara düşürdüklerini ileri süren Özer, 1994 yılı itibarıyla bu rakamın yeniden 20 bin hektara çıktığını savunmuştur. Özer, yangınlar için iktidarcı gerek işçi, gerek donanım ve gerekse yatırım açısından hiçbir tedbir alınmadığını ileri sürmüştür.

Tasarıyla, 6831 sayılı Orman Yasasının 76'ncı maddesinin değiştirilerek, idarenin izini dışında, ateş yakmanın, sigara ve yakıcı madde atmanın, ormanlara dört kilometre mesafede veya yasanın 31'inci ve 32'nci maddeleri kapsamına giren köyler sınırları içerisinde anız yakmanın yasaklandığını hatırlatan Özer, esas olarak cezaların güncelleştirilerek, ağırlaştırılmış olmasını Anavatan Partisi Grubu olarak olumlu karşıladıklarını ifade etmiştir. Marmaris ve çevresinde beş altı yangının, sıkça ve bir anda meydana geldiğini hatırlatan Özer, haziran ayının yangın dönemi açısından kritik bir ay olmadığı dolayısıyla gerekli tedbirlerin alınabileceğini savunmuştur.

Kayseri Milletvekili Osman Develioğlu ise ülkenin tehlikede olduğunu ileri sürerek, tasarı üzerindeki görüşmelerin sabaha kadar sürdürülmesini ve tasarinın biran önce yasalaşması istemiştir. Devlet ve milletin 70 ila 100 yılda yetiştirdiği ormanları cayır cayır yakanların, üç ay hapse atılmasıyla bu işin çözülemeyeceğini ileri süren Develioğlu, cezaların daha da ağırlaştırılarak, PKK ve Türk Milleti düşmanlarının sabotajlarına karşı uyanık olunmasını istemiştir.

İstanbul Milletvekili Güneş Taner ise vatandaşa ceza vererek veya cezanın miktarını artırarak bir yere varmanın mümkün olmadığını savunmuştur. En büyük suçlardan birinin insan öldürmek olduğunu hatırlatan Taner, insan öldürmeye karşılık müebbet hapis, idam gibi ağır cezaların bulunduğunu, fakat hâlâ insanların insan öldürmeye devam ettiğini ve problemin kaynağının suçun cezasından kaynaklanmadığını savunmuştur. Taner, önemli olanın suçu meydana getiren sebepleri ortadan kaldırmak olduğunu savunmuştur.

6831 sayılı Yasanın 76'ncı maddesini değiştiren tasarinın 1'inci maddesi³³ üzerinde söz alan CHP Grup sözcüsü Hasan Basri Erler, 1994 yılında Gelibolu'da büyük bir yangın

³³ MADDE 1. - 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Yasasının 76'ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 76. - a) Devlet ormanlarında; Orman İdaresince belirlenen konak yerlerinden başka yerlerde geceleme,

b)Ormanlarda izin verilen ve ocak yeri olarak belirlenen yerler dışında ateş yakmak veya izin verilen yerlerde yakılan ateşi söndürmeden mahallî terk etmek,

c)Ormanlara sönmemiş sigara veya her türlü yakıcı madde atmak,

d)Ormanlara dört kilometre mesafede veya bu Yasanın 31'inci ve 32'nci maddeleri kapsamına giren köyler hudutları içinde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak, Yasaktır.

çıkıldığını hatırlatmış ve yılın 365 günün 300 günü rüzgâr alan bir alana inatla yangına dayanıksız olan ibreli türlerin dikilmesini eleştirmiştir. Yangın sebeplerinin başında anızın geldiğini hatırlatan Eler, çiftçinin, tarlasını daha kolay sürebilmek için anız yaktığını, çiftçi üretim maliyetlerinin azaltılması durumunda bu sorunun çözülebileceğini savunmuştur.

Tasarının önemini bütün parti gruplarının kabul ettiğini ifade eden Refah Partisi Grup sözcüsü Kemalettin Göktaş, ateş bacayı sardıktan sonra tasarının getirmenin yanlış olduğunu savunmuştur. Göktaş, tasarıda kasten orman yakma suçu cezasının az olduğunu ifade ederek, kasten orman yakanların vatan haini olduğunu, bu nedenle vatan hainine verilecek cezanın da daha ağır olması gerektiğini savunmuştur.

Orman Bakanı Hasan Ekinci ise cezaların caydırıcılığını kaybettiği konusunda tüm siyasi partilerin hem fikir olduğunu ifade ederek, hiçbir Cumhuriyet Hükümetinin, ormanların yanması gibi milli bir konuda ihmalinin söz konusu olmadığını savunmuştur. Bu tür düşüncelerin zayıflık göstergesi olduğunu ileri süren Ekinci, bu söylemlerin yangını söndürmek için şehit düşen ormancılara, güvenlik güçlerine ve orman köylülerine hakaret olduğunu savunmuştur.

Bakanlığın tüm tedbirleri almasına karşın cezaların caydırıcı olmaması nedeniyle, son zamanlarda örgütlü orman yakma şeklinde yeni bir yangın türünün ortaya çıktığını ifade eden Ekinci, tasarının 1994 yılında örgütlü yangınların hemen sonrasında ve bu yangınlar esas alınarak hazırlandığını, eleştirildiği gibi geç kalınmadığını savunmuştur.

Ekinci, İstanbul Milletvekili Halil Orhan Ergüder'in "Acaba örgütlü yangın mı bunlar, sabotaj mı veyahut da kötü güçler tarafından mı yakılıyor" şeklindeki sorusuna karşılık, örgütlü suç olduğunu, faillerinin tespit edildiğini ve sorgularında "biz, eğitildik ve orman yakmak için gönderildik" dediklerini de hatırlatarak, suçun terör yasası içerisinde görüşülebildiğini ancak Orman Yasası içerisine alınmak istendiğini ifade etmiştir.

Tasarı üzerine Sakarya Milletvekili Nevzat Ercan ve 7 arkadaşının verdiği "Madde 76.- (c) bendi: Ormanlara sönmemiş sigara veya yangına dolaylı olarak yol açabilecek

madde atmak” şeklindeki değişiklik önergesi dikkate alınmış ve madde yeni haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 83’üncü maddesini değiştiren tasarının 2’nci maddesi³⁴ üzerinde söz alan RP Grup sözcüsü Ali Oğuz ise cezaların çoğaltılması ve ağırlaştırılmasının suçu azaltıcı etkilerinin olacağını, suçu göze alıp cezasına razı olanların sayısının düşebileceğini ancak her konu, saha ve fiilde cezaların ağırlaştırılmasının suçun azalacağı şeklinde yorumlanmaması gerektiğini savunmuştur. Oğuz, terör amaçlı orman yakanlar için düzenlenecek cezalar ile kasten orman yakanlar için düzenlenecek cezalar arasında fark olması gerektiğini savunmuştur. İki eylem arasında fark olduğunu ileri süren Oğuz, birinde terör amacının, diğerinde ise küçük bir tarla veya barınak temin etmek için yapılan bir yakma fiilinin olduğunu savunmuştur. Madde tasarısındaki haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 105’inci maddesini değiştiren tasarının 3’nci maddesi³⁵ üzerinde söz alan Anavatan ve Refah Partisi Grup sözcüleri Refik Aslan ve Ali Oğuz, düzenlemeden önce 5000 TL olan para cezasının 5 milyon TL çıkarılmasının haksız olduğunu ifade ederek, orman köylüsünün geçimini ormandan sağladığını, zaten fakir olan bu halkın ormanı yakmadığını aksine geçim kaynağı olduğu için gözü gibi koruduğunu ileri sürmüş ve maddedeki cezanın hafifletilmesini istemişlerdir.

Grup sözcüleri, orman köylüsünün ağır yaşam koşulları altında ezildiğini, elinde tapusunun olmadığını, mülkünün bulunmadığını da ifade ederek tüm bunların üstüne bir de “sen, falan yerdeki yangına gitmedin” diyerek, 5 milyon TL ceza vermenin büyük

³⁴ MADDE 2. —6831 sayılı Yasanın 83 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

110’uncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen suçlara müteallik davalar asliye ceza mahkemelerinde, üçüncü fıkrasında gösterilen suçlara müteallik davalar ağır ceza mahkemelerinde, bu suçların dışında kalan ve bu yasada cezaları tayin edilen orman suçlarına müteallik davalar sulh ceza mahkemelerinde görülür.

³⁵ MADDE 3. - 6831 sayılı Yasanın 105 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. 69 uncu maddeye göre ormanlarda vukua gelecek yangınları söndürmek için yetkili memurlar ve orman teşkilatı tarafından yangın mahalline gitmeleri emrolunmasına veya mahallî mutad vasıtalarla ilan edilmesine rağmen orman yangınına söndürmeye gitmekten imtina edenler veya gidip de çalışmayanlar ve verilen işi yapmayanlar hakkında mahallin en büyük mülkî amiri tarafından beş milyon lira para cezası uygulanır.

haksızlık olacağını savunmuşlardır. Orman söndürme yükümlülüğünün sadece orman köylülerine verilmesinin yanlış olduğunu ifade eden Grup sözcüleri, öncelikle Orman Bakanlığının, orman idaresinin, orman işçilerinin gerekli araç ve teçhizatla donatılması gerektiğini savunmuşlardır. Orman köylüsünün yangına kendi isteğiyle katılmasını sağlayacak tedbirlerin alınmasını isteyen Grup sözcüleri, hali hazırda orman içerisinde malı, canı, bahçesi ve evi olan köylünün yangın söndürmeye kendi isteğiyle gideceğini savunmuşlardır. Bir yangın anında ilgili ve civar köylerin hatta misafir kişilerin dahi orman yangınına söndürmeye koştuğunu ifade eden Grup sözcüleri, dikkat edilirse televizyonlarda yangın alanında elinde birkaç dal parçasıyla yangını söndürmeye çalışan köylülerin hemen göze çarpacağını savunmuşlardır. Önemli olanın yangın alanına ulaşmayı sağlayacak orman yollarının bir an önce yapılması olduğunu ifade eden Grup sözcüleri, çözümün ceza vermekten geçmediğini savunmuşlardır.

Şahsı adına söz alan İstanbul Milletvekili Halit Dumankaya ise Şile ve Gebze'deki orman yangınlarında belediye başkanlarının araç vermekte isteksiz davrandıklarını ileri sürerek maddede belediye başkanları içinde ceza getirilmesini istemiştir.

Suç ve cezanın ters orantılı olduğunu ifade eden Kayseri Milletvekili Şeyh Şahin ise cezanın artırıldığında suçun azalacağını ancak cezanın tek başına istenileni sağlamada yeterli olmayacağını savunmuştur. Enflasyonun yüksek olduğu bir ortamda 5 milyon TL gibi sabit bir rakamın esas alınmasını eleştiren Şahin, beş yıl içerisinde cezanın etkinliğini yitireceğini savunmuştur.

PKK'nın tüm insanlığa hizmet eden, oksijeni, atmosferi ve tabiatı düzenleyen masum ormanları yakan bir cinayet şebekesi olarak niteleyen Şahin, gerek Türkiye içerisinde ve gerekse Türkiye dışında PKK'ya özel eğitim veren Yunanistan'ın da iyi bir propaganda ile dünyaya anlatılması gerektiğini savunmuştur. Madde üzerinde Sivas Milletvekili Abdüllatif Şener ve dört arkadaşının verdikleri önerge³⁶ komisyon ve hükümetçe dikkate alınmış ve madde yeni haliyle oylanarak kabul edilmiştir.

³⁶ 6831 sayılı Yasanın 105 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

69 uncu maddeye göre ormanlarda vukua gelecek yangınları söndürmek için yetkili memurlar ve orman teşkilatı tarafından yangın mahalline gitmeleri emrolunmasına veya mahallî mutat vasıtalarla ilan edilmesine rağmen orman yangınına söndürmeye gitmekten imtina edenler veya gidip de çalışmayanlar ve

6831 sayılı Yasanın 76'ncı maddesini değiştiren tasarı 4'üncü maddesi³⁷ üzerinde söz alan Refah Partisi Grup sözcüsü Hasan Dikici, ormanların altı yüzü geçkin çok yönlü kullanım çeşitliliğiyle, beşikten mezara kadar vazgeçilmeyen bir servet olduğunu savunmuş ve Orman Bakanlığının, lke topraklarının dörtte biri üzerinde tasarruf yetkisine sahip olmasına karşın, bu büyüklüğe yakışır hizmet ve etkinliği gösteremediğini aksine, giderek hantallaştığını, köreldiğini ve çeşitli metotların uygulandığı deneme tahtasına çevrildiğini savunmuştur. ormanların yerel siyasetçilerin çıkarlarına hizmet ettiğini ileri süren Dikici, orman içi köylerin ağırlaşan hayat şartları altında ezildike ezildiğini, iktidarın ilgisizliği, ormana yönelik seçim vaatleri, orman köylüsünün eğitilmemesi ve devletin ihmali sonucu orman içi köylülerinin suça itildiğini savunmuştur.

Orman yangınları mücadele giderlerinin tasarruf tedbirleri dışında bırakılmasını isteyen Dikici, maddi ve manevi tedbirlerin alınıp, anaokulu, ilköğretim, lise ve üniversitelerde orman sevgisini geliştirecek eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesini istemiştir. Tasarının yasalaşmasıyla birlikte kasıtlı ve maksatlı yangınların son bulmasını temenni eden Kayseri Milletvekili Osman Develioğlu ise bunun yanında ağaçlandırma çalışmaları ile yeniden ağalandırılmayan yerlerin kadaastro çalışmaları esnasında köylüye verilerek köylü-devlet işbirliği ve orman köylüsüyle idarenin barıştırılmasını

verilen işi yapmayanlar hakkında mahallin en büyük mülkî amiri tarafından beş milyon lira para cezası uygulanır. Bu miktar, Bakanlar Kurulunca ü misline kadar artırılabilir.

³⁷ MADDE 4. - 6831 sayılı Yasanın değişik 110'uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 110. – 76'ncı maddenin;

A) (a) bendinde belirtilen fiili işleyenler bir milyon lira para cezası ile,

B) (b) ve (c) bentlerinde belirtilen fiilleri, işleyenler bir yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve on milyon liradan elli milyon liraya kadar ağır para cezası ile,

C) (d) bendinde belirtilen fiilleri işleyenler iki yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve elli milyon liradan ü yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Tedbirsizlik ve dikkatsizlik ile orman yangınına sebebiyet verenler ü yıldan yedi yıla kadar hapis ve üyüz milyon liradan beş yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Kasten orman yakanlar on yıldan on beş yıla kadar ağır hapis ve beş yüz milyon liradan bir milyar liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

İkinci ve üçüncü fıkralardaki suçların işlenmesi nedeniyle yanan orman alanı ü hektardan fazla olduğu takdirde verilecek cezalar bir kat artırılır.

İkinci fıkradaki fiilden bir kişinin hayatınca tehlike hâsil olursa verilecek cezalar ayrıca dörtte bir oranında; ölüm meydana gelirse yarısı oranında artırılır.

Üçüncü fıkradaki fiilden bir kişinin hayatınca tehlike hâsil olursa verilecek cezalar ayrıca bir kat artırılır; ölüm meydana gelirse müebbet ağır hapis cezasına hükmedilir.

Bu maddede gösterilen cezalar için 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Yasanın 4'üncü ve 6'ncı maddeleri uygulanmaz.

istemiştir. Bursa Milletvekili Turhan Tayan ve 7 arkadaşının birlikte verdiği değişiklik önergesi³⁸ ile Sakarya Milletvekili Nevzat Ercan ve dört arkadaşının birlikte verdiği değişiklik önergesi³⁹ komisyon ve hükümetçe dikkate alınmış ve madde yeni haliyle oylanarak kabul edilmiştir. Madde görüşmeleri sona erdikten sonra tasarının tümü oylanarak 04.07.1995 tarihinde kabul edilmiştir. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin 16.06.2004 tarih ve 5190 sayılı Yasayla kapatılması üzerine terör amacıyla orman yakma suçu işleyenler hakkındaki davalar Ağır Ceza Mahkemelerinde görülmeye başlanmıştır. Yine 4114 sayılı Yasa ile getirilen ölüm cezası Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde 14.07.2004 tarih ve 5218 sayılı Yasa ile “ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis” cezasına çevrilmiştir.

Tasarı görüşmelerinden de anlaşılacağı üzere yasa terör amaçlı orman yangınlarına bir tepki olarak hazırlanmış ve yasalaştırılmıştır. Gerek 03.07.1993 tarihinde Muğla’nın Bodrum ilçesinde 4 ayrı bölgede aynı anda çıkan orman yangınlarının PKK terör örgütüne çıkarıldığıının anlaşılması ve gerekse Gelibolu Yarımadası Tarihi ve Milli Parkı içinde bulunan Arıburnu-Conkbayırı mevkiinde 25 Temmuz 1994’te çıkan orman

³⁸ Tasarının 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile takip eden fıkraların aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Tedbirsizlik ve dikkatsizlikle orman yangınına sebebiyet verenler, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve 200 milyon liradan 500 milyon liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Orman alanında yangın sonucu hâsıl olan zarar fahiş ise, mahkeme, suça mahsus cezayı yarısına kadar artırır; hafif ise yarısına, eğer pek hafif ise, üçte birine kadar eksiltir.

Yangın, bir şahsın hayatını tehlikeye koymuş olduğu takdirde, ceza dörtte bir oranında, ölüm meydana gelmişse ayrıca yarı nispetinde artırılır.

Kasten orman yakanlar, 10 yıldan 15 yıla kadar ağır hapis ve 500 milyon liradan 1 milyar liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir. Bu fıkradaki suçun işlenmesi nedeniyle, yanan orman alanı 3 hektardan fazla olduğu takdirde, verilecek ceza bir kat artırılır ve yangın bir şahsın hayatını tehlikeye koymuş olduğu takdirde, verilecek ceza ayrıca bir kat daha artırılır. Ölüm meydana gelirse müebbet ağır hapis cezasına hükmedilir.

Terör amacıyla, bir örgüte mensup kişi veya kişilerce devlet ormanlarını yakanlar 24 yıldan 30 yıla kadar ağır hapis, 5 milyar liradan 10 milyar liraya kadar da ağır para cezasına mahkûm edilir. Yanan orman alanı 1 hektardan fazla olduğu veya bir şahsın hayatını tehlikeye koyduğu takdirde, müebbet ağır hapis cezasına hükmedilir. Yangın sebebiyle ölüm meydana gelirse fiili işleyen veya işleyenlere **ölüm cezası** verilir.

Terör amacıyla, bu suçu işleyenler hakkındaki davalara, 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun gereğince, Devlet Güvenlik Mahkemelerince bakılır.

Bu maddede gösterilen cezalar için 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Yasanın 4 üncü madde hükmü uygulanmaz.

³⁹ Tasarının 4 üncü maddesinin birinci fıkra (c) bendinin aşağıdaki gibi değiştirilmesini arz ve teklif ederiz

Madde 110 (c) bendi: (d) bendinde belirtilen fiili işleyenler 1 yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve 50 milyon liradan 300 milyon liraya kadar ağır para cezasıyla

yangında 4 bin 49 hektarlık orman alanının yanması yasanın hazırlanmasındaki en önemli etkenlerdir.

Gerçekten de terör 90'lı yıllar boyunca Türkiye gündemini işgal etmiş ve aldığı darbeler sonucu eylemlerini farklılaştırarak 90'lı yılların ortalarından itibaren turizm merkez ve alanlarına yönelmiştir. Bu nedenle turistik bölgedeki ormanların hedef alınması tesadüfi değildir.

Türkiye'de toplam döviz gelirleri üzerinde turizmin anlamlı bir payı olduğu kabul edilir. Bu bağlamda Türkiye'nin toplam döviz gelirleri içerisinde turizmin payı 1975 yılında % 12,5 iken, bu oran zamanla özellikle 1980'den sonra giderek artmıştır. 1990 yılında turizmin toplam döviz gelirleri içindeki payı % 19'a; 2001 yılında % 21'e yükselmiştir. Bu rakamlar Türkiye ekonomisi için turizm gelirlerin önemini ortaya koymaktadır. Hall (1995)'a göre Türkiye'deki PKK eylemleri nedeniyle sadece İngiltere'den gelen turistlerin sayısında yaklaşık % 20 oranında azalmaya yol açmıştır. Bu rakam, turizm sektörünün Türkiye'nin yabancı gelirlerinin yaklaşık % 25'ini oluşturması nedeniyle oldukça anlamlıdır (Emsen ve Değer 2004). 6831 sayılı Yasa'da önemli değişiklikler yapan bir diğer yasa ise 4999 sayılı Yasadır.

4.2.3.6 Orman Yasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa (4999 sayılı Yasa)

4999 sayılı Yasanın hemen öncesinde Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümetince Anayasanın Orman Mevzuatını yakından ilgilendiren 169 ve 170'inci maddelerinin değiştirilmesi gündeme getirilmiştir. Bu amaçla AKP Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ve 213 Milletvekilinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yasa Teklifi⁴⁰ TBMM'de görüşülmüş ve 04.04.2003 tarihinde 4841 sayılı Yasa olarak kabul edilmiştir.

⁴⁰ MADDE 2. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 169 uncu maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir, işletilir ve işlettirilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Onaylanması için Cumhurbaşkanlığına gönderilen yasa, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından 169'uncu maddede yapılan değişikliğin, Türk Hukuku'nda kabul gören "ormanların devlet eliyle işletilmesi" ilkesiyle bağdaşmayacağı, ormanların gerçek ya da devlet dışındaki tüzel kişilerce işletilmesi durumunda korunmasının güçleşeceği, yapılan değişikliğin kamu yararına uygun düşmeyeceği, maddedeki "işlettirilir" sözcüğünün devlet ormanlarının özel sektöre açılması anlamına geleceği, uzun vadeli bir yatırım olan ormancılığın kısa dönemde kâr elde etmek isteyen özel sektör yatırım anlayışına ters düşeceği gerekçeleriyle, 170'inci maddede yapılan değişiklik ise 1990'lı yıllarda yapılan "orman sınırları dışına çıkarılmış yerlerin hak sahibi orman köylülerine satılması" uygulamalarının yoksul orman köylülerinden çok ilgili yörelerdeki çıkarıcılara yaradığı, aynı uygulamaların orman idareleri ile yöre halkı arasında yeni ve yoğun anlaşmazlıklara yol açtığı, bu gibi yerlerin, kaçak yapılaşmaya konu olduğu, bir kısmında mini kentler kurulduğu ve çeşitli çıkar gruplarının yasa dışı kazanç sağladığı, orman sınırları dışına çıkarılmış yerin, kullanıcılarına öncelik verilerek de olsa satışının yapılabilecek olmasının orman yağmasını artırarak, yağmalanan bu taşınmazlardaki kaçak yapılar için yeni "imar affı" umudu doğuracağı gerekçeleriyle 4841 sayılı Yasa onaylanmamış ve bir kez daha görüşülmek istemiyle TBMM'ye geri gönderilmiştir.

Anayasa komisyonu, 4841 sayılı Yasanın 169'uncu maddesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı gerekçesini haklı bularak 2'inci maddeyi yasadan çıkartmıştır. Komisyon ayrıca 170'inci maddenin metninde geçen "... devri, tahsisi, terki, kiraya verilmesi, üzerinde sınırlı ayni hak tesisi..." ibarelerini metinden çıkarmış ve ek olarak

MADDE 3. - Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 170 inci maddesi kenar başlığı ile beraber aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

B. Orman sınırları dışına çıkartılan yerlerin değerlendirilmesi ve orman köylüsünün desteklenmesi

Madde 170. - Devlet, ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımından; ormanların gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirleri alır.

Bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir.

31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş ve orman sınırları dışına çıkartılmış yerlerin devri, tahsisi, terki, kiraya verilmesi, üzerinde sınırlı ayni hak tesisi, satışı ve satış gelirlerinden orman köylülerinin kalkındırılmalarının desteklenmesi amacıyla ayrılacak payın belirlenmesi kanunla düzenlenir. Orman köyleri sınırları içinde kalan yerlerin satışında, kullanıcısı orman köylüsüne öncelik tanınır.

Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır.

madde başlığında⁴¹ değişikliğe gitmiştir. Yasa yapılan değişikliklerle yeniden TBMM’de görüşülmüş ve 29.07.2003 tarihinde 4960 sayılı Yasa olarak kabul edilerek, onaylanmak üzere Cumhurbaşkanlığına gönderilmiştir. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ise 4841 sayılı Yasa’nın Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce bir kez daha görüşülmesi için geri gönderilmesine dair kimi gerekçelerin geçerliliğini koruduğunu ileri sürerek 4960 sayılı Yasayı ikinci kez veto etmiştir. Anayasa değişikliğiyle ilgili olan 4960 sayılı yasa halen TBMM başkanlığındadır.

4965 sayılı Yasa Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından bir kez daha görüşülmesi istemiyle TBMM’ye gönderilmiş ve 4999 sayılı Yasa olarak yasalaşmıştır. Bu bağlamda öncelikle 4965 sayılı Yasa incelenecektir.

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’ın imzasını taşıyan 02.07.2003 tarih ve 224 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde 4965 sayılı Yasa şu ifade ve düşüncelerle savunulmaktadır.

Gerekçede, kızılağacın Devlet ormanlarında doğal olarak yetişmesine karşın özellikle Karadeniz Bölgesinde özel mülkiyet arazileri içerisinde de bulunduğu hatırlatılarak, kızılağaçlıkların 6831 sayılı Yasa hükmüne göre 3 hektarı geçmesi durumunda, yasadaki orman tanımı gereği bu alanların orman kabul edildiği ifade edilmiş ve bu durumun mülkiyet sahiplerinin arazi üzerindeki kullanım hakkını kısıtladığı savunulmuştur.

Tasarı ile orman sınırları içinde ve bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında her türlü tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan kızılağaçlık ve aşılı kestaneliklerin Orman Yasasının 1’inci maddesindeki istisna bentleri kapsamına alınarak, 3 hektardan büyük alanlarda da kızılağaç yetiştiriciliğinin teşvik edileceği, bu tip arazi sahiplerinin faydalanmalarındaki kısıtlamalar kaldırılacağı ve orman idaresi ile mülk sahipleri arasındaki anlaşmazlıkların giderileceği ileri sürülmüştür.

⁴¹ B. Orman köylüsünün korunması, desteklenmesi ve orman sınırı dışına çıkarılan yerlerin değerlendirilmesi

6831 sayılı Yasanın 2'nci maddesine göre yapılan uygulamaların, muhafaza ormanı ve milli park alanlarının yanı sıra tabiat parkları ve tabiatı koruma alanlarında da yapılamayacağı hükme bağlanarak, bu uygulamaların yapıldığı tarih itibarıyla fiilen orman olmasına rağmen herhangi bir nedenle orman sınırları dışında kalmış yerlerinde yeniden orman rejimi içine alınmasına imkân sağlanacağı savunulmuştur. Gerekcede, orman sınırlaması ve orman sınırları dışına çıkarma işlemlerinde dava açma hakkının Çevre ve Orman Bakanlığının yanı sıra Orman Genel Müdürlüğüne yeniden verileceği ifade edilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 1'inci maddesini değiştiren tasarı 1'inci maddenin madde gerekçesinde; 3 hektardan büyük alanlarda da kızılâğaç yetiştiriciliğinin teşvik edilerek, bu tip arazi sahiplerinin faydalanmalarındaki kısıtlamaların kaldırılması ve orman idaresi ile mülk sahipleri arasındaki ihtilafların giderilmesinin amaçlandığı savunulmuştur. Madde gerekçesinde ayrıca, Bursa, Kütahya, Bilecik başta olmak üzere birçok yöredeki kestanelik sahiplerine de faydalanma kolaylığının getirileceği savunulmuştur.

6831 sayılı Yasanın sırasıyla 2'nci ve 11'inci maddelerini değiştiren tasarı 2'nci ve 6'ncı maddelerin madde gerekçelerinde değişiklikleri savunacak ifadelere rastlanılamamıştır.

Tarım, Orman ve Köyüşleri Komisyonu Raporunda; tasarının komisyonca benimsenmekle birlikte, orman ve milli park sınırları içerisinde bulunan yapı ve tesislerin satışları mümkün olmadığı hatırlatılmış, bu yerlerin kiralama sürelerinin 29 yıla kadar çıkartılarak turizm sektörüne katkıda bulunacağı, bu yerleri kiralayanlara kiraladıkları alan miktarının beş katı kadar ağaçlandırma yapma zorunluluğu getirileceği de ileri sürülerek, orman alanlarının zenginleştirilmesi amacıyla Kanun Tasarısının 15 inci maddesinden sonra gelmek üzere yeni bir 16'ncı maddenin⁴² eklendiği ifade edilmiştir.

⁴² EK MADDE 8. - Bu Kanun ile 9.8.1983 tarihli ve 2873 sayılı Milli Parklar Yasasına tabi alanlarda bulunan yerler ile bu yerler üzerindeki yapı ve tesisler, 29 yıla kadar kiraya verilebilir. Ancak, kiracının Çevre ve Orman Bakanlığınca belirlenen yerlerde; kiralanan alan miktarının 5 (Beş) katı kadar ağaçlandırma yapması zorunludur.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 30.07.2003 tarihinde TBMM’de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen tek birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 113’üncü birleşim Genel Kurul Tutanağı’nda milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır

Tasarının tümü üzerinde söz alan CHP Grup sözcüsü Mehmet Işık, bu tür bir tasarı üzerinde konuşuyor olmaktan üzüntü duyduğunu, Akdeniz ve Ege sahillerinde koylara hakim yamaç ve tepelerin yanmasında tereddütlerinin olduğunu, yeni kar amacı güden alanlarının yaratılmak istendiğini ileri sürmüştür. Tasarının tamamen özel sektörün isteği ve bu sektörün hammadde ihtiyacının karşılanması amacıyla hazırlandığını ileri süren Işık, (H) fıkrasındaki hüküm ile kızılğaç ve kestaneliklerin, yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri de dâhil olmak üzere meyveli ağaç ve ağaçlık kapsamına alınmasıyla kızılğaç ve kestanelerin orman ağacı kapsamı dışına çıkarılacağını savunmuştur. Tasarıyla orman içerisinde ve bitişiğindeki kızılğaç ve aşılı kestaneliklerin serbest kullanıma açıldığını ileri süren Işık, Devlet ormanı olan sahaların yeni bir idareye tabi tutularak daraltılmak istendiğini savunmuştur.

Işık, kızılğaç ve aşılı kestanelerden oluşan üç hektardan büyük, 50–100 hektarlık alanların bir muhtar belgesiyle tümüyle kesilmesine izin verilmesi durumunda, Karadeniz Bölgesinin eğimli arazisi ve yağmurlu iklimi nedeniyle meydana gelecek heyelan ve sellerden kimin sorumlu olacağı sorusunu sormuştur. Orman sınırlarının tespiti ve dolayısıyla, incelenen sahanın ormana bitişik olup olmadığını tespit etmenin, orman kadastro komisyonlarının yetkisinde olduğunu hatırlatan Işık, tasarıyla bu yetkinin muhtarlara verilmek istendiğini savunmuştur. Tasarıda, her türlü tasarruf belgesiyle muhtarlarca işlem yapılabileceğinin hükme bağlandığını ifade eden Işık, bu tasarruf belgelerinin ve hukuki geçerliliklerinin ne olduğu sorusunu sormuştur.

Bakanın, vatandaşın bahçesindeki üç, beş kızılğaç ve kestane ağacını kesemediğini söyleyerek kendilerini tereddüde sevk etmek isteyeceğini ileri süren Işık, mevcut 6831 sayılı Yasanın 1’inci maddesinin (G) fıkrası ile 116’ncı maddesinin (B) fıkrasında, özel mülkiyete konu olan her türlü ağaç ve ağaçlıkların sahiplerinin kendi ihtiyaçları için orman idaresine bilgi vererek kesmelerinin ve damga ve nakliyatsız kullanmalarının

serbest olduğunu hatırlatmıştır. Işık, bakanın niyetinin vatandaşın sorununu çözmek mi, yoksa orman ürünü işleyen fabrikaların, ucuz ve kolay hammadde sorununu çözmek mi olduğu sorusunu sormuştur. Işık, tasarıyla planlı özel ormancılıktan kaçınılmak istendiğini ileri sürmüştür. Işığın sözünü kesen Bursa Milletvekili Zafer Hıdıroğlu, Doğu Karadeniz’de kızılğaç “olmadığını” iddia etmiştir.

AKP Grup sözcüsü Eyüp Fatsa, tasarının özü itibariyle kızılğaç ve aşılı kestaneyi orman ağacı olmaktan çıkardığını ifade ederek, Karadeniz’in tamamında, Samsun’dan Sarp’a kadar, kendi tapulu arazisindeki kızılğacı kesmiş olmaktan dolayı yıllarca mahkeme kapısında sürünen insanların var olduğunu ve bu nedenle düzenlemenin bir sıkıntıyı ortadan kaldırarak mahkemeleri rahatlatacağını savunmuştur.

Tasarıyla, orman sınırları içinde ve bitişiğinde tapulu, orman sınırları dışında her türlü tasarruf belgesiyle özel mülkiyette bulunan kızılğaçlık ve aşılı kestaneliklerin, Orman Yasasının 1’inci maddesindeki istisna bentleri kapsamına alındığını ifade eden Fatsa, böylelikle 3 hektardan büyük alanlarda da kızılğaç yetiştiriciliğinin teşvik edileceğini, bu tip arazi sahiplerinin faydalanmalarındaki kısıtlamaların kaldırılacağını ve orman idaresi ile mülk sahipleri arasındaki anlaşmazlıklarında giderileceğini savunmuştur.

Tasarıyla orman alanlarının artırılmasının hedeflendiğini ileri süren Fatsa, 6831 sayılı Yasanın 2’nci maddesine göre yapılan uygulamaların, muhafaza ormanı, milli park alanları, tabiat parkları ve tabiatı koruma alanlarında yapılamayacağını ifade etmiştir.

Muğla Milletvekili Gürol Ergin, Gaye Can isimli bir vatandaşın “59’uncu cumhuriyet hükümetinin sayın üyeleri, hükümetinizce gündeme getirilen ve halk arasında bozuk orman alanlarının özelleştirilmesi ve satışı olarak algılanan ve adlandırılan yasa tasarısı henüz yasalaşmadan görevini başarıyla yerine getirmektedir. Bodrum, Marmaris, Gökova Körfezi ve Hisarönü Körfezi gibi Akdeniz’in en güzel bölgelerindeki ormanlar rant beklentisiyle cayır cayır yakılmıştır. Tasarınız, bütün talan beklentilerini tatmin ve beklenti sahiplerini bahtiyar etmektedir. Tarih ve gelecek kuşaklar, sizleri, herhalde, ülkenin ormansızlaşma sürecine katkılarınızla hatırlayacaktır. Başarılarınızın devamını diler, saygılarımı sunarım.” şeklindeki mektubunu genel kurulda okumuş ve Orman Bakanlığının görevinin, yasa ile “ormanı korumak, imar ve ıslah ve bakımını yapmak,

kadastro çalışmalarını tamamlamak” olarak belirlendiğini, yasada ormanları ve orman niteliğini yitiren yerleri satarak bütçe açığını kapamak şeklinde bir görevinin bulunmadığını ifade etmiştir. Getirilen tasarıyla ağacın ağaç, ormanın orman olmaktan çıkarıldığını ileri süren Ergin, Türkiye Cumhuriyetinin Büyük Millet Meclisine, ormanı orman saymama, ağacı ağaç saymama yetkisinin getirildiğini savunmuştur. Tasarının amacının “kızılağaçlar ile aşılı kestaneliklerin sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları ile pazar satışları için yapacakları kesimler köy muhtarlığınca düzenlenecek belgeyle yapılır.” şeklindeki ifadede gizlendiğini ileri süren Ergin, tasarıyla yapılmak istenenin kızılağaçları tümünden kestirmek olduğunu savunmuştur.

13’üncü maddesinin gerekçesinde “kızılağaç ve aşılı kestane yetiştiriciliği teşvik edilmektedir” denildiğini hatırlatan Ergin, kızılağaç kestirmenin, kızılağaç üretiminin teşviki olarak görüldüğünü savunmuştur. Tasarıya komisyonda bir 16’ncı madde eklendiğini hatırlatan Ergin, getirilen düzenlemeyle milli parkların özel kesime açılacağını, millî parkların, hem milli olmaktan hem de park olmaktan çıkarılacağını savunmuş ve “Yarın, Gökova-Akyaka orman içi dinlenme tesislerinin kiraya verilmesiyle ilgili ihale yapılacak, yarın yapılacak!..” diyerek, maddenin farklı amaçlara hizmet edeceği noktasına dikkati çekmiştir.

Başbakanın maaşına zam isteyen memura ve işçiye “ormanların satışını sağlayın da, maaşınızı artıralım” dediğini hatırlatan Ergin’in sözünü kesen Afyon Milletvekili Halil Aydoğan, “*bunun ne mahsuru olduğu*” sorusunu sormuştur.

Kendinden önce konuşan ve tasarıyı savunan milletvekillerinin yeni görüşler ileri sürmeyip tasarı metninin gerekçelerini okuduğunu ifade eden Ergin, tasarıyla ilgili olarak kendilerine farklı şeyler söylemek gereği duyulmamasını eleştirmiştir.

Tasarının bir haftadır gündemde olduğunu hatırlatan Ergin, tasarının amacını bir hafta araştırdığını, çeşitli ormancı kuruluşlara sorduğunu ve aldığı cevabın “Doğu Karadeniz Bölgesinde birkaç tane fabrika var ve onların da hammaddeye ihtiyaçları var; işte, kızılağaçlar kesilerek onların hammadde ihtiyaçları karşılanacak.” şeklinde olduğunu ifade etmiştir. Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sona erdikten sonra madde görüşmelerine geçilmiştir.

6831 sayılı Yasanın 1'inci maddesini değiştiren tasarının 1'inci maddesi⁴³ üzerinde söz alan CHP Grup sözcüsü Orhan Sür, gelecekte Türkiye Ormancılık Tarihini yazanların, 2003 yılı temmuz ayının son haftasını, ormancılık tarihi için kara bir hafta olarak yorumlayacaklarını ileri sürmüş ve tasarının orman alanlarının büyük bir bölümünün tahrip edilmesine neden olacağını savunmuştur. Karadeniz Bölgesinde olduğu gibi, Anadolu'nun dört bir yanında da ormanlar nedeniyle yargılanan köylülerin var olduğunu hatırlatan Sür, yargılanan köylüler nedeniyle ormanların talana açılmasına neden gerek duyulduğu sorusunu sormuştur. Asli görevi ormanları korumak, kollamak ve geliştirmek olan Çevre ve Orman Bakanının, neredeyse ülke ormanlarının tamamını ya 2/B olarak dağıtacağını ya da talana açacağını ileri süren Sür, böylelikle Orman Bakanlığına da gerek kalmayacağını savunmuştur.

Bakanlık verilerine göre 65 000 hektarı koru olmak üzere 100 000 hektar kızılağaç, 30 000 hektarda kestanelik olduğunu hatırlatan Sür, bu rakamın hemen hemen 2/B alanının yarısı kadar bir alanın talana açılması anlamına geldiğini savunmuştur. Kızılağacın bölgede az da olsa halkın yakacak ihtiyacını karşıladığının ve bazı tesislere de hammadde kaynağı olduğunun doğru olduğunu ifade eden Sür, kızılağaçların esas yararının ekolojik olduğunu ve bölgede meydana gelebilecek heyelanları önlediğini savunmuştur.

Giresun'da % 6,5, Artvin'de % 3,8, Trabzon'da % 12,4 oranında orman kadastrounun tamamlandığını hatırlatan Sür, bu oranlar karşısında neresinin özel mülkiyet, neresinin Devlet mülkiyetinde olduğunun bilinemeyeceğini ileri sürmüş ve kızılağaçların kesilmesinin serbest bırakılması durumunda kesimin özel mülkiyetten mi, devlet mülkiyetinden mi yapıldığının belirlenemeyeceğini savunmuştur.

Tasarı içerisinde orman kadastrouyla ilgili hükümlerinde bulunduğunu hatırlatan Sür, ormanları yok ettikten sonra orman kadastrouna gerek kalmayacağını savunmuştur.

⁴³ MADDE 1. - 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Yasasının 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (H) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

H) Orman sınırları içinde veya bitişğinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler, fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaçcıklar

Sür, kızılğaç ve kestaneliklerin orman ağacı sayılmasına devam edilmesi gerektiğini savunarak bunu tartışmanın bile yanlış olduğunu savunmuştur.

6831 sayılı Yasanın 2'nci maddesini değiştiren tasarı 2'inci maddesi⁴⁴ üzerinde söz alan CHP Grup sözcüsü Fahrettin Üstün, Muğla'nın değeri olmayan, sahile kıyısı bulunmayan ilçelerinde çıkan orman yangın adedinin sıfır olduğunu aynı şekilde Yılanlı, Yatağan, Ula, Kavaklıdere işletme şefliklerinde yangın adedinin de sıfır olduğunu hatırlatmış, buna karşın sahilde kıyısı bulunan ve değeri olan Bodrum, Marmaris, Fethiye ve Datça'da yanan alanların haddi hesabı olmadığını ileri sürmüştür.

Üstün, Türklerin Orta Asya'yı çölleştirip Anadolu'ya gelen, ormanlarla oynayarak Anadolu'yu çölleştiren bir millet olarak tarihe geçeceğini savunmuştur. Ormansızlaşmanın beraberinde sel felaketini getirdiğini hatırlatan Üstün, Trabzon'da 137 ve İzmir'de 30-40 vatandaşın ölümüyle sonuçlanan sel felaketlerinin çabuk unutulmasını eleştirmiştir.

Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe, kızılğacın, Doğu Karadeniz'de yoğun olmakla birlikte Hopa'dan Zonguldak'a kadar olan bölgede fındık ve çay üreticisinin sıkıntıları arasında başı çektiğini savunmuştur. Tasarının bazı endüstri tesislerinin ihtiyacı için getirildiği, tesis sahipleriyle görüşüldüğü ve tasarı üzerinde bu nedenle ısrarla durulduğunun ileri sürüldüğünü hatırlatan Pepe, kendilerine isnat edilen suçlamaların haksız olduğunu ve üzüntü duyduğunu ifade etmiştir. Kızılğacın da, kavak gibi hızlı büyüyen bir tür olduğunu hatırlatan Pepe, kızılğacın bölgedeki halk için geçim kaynağı olarak kullanılabileceğini savunmuştur. Pepe ayrıca, kendi bakış açılarının salt politik kaygılarla değerlendirilmesini eleştirmiştir. Tasarı daha sonra 13'üncü maddesine kadar okunmuş ve oylanarak kabul edilmiştir.

⁴⁴ MADDE 2. - 6831 sayılı Yasanın 2'nci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Bu madde hükümleri; muhafaza ormanı, millî park alanları, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları, izin ve irtifak hakkı tesis edilen ormanlık alanlar ve 3'üncü madde ile orman rejimi içine alınan yerlerde bu niteliklerinin devamı süresince; yanan orman sahalarında ise hiçbir şekilde uygulanmaz

6831 sayılı Yasanın 116 maddesi üzerinde değişiklik öngören tasarının 13'üncü maddesi⁴⁵ üzerinde söz alan CHP Grubu sözcüsü Mehmet Işık, tasarının en hassas maddesine geldiklerini, önce kızılğaç ve kestanelerin orman ağacı olmaktan çıkarıldığını daha sonra ise ormana bitişik olma şartının kaldırıldığını ve 3 hektardan büyük alanlarda özel orman işletmeciliğine gerek kalmayacak şekilde kesimlerin serbest bırakıldığını savunmuştur.

Tasarıyla kızılğaç ve kestanelerin pazaryerine getirilip satılmasının muhtarca verilecek bir belgeye bağlandığını ifade eden Işık, muhtarca verilecek belgeyle bir kamyon yerine beş kamyon getirilirse, getirilen bu emvalin nereden geldiğinin nasıl anlaşılacağını, kimlerin denetiminde olacağını ve kimlerin denetleme yetkisinde olduğunu sormuş ve maddenin bu haliyle kabul edilmesi durumunda büyük orman tahribatlarına neden olunacağını savunmuştur. İktidarın oy çokluğuna sahip olduğunu ve istenirse maddenin kabul edileceğini ifade eden Işık, maddenin bu haliyle kabul edilmemesini ısrarla savunmuştur. Madde üzerinde başka söz isteyen olmamış ve madde oylanarak kabul edilmiştir. Madde görüşmelerinden sonra tasarı tümünden onaylanmış ve kabul edilmiştir.

Yasa, onaylanması için Cumhurbaşkanlığına gönderilmiş ancak Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, 4569 sayılı Yasayı onaylamamış, 1'inci ve 13'üncü maddelerin bir kez daha görüşülmesi istemiyle TBMM'ye geri göndermiştir.

Yasanın B.01,0.KKB.01-18/A-10-2003-1029 sayılı ve 15.08.2003 tarihli geri gönderiliş gerekçesinde; 116'ncı maddenin (B) bendinde ikili bir düzenlemeye gidilerek fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri ile kızılğaç ve kestanelikler arasında fark yaratıldığı ifade edilmiş, fıstık çamlığı ve palamut meşeliği sahiplerinin yapacak ve

⁴⁵ MADDE 13. - 6831 sayılı Yasanın 116'ncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Ç) ve (E) bentlerinde yazılı yerlerden, (D) bendindeki şehir mezarlıklarından, (H) bendindeki her nevi meyveli ağaç ve ağaçlıklarla örtülü yerlerden (kızılğaçlıklar ile aşılı kestanelikler, fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri hariç), sahipleri her türlü zati ihtiyaçları ve pazar satışları için hiçbir kayıt ve şarta tabi olmadan kesim ve taşıma yapabilir.

Kızılğaçlıklar ile aşılı kestaneliklerin sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları ile pazar satışları için yapacakları kesimler; keşif, damga ve nakliye işlemlerine tabi olmayıp köy muhtarlığınca düzenlenecek belge ile yapılır.

yakacak gereksinimleri için, yörenin orman yönetimine haber verip bir tutanakla belgeleyerek kesim yapabileceği ve aynı zamanda bu yer sahiplerinin pazar satışı için yapacakları kesimlerde de keşif, damga ve nakliye işlemine tabi tutulacağı buna karşın kızılğaç ve aşılı kestanelik sahiplerinin ise sadece bir muhtar belgesine dayanarak kesim yapabileceği hatırlatılmış, madde ile kızılğaç ve aşılı kestaneliklerin orman sayılan yerler dışına çıkarıldığı ve yararlanmanın özel rejime bağlanarak kolaylaştırıldığı savunulmuştur.

Söz konusu 100 bin hektar kızılğacın biyolojisi gereği, diğer orman ağaçlarıyla birlikte veya dağınık kümeler halinde varlığını sürdürebildiği, kestanelinin ise Doğu Karadeniz yöresinin asli ağaç türü olduğu, odunundan kereste, çiçeğinden de kestane balının hammaddesi olarak yararlanıldığı, bölgenin birinci derece toprak kaymasına açık yöre olduğu, sel ve toprak kaymasına karşı, etkili su ve toprak dengesinin oluşmasında önemli rol oynadığı ifade edilerek, kızılğaç ve kestanelinin yöre açısından büyük öneme sahip olduğu vurgulanmıştır. Yöredeki bu ağaç türünün ortadan kaldırılmasının, sel ve toprak felaketlerinin artması anlamına geleceği hatırlatılmıştır. Özellikle son yıllardaki sel ve toprak kaymalarının verdiği büyük zararın nedeni, yüksek açılı eğime sahip arazilerin, ağaçlardan arındırılıp, tarımsal amaçlı kullanımdan kaynaklandığı savunulmuştur.

Doğu Karadeniz yöresinde mülkiyet sorunun henüz çözüme kavuşturulamadığı ve kadastrusu yapılan orman arazisinin % 10 dolayında olduğu hatırlatılarak, yöredeki orman sayılan arazilerin ve buna bağlı olarak kızılğaç ve kestane topluluklarının kimin mülkiyetinde olduğunun belirsiz olduğu ifade edilmiştir. Yasanın, bu durumuyla kestane ve kızılğaç ormanlarını korumasız bıraktığı, özellikle Doğu Karadeniz ormanlarının yok edilmesine neden olabilecek bir nitelik taşıdığı savunulmuştur.

Anayasa'nın 44'üncü maddesinde, Devlet'e, toprağın erozyonla kaybedilmesini önlemek amacıyla gerekli önlemleri alma görevi verildiği hatırlatılarak, toprak kayıplarının artmasına neden olacak söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın bu kuralına uygun düşmediği savunulmuştur.

6831 sayılı Orman Yasası'nın 57'inci maddesinin, özel ağaçlandırmaya izin verdiği hatırlatılarak, yasa koyucunun, Doğu Karadeniz yöresindeki odunu girdi olarak kullanan sanayinin hammadde gereksinimi için bir önlem almak çabası içinde olması durumunda, bu yörede 57'nci maddeye dayanılarak, kızılâğaç ve kestane ormanı kurulmasının özendirilebileceği, tersi durumda ise mevcut kızılâğaç ve kestane ağacı örtüsünün ölçsüz bir kullanıma açılmasının olumsuz sonuçlarına tüm toplum katlanmak zorunda kalacağı savunulmuştur.

Tasarının 1'inci ve 13'üncü maddelerinin özellikle ülke ekonomisi, ekolojik denge ve turizm yönünden yaratacağı olumsuz sonuçlar dolayısıyla kamu yararıyla bağdaşmadığı savunulmuştur. Kızılâğaçlık ve aşılı kestanelik alanların, incelenen Yasanın 1'inci ve 13'üncü maddeleriyle yapılan değişikliklerle orman sayılan yerler dışına çıkarılarak üzerinde bulundukları arazilerin sahiplerine açılmasının, orman alanlarının daraltılması sonucunu doğuracağı ifade edilerek de ilgili maddelerin Anayasa'nın 169'uncu maddesine aykırı düştüğü savunulmuştur.

Anayasa'nın 169'uncu maddesinin birinci fıkrasında, ormanların, Devlet'in gözetiminde olduğu, Devlet organlarınc denetlenmesinin de öngörüldüğü, Anayasa'da Devlet'e verilen bu gözetim ve denetim görevinin Devlet tüzel kişiliği kapsamında bulunan Orman Örgütünce yerine getirildiği de hatırlatılarak, 116'ncı maddenin birinci fıkrasının (B) bendine eklenen alt bentte, kızılâğaçlık ve aşılı kestaneliklerde, yakacak ve pazar satışı amacıyla yapılacak kesimlerde, köy muhtarlığınca düzenlenecek bir belgenin yeterli olacağı hatırlatılarak bu durumun Devlet'e ilişkin olan denetim, gözetim yetki ve görevinin köy tüzel kişiliğine devredilmesi anlamına geldiği ve bunun Anayasa'nın 169'uncu maddesiyle bağdaşmadığı savunulmuştur.

Yukarıdaki ifade edilen gerekçeler ışığında TBMM Başkanlığına geri gönderilen 4965 sayılı Yasanın 1'inci ve 13'üncü maddeleri Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda değiştirilmeden aynen kabul edilmiş ve 4999 sayılı Yasa olarak 05.11.2003 tarihinde TBMM genel kurulunda yeniden görüşülmüştür. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 14'üncü birleşim Genel Kurul Tutanağı'nda milletvekillerinin yasaya ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır.

Yasanın 1'inci maddesi üzerinde söz alan CHP Grup sözcüsü Mehmet Işık, Orman Yasasının 1'inci maddesinin (G) fıkrasında “Orman sınırları dışında olup yüzölçümü 3 hektarı aşmayan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaççıklarla, örtülü yerler orman sayılmaz.” hükmünün yer aldığını hatırlatmış, kızılâğaç ve kestanelerin yapılan değişiklikle bu kapsamdan çıkarıldığını savunmuştur. Dikkat edilmesi gereken şartın “3 hektarı geçmemek ve ormana bitişik olmamak” olduğunu ifade eden Işık, (H) fıkrasında “sahipli arazide ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dâhil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar orman sayılmaz” dendiğini, fıkranın bitişiklik ve 3 hektar şartını içermediğini hatırlatarak, (H) fıkrasına alınan kızılâğaç ve kestanenin, orman ağacı olmaktan çıkartılıp meyveli ağaç statüsüne aktarıldığını ve dolayısıyla da orman alanlarında geniş çapta daraltmaya gidildiğini savunmuştur.

Işık, değiştirilmek istenen eski maddedeki fıkra “fıstık çamlıkları, palamut meşeliklerinden sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları için mahallî orman idaresine haber vermek ve bir tutanakla tevsik edilmek suretiyle karşılanabilir. Bu durumda damga ve nakliye tezkeresi aranmaz. Bu yerlerden sahiplerinin pazar satışları için yapacakları her türlü kesimler, keşif, damga ve nakliye işlemlerine tabidir. Orman idaresinin yapacağı masraflar arazi sahiplerinden alınır.” dendiğini hatırlatarak yapılmak istenen değişiklikle kızılâğaçlıklar ile aşılı kestaneliklerden hiçbir koşula bağlı olmaksızın her türlü zatî ihtiyaç ve pazar satışı için sadece bir muhtar belgesiyle kesim yapabilmenin önünün açıldığını savunmuştur.

Tasarıyla ağaçlandırmanın teşvik edilmek istendiğini hatırlatan Işık, yapılmak istenilenin avlanmayı serbest bırakıp, yaban hayatını koruyorum demeye benzediğini savunmuştur.

Yasayla yapılmak istenilenin, Devlet ormanlarının, bir avuç orman ürünü işleyen sanayiciye peşkeş çekilmek olduğunu ileri süren Işık, muhtar belgesiyle alınacak ve taşınacak emvalin, her ne suretle olursa olsun, mutlaka ormana yönelimi beraberinde getireceğini, dolayısıyla devlet ormanlarının yok edilmesine ve büyük çaplı çevre sorunlarına neden olacağını savunmuştur.

AKP Grup sözcüsü Cemal Uysal, yasanın esas itibariyle; orman sınırları içerisinde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleriyle özel mülkiyette bulunun kızılâğaçlar ile aşılı kestanelerin, 6831 sayılı Orman Yasası'ndaki istisna hükümler kapsamına alınarak, kızılâğaç ve aşılı kestane yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi ve ayrıca bu yerlerden yararlanma şartlarının özel bir rejime tabi tutularak Devletten dolayısıyla orman idaresinden alınıp muhtarların inisiyatifine verilerek kolaylaştırılması ana düşünce ve felsefelerine dayandığını savunmuştur.

Kızılâğaç ve aşılı kestanelerin 6831 sayılı Orman Yasası kapsamı dışına çıkarılmasıyla, orman alanlarında *azalma değil, artış olacağını* ileri süren Uysal, Ülkedeki mevcut 100 000 hektar kızılâğaç alanının sadece % 3,1'ini temsil eden 350 hektarın özel mülkiyette olduğunu hatırlatmıştır. Uysal, yasanın kabul edilmesi durumunda kızılâğaç ve aşılı kestanelerin daha da artacağını savunmuştur.

Özellikle belli bir rakımın üzerinde kurulmuş olan, verimi düşük marjinal fındık alanlarının yasayla büyük ölçüde kızılâğaçlığa dönüşeceğini ileri süren Uysal, fındık bahçelerinin 600 metrenin üzerindeki rakımlarda verimli olmadığını buna karşın, kızılâğaçların daha yüksek rakımlarda daha büyük alanlarda gelişip büyüye bildiğini bu nedenle gelecekte fındığa alternatif olabileceğini savunmuştur.

Karadeniz'de erozyonu önleyen esas bitki örtüsünün meyve ağacı olan fındıklık, çay bahçeleri ve tüm yıl boyunca canlılığını koruyup araziye kaplayan, kurumayan güçlü çayır örtüsü olduğunu savunan Uysal, özel mülkiyetteki 300 hektar gibi küçük bir alanda kümeler halinde ve seyrek bir vaziyette bulunan kızılâğaçların, 2 bin kilometrelik Karadeniz sahilinde ve milyonlarca dönüm arazide erozyonu önleme gibi bir fonksiyonunun olamayacağını ileri sürmüştür. Uysal, yapılacak yasa değişikliği sonucu, kızılâğaç ormanlarının tahrip olmayıp aksine daha da genişleyeceğine inandıklarını ifade etmiştir.

Şahsı adına söz alan CHP Edirne Milletvekili Necdet Budak, ormanlarla ilgili düzenlemelerin kendi parti programlarında da yer aldığını hatırlatarak, seçim beyannamelerinde köylüyü devletle davalı olmaktan kurtaracakları sözünü verdiklerini

hatırlatarak, sözlerinin arkasında olduklarını ifade etmiştir. İktidarın kendilerinde olmadığını olması durumunda ise sadece orman köylülerine verilmek şartıyla bu arazilerin dağıtılacağını vadeden Budak, İktidarın dönümde 5 000 dolardan bahsettiğini, tüccar siyasetiyle 300 dolar geliri olan çiftçilerin bu arazileri almalarının imkânsız olduğunu savunmuştur.

Muğla Milletvekili Fahrettin Üstün, yasanın basın organlarında “kızılağaç yasası en çok Çamsan’ı sevindirecek” şeklinde yer aldığını hatırlatarak, bir bakanın geçmişte Çamsan da görev aldığı ve Çamsan ile çalıştığını ileri sürmüştür.

AKP iktidarınca orman alanlarının, SİT alanlarının, kıyıların ve sahillerin yağmaya tabi tutulduğunu, satıldığını ileri süren Üstün, satılan alanlardan sonra, geriye satılacak hiçbir şey kalmayacağını savunmuştur. Madde üzerindeki görüşmeler sona erdikten sonra oylamaya geçilmiş ve madde oylanarak kabul edilmiştir.

Yasanın 13’üncü maddesi⁴⁶ üzerinde söz alan CHP Grup sözcüsü Engin Altay, dünyada bir ağacın orman ağacı sayılıp sayılmamasının yasayla belirlendiği tek örneğin 4965 sayılı yasa olduğunu ileri sürmüştür.

Altay, 1956 yılında 6831 sayılı yasa ile orman ağacı sayılacak ve sayılmayacak ağaç ve bitkilerin sınıflandırıldığını, kızılağaç ve kestanenin o dönemde orman ağacı olarak kabul edildiğini de hatırlatmış ve yapılmak istenenin ilgili türleri orman sınırları dışına çıkararak basit bir belgeye satmak olduğunu savunmuştur.

⁴⁶ MADDE 13. - 6831 sayılı Yasanın 116’ncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Ç) ve (E) bentlerinde yazılı yerlerden, (D) bendindeki şehir mezarlıklarından, (H) bendindeki her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerlerden (kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler, fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri hariç), sahipleri her türlü zati ihtiyaçları ve pazar satışları için hiçbir kayıt ve şarta tâbi olmadan kesim ve taşıma yapabilir.

Kızılağaçlıklar ile aşılı kestaneliklerin sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları ile pazar satışları için yapacakları kesimler; keşif, damga ve nakliye işlemlerine tâbi olmayıp köy muhtarlığınca düzenlenecek belge ile yapılır.

Yapılan değişikliğin ormanların gözetiminin Devlete ait olması ilkesini ortadan kaldıracağını ileri süren Altay, yasanın kabul edilmesi durumunda gelecekte göknar, gürgen, meşe ağaçlarının da birer yasayla orman sınırları dışına çıkarılabileceğini ileri savunmuştur. Trabzon’da kadastronun sadece % 12 oranında tamamlandığını hatırlatan Altay, devletle halk arasında olan binlerce davanın yasa kabul edildikten sonra on binleri bulabileceğini savunmuştur.

Altay, “Karadeniz Bölgesinde yaşayan herkes, cumburlop Karadeniz’e kaysın, insin” denilmesi durumunda yasayı elbirliğiyle çıkaracaklarını ifade etmiştir. Kızılağacın hem yakacak ve hem de yapacak açısından önemli olduğunu ifade eden Altay, hemen hemen her yerde kolayca yetişen bir tür olması dolayısıyla, kızılağacın orman ağacı olarak kalması gerektiğini savunmuştur.

Şahısları adına söz alan Mersin Milletvekili Ersoy Bulut ve Bilecik Milletvekili Yaşar Tüzün, Doğu Karadeniz’de sık sık yaşanan sel ve toprak kaymalarının unutulmaması gerektiğini, yasanın üç, beş kişinin problemini bir ölçüde çözebileceğini ancak toplumsal boyutta problemlere zemin hazırlayacağını ileri sürmüşlerdir. Yasanın suiistimallere açık olduğunu ileri süren milletvekilleri, kaçak kesim ve nakliyenin önlemediği bir dönemde basit bir muhtar belgesiyle kesim ve nakliyenin gerçekleştirilmesinin yalnızca art niyetli kişilerin işine yarayacağını savunmuşlardır. Basında, değişikliğin belli sermaye gruplarına hitap ettiğinin yazıldığını hatırlatan milletvekilleri, kendileri için çaba harcanılan kesimin küçük, seçim tabanlarının ise büyük olduğunu ileri sürmüşlerdir. Milletvekilleri, bir yandan kızılağaç yetiştiriciliği teşvik edilmek istenirken diğer yandan da var olan kızılağaçların neden kesilmek istendiği sorusunu sormuşlardır.

AKP İstanbul Milletvekili Nusret Bayraktar, kızılağacın sanıldığı kadar erozyonu önleyici etkiye sahip olmadığını ileri sürmüştür. Bayraktar, kızılağacın kesiminin serbest bırakılması durumunda gerek ambalaj ve gerekse mobilya sanayisinde kullanılabileceğini, bunu gözlemleyen orman köylüsünün de verimsiz arazisine kızılağaç dikeceğini, bir kesip on büyüteceğini savunmuştur.

Muğla Milletvekili Gürol Ergin, fındık ve çayın doğal ekolojik sınırları dışına çıkarılarak ekilip, dikildiğini hatırlatmış ve bu türlerin zamanla toprağı tutucu değil, toprağın aşınıp taşınmasına neden olan faktörler haline geldiğini savunmuştur. Kızılağacın mobilyacılıkta kaplama altı, lif ve yonga levha olarak kullanıldığını hatırlatan Ergin, hükümetin, kızılağaçları hesapsız kitapsız kesilebilir hale getirmek istemesinin altında, Enerji Bakanının adıyla anılan bir ağaç endüstri şirketinin yurt dışından bu türü ithal etmekte güçlük çekmesinin yattığını ileri sürmüştür.

Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe, Hopa'dan Zonguldak'a kadar olan *verimli* kızılağaçlıkların toplam alanının 48 bin hektar olduğunu ve ileri sürülen rakamlar dolayısıyla “bu yasa çıktı, yarın erkenden, herkes, tasını tarağını toplayacak, baltaları alacak, doğru ormanlara gidecek, hepsini tıraşlayacaklar, hepsini katledecekler...” şeklinde algılanacağını savunmuştur. *Orman köylüsüne karşı bu ormanları korumanın güç olduğunu*, mutlaka çay ve fındığa alternatif ürün bulunması gerektiğini ileri süren Pepe, alternatif ürün olarak kızılağacın gündeme alınması gerektiğini savunmuştur. Türkiye’de endüstriyel plantasyon dönemine geçilmesi gerektiğini savunan Pepe, yonga levha üzerine her yıl onlarca fabrikanın kurulduğunu hatırlatarak, “bunların hammaddesini nereden sağlayacağız?” sorusunu sormuş ve “Bizim tabii ormanlarımızdan...” cevabını vermiştir. Pepe ayrıca 10 yıl önce bir lif yonga fabrikasının yönetim kurulu üyeliğini yapmış bir bakanın isminin sürekli olarak anılmasının doğru olmayacağını savunmuştur. Maddeler üzerindeki görüşmeler sona erdikten sonra, yasanın tümü oylanmış ve Cumhurbaşkanından geldiği şekliyle aynen kabul edilmiştir.

Yukarıdaki görüş ve düşünceler ışığında yasanın ilgili maddeleri değerlendirilmeden önce Kızılağaç ve Kestane ilgili bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

Türkiye’de geniş alanlara yayılmış, hızlı gelişen bir tür sayılan Kızılağaç, ülkemiz ormanlarının yaklaşık % 1’ini oluşturmaktadır.. Türkiye Kızılağaçları *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn’in dört alt türü ve *Alnus orientalis*’in iki varyetesi olmak üzere iki türde toplanan altı taksondan oluşmaktadır. Bu türler; *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn (Adi Kızılağaç), *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn *subsp. glutinosa*, *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn

subsp. Barbata, (C.A. Mey.) Yalt. (Sakallı Kızılağaç), *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn *subsp. Antitaurica* Yalt. (Toros Kızılağacı), *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn *subsp. betuloides* Anşin, *Alnus orientalis* Decne. (Doğu Kızılağacı), *Alnus orientalis* Decne. *var. Pupescens* Dippel, *Alnus orientalis* *var. Orientalis* dır (Öktem ve Güller 1999). Kızılağaç genel olarak serin ve nemli yerlerin ağacıdır. Deniz seviyesinden 1700–1800 metreye kadar çok geniş alanlarda yayılış gösterir. Yürek kök geliştirir. Köklerinde yüksek oranda Azot bulunduğundan toprağı zenginleştirir (Ayanoglu 2004b). Anadolu Kestanesi (*Castanea sativa* Mili.) Kestane genellikle potasyumca zengin hafif toprakları tercih eder. Kökleri derinlere kadar gider ve alt toprak katmanlarından beslenebilir. Bu özelliğı nedeniyle toprak kaymalarını önlemede etkilidir. Optimum gelişmesini 300–600 metre rakıma sahip topraklarda yapmakla birlikte bazı ağaç türleri karışık halde 1200–1500 metreye kadar çıkmaktadır (Gümüşdere 1994). Anadolu kestanesinin doğal yayılış alanı, literatürel bilgilerimize göre Güney Avrupa, Kuzey Afrika, Türkiye ve Kafkasya’dır. Ülkemizdeki yayılışı doğuda Gürcistan sınırından başlayıp, tüm Karadeniz sahili boyunca devam ederek İstanbul Boğazı yakınlarında Belgrat Ormanı’na değin uzanmaktadır (Genç ve Güner 2000). Kızılağaç ve Kestane’nin yayılış alanlarına ilişkin istatistikler Çizelge 4.10’da verilmiştir.

Çizelge 4.10 Kızılağaç ve kestenenin Türkiye’deki alansal dağılımı (DPT 2001)

Ağaç Türü	Verimli Saha (Ha)		Verimsiz Saha (Ha)	Toplam Saha (Ha)	Tüm Orman Alanına Oranı
	Koru	Baltalık			
Kızılağaç	57 684	83	50 632	109399	0,53
Kestane	56 944	15 456	27 139	99539	0,48
Toplam				208 938	1,01

OGM’nin resmi internet sayfasında ise bu değerler 66 357 ha koru, 297 ha baltalık kızılağaç ve 25 278 ha koru, 3 614 ha baltalık kestane ormanı şeklinde verilmiştir. Veriler arasında tutarsızlık gözlenmektedir. Bilindiğı gibi ekonomi politikaları daha doğrusu yatırımlar DPT tarafından hazırlanan 5 yıllık Kalkınma Planları ile yönlendirilmektedir. 1996–2000 yıllarını kapsayan VII. Beş Yıllık Kalkınma Planında Çevre ile ilgili Kurumsal Düzenlemeler başlığı altında, “Orman tahribatına neden

olacak niteliklerin değiştirilmesi için 6831 Sayılı Orman Kanununda değişiklik” öngörülmekte, gerekçesi ise; “Doğal Kaynakların Korunması ve geliştirilmesi doğrultusunda hareket edilmelidir” şeklinde özetlenmektedir. Bu plan doğrultusunda ormanlardan yararlanmaya ilişkin yeni düzenlemelere gidilmesi düşünülmektedir. Orman içi yaylaların, ormanlarla birlikte turizme açılması, Kızılağaçların orman ağacı sayılmaması bu değişikliklerin bazılarına örnektir (Anonim 1997). Dikkat edilirse 4999 sayılı yasada ilgili plan dönemi içerisinde çıkarılmıştır.

Yonga levha üretiminde kullanılabilecek en uygun yapraklı ağaç türleri Huş, Ihlamur, Kayın, Kavak ve Kızılağaçtır (Bozkurt ve Göker 1990). Kaldı ki, Kızılağaç odunu yeknesak bir tekstüre sahip olduğu, kolay soyulabildiği, özgül ağırlığı ve mekanik direnç değerleri uygun olduğu için soyma kaplama levha üretimi ve lif ve yonga levha yapımında kullanılması önerilmekte, kontrplak üretiminde kullanılabileceği belirtilmektedir (Öktem ve Güller 1999). Ekonomik değeri olan Kızılağaca, yıllardan beri gereken önem verilmemiş, daima fındık ve çay bahçeleri için istenmeyen ve azgın gelişen zararlı bir ağaç türü olarak bakılmış, yetişmemesi için de böğürtlen gibi, Kızılağaçla mücadele edilmiştir (Çebi 1998). Açıklandığı üzere Kızılağaç, ülkemizdeki orman endüstri işletmeleri için önemli bir hammadde kaynağıdır.

Yasa görüşmeleri esansında adı geçen Çamsan Ağaç Sanayi ve Ticaret A.Ş. de bu kuruluşlardan biridir. Çamsan Ordu ilinde 1984 yılında faaliyete geçen ve Türkiye’de ilk kez MDF⁴⁷ üretimi gerçekleştiren firmadır. Finansal büyüklük açısından Türkiye’nin ilk 300 şirketi arasında yer alan firma, iç piyasanın ve sektörün lideri olarak yurtdışı piyasalara da dışsatım yapmaktadır. Firma toplam 375 000 m³ MDF ve 13,5 milyon m² Laminant parke üretim kapasitesine sahiptir (<http://www.camsan.com.tr/>). 4999 sayılı yasanın 1’inci ve 3’üncü maddelerinin bu firmaya ucuz ve bol hammadde sağlamak amacıyla değiştirildiği söylenmektedir (Ayanoglu 2004). Gerek Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe’nin yasa görüşmeleri esnasındaki ifadeleri ve gerekse diğer AKP milletvekillerinin Doğu Karadeniz’de Kızılağacın, fındık ve çaya alternatif olarak özel mülkiyette yetiştirilmesini ön gören düşünceleri bu söylemi doğrular niteliktedir.

⁴⁷ MDF; Orta yoğunluklu lif levha

Görüşmeler esansında yasanın çıkması için ÇAMSAN'ın eski yöneticilerinden Enerji Bakanı Hilmi Güler'in çaba harcadığı iddialarının gündeme gelmesi ve ayrıca Olay gazetesinin 11 Mart 2003 tarihli nüshasından alınarak bir web adresinde⁴⁸ yayımlanan şu haber “Kızılağaç ve yan ürünlerinin orman emvali kapsamından çıkarılması halinde sanayiciler de rahat bir nefes alacak. Ordu’da kurulu bulunan ve Türkiye’nin en büyük MDF LİF yonga üretimi yapan fabrikası olan Çamsan AŞ’nin Yönetim Kurulu Başkanı Yüksel Poyraz, fabrikada yıllık ortalama 300 bin ton odun hammaddesi kullandıklarını, bunun % 40’ını Ukrayna’dan ithal ettiklerini ifade ederek, “Her yıl odun dışalımına 6,5 milyon dolar ödeme yapıyoruz. Çürümeye terk edilen ormanlarımız yapılacak yasal değişikliklerle ekonomiye kazandırılabilir. Orman köylüsünün kalkınacağı gibi, biz de dışarıdan odun ithal etmeyeceğiz. Ukrayna’ya verdiğimiz para ülkemizde kalacaktır” dikkat çekicidir. Tüm bu bilgiler ışığında yasanın ÇAMSAN’a yönelik çıkarılmadığını söylemek veya savunmak gerçekten çok güç olacaktır.

4999 sayılı Yasa Cumhurbaşkanınca onaylanmasına karşın Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Anamuhalefet Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Adına Grup Başkanvekilleri Ali Topsuz, K. Kemal Anadol ve Haluk Koç’un 4999 sayılı Yasanın 1’inci ve 13’üncü maddelerine ilişkin iptal ve yürütmeyi durdurma istemini haklı bulmuş ve 4999 sayılı “Orman Yasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa”nın:

A- 1. maddesiyle değiştirilen 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı Orman Yasası’nın 1’inci maddesinin ikinci fıkrasının (H) bendinde yer alan “... kızılğaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ...” sözcükleri,

B- 13’üncü maddesiyle 6831 sayılı Yasa’nın 116’ncı maddesinin birinci fıkrasının;

1- (A) bendinin değiştirilen birinci fıkrasında yer alan “... kızılğaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ...” sözcükleri,

2- (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkrasını 17.3.2004 tarihli, E. 2003/100, K. 2004/33 sayılı kararıyla iptal ederek, 20.03.2003 tarihinde yürütmeyi durdurma kararı almıştır.

⁴⁸ http://www.ordulum.com/haber.php?f_id=240&f_k=Ordu&b=330

6831 sayılı Yasa'da önemli değişiklikler yapan ve orman alanlarının daralmasına neden olabilecek potansiyel hükümleri içeren bir diğer önemli yasa ise Maden Yasasıdır.

4.2.3.7 Maden Yasasında ve Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa (5177 sayılı Yasa)

5177 sayılı Yasa özellikle orman alanlarındaki maden arama çalışmalarını düzenlemesi açısından önemlidir. Madencilik çalışmaları, uygun önlemler alınmazsa su alanlarını kirleten, sit alanlarını bozan, tarım, zeytinlik ve mera alanlarını yok eden bir uğraş iken; madencilikle ilgilenenler için, sit alanı, su havzası, tarım alanları, meralar vs. madenciliği engelleyen faaliyetlerdir. Bu çelişkiyi koşulsuz olarak madenciler lehine çözmeye çalışmaktadır (Anonim 2005)

Maden Yasasında ve Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa tasarısı esas olarak 57. Cumhuriyet Hükümetince hazırlanmış ve Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in imzasını taşımaktadır. Bu nokta dikkate değerdir çünkü yasa hazırlanış zamanı ve amacı yönünden incelenecek olursa tasarının ekonomik kriz ortamında ve kaynak arayışı içerisinde olunan bir dönemde hazırlandığı görülecektir.

19 Şubat 2001 tarihinde yaşanan bir siyasi krizle birlikte, kırılgan bir yapıda olan ve güven ortamını yitiren Türkiye ekonomisi, döviz krizi ile karşı karşıya kalmıştır. Kriz sonucu dalgalı kura geçmek zorunda kalınmış (22 Şubat) ve % 40 oranında devalüasyon yapılmıştır. 19 Şubat'ta 686.500 TL olan \$ kuru, 23 Şubat'ta 920.000 TL'ye çıkmıştır (Doğan ve Özekicioğlu 2005). Tasarı ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca hazırlanmış ve Bakanlar kurulunca 15 Nisan 2002 de alınan bir kararla Meclis başkanlığına sunulması kararlaştırılmıştır. Dönem hükümetinin yıllardır ihmal edilen yeraltı zenginliklerini gün ışığına çıkarmak için ormanları dahi feda eden bir anlayışla hazırlanmış bu tasarıyı gündeme getirmesi, ekonomik kriz ortamlarında ilk akla gelen ve feda edilebilir gözöyle bakılan kaynağın ormanlar olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Tasarı, 3 Kasım 2002 Milletvekili Genel Seçimi dolayısıyla yasalaşamamış ve yeni döneme kalmıştır. Tasarı 58'inci Cumhuriyet Hükümetince tekrar Meclis gündemine taşınmıştır.

Dönemin Başbakanı Abdullah Gül'ün imzasını taşıyan 07.01.2003 tarih ve 451 sıra sayılı yasa gerekçesi incelendiğinde 5177 sayılı Yasa şu ifade ve düşüncelerle savunulmaktadır.

Gerekçede, madencilğin içinde bulunduğu zor şartlar nedeniyle beklenen gelişmeyi gösteremediği, sektöre olan ilginin azaldığı ve yatırımların durma noktasına geldiği ifade edilmiş, bu durumun madencilik mevzuatı dışındaki mevzuatlar, çevresel endişeler, madencilğe getirilen kısıtlama ve yasaklamalar ile ağır ve uzun süren bürokratik işlemlerden kaynaklandığı savunulmuştur.

Madenin öncelikle aranıp bulunması gerektiği, bulunan madenin de bulunduğu yerde üretilmesi gibi sektöre özgü bir zorunluluğun var olduğu, üretilmesi için yer seçme şansı olmadığı, ülke topraklarının maden varlığı açısından yeteri kadar aranmadığı ve bazı alanların değişik nedenlerle yasal olarak madencilik faaliyetlerine kapatıldığı ileri sürülen gerekçede, bu alanlarda bulunabilecek madenlerin ekonomiye katkısının, kısıtlama gerekçesindeki faydadan çok daha fazla olabileceği, yapılmak istenen değişikliklerle, konuyla ilgili bakanlıklar arası koordinasyonun sağlanarak bu alanlarda madencilik faaliyetlerine olanak sağlanacağı savunulmuştur.

Madenin aranıp işletilebilmesi için 10'dan fazla değişik bakanlıktan 20'nin üzerinde izin ve onay alınması gerektiği hatırlatılarak, bu izinlerin sadece birinin dahi yatırımcı üzerinde caydırıcı rol oynayacağı ifade edilmiş ve yapılan düzenlemeler ile uygulamada kolaylık sağlanacağı savunulmuştur.

Konumuz açısından önem arz eden tasarı 3'üncü maddenin madde gerekçesinde ise Maden ruhsat sahalarında arama ve işletme faaliyetlerine başlanabilmesi için alınması gerekli olan izinlerin ve bu izinlerin alınmasında karşılaşılan güçlüklerin madencilik faaliyetlerini olumsuz yönde etkilediği ileri sürülmektedir.

Gerekçede, bazı bakanlıklara ait mevzuatın madencilik faaliyetlerine birçok kısıtlama ve yasaklamalar getirdiği, bu durum yeraltı kaynaklarının ülke ekonomisine kazandırılmasını engellediği öne sürülmüş ve bu olumsuzlukları gidermek, madencilik faaliyetlerinin hangi izinlere tâbi olacağı, ilgili mevzuatın madencilığe ne şekilde uygulanacağı, bu çerçevede madencilik faaliyetlerinin çevre ve kaynak koruma ilkeleri ile ne şekilde sürdürüleceği ve ortaya çıkacak olumsuzlukların nasıl halledileceği konularının ilgili bakanlıkların uygun görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelik ile çözümlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa tasarısı 26.05.2004 tarihinde TBMM’de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen tek birleşim sonucunda tasarı yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 93’üncü birleşim Genel Kurul Tutanağı’nda milletvekillerinin tasarı 3’ncü maddeye⁴⁹ ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmaktadır.

CHP Grup sözcüsü Balıkesir Milletvekili Sedat Pekel, madencilğin uygarlığın gereği olduğunu, uygun önlemler alınmaz ise su havzalarını kirleten, SİT alanlarını bozan, zeytinlik ve meraları yok eden bir sektöre dönüşebileceğini hatırlatmış ve tasarının yasalaşması durumunda madencilğin geliştirilmesi söylemiyle yasalarla sınırlı da olsa korunmuş olan tarım topraklarının, mera alanlarının, ormanların, milli parkların, SİT alanlarının, ağaçlandırma alanlarının, sulak alanların, turizm bölgelerinin madencilik bölgesi kabul edilerek tüm bu alanların büyük tahribatlara açık hale getirileceğini savunmuştur.

⁴⁹ MADDE 3.- Maden Yasasının 7’nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madencilik faaliyetlerinde izinler

Madde 7. - Orman, muhafaza ormanı, ağaçlandırma alanları, kara avcılığı alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, tarım, mera, sit alanları, su havzaları, kıyı alanları ve sahil şeritleri, karasuları, turizm bölgeleri, alanları ve merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, askerî yasak bölgeler ve imar alanları ile mücavir alanlarda madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi, gayrisihhî müesseseler ile ilgili hususlar dahil hangi esaslara göre yürütüleceği ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

.....

Tasarının her türden ve her ölçekteki koruma önlemini madenciliğin önünde engel olarak gördüğü ve bu doğrultuda hazırlandığını ileri süren Pekel, kamu kurum ve kuruluşlarının uygulamaları nedeniyle maden işletme faaliyetlerinin yapılamaz hale gelmesi durumunda, madencilik ve yatırım ile ilgili kararların tasarıyla Başbakanlık Müsteşarlığının oluşturacağı bir kurula bırakılacağını hatırlatmış ve tasarının bürokrasiyi azaltmak uğruna, mevcut hukuksal düzeni yok sayarak hukuk devleti ilkesine aykırı bir rol üstlendiğini savunmuştur.

AKP Sakarya Milletvekili Hasan Ali Çelik ise Türkiye'nin gerek maden çeşitliliği ve gerekse miktarı bakımından önemli bir maden coğrafyasına sahip olduğunu hatırlatarak, madenlerden elde edilen gelirin çok düşük olduğunu bu nedenle tasarı taraftarı olduğunu ifade etmiştir. Madencilerin, bir yıl boyunca ellerinde dosyalarla bir kurumdan diğerine imza peşinde koştuğunu ileri süren Çelik, madde ile tüm bu problemleri ortadan kaldıracak bir düzenlemeye gidildiğini, madenciye sadece Maden İşleri Genel Müdürlüğüne başvurmak kaldığını ve diğer bütün iş ve işlemlerin Çevresel Etki ve Değerlendirme (ÇED) raporu da içinde olmak kaydıyla üç ayda bitirileceğini savunmuştur. Çelik, madde amacının üretimi artırmak ve ülkeye katkı sağlamak olduğunu ifade etmiştir. Madde oylanarak kabul edilmiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonunun hükümet tasarısında değişikliğe giderek yeniden düzenlediği 34'üncü madde⁵⁰ üzerinde söz alan olmamış ve madde oylanarak kabul edilmiştir.

Kabul edilen 5177 sayılı Yasanın 3'üncü maddesi ile değiştirilen 7'inci maddenin en önemli sonucu, bu maddeye dayanılarak Bakanlar Kurulu tarafından 24.05.2005 tarih ve

⁵⁰ MADDE 34.- 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Yasasının 16'ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Devlet ormanları hudutları içerisinde maden aranması ve işletilmesi, Maden Yasasının 7'nci maddesinde belirtilen şartlara uyularak, ruhsat grubu gözetilmeksizin yapılır. Orman hudutları içinde alınan muvafakat süresi, temdit dahil işletme ruhsat süresi sonuna kadar devam eder. Ayrıca madencilik faaliyetleri için zorunlu; tesis, yol, enerji, su, haberleşme ve alt yapı tesislerine fon bedelleri hariç olmak üzere orman mevzuatı hükümlerine göre bedeli alınarak izin verilir.

Madencilik faaliyetlerinin ve faaliyetlerle ilgili her türlü yer, yol, bina ile tesislerin hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya özel ormanlarda yapılmak istenmesi halinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde kullanım bedeli, kullanım süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit edilir.

2005/9013 sayılı kararı ile kararlaştırılan, Resmi Gazete'nin 21.06.2005 gün ve 25852 sayılı nüshasında yayımlanarak yürürlüğe giren **Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği** dir. Maden Yasası ile yapılan değişikliklerin daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle yönetmeliğe esas oluşturan 7'nci maddenin konumuzla ilgili eski ve yeni halinin incelenmesi yerinde olacaktır. 5177 sayılı Yasa ile değiştirilen 3213 sayılı Maden Yasa'sının 7'nci maddesinin üçüncü fıkrasında⁵¹ arama faaliyetlerinin kapsamını genişletecek şekilde bir fıkra düzenlemesine gidilmiştir. Yeni fıkra⁵² Ormanlar, ağaçlandırma alanları, askeri yasak bölgeler ve sit alanlarına ek olarak, muhafaza ormanları, kara avcılığı alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanları, tarım, mera alanları su havzaları, kıyı şeritleri, kara suları, turizm bölgeleri, alanları ve merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri de sayılmaktadır. Anlaşıldığı üzere maden uğruna her biri kendi sınıfında ayrı öneme sahip bu alanlarının feda edilmesi, iktidarların ekonomik kriz dönemlerinde doğal kaynakları feda etmede ne kadar ileri gidebileceklerinin de bir göstergesidir.

Kaldı ki, 22.08.1985 tarih ve 18850 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 3213 sayılı Maden Yasasının Uygulanmasına Dair Yönetmelikte orman alanlarında yapılacak arama işlemleri hakkında herhangi bir hükme rastlanmazken 5177 sayılı Yasa'nın 7'inci maddesine dayanılarak çıkarılan yönetmeliğin sırasıyla üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı bölüm başlıklarında;

- 1- Orman, Muhafaza Ormanı ve Ağaçlandırma Alanlarında Madencilik Faaliyetleri
- 2- Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahaları ile Avlaklarda Madencilik Faaliyetleri
- 3- Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Madencilik Faaliyetleri

⁵¹ 3213 sayılı Yasa'nın eski 7'inci maddesinin 3'ünçü fıkrası: Orman, ağaçlandırma alanlarında, askeri yasak bölgelerde ve sit alanları yakınlarında madencilik faaliyetlerinde bulunulması ilgili Kanun hükümlerine göre izne tabidir. Amme hizmeti veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde ve bu tür tesislere ufken 60 metre mesafe dâhilinde arama, ön işletme ve işletme yapılabilmesi Bakanlığın iznine bağlıdır.

⁵² 5177 sayılı Yasa'nın 7'nci maddesinin 1'inci fıkrası: Orman, muhafaza ormanı, ağaçlandırma alanları, kara avcılığı alanları, özel koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, tarım, mera, sit alanları, su havzaları, kıyı alanları ve sahil şeritleri, karasuları, turizm bölgeleri, alanları ve merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri, askeri yasak bölgeler ve imar alanları ile mücavir alanlarda madencilik faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirmesi, gayri sıhhi müesseseler ile ilgili hususlar dahil hangi esaslara göre yürütüleceği ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak bir **yönetmelikle** belirlenir.

4- Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtları, Tabiatı Koruma Alanlarında Madencilik Faaliyetlerine yer verilmektedir.

Yönetmeliğin, bahsi geçen dört bölüm başlığı için geçerli olan ve dikkati çeken ilk nokta ise kazı faaliyeti gerektirmeyen maden arama faaliyetleri için hiçbir izne gerek olmayıp ilgili hükümlerde valilik ve ilgili genel müdürlük sabit olmak koşuluyla Orman Bölge Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı bilgi verilmesinin yeterli olmasıdır. İkinci nokta ise fiziki müdahale gerektiren ilgili arama faaliyetlerinde izin başvurusunu takip eden bir ay içerisinde ilgili bölüm başlığına bağlı olarak, Orman Bölge Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığınca yapılacak inceleme sonucu izin verilir denilmesidir. Burada “*izin verilir*” denilmesi izin verileceğine kolaylıkla yorumlanabilir. Bu nedenle tümcenin “*izin verilebilir*” şeklinde değiştirilmesi yerinde olacaktır. “Çevre ve Orman Bakanlığınca verilen iznin beş hektardan az olması halinde, ağaçlandırma bedeli dışında başkaca bir bedel alınmaz⁵³” denilerek de Devlet potansiyel bir gelirden alıkonulmaktadır. “Orman alanlarında madencilik faaliyetleri ile ilgili geçici tesisler yapılabilir.⁵⁴” hükmü bahsi geçen tesislerin neler olduğunu açıkça ifade etmemesi dolayısı ile yetersizdir. Yönetmelik bu yönüyle bir yasa maddesinden farksızdır.

Yönetmeliğin diğer önemli bir maddesi de 18’inci maddedir⁵⁵. Yönetmeliğin bu düzenlemesi ile hiçbir yapılacak faaliyetin çevre ve canlı yaşamı üzerindeki oluşturacağı etkisi değerlendirmeden verilen ruhsatlara dokunulmazlık sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu hükümlere göre; ruhsattan sonraki ÇED ve Gayri Sıhhi Müessese İzinleri bir

⁵³ Resmi Gazete’nin 21.06.2005 gün ve 25852 sayılı nüshasında yayımlanan Madencilik **Faaliyetleri İzin Yönetmeliği**’nin 20. maddesinin 2. fıkrası

⁵⁴ Resmi Gazete’nin 21.06.2005 gün ve 25852 sayılı nüshasında yayımlanan Madencilik **Faaliyetleri İzin Yönetmeliği**’nin 21. maddesi

⁵⁵ **Madde 18** - Kanunun 7’nci maddesinde ve bu Yönetmelikte belirtilen yerlerde yapılan madencilik faaliyetleri ile bu faaliyetlere bağlı tesisler için verilmiş olan izinler, müktesep hak olarak ruhsat hukuku devam ettiği sürece geçerlidir. Alınan izinler, ruhsatın temdit edilmesi halinde uzatılır. İşletme ruhsatı sınırları dahilinde işletme izni alınan diğer alanlar için de izin verilir.

05/06/2004 tarihinden önce verilmiş işletme ruhsatı ve bu ruhsat alanlarındaki faaliyetlere bağlı tesisler için verilmiş olan izinler, bu Yönetmelik gereği alınması gereken izinlerin yerine geçer.

formaliteden öte gidemeyecektir (Anonim 2005). Yönetmelik, ormanlar aleyhindeki düzenlemeleri ile kamu yararı ilkesine ters düşmektedir. Gerek görüşmeler esnasındaki düşünce ve ifadeler ve gerekse yasaya dayanılarak çıkarılan yönetmelik ormanlar üzerindeki beklenti ve arayışların son bulmayacağını bir göstergesidir.

6831 sayılı Orman Yasa'sını değiştiren diğer önemli bir yasada 5192 sayılı Yasadır.

4.2.3.8 Orman Yasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa (5192 sayılı Yasa)

5192 sayılı Yasa, Anayasa Mahkemesinin 17.12.2002 tarihli, 2000/75 esas ve 2002/200 karar sayısı ile iptal edilen 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Yasasının 3373 sayılı Yasa ile değişik 17'nci maddesinin⁵⁶ üçüncü ve dördüncü fıkralarının iptal edilmesi ve bu maddeye dayanılarak verilen izinlerin verilemez hale gelmesi nedeniyle hazırlanmıştır. Anayasa Mahkemesi sözü geçen fıkraları orman arazilerinin bedeli karşılığında tahsisi için sadece kamu yararının varlığının yeterli olmadığı, kavramın sınırlarının belirlenmemesi ve çerçevesinin çizilmemesi nedeniyle idareye çok geniş takdir yetkisi tanıdığı, bunun yanı sıra Anayasa'nın 169. maddesinde öngörülen "kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz" tümcesine dayanılarak da kamu yararının bulunduğu gerekçesiyle gerçek ve tüzel kişilere bina ve tesisler için orman arazileri tahsis edilemeyeceği, Devlet ormanlarının gerçek ve tüzel kişilere tahsisinin, karayolları, telefon, elektrik, su, gaz, petrol boru, isale hatları, savunma tesisleri, sanatoryum gibi öncelikli kamu hizmetlerinin ormandan geçmesi ya da anılan bina ve tesislerin orman arazileri üzerinde yapılması zorunluluğu bulunduğu hallerle sınırlı olması gerektiği,

⁵⁶ (Değişik 3. Fıkra: 3373 – 22.5.1987) Turizm alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler için gerçek ve tüzel kişilere, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca bedeli karşılığı izin verilebilir. Bu izin süresi kırk dokuz yılı geçemez. Devletçe yapılan tesisler dışında kalan her türlü bina ve tesisler izin süresi sonunda eksiksiz ve bedelsiz olarak orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Ancak işletmenin maksadına uygun faaliyet gösterdiği Orman Genel Müdürlüğünce belirlenen hak sahiplerinin kullanma hakları yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksan dokuz seneye kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri bu uzatma sonunda yapılır. Turizm amaçlı tesisler için hak sahipleri adına tapuda irtifak hakkı tesis edilir. İzin ve irtifak hakları amaç dışı kullanılamaz.

(Ek Fıkra: 2896 – 23.9.1983) Yukarıdaki fıkrada belirtilen bina ve tesislerin, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya hususî ormanlarda yapılmak istenmesi halinde, Maliye Bakanlığının görüşü alınmaksızın Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde, kullanım bedeli, süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit olunur

kamu yararının bulunması ve zorunluluk hallerinde ise Devlet ormanları üzerinde ancak irtifak hakkı tesisine olanak tanınabileceği gerekçeleri ile iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesinin konuya ilişkin iptal kararı üzerine Başbakan Recep Tayyip Erdoğan imzasını taşıyan 09.03.2004 tarih ve 402 sıra sayılı yeni bir yasa tasarısı hazırlanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde, özellikle Devlet ormanlarında verilecek izinlerde “kamu yararı ve zorunluluk” aranması şartlarına yer verilmiş olduğu hatırlatılan tasarısının genel gerekçesinde, maddede bu kapsamda yeniden düzenlemeye gidileceği ifade edilmiştir. 22. dönem 2. yasama yılı 15.04.2004 tarihli TBMM tutanak dergisinden anlaşıldığı üzere; Meclis Genel Kurulunda görüşülen yeni tasarı⁵⁷ madde görüşmelerine geçilmesi için yapılan oylama işlemi esnasında, kurulda hazır bulunan CHP milletvekillerinin sayısının AKP milletvekili sayısından fazla olması ve CHP

⁵⁷ MADDE 1.- 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Yasasının 17’nci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Savunma, ulaşım, enerji, madencilik, haberleşme, baraj, gölet, su, petrol, doğalgaz, çöp depolama, altyapı, sportif alan, ölçüm istasyonları, sağlık ve eğitim gibi öncelikli kamu yararı bulunan hizmetlerle ilgili her türlü yer, bina ve tesislerin Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasının zorunlu olması halinde gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Ancak, Devletçe yapılan güvenlik ve savunma tesisleri, karayolu, köy yolu, demiryolu, içme ve sulama suyu depoları ile isale hatları, kanalizasyon ve arıtma tesisleri, baraj ve göletler ile çöp depolama alanlarından bedel alınmaz. Bu izin süresi kırk dokuz yılı geçemez. Bu alanlarda Devletçe yapılmış olanlar dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Söz konusu tesisler Orman Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığı ihtiyacında kullanılabilir veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebilir. Tahsis amaç ve şartlarına uygun olarak faaliyet gösteren hak sahiplerinin izin süreleri; yer, bina ve tesislerin rayiç değeri üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksana dokuz yıla kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri uzatma süresi sonunda yapılır. Verilen izinler amaç dışında kullanılamaz.

Yukarıdaki fıkra da belirtilen bina ve tesislerin, tüzel kişiliğe sahip kamu kurum ve kuruluşlarına ait ormanlarda veya hususî ormanlarda yapılmak istenmesi halinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde kullanım bedeli, süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hükümlere uygun olarak taraflarca tespit edilir.

MADDE 2.- 6831 sayılı Yasanın değişik 71 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Yasasına tabi memurlardan, Orman Genel Müdürlüğünün merkez teşkilâtı kadrolarında orman yangınlarıyla mücadelede nöbet tutanlar ile taşra teşkilâtı kadrolarında orman yangınlarıyla mücadelede, orman koruma ve sınırlandırma faaliyetlerinde fiilen görev yapanlara döner sermaye bütçesinden karşılanmak üzere Mayıs ayı başından Kasım ayı sonuna kadar ayda 10 000 gösterge rakamının memur aylık katsayısı çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere aylık maktu fazla çalışma ücreti ödenebilir. Fazla çalışma ücreti, personelin kadro unvanı, görev mahalli, çalışma süreleri, görevin önem ve güçlüğü dikkate alınarak Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre ve Orman Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Bu kapsamdaki personele bir yılda ödenecek fazla çalışma ücreti toplamı Orman Genel Müdürlüğüne bağlı işletmelerin cari yıldaki toplam döner sermaye gelirlerinin % 10’unu geçemez. Bu hüküm uyarınca fazla çalışma ücreti ödenen personele bu dönemde ayrıca herhangi bir fazla çalışma ücreti ile 12’nci maddede öngörülen ödeme yapılamaz.

milletvekillerinin olumsuz oyları dolayısıyla madde görüşmelerine geçilmesi reddedilmiştir.

Meclis iç tüzüğünün 81 maddesinde “Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur” hükmü yer almaktadır. İlgili hüküm gereğince tasarı reddedilmiş sayılmıştır. Ordu Milletvekili Enver Yılmaz ile Yozgat Milletvekili Mehmet Çiçek, Eskişehir Milletvekili Fahri Keskin ile 3 Milletvekili ve Ankara Milletvekili Salih Kapusuz ile 5 Milletvekili tarafından hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve sırasıyla (2/284) esas numaralı “Orman Yasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa Teklifi”, (2/290) esas numaralı “Orman Yasasının Ek 8’inci Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa Teklifi” ve (2/291) esas numaralı “Orman Yasasının 2’nci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Teklifi”, Plan ve Bütçe Komisyonunda birleştirilmesiyle, reddedilen tasarinın yerini almak üzere yeni bir teklif hazırlanmıştır.

Teklifin gerekçesinde Anayasa Mahkemesinin kararına değinilerek, yapılan düzenleme ile ormanlarda çeşitli sektörlerle ilgili olarak verilecek izin konularının açık olarak tek tek belirtileceği, yasanın iptal gerekçesinde belirtilen Devlet ormanlarında verilecek izinlerde “kamu yararı ve zorunluluk” aranması şartlarına uygun hale getirilerek yeniden düzenleneceği ve bedel alınacak ve alınmayacak izin konularına açıklık getirileceği ifade edilmiştir. Gerekçede ayrıca, orman alanlarında zorunlu olarak verilen izinlerle, orman alanlarının daralacağı endişesini gidermek ve orman alanlarını genişletmek amacıyla izin verilen alanın iki katı alanda ağaçlandırma yapma şartı getirileceği de ifade edilmiştir.

Gerekçede ana hatları verilen yasa teklifi 16.07.2004 tarihinde TBMM’de görüşülmeye başlanmış ve gerçekleştirilen tek birleşim sonucunda teklif yasalaşmıştır. Maddeler üzerinde görüşmelerin yapıldığı 103’üncü birleşim Genel Kurul Tutanağı’nda milletvekillerinin teklife ilişkin şu düşünce ve ifadelerine rastlanılmıştır.

CHP Grup sözcüsü Gürol Ergin, teklifte 17'nci ve ek 8'inci madde olmak üzere iki önemli nokta bulunduğunu, 15 Nisan 2004'te kabul edilmeyen tasarının 17'inci maddesinde "Savunma, ulaşım, enerji, madencilik, haberleşme, baraj, gölet, su, petrol, doğalgaz, çöp depolama, altyapı, sportif alan, ölçüm istasyonları, sağlık ve eğitim gibi öncelikli kamu yararı bulunan hizmetlerle ilgili her türlü yer, bina ve tesislerin devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasının zorunlu olması halinde gerçek ve tüzelkişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir." denilerek kapsamın çok geniş tutulduğunu hatırlatmış ve yeni teklifte; sözü edilen "eğitim, sağlık ve spor tesisleri" ifadelerinin teklifin 1'inci maddesinde "devlete ait eğitim, sağlık ve spor tesisleri" ifadelerine dönüştürülerek, Anayasaya uygunluğun sağlanılmaya çalışıldığını ve amacın; ilgili tesislerin devlet adına kurularak sonrasında özel işletmecilere devredilmek olduğunu savunmuştur.

Hangi eğitim kurumunun orman içerisinde yapılmak zorunda olduğu, hangi eğitim kurumunun ormanları tahrip ederek orman içerisinde yapılmasında kamu, halk ve toplum çıkarı olduğu, Koç Üniversitesi'nin, hangi zorunluluktan ötürü Rumelihisarı'nda 160 dönümlük ormanı yok ettiğini ve Koç Üniversitesinin 160 dönüm orman üzerine kurulmasında ne gibi zorunluluk bulunduğu sorularını soran Ergin, tesislerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde, ormanlar üzerinde kurulması ya da ormandan geçmesi zorunluluğunun, yalnızca kamu kurum ve kuruluşları için arandığını, kamu kurumları sayılırken de, sanatoryumun özel olarak belirtildiğini, diğer sağlık kuruluşları, eğitim ve spor tesislerinin söz konusu edilmediğini hatırlatmıştır.

Teklifin 4'üncü maddesiyle Orman Yasasının ek 8'inci maddesinin değiştirildiğini ifade eden Ergin, 18 Kasım 2003 tarihinde kabul edilen ek 8'inci maddenin, Millî Parklar Yasasına tabi alanlarda bulunan yerler ile bu yerler üzerindeki yapı ve tesisleri kiralayanları, kiralanın alan miktarının 5 katı kadar ağaçlandırma yapmakla hükümlü kıldığını hatırlatmış, yapılan değişiklikte; kira bedelinin yüzde 5 artırılması karşılığında ağaçlandırmadan vazgeçildiğini savunmuştur. Bu durumun kabul edilemez olduğunu ileri süren Ergin, düzenlemenin, iktidar ve Çevre ve Orman Bakanlığını yönetenlerin zihniyetini tam olarak yansıttığını ileri sürmüştür.

Teklifin, her şeyi paraya çevirme zihniyetinin bir ürünü olduğunu savunan Ergin, Bakan Osman Pepe'in basında yer alan ifadelerinin düşündürücü olduğunu, Bakanın “bana Mersin’i, Antalya’yı, Muğla’yı, İstanbul’u verin; Türkiye’yi sıçratayım, her şey para, para, para ” dediğini de hatırlatarak, ülke ve halkın çıkarlarının olduğu yerde paranın hiç bir şey olmadığını savunmuştur.

AKP Grup sözcüsü Mehmet Ceylan ise yasa teklifinin 2002 yılı sonunda Anayasa Mahkemesinin, Orman Yasasının 17’nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarını iptal etmesi sonucu ortaya çıkan hukuki boşluğu doldurmak ve ormancılık faaliyetleri alanında eksikliği duyulan diğer gereksinimleri karşılamak amacıyla hazırlandığını ileri sürmüştür.

Ormanlarda sadece ormancılık faaliyetlerinin gerçekleştirmediğini, bu faaliyetler dışında halkı çok yakından ilgilendiren yatırım ve tesislerinde zorunlu olarak kurulması gerektiğini ifade eden Ceylan, yol, su, enerji hattı, doğalgaz hattı, gölet, baraj ve benzeri yatırımların zaman zaman zorunlu olarak ormanlık alanlarda yapılması gerektiğini savunmuştur. İlgili konularda yatırım izninin, Orman Genel Müdürlüğünce 17’nci maddeye dayanılarak verildiğini hatırlatan Ceylan, Anayasa Mahkemesinin ilgili kararı nedeniyle izinlerin bir buçuk yıldır verilemediğini ifade etmiştir. Ceylan, ülkenin dört bir yanında devam eden, yol, su, elektrik hattı, enerji hattı ve benzeri yatırımların izinsiz bir şekilde yürütülmek zorunda olduğunu ifade etmiş ve teklifin ortaya çıkan sıkıntıları ortadan kaldırmak amacıyla hazırlandığını savunmuştur. Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler bittikten sonra madde görüşmelerini geçilmiş ancak ilgili maddeler⁵⁸ üzerinde söz isteyen olmadığı için maddeler oylanarak kabul edilmiştir.

⁵⁸ MADDE 1. - 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Yasasının 17’nci maddesinin ikinci fıkrasının son iki cümlesi metinden çıkarılarak fıkranın sonuna aşağıdaki cümle eklenmiş ve maddenin Anayasa Mahkemesince iptal edilen üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Yanan orman alanlarındaki her türlü emval Orman Genel Müdürlüğünce değerlendirilir.

Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, altyapı ve katı atık bertaraf tesislerinin; sanatoryum, baraj, gölet ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim ve spor tesislerinin ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere bedeli mukabilinde Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Devletçe yapılan ve/veya işletilenlerden bedel alınmaz. Bu izin süresi kırk dokuz yılı geçemez. Bu alanlarda Devletçe yapılanların dışındaki her türlü bina ve tesisler iznin sona ermesi halinde eksiksiz ve bedelsiz olarak Orman Genel Müdürlüğünün tasarrufuna geçer. Söz konusu tesisler Orman Genel Müdürlüğü veya Çevre ve Orman Bakanlığı ihtiyacında kullanılabilir veya kiraya verilmek suretiyle değerlendirilebilir. İzin amaç ve şartlarına uygun olarak faaliyet gösteren hak sahiplerinin izin süreleri;

Yasa milletvekillerinin de ifade ettiği gibi orman alanlarındaki tahsis ve kamu yararını sağlayıcı tesisler için hukuksal dayanağı oluşturması nedeniyle yeniden dñzenlenmiř ve yasalaşmıştır. Ancak yapılan dñzenleme bir tñr gizli af özelliği taşıtmaktadır. Yasa özellikle Koç Üniversitesi tesisleri ve bu tñr yıkım kararı alınmış diğer davaların seyrini etkileyecektir. Yasada dikkati çeken noktaların başında ilgili maddeler üzerinde konuşmak için söz isteyen bir milletvekili dahi olmayışdır. Madde özel ve tñzel kişilere kamu yararı olması ve zorunluluk bulunması hallerinde orman alanları üzerinde tesis kurma hakkını vermektedir. Her ne kadar sağlık, eğitim ve spor tesisleri kamu yararı için gerekli ve zaruri birer tesis olsalar da orman bñtñnlñđñn bozulması, yaban hayatı ve su rejimi açasından bu tesislerin orman alanlarında yapılmasına izin verilmesi orman alanlarında yapılaşmanın önñnñ dolaylıda olsa açmaktadır. Sayılan tesisler içerisinde petrol ve doğal gaz tesislerinin bulunması gerçekten ilgi çekicidir. Kaldı ki bu tesisler kurulu bulundukları alansal büyükler açasından küçük bir şehir görñnñmñndedir.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen 3373 sayılı yasanın 7'nci maddesinde "Turizm alan ve merkezleri dışında kalan Devlet ormanlarında kamu yararına olan her tñrlñ bina ve tesisler için gerçek ve tñzelkiřilere, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığınca bedeli karşılığı izin verilebilir." denilmektedir. Bu haliyle madde gerçekten sınırları belli olmayan bir faydalanmanın önñnñ açmaktadır. 5192 sayılı Yasa her ne kadar buna bir sınır getirmiş olsa da orman alanlarını yapılaşmadan kurtaramamıştır. Ancak 3373 sayılı Yasa metninde bulunan "Turizm amaçlı tesisler için hak sahiplerine tapuda irtifak hakkı tesis edilir." cñmlesi yasa metninden çıkarılmış ve yasa ile orman alanlarında kamu yararına turistik tesis yapılmasının önñne geçilmiştir.

yer, bina ve tesislerin rayiç değerı üzerinden belirlenecek yıllık bedelle doksan dokuz yıla kadar uzatılabilir. Bu durumda devir işlemleri uzatma süresi sonunda yapılır. Verilen izinler amaç dışında kullanılamaz.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen bina ve tesislerin hñkmi şahsiyete haiz amme müesseselerine ait ormanlarda veya hususi ormanlarda yapılmak istenmesi halinde de Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu takdirde kullanım bedeli, süresi, yapılan bina ve tesislerin devri gibi hususlar genel hñkñmlere uygun olarak taraflarca tespit edilir.

MADDE 4. - Orman Yasasının ek 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanun ile 9.8.1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Yasasına tâbi alanlar üzerinde bulunan yapı ve tesisler yirmi dokuz yıla kadar kiraya verilebilir. Kiracı her yıl, yıllık kira bedelinin yüzde beşi tutarında bir ödemeyi, ağaçlandırma bedeli olarak sözleşme süresince kira ödeme dönemlerinde Çevre ve Orman Bakanlığının ilgili hesabına yatırır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bilindiği üzere; emek-yoğun bir sektör olan ormancılık yatırımlarında vadelerin uzun oluşu, faiz oranlarını düşürmekte ve yatırım olanaklarını kısıtlamaktadır. Bununla birlikte, ülkemizde ormancılık sektörü GSMH’da % 0,5 oranı ile temsil edilmektedir. Gerçekten de düşük olan bu oran aslında yanıltıcıdır. Çünkü ilgili oranın hesaplanmasında sadece ormancılık sektörünün para ile kıymetlendirilebilen değerleri göz önüne alınmaktadır. Oysaki ormanlar, parayla kıymetlendirilebilir değerlerin yanı sıra parayla kıymetlendirilemeyen değerleri de bünyesinde barındırmaktadır. Son bir kaç on yılda özellikle ormanların parayla kıymetlendirilmeyen temiz hava, temiz su, toplum sağlığı, rekreasyon, erozyonun önlenme gibi fayda ve değerleri ön plana çıkmıştır.

Plansız kentleşme, hızlı nüfus artışı ve temellerini geçmişteki yanlış ekonomik kalkınma modellerinden alan kırsal yoksulluk, yenilenebilir kaynaklardan olan ormanlar üzerindeki sosyo-ekonomik ve politik baskıyı artırmakta bunun sonucu olarak da yaşanılabilir bir çevrenin vazgeçilmezlerden olan ormanlar hızla tahrip edilmektedir.

Bu çalışmanın ortaya çıkardığı en önemli sonuç; Türkiye’de 1937’den günümüze kadar gelmiş geçmiş tüm hükümetlerin, orman mevzuatı üzerinde yapmış olduğu yasal düzenlemelerin amacının, orman sahalarından en yüksek parasal getiriyi sağlayabilmek olduğu sonucudur. Gerçekten de dönem hükümetleri, ormanların parayla kıymetlendirilmeyen fayda ve değerlerini bir kenara itmiş ve maddi olan, en yüksek getiriyi sağlayan değerlerini dikkate almışlar ya da ormanları diğer sektörlerle sadece maddi faydaları ile kıyaslamışlardır. Bu nedenle, halen ülkemizde ormancılık sektör ve teşkilatı ağır eleştirilere maruz kalmaktadır. Sektör, ilk amacı yüksek kâr elde etmek olan özel sektöre açılmaya çalışılmakta ve bu düşünce özel sektörün, ormancılığın GSMH içerisindeki payını artıracığı savı ile desteklenmektedir.

Ormanlar, dönemin şartlarına göre Devlet tarafında gelir getirici olan sektörün hizmetine verilmeye çalışılmıştır. Örneğin; odun hammaddesi değer kazandığında odun dışsatımına yönelik olarak, tarım ürünleri değer kazandığında tarım arazisi kazanımına

yönelik olarak, turizm değer kazandığında turizm yatırımlarına yönelik olarak, arsa değer kazandığında arsa gelirine yönelik ve son zamanlarda sıkça gündeme gelen yeraltı kaynakları önem kazandığında Madencilik sektörüne yönelik olarak kullanılmaya çalışılmıştır.

Dikkat edilirse, 1937’de ekonomide Devletçilik ilkesi benimsenmekte, ithal ikameci politikalar uygulanmakta ve kamu eliyle kalkınma gerçekleştirilmek istenmektedir. Bu dönemde gelir getirici tüm kaynaklar Devlette toplanmaya çalışılmakta ve böylece dışsattım artırılarak refah düzeyi yükseltilmek istenmektedir. Ormanlar da ekonomik değer içermesi dolayısıyla bu politikalardan nasibini almakta ve gerek 3116 ve gerekse 4785 sayılı Yasalarla Devletin hüküm ve tasarrufu altına alınmaktadır.

1950–1960 yılları arasında Türkiye’de liberal ekonomik politikaların benimsenerek, dış ticarete yükselen değer olan tarıma büyük yatırımlar yapılmaktadır. Tarım ürünlerindeki değer artışı beraberinde yeni tarım alanları kazanımı gündeme getirmekte ve ilk akla gelen kaynak da ormanlar olmaktadır. Sırasıyla 1950 ve 1956’da yasalaşan 5653, 5658, 6831 ve 1744 sayılı Yasalar özellikle Çiftçi kesiminin çıkarlarına hizmet edecek şekilde düzenlenmiştir. Yeri geldiğinde orman kadastro çalışmaları tamamen durdurularak kadastrosu tamamlanmamış orman alanlarından tarım için açmalara dolaylı olarak göz yumulmuştur. Tüm bu düzenlemeler ve göz yummalar sonucu, orman alanlarından ne ölçüde tarım alanı kazanıldığına ilişkin elimizde henüz tutarlı istatistikler mevcut değildir. Ama şu bir gerçektir ki, tarım alanı kazanabilmek için yapılan açmacılık ormansızlaşmada etkin faktörlerden biridir.

1970–1990 yılları arasında ise serbest piyasa ekonomisi ve özelleştirmelerin gündeme geldiği bir dönemdir. 1970’lerde başlayan ve 1980’lerde ivme kazanan turizm bu dönemin en gözde sektörüdür. Türkiye sahip olduğu ormanları ve doğal güzellikleri ile turizm sektörü için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. Dönem iktidarlarınca bu potansiyel değerlendirilmek istenmiş ve sırasıyla 2896, 3302, 3373 sayılı Yasalar çıkarılmış ve orman alanları turizm yatırımlarına açılmıştır.

Yakın zamanda çıkarılan 4999 sayılı Yasa, gerekçesinde her ne kadar Doğu Karadeniz'deki halkın ihtiyaçlarına yönelik olarak çıkarılmak istendiği vurgulansa da yasa görüşmelerindeki ifade ve düşüncelerden, yasanın bazı orman endüstri tesisleri göz önüne alınarak çıkarılmış olduğunu anlaşılmaktadır.

Türkiye yüzölçümünün % 27'sinin ormanlarla kaplı olduğu göz önüne alınırsa madencilik sektörü için orman alanlarının ifade ettiği anlam daha iyi anlaşılacaktır. 5177 sayılı Maden Yasası da azalmakta olan yenilenebilir enerji kaynaklarının son dönemlerde kazandığı aşırı değer sonucu gündeme gelmiş bir yasadır. Türkiye sahip olduğu potansiyel maden rezervleriyle gerek ülke ekonomisi ve gerekse madencilik sektörü için büyük bir potansiyele sahiptir. Dönem iktidarı da bu düşüncelerden hareketle madenlerden elde edeceği kazancı düşünerek ormanları bu uğurda feda etmektedir.

İncelenen tüm yasalar içerisinde doğrudan doğruya ormanları korumaya yönelik olduğu ve ekonomik kaygı taşımadığı söylenilebilecek bir yasa var ise bu yasa 4114 sayılı yasadır. Doksanların ortalarında terör örgütü PKK eylemlerini kırsaldan ormanlara yöneltince bu konuda yasal düzenlemeye gidilme ihtiyacı hissedilmiş ve terör amaçlı orman yakma suçu için idam cezası düzenlenmiştir.

Kısaca özetlenmesi gerekirse, iktidar sahipleri her koşulda parasal getiriye dikkate almıştır. Elbette bu getiri arayışının ormanlar açısından bir bedeli olacaktı ve olmuştur. Çizelge 5.1 bu bedeli en açık şekilde yansıtmaktadır. Çizelgede seçim ve yasal düzenlemeler sonucu kaybedilen orman alanları yıllar ve kaybediliş nedenlerine göre verilmiştir.

Çizelge 5.1 Yasa düzenlemeler, seçim ve orman yangınları sonucu kaybedilen orman alanları(OGM 2005 verilerinden, Salih Sönmez Işık'ın Ormancılığımızda Yasal Düzenlemeler adlı eserinden ve Yalçın Bayer'in Hürriyet Gazetesi'ndeki 16.08.1997 tarihli yazısından geliştirilmiştir.)

Orman Yangınları, Yasal Düzenlemeler, Seçim			Orman Kadastro 2/B Uygulamaları			
Yıllar	Yanan Orman Alanı (ha.)	Yasal Düzenleme ve Seçim	Yıllar	Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Alan (ha.)	Yıllar	Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Alan (ha.)
1945	165307	4785 sayılı yasa çıktı	1974	4500	1993	21397
1946	125115	4786 sayılı yasa çıktı	1975	27500	1994	14922
1950	69068	Genel Seçim yılı, 5677 sayılı af yasası	1976	18700	1995	14872
1954	35580	Genel Seçim yılı, 6385 sayılı af yasası	1977	11864	1996	14733
1956	38983	6831 sayılı yasa çıktı ve orman affı	1978	12974	1997	5843
1957	28634	Genel Seçim yılı	1979	9953	1998	10067
1958	26862	7132 sayılı orman af yasası	1980	6295	1999	11597
1962	10059	Seçim Yılı	1981	7147	2000	8284
1964	13348	Genel seçim öncesi ve Anayasa değişikliği hazırlığı	1982	3627	2001	6860
1969	16354	Genel Seçim yılı ve Anayasa değişikliği	1983	0	2002	7971
1970	15019	Anayasa değişikliği ve Af teklifi	1984	11707	2003	16568
1973	17002	Anayasa değişikliği ve Af teklifi	1985	15323	2004	13916
1975	17515	Senato ve Meclis ara seçimi	1986	14894	2005	16568
1977	43076	Genel seçim yılı	1987	48200		
1979	34132	Senato ve Meclis ara seçimi	1988	43040		
1983	3556	2896 sayılı yasa 2. mad. Dğş.	1989	26494		
1986	11037	3302 sayılı yasa 2. mad.Dğş.	1990	33865		
1987	10746	Genel seçim yılı, 3373 sayılı yasa	1991	31758		
1994	38128	Genel seçim yılı	1992	29032		
Toplam	719.521					520.471
Genel Toplam						1.239.992

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere 1.239.992 hektarlık orman alanı gerek seçimler, gerekse yasal düzenlemeler sonucu kaybedilmiştir. 1972 yılı sonu itibariyle orman sınırları dışına çıkarılan 601.955 hektarlık makilik alan ile “Kamu Yararı” adı altında

çeşitli kurum ve kuruluşlara tahsis edilmiş 1.000.000 ha. orman alanı eklenecek olursa bu rakam 2.841.914 hektara çıkmaktadır. Eğer bu rakam ülke orman varlığına dâhil edilirse sayılan nedenlerden dolayı kaybedilen prodüktif orman alanı % 11,82 gibi bir rakama ulaşmaktadır. Bu rakam aynı zamanda 77.945.200 hektarlık ülke yüzölçümünün % 3,64'üne denk gelmektedir.

Şuan ki mevcut durumda ormanların kadastro % 75 oranında bitirilmiştir. Buna karşın hazine adına özel tapu sicillerine tescil edilmiş orman alanı bu oranın yalnızca % 25 dir. Kadastro çalışmaları tamamlansa dahi tescil miktarının % 40'ı geçmeyeceği düşünülmektedir.

Orman köylüsünün lehine olan 6831 sayılı Orman Yasası'nın 2/A maddesine ilişkin uygulamada hiçbir örneğe rastlanılamamıştır.

Tüm bu sonuç ve rakamlar iktidarların orman mevzuatı üzerinde yapacakları en ufak bir değişiklikte dahi ne kadar dikkatli olması gerektiğinin açık bir göstergesidir. Bu nedenle öncelikle toplum orman yasası hakkında bilgilendirilmelidir. Orman yangınları sonucu toprak kazanacağı düşüncesi, bu düşünceye sahip kişi ve kişilerin belleğinden silinmelidir. Kaldı ki, Anayasada yanan orman alanlarının zaman aşımı yoluyla kazanılamayacağı açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Her seçim dönemi gündeme gelen ormanlar üzerinden siyaset yapma alışkanlığına son verilmeli, konuya net ve ağır yaptırımlar getirilerek açık bir Anayasa hükmünü ihlal eden siyasi parti ve partililer hakkında hukuki işlem yapılmalı, böylelikle ilgili Anayasa maddesine işlerlik kazandırılmalıdır.

Bu çalışmanın ortaya çıkardığı en önemli sonuç ekonomi-yasa-ormancılık üçlüsünün birbirinden ayrılması gerektiğidir. Ülkemiz ormancılık politikasının gizli amacı olan en yüksek kalite ve miktarda odun hammaddesi üretme düşüncesinden vazgeçilmelidir. Ormanların, iklim ve su rejimini düzenleyici, toprağı koruyucu fonksiyonları ön plana çıkarılmalı, ekonomik kaynak yönü ikinci ve hatta üçüncü plana atılmalıdır.

Orman yasasının ormanlar üzerindeki koruyucu hükümlerini etkisiz hale getiren (Maden Yasası'nda olduğu gibi) yasa içinde yasa yapma alışkanlığından vazgeçilmelidir.

Orman Yasası, değişiklik teklif ve tasarılarının ana gerekçesinde her ne kadar toplumsal isteklere atıf yapılsa da sonuçları itibariyle toplumun küçük ama ekonomik yönden güçlü kesimlerinin istekleri karşılamaktadır. Bu durum, kamu yararın da esas olan toplumsal çoğunluk lehine değiştirilmelidir.

Son zamanlarda ağırlığını iyice hissettiren küresel ısınma ve beraberinde getirdiği doğal afetlere bir önlem olarak ormanları en iyi şekilde koruyacak yeni yasal düzenlemelere gidilmelidir. Halen yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Yasası ekosistem gereklerine göre bütüncül bir yaklaşımla yeniden ele alınmalı ve etkinliğini giderek artırmakta olan bununla birlikte toplum sağlığını yakından ilgilendiren rekreasyonel faaliyetlere yasa içerisinde gereken önem verilmelidir. Unutulmamalıdır ki, yaşanılabilir bir çevre, parasal değerlerin çok ötesinde bir anlam ifade etmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim. 1973. Cumhuriyetimizin 50. Yılında Ormancılığımız. Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Sıra No: 187, Seri No: 145, 510s., Ankara.
- Anonim. 1985. Çevre ve ormancılık birinci yılını tamamlarken bir çift sözümüz var. Çevre ve Ormancılık Dergisi, 1(6);1-3.
- Anonim. 1990. Devlet ormanları satılabilir mi?. Çevre ve Ormancılık Dergisi, 6(1);33-34.
- Anonim. 1997. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve Orman Yağması. Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl 34(1); 2-3.
- Anonim. 2005. Cangı Avukatlık Bürosu Av. Banu Dalgıç Cangı & Av. Arif Ali Cangı Dava Dilekçesi
- Acun, E. 1998. Ormanın Kara Kitabı, İstaç Yayını, 208s., İstanbul.
- Ahmad, F. 2002. Modern Türkiye'nin Oluşumu (Çeviren Yavuz Alogan). Kaynak Yayınları, 3. Baskı, 296 s., ISBN 975-343-280-1, İstanbul.
- Akçay, A. A.1999. Toprak Ağalığından Kapitalist işletmeciliğe Türkiye Tarımında Büyük Topraklı İşletmeler. 75 Yılda Köyden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, 295-305 s., ISBN975-7306-43-6, İstanbul.
- Akesen, A. 1994. Ormancılık Turizm İlişkileri Çerçevesinde Akdeniz Orman Kaynaklarının Değerlendirilmesi. Türkiye Akdeniz Bölgesi Ormanları ve Ormancılığına İlişkin Bilimsel Yaklaşımlar, İ.Ü.Orman Fakültesi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Bölüm 14, 206-207 s., İstanbul.
- Aslan, S. ve Gül, C. 2004 Geçmişten Günümüze Türkiye'de Baskı Grupları. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5(1);85-100, ISSN 1303-1279.
- Aslankara, M. S. 1998. Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığımız. Orman Bakanlığı Yayını, 408 s., Ankara.
- Ayanoğlu, S. 1981. Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan. İstanbul Üniversitesi Yayını, 307 s., İstanbul.
- Ayanoğlu, S. 1986. Hukuksal Açıdan Orman Emlaki ve Orman Mülkiyetinin Temelleri (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, 167 s., İstanbul.
- Ayanoğlu, S. 1987. Cumhuriyet Dönemi ormancılığımızda 3116 sayılı Orman Yasası ve Sonrası. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını 165 s., Ankara.

- Ayanoğlu, S. 1994. Orman Arazilerinin Azalmasına Yol Açan Düzenlemeler. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, 44(3-4);103-112
- Ayanoğlu, S. 1996. Türk Orman Hukukunda Maki Uygulaması ve Sonuçları. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, 46(2);71-90
- Ayanoğlu, S. 1999. Ormancılık Hukuku. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, 231 s., ISBN 975-7250-51-1, Ankara.
- Ayanoğlu, S. 2004a. Yüksek lisans ders notları, Av hukuku.
- Ayanoğlu, S. 2004b. Özel Mülkiyette Bulunan Kızılağaç ve Kestaneliklerin Orman Rejiminden Çıkarılması Hakkında Rapor. Orman ve Av Dergisi, Sayı 2004-5, ISSN 1303 040X.
- Aydoğan, M. 2005. Türkiye Üzerine Notlar 1923-2005. Umay Yayınları, 2. Baskı, 222 s., İzmir.
- Aytuğ, B. 1970. Arkeolojik Araştırmalar Işığında İç Anadolu Stebi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A 20(1);127 – 143.
- Ayaz, H. ve Cantürk, G. 2005. Orman Kadastro Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Çevre ve Ormancılık Şurası Tebliğler Kitabı. Cilt 3, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayını, 799 s., Ankara.
- Bayrakçı, H. 1990. Osmanlı Toprak Sistemi Miri hukuk. Marifet Yayınları, 152 s., İstanbul.
- Bernhard, E. 1935. Türkiye Ormancılığının Mevzuatı, Tarihi ve Vazifeleri (Çeviren: Nihad Basri Somel). T.C. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü, Sayı 15, 178 s., Ankara.
- Boratav, K. 1997. İktisat Tarihi. Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980, Cem Yayınevi, 265-353 s., İstanbul.
- Bozkurt, B., Göker, Y. 1990. Yonga Endüstrisi Ders Kitabı. İstanbul Üniversitesi Basım ve Film Merkezi, Üniversite Yayın No:3614, Fakülte Yayın No:413, 263 s., ISBN 975-404-191-1
- Coşkun A. A. 1999. Türkiye’de Ormanlardan Yararlanmanın Yasal Esasları. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, 49(1);83-109
- Çağlar, Y. 1979. Türkiye’de Ormancılık Politikası (dün). Çağ Matbaası, 464 s., İstanbul.
- Çağlar, Y. 2000. Türkiye’de Ormanlara Zarar Veren Temel Süreçler. Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Derneği Yayını, 120 s., Ankara.

Çamsan A.Ş. Web Sitesi, <http://www.camsan.com.tr/> Erişim Tarihi; Nisan 2006.

Çetin, T. 1999. Cumhuriyet Döneminde Köycülük Politikaları: Köye Doğru Hareketi. 75 Yılda Köyden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, 213-220 s., ISBN975-7306-43-6, İstanbul.

Doğan, S., Özekicioğlu H. 2005. Güney Kore ve Türkiye’de Uygulanan IMF Politikaları. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6(1);147–176. ISSN 1303–1279.

Dupouey, J. L., Dambrine, E., Laffite, J. D. and Moares, C. 2002. Irreversible Impact of Past Land Use on Forest Soils and Biodiversity. Ecology 83, 2978– 2984.

Ekonomist Online Web Sitesi,
<http://atlasbagis.com/apps/dictionary.app/dictionary.php/es.dict> Erişim Tarihi: Mayıs 2006

Emsen, Ö. S. ve Değer M. K. 2004. Turizm Üzerine Terörizmin Etkileri: 1984-2001 Türkiye Deneyimi , Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 1(7);67–83 ISSN: 1302-9975.

Erkan, R. 2004. Kentleşme ve Sosyal Değişme. Bilim Adamı Yayınları, 2. Baskı, 287 s., Ankara

Faruk, Ç. 1998. Doğu Karadeniz Bölgesi Ekonomisinde Kızılağaçlık Sektörünün Yeri ve Önemi. Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl 35(8); 22–23. ISSN 1301 3572.

Genç, M. ve Güner Ş.T. 2000. Isparta’da Yeni Saptanan Doğal Bir Anıt Kestane (*Castanea sativa* Mill.) Mesçeresi. Turkish Journal of Agriculture and Forestry, 24(1);37–44, ISSN 1300-011X.

Geray, U. 1999. Kamu Yararı ve Ormancılıkta Durum. Orman Mühendisliği Dergisi Yıl 36, Sayı 3, 4-9 s., ISSN 1302-3572, Ankara.

Gevgilili, A. 1987. Yükseliş ve Düşüş. Bağlam Yayınları, Gözden geçirilmiş 2. Baskı, 831 s., İstanbul.

Görcelioğlu, E. 2004.. FAO’nun “Dünya Ormanlarının Durumu-2003” Etüdü ve Türkiye Ormanları. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi Seri B, 54(1) ISSN 0535–8418.

Gümüş, C. 2004. Ormancılık Politikası. Cilt-I, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 444 s., Trabzon.

Gümüşdere, İ. 1994. Ormanlarımızda Önemli Bir Ağaç Türü, Kestane. Tabiat ve İnsan, Yıl 28(4);21-26.

- Günel, E. 2005. Türkiye’de Seçim Sistemlerinin Siyasal Kurumlar Üzerindeki Etkileri. Turhan Kitabevi, 251 s., ISBN 975-6194-22-7, Ankara.
- Günay, T. 1995. İslam ve Kur’an’da Ağaç Yeşil ve Toprak. Tema Vakfı Yayınları, 142 s., İstanbul.
- Günay, T. 1997. Orman, Ormansızlaşma, Genişletilmiş 4. Baskı, Toprak. Tema Vakfı Yayınları, 286 s., ISBN 975-7169-05-6, İstanbul.
- Günay, T. 2003. Ormancılığımızın Tarihçesine Kısa Bir Bakış. Tarım Orkam-Sen Yayını, 242+Ek s., Ankara.
- Hacettepe Üniversitesi Web Sitesi,
<http://www.ait.hacettepe.edu.tr/genel/dersler/II11.pdf>_ Erişim Tarihi: Mayıs 2006.
- Honnay, O.(Editor). 2004. Forest Biodiversity: Lessons from History for Conservation. Cambridge, MA, USA: CABI Publishing,. p 9.
- Iwai, Y.(Editor). 2003. Forestry and the Forest Industry in Japan. Vancouver, BC, CAN: UBC Press,. p 3
- İnal, S. 1967. Türkiye’de Ormanların Tahdit ve Kadastro Problemi. Orman Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
- İnal, S. 1971. Türkiye’de Anayasa Ormancılık İlişkileri. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İ.Ü. Yayın No: 1647, O.F. Yayın No: 171, 176 s., İstanbul.
- İstanbullu, T. 1978. Türkiye’de Devletten Başkasına Ait Ormanların İdare ve İşletilmesi Üzerinde Araştırmalar (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 2485, O.F. Yayın No: 263, 216 s., İstanbul.
- Kar, M., Zorkirişçi, E. ve Yıldırım, M. 2004. Turizmin Ekonomiye Katkısı Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme. Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 1(8);87–112, ISSN 1302–9975.
- Karatepe, Ş. 2001. Tek Parti Dönemi. İz Yayıncılık, 111 s., ISBN 975-355-248-3, İstanbul.
- Karpat, H. K., 2003. Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm (Çeviren Abdülkerim Sönmez. 1. Baskı, İmge Kitapevi Yayınları, 371 s., ISBN 975-533-378-9, Ankara.
- Keyder, Ç. 1999 Türkiye’de Tarımda Küçük Meta Oluşumu. 75 Yılda Köyden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, 163-170 s., ISBN 975-7306-43-6, İstanbul.
- Kılıç, H. 2004. Türkiye Ormancılar Derneği ve Ormancılık Üzerine Orhan Atamanla Bir Söyleşi. Orman ve Av, Sayı: 2004-6 13-23 s., ISSN 1303-0440X.

- Koçak, C. 1997. Siyasi Tarih. Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980, Cem Yayınevi, 85-154 s., İstanbul.
- Konukçu, M. 2001. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyon Raporu. Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, DTP: 2531, ÖİK: 547, 539 s., Ankara.
- Kurt, H. 2003. Türkiye’de Köy Kent Çelişkisi. Siyasal Kitap Evi, 254 s., Ankara
- Kuvan, Y. 2005. Ormanların Turizm Yatırımlarına Tahsisi (Antalya-Belek örneği), İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, seri A, 55(1);67–79
- Küçük, Y. 1978. Türkiye Üzerine Tezler, 1908–1978. İkinci basım s.16, Tekin Yayınevi, Ankara.
- Onur, S. 2004. Ekonomiden Karşılıksız Kayıplar, Seçim Ekonomisi. Asil Yayın Dağıtım, 195 s., Ankara
- Öktem, E., Güller, B. 1999. Kızılağaç. Orman Mühendisliği Dergisi, 36(5); 21–25 ISSN 1301 3572.
- Özdönmez, M. 1964. Türkiye’de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerine Araştırmalar (Doktora Tez Özeti). İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, 44s.+Ek, İstanbul.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A. ve Ekizoğlu, A. 1981. Atatürk Türkiye’sinde Ormancılık Politikasının Kaydettiği Gelişmeler. Doğumunun 100. yılında Atatürk’e armağan. İstanbul Üniversitesi Yayını, 307 s., İstanbul.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A. ve Ekizoğlu, A., 1996. Ormancılık Politikası. İstanbul Üniversitesi Yayını, Üniversite Yayın No: 3968, Orman Fakültesi Yayın No: 435, 417 s., ISBN 975-404-429-5, İstanbul.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T. ve Akesen, A., 1998. Cumhuriyet Ormancılığındaki Dönüm Noktaları. Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığımız Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 4187, Orman Fakültesi Yayın No:458, 810 s., İstanbul.
- Öztürk, O. N. 1995. Orman Ekosistemlerinin Geliştirilmesine Özel Ağaçlandırmaların Katkıları ve Özel Ağaçlandırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi. I. Ulusal Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt 4. Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayını, 387 s., Trabzon.
- Peker, M. 1999. Türkiye’de İç Göçün Değişen Yapısı. 75 Yılda Köyden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, 295-305 s., ISBN975-7306-43-6, İstanbul.
- Saraç, O. 2002. Kamu Yararı Kavramı. Maliye Dergisi, Ocak-Nisan sayısı, No:139, s;16-26

- Sencer, Y. 1979. Türkiye’de Kentleşme, bir toplumsal ve kültürel değişme süreci. Kültür Bakanlığı Yayını, 623 s., Ankara.
- Tanör, B. 2000. Türkiye tarihi 5, 3. Baskı., Cem Yayınları, 326 s., İstanbul.
- TBMM Web Sitesi, <http://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/o33.htm> Erişim Tarihi: Mayıs 2006
- Uslu, S. 1970. İç Anadolu’nun Ormansızlık Problemi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, 20(1);123–143.
- Uslu, S. 1973. Türkiye’de Orman Tahribatı ve Doğurduğu Problemler. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, 23(2);40–47.
- Van Walleghem, T., Van den Eeckhaut, M., Poesen, J., Deckers, J., Nachtergaele, J., Van Oost, K. and Slenters, C. 2003. Characteristics and Controlling Factors of Old Gullies Under Forest in a Temperate Humid Climate: a Case Study From The Meerdaal Forest (Central Belgium). *Geomorphology* 1333, 1– 15.
- Yapı Kredi Kültür ve Sanat <http://www.ykykultur.com.tr/yazar/yazar.asp?id=789> Erişim Tarihi: Mayıs 2006.
- Yılmaz, B. E. 2002. Osmanlı İmparatorluğu’nu Dış Borçlanmaya İten Nedenler ve İlk Dış Borç. Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 1(4);186–198, ISSN:1302–9975.
- Yumurtacı, M. 1999. Nereden Nereye Ormancılığımız. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, 73 s., Ankara.
- Whitney, G. G. 1994. From Coastal Wilderness to Fruited Plain. Cambridge University Press, New York.

EKLER

EK 1 Tez Konusu Yasa Tutanaklarının TBMM Kütüphanesi Arşivindeki Konumu

EK 2 Web Üzerinden Erişilen Tez Konusu Yasa Tutanaklarını İlişkin Bilgiler

EK 3 Ormancılık Uygulamalarına Yön Veren Yasal Düzenlemeler

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar

EK 1 Tez Konusu Yasa Tutanaklarının TBMM Kütüphanesi Arşivindeki Konumu

Meclis	Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa	Tarih	Açıklama
TBMM	5	15	29	112-132	27.01.1937	3116 sayılı Yasa
TBMM	5	15	30	144-160	29.01.1937	3116 sayılı Yasa
TBMM	5	16	31	4-29	01.02.1937	3116 sayılı Yasa
TBMM	5	16	34	90-106	08.02.1937	3116 sayılı Yasa
TBMM	7	19	84	75-83	09.07.1945	4785 sayılı Yasa
TBMM	8	25	72	956-978	24.03.1950	5653 sayılı Yasa
TBMM	8	25	72	978-981	24.03.1950	5658 sayılı Yasa
TBMM	10	13	92	421-454	17.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	93	460-488	18.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	94	493-519	20.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	95	529-557	21.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	96	560-588	22.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	97	592-621	23.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	98	625-673	24.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	99	677-706	25.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	100	709-811	27.08.1956	6831 sayılı Yasa
TBMM	10	13	103	958-959	31.08.1956	6831 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	27	140	143-152	02.10.1972	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	29	10	199-206	27.11.1972	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	29	11	281-288	29.11.1972	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	30	12	690-730	22.12.1972	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	31	27	15-61	25.12.1972	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	31	32	355-383	03.01.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	31	32	384-387	03.01.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	31	33	405-449	04.01.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	36	73	31-46	07.03.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	36	74	91-124	09.03.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	36	75	131-168	12.03.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	36	79	238-292	21.03.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	36	80	295-331, 338-341	22.03.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	39	127	18-62	14.06.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	39	130	266-275, 308	20.06.1973	1744 sayılı Yasa
Millet Meclisi	3	39	130	362-373	20.06.1973	1744 sayılı Yasa
Danışma Meclisi	Yasama Yılı 2	17	104	659-682	18.05.1983	2896 sayılı Yasa
Danışma Meclisi	Yasama Yılı 2	18	107	108-153	25.05.1983	2896 sayılı Yasa
TBMM	17	30	114	250-252	03.06.1986	3302 sayılı Yasa
TBMM	17	30	115	298-342, 347	04.06.1986	3302 sayılı Yasa
TBMM	17	30	115	364-367	04.06.1986	3302 sayılı Yasa
TBMM	17	41	109	203-224	21.05.1987	3373 sayılı Yasa
TBMM	17	41	110	240-250, 260	22.05.1987	3373 sayılı Yasa
TBMM	17	41	110	277-280	22.05.1987	3373 sayılı Yasa
TBMM	19	90	132	328-337	29.06.1995	4114 sayılı Yasa
TBMM	19	90	133	393-425	04.07.1995	4114 sayılı Yasa

EK 2 Web Üzerinden Erişilen Tez Konusu Yasa Tutanaklarını İlişkin Bilgiler

Meclis	Dönem	Yasama Yılı	Birleşim	Görüşülme Tarihi	Yasa	Web Konumu
TBMM	22	1	59	01.04.2003	4841	http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_b_sd.birlesim_baslangic?P4=9105&P5=B&page1=24&page2=24 Erişim Tarihi: 10.03.2006 Saat: 17:57
TBMM	22	1	113	30.06.2003	4965	http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=10185&P5=B&page1=80&page2=80 Erişim Tarihi: 08.12.2005 Saat: 12:20
TBMM	22	1	110	23.07.2003	4960	http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_b_sd.birlesim_baslangic?P4=10125&P5=B&page1=50&page2=50 Erişim Tarihi: 12.03.2006 Saat: 19:26
TBMM	22	2	14	05.11.2003	4999	http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=10445&P5=B&page1=29&page2=29 Erişim Tarihi: 06.11.2005 Saat: 11:00
TBMM	22	2	93	26.04.2004	5177	http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=11945&P5=B&page1=15&page2=15 Erişim Tarihi: 06.11.2005 Saat: 15:28
TBMM	22	2	102	16.04.2004	5192	http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tutanak_g_sd.birlesim_baslangic?P4=12125&P5=B&page1=66&page2=66 Erişim Tarihi: 06.11.2005 Saat: 15:28

EK 3 Ormancılık Uygulamalarına Yön Veren Yasal Düzenlemeler

Sıra No	Yasa Adı	Yasa No	Yürürlüğe Giriş Tarihi
1	Orman Yasası	3116	18.02.1937
2	Orman Yasasına Ek Yasa	3444	25.06.1938
3	Orman Yasasına Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu yasanın Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa	4785	13.07.1945
4	Orman Yasasına Ek 3444 sayılı Yasanın 7'nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Yasa	4914	08.06.1946
5	Orman Yasasına Bazı Maddeler Eklenmesine ve Bu Yasanın 1 inci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Yasaya Ek Yasa	5658	31.03.1950
6	Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Yasa	5653	03.04.1950
7	Orman Yasası	6831	15.12.1956
8	6831 sayılı Orman Yasasının 35'inci Maddesinin 2'nci Fıkrasının Değiştirilmesi Hakkında Yasa	7395	09.12.1959
9	Orman Yasasına Geçici Bir Madde Eklenmesine Dair Yasa	663	24.07.1965
10	6831 Sayılı Orman Yasa Bir Madde Eklenmesine Dair Yasa	1056	17.07.1968
11	6831 Sayılı Orman Yasasına Bir Madde Eklenmesine Dair Yasa	1444	25.07.1971
12	6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Yasaya 3 Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Yasa	1744	04.07.1973
13	6831 Sayılı Orman Yasasının 20.6.1973 Tarih ve 1744 Sayılı Yasala Değişik 34 üncü Maddesi ile Ek 3 üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Yasa	1906	14.06.1975
14	6831 Sayılı Orman Yasasının Değişik 34'ncü Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Yasa	2655	20.04.1982
15	31.8.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yasa	2896	27.09.1983
16	31.8.1956 Tarihli ve 6831 Sayılı Orman Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Yasa	3302	19.06.1986
17	6831 Sayılı Orman Yasanın Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Yasaya Bazı Hükümler Eklenmesi Hakkında Yasa	3373	28.05.1987

EK 3 Ormancılık Uygulamalarına Yön Veren Yasal Düzenlemeler (Devam ediyor)

18	6831 Sayılı Orman Yasasında, 1475 Sayılı İş Yasasında, 2918 Sayılı Karayolları Trafik Yasasında ve 2926 Sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar ile Sosyal Sigortalar Yasasında Değişiklikler Yapılmasına ve Yasalardaki Bazı Cezaların İdari Cezaya Dönüştürülmesine Dair Yasa	3493	11.11.1988
19	6831 Sayılı Orman Yasasının, 2155 Sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Yasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yasa	4079	08.03.1995
20	Orman Yasasında ve Türk Ceza Yasasının Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması	4114	08.07.1995
21	Orman Yasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa	4569	30.05.2000
22	Orman Yasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa	4570	30.05.2000
23	Bazı Fonların Tasfiyesi Hakkında Yasa	4629	03.03.2001
24	Kara Avcılığı Yasası	4915	11.07.2003
25	Orman Yasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa	4999	18.11.2003
26	Maden Yasasında Ve Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa	5177	05.06.2004
28	Orman Yasasında Değişiklik Yapılması Hakkında Yasa	5192	03.07.2004
29	Ölüm Cezasının Kaldırılması İle Bazı Yasalarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yasa	5218	21.07.2004
30	Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlere Yapılacak Yardımlara Dair Yasada Değişiklik Yapılması Hakkında K.H.K	KHK /598	23.05.2000
31	Milli Parklar Kanunu	2873	11.09.1983
32	Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu	4122	26.07.1995
33	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Park Kanunu	4533	20.02.2000
34	Kadastro Kanunu	3402	09.07.1987
35	Kıyı Kanunu	3621	17.04.1990
36	Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun	3573	07.02.1937
37	Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkındaki 3573 Sayılı Kanunun Sakız ve Nevileriyle Harnupluklara da Teşmiline Dair Kanun	6777	14.07.1956
	Tüzük/Yönetmeli/Talimatname/ Tamim/Nizamname/ Esas Adı	Resmi Gazete	
		Sayı	Tarih
38	Orman Köylüleri Kalkınma Fonu Yönetmeliği	15880	16.03.1977
39	Orman Arazilerinin Tahsisi Hakkında Yönetmelik	22249	05.04.1995
40	Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik	23066	31.07.1997
41	Milli Parklar Yönetmeliği	19309	12.12.1986
42	Milli Parklar Fonu Yönetmeliği	22896	11.05.1997

EK 3 Ormancılık Uygulamalarına Yön Veren Yasal Düzenlemeler (Devam ediyor)

43	Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberliği Yönetmeliği	22770	27.09.1996
44	3402 sayılı Yasaya Göre Hazırlanmış, Kadastro Çalışma Alanının Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik	3402	
45	3116 Sayılı Orman Yasasının 133 üncü Maddesi Gereğince Hazırlanan, Orman Nizamnamesi	3628	11.06.1937
46	Orman Nizamnamesine Ek Nizamname	4700	31.12.1940
47	1744 Sayılı Yasası Uyarınca Düzenlenen Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Tüzük	Bakanlar Kurulu Kararı	
48	Ormanların Yasa Dışı Müdahalelerden Korunması Esasları	01.05.1996	
49	Funda ve Makilik Sahaların Tespitine Ait Talimatname	24.12.1965	
50	Makilik ve Orman Sahalarının Birleştiği Yerlerde Orman Sınırlarının Tespitine Ait Yönetmelik	17.08.1950	
51	6831 Sayılı Orman Yasasının 2'ci Maddesi (A) Fıkrasına Göre Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkında Yönetmelik	18539	06.10.1984
52	6831 Sayılı Orman Yasasına Göre Orman Kadastro ve Aynı Yasanın 2/B Maddesinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik	19209	26.09.1986
53	Ormanlarda ve Orman İçinde Bulunan Otlak, Yaylak ve Kışlaklarda Hayvan Otlatma Yönetmeliği	18488	13.08.1984
54	Muhafaza Ormanlarının Ayrılması ve İdaresi Hakkında Yönetmelik	18492	17.08.1984
55	6831 Sayılı Orman Yasasının 31., 32., 33ncü Maddelerinin Uygulanmasına Dair Yönetmelik	19544	14.08.1987
56	Ağaçlandırma Yönetmeliği	23267	23.02.1998
57	Ormanların Korunmasında Muhtar ve İhtiyar Kurullarının Görevlerine Ait Talimatname	25.03.1957 Bakanlık Oluru	
58	6831 Sayılı Yasanın 84. Madde Uygulanması İle İlgili Tamim	13.05.1988	
59	Orman Yasasının 112., 113. ve 114. Maddelerinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik	18456	12.07.1984
60	Orman Sayılmayan Yerlerdeki Ağaç ve Ağaççıklardan Sahiplerinin Faydalanma Şekil ve Esasları Hakkında Yönetmelik	21528	18.03.1993

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar

Kaynak: İstanbullu, 1978

Sıra No	İli	İlçesi	Ormanın Adı	İşletme Şekli		Genel Alan (ha)	Devletleştirme Bedeli		Onanma
				Koru (ha)	Baltalık (ha)		Lira, Kr.	Tarihi	
1	Amasya	Merkez	Kıranbaş	1,5623	—	1,5623	225	07.06.1947	5005 - 309/679
2	Amasya	Merkez	Dedenbahçesi	0,8271	—	0,8271	170	01.08.1947	5005 - 423/1024
3	Amasya	Vezirköprü	—	—	21,5	21,5	120,68	20.01.1956	5099 - 1
4	Ankara	Balâ	Kuyrukçu	—	1601	1601	9324	17.04.1947	5005 - 99/197
5	Antalya	Merkez	Kilik	3356	—	3356	40000	11.12.1945	—
6	Aydın	Karacasu	Çamdibi	1,9305	—	1,9305	250	18.06.1947	5009/8
7	Aydın	Karacasu	Bucak Çiftliği	20	—	20	990	14.09.1946	5005 - 189/382
8	Aydın	Karacasu	Yarendede	3,5	—	3,5	79	14.07.1955	5015 - 3
9	Bilecik	Bozüyük	Burmeceler	3045	—	3045	50810,4	13.04.1946	2005 - 11/2620
10	Bilecik	Bozüyük	Yirceler	2966	—	2966	62103,6	06.04.1946	2005 - 89/2606
11	Bolu	Merkez	Kurtlar Çiftliği	168	—	168	1510	06.01.1947	5005 - 60/137
12	Bolu	Merkez	Karadere	9512	—	9512	185336,2	27.09.1955	5 - 5028/26
13	Bolu	Merkez	Kayı	209,26	—	209,26	23100	11.05.1956	5/5028 - 5
14	Bursa	Mudanya	Papasharmanı	—	211,37	211,37	6500	15.12.1947	5005 - 65/152
15	Bursa	iznik	Çandarh	8800	—	8800	69083	17.06.1948	5005 - 75/277
16	Bursa	inegöl	Yörük Konağı	4,5965	—	4,5965	150	15.11.1948	5005 - 503/1267
17	Bursa	Karacabey	Görgeç	275	—	275	4400	29.09.1948	5005 - 165/342
18	Çanakkale	Biga	Bozlar	—	89,54	89,54	1500	25.11.1948	5005 - 100/199
10	Çanakkale	Biga	Kargı	—	1342,04	1342,04	19914,41	24.11.1948	5005 - 100/199
20	Çankırı	Çerkeş	Ericek	180,32	—	180,32	12000	02.10.1954	5003-19/1 207
21	Çankırı	İlgaz	Ericek	—	90,16	90,16	17000	16.11.1956	5033 -1/5031 -1
22	Çorum	iskilip	Pelittik	18	—	18	5730	23.07.1946	5005 -145/294
23	Denizli	Buldan	Koruluk Mev.	0,7554	—	0,7554	90	30.11.1953	5013 - 73/32
24	Denizli	Çal	Selcen	31,57	—	31,57	3276	—	5039/5
25	Denizli	Merkez	Kızıltan	—	105,0534	105,0534	17764	24.11.1948	5005 - 1851/573
26	Denizli	Merkez	Tarla Mev.	—	220	220	120	04.11.1953	5013 - 73/27 - 120G

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar (Devam ediyor)

27	Denizli	Acipayam	Kalmkoz	450	—	450	29500	22-24.5.1948	5005 -10/27
28	Denizli	Buldan	Akçam Geçidi	—	3,3	3,3	240	03.05.1948	5005 -141/1716
29	Denizli	Merkez	Denizli Çamlığı	—	3,5	3,5	335	01.08.1947	5005 - 448/1095
30	Denizli	Merkez	Sapaca	2500	—	2500	30000	30.05.1948	5005 - 78/173
31	Denizli	Acipayam	Degno	2184	—	2184	77500	14.09.1946	5005 -190/383
32	Denizli	Sarayköy	Kabağağaç	—	162,6	162,6	6900	06.11.1947	5003 -110/502
33	Denizli	Acipayam	Karaman	1250	1250	1250	32880	14.09.1946	5005 - 79/174
34	Denizli	Acipayam	Belevi Orm.	2200,0791	—	2200,0791	4750	01.11.1948	5005 - 54 - 2/1619
35	Denizli	Acipayam	Belenkavak	1017	—	1017	65760	03.08.1954	5013 - 66/76 - 989
36	Diyarbakır	Merkez	Calanavaza	—	180	180	360	09.06.1949	5403 - 4
			Dizet	—	—	—	—	—	—
			Bani	—	4	4	400	13.05.1948	5005 -1838
37	Diyarbakır	Çermik	Karameşe	—	1,5	11	900	15.2.194D	5005 -41/101
38	Diyarbakır	Merkez	Savran ve Tellik	—	9,5	9,5	—	—	—
39	Edirne	Merkez	ömeroba	—	900	900	30000	03.05.1946	5005 - 5/13
			—	—	—	—	—	17.06.1948	5005 -13
40	Edirne	Lala Şahin Paşa	Hacılar	—	30	30	1146	17.02.1946	5005 - 27/71
41	Edirne	Lala Şahin Paşa	Tekkekorusu	—	736	736	35000	04.07.1946	5005 - 59/134
42	Edirne	Lala Paşa	Karapınar	—	16,993	16,993	75000	21.05.1947	5005 - 97/5010 - 57/7
43	Erzincan	Kemah	Memişkümü	—	50	50	350	23.07.1946	5005 -44/117
44	Erzincan	Kemah	Memişkümü	—	560	560	75	23.07.1946	5005 -44/117
43	Erzincan	Merkez	Sultangazi	100	—	100	600	09.01.1947	5005 - 393/5015 - 82/f
4S	Giresun	Merkez	Kızık	6500	—	6500	73800	15.01.1947	5005 -17/172
			—	—	—	—	—	14.02.1947	—
47	Giresun	Tirebolu	Elmaderesi	—	32	32	1605	28.4.1948	5005 -437/1066
48	Gümüşhane	Merkez	Zalmerik	0,1375	—	0,1375	560	22.1.1948	5005 - 285/595
49	İçel	Anamur	Elmaağaç	1846	—	1846	25000	2.12.1947	5005 - 294/1104
50	İstanbul	Silivri	Küçükçavuşlu	—	2527	2527	17000	18.8.1948	5005 - 458/1127

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar (Devam ediyor)

51	İstanbul	Çatalca	Çilingöz	6,92	100,66	107,58	145984	12.2.1946	2005 -13/346
52	İstanbul	Çatalca	Muratköy	—	515	515	20660,88	23.3.1948	5005 - 49/122
53	İstanbul	Çatalca	Mandıra	—	4000	4000	30000	23.9.1946	5005 -113/231
54	İstanbul	Çatalca	İstranca	—	20000	20000	208604	23.9.1946	5005 - 54/128
55	İstanbul	Çatalca	Havuzlar	—	430,3252	430,3252	2000	05.06.1946	5005 -16/42
56	İstanbul	Çatalca	Kulakçayırı	315,07	—	315,07	15420	14.07.1947	5005 - 49/1099
							1320	21.10.1947	
57	İstanbul	Çatalca	Kurdere	—	2296	2296	10000	23.11.1946	5005 -103/203
58	İstanbul	Çatalca	Kurtyaza	—	460	460	67850	26.11.1946	5005 - 47/120
								25.03.1946	5005 - 47/120
								08.11.1951	5005 - 52/12
59	İstanbul	Silivri	Yeniköy	—	94	94	972,4	19.01.1953	5010 - 52/14
60	İstanbul	Şile	Avcıkoru	—	2630	2630	219696,5	25.02.1947	5005 - 102/201
61	İstanbul	Sarıyer	Demirci	—	311,0021	311,0021	5010	05.08.1947	5005 - 327/740
62	İstanbul	Beykoa	Kumköy	—	215	215	14000	25.02.1947	5005 - 314/710
63	İstanbul	Çatalca	Alantepe	—	2022,4653	2022,4653	34833,33	09.12.1946	5005 - 272/551
							9166,67	19.06.1947	5005 - 272/551
64	İstanbul	Sarıyer	Kasapçayın	—	165,5	165,5	675	07.02.1948	5005 - 342/775
65	İstanbul	Beykoz	Polenez	55	—	55	9780	08.08.1947	5005 -153/324
66	İstanbul	Kartal	Göçbeyli	346	—	346	12291,49	28.04.1948	5005 - 26/69
67	İstanbul	Beykoz	Mazharpaşa Çift.	—	880	880	16287,71	22.01.1947	5005 -133/270 - 3
									5005 -133/270
68	İstanbul	Çatalca	Kulakçayın	—	1015	1015	775	23.05.1958	5005 -114/232
69	İstanbul	Beykoz	öğünce	—	1,9	1,9	325,5	18.06.1947	5005 - 433/1054
70	İstanbul	Beykoz	öküzölmüş	—	2,4	2,4	850	07.06.1947	5005 - 432/1053
71	İstanbul	Beykoz	Yazla Çiftliği	—	550	550	17800	26.09.1946	5005 -149/302
72	İstanbul	Beykoz	Elmalı Çiftliği	—	522	522	26475	25.02.1947	5005 - 307/666
73	İstanbul	Beykoz	Cumhuriyet köyü Ormanları	—	743	743	25407	13.03.1946	2005 - 62/1028 - 853
74	İstanbul	Beykoz	Kocataş	—	24,1	24,1	1659	14.03.1947	5005 -133/270 - 2
75	İstanbul	Beykoz	Turplupınar	—	1	1	264	14.03.1947	5005 -133/270 - 3

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar (Devam ediyor)

76	İstanbul	Üsküdar	Alemdağ	—	1715	1715	77350	17.04.1947	5005 -1/4
77	İstanbul	Beykoz	Hamdibey Çift.	—	31,1875	31,1875	14342	17.04.1947	5005 -242/518
78	İstanbul	Üsküdar	Çavuşlar	—	3575	3575	51150	19.08.1948	5005 -1962
79	İstanbul	Beykoz	Çalılık	—	55	55	10080	09.11.1946	5005 -307/666
80	İstanbul	Çatalca	Kurtayazma	460	—	460	64975	26.11.1946	5005 -47/120
								25.03.1948	5005 -47/120
								08.11.1951	5005 -52/12
81	İstanbul	Çatalca	Terkos Gölü Civan	—	91,84	91,84	6980	28.10.1955	5034/16
82	İstanbul	Çatalca	Terkos Gölü Civanı	—	93,392	93,392	8990	28.10.1956	5034/16
83	İstanbul	Beykoz	Çatalbayrak	—	6	6	65,95	17.11.1955	5/5059 -69
84	İstanbul	Beykoz	Riva Ormanı	—	1418	1418	10000	20.02.1960	5059/21
85	İzmir	Tire	Kadife Çiftliği	—	200	200	62	17.12.1946	5005 -72/167
86	İzmir	Foça	Karacadağ	—	20	20	3905	09.01.1952	5011 -60/192
87	İzmir	Tire	Kartalkaya	400	—	400	62	19.10.1954	5011 -60/50 -1300
88	İzmit	Gebze	—	1200	—	1200	11600	17.11.1955	5 -5061/15
89	Kastamonu	Daday	Kavakyayla	30	—	30	1750	07.06.1947	5005 -9/23
90	Kastamonu	İnebolu	Yaylayap	18	—	18	950	02.05.1948	5005 -82/177
91	Kastamonu	İnebolu	Kırsuyu	36	—	36	1975	02.05.1948	—
92	Kastamonu	Abana	Kavorta	—	18,5	18,5	1100	02.05.1948	5005 -521/1523
93	Kastamonu	İnebolu	Çapraa	69	—	69	4120	25.03.1948	5005 -269/545
94	Kastamonu	İnebolu	Bakacak	76	—	76	3400	25.03.1948	5005 -İ25/248
95	Kastamonu	Merkez	Kozluca ve Burmece	550	—	550	1800	14.04.1947	5005 -332/756
96	Kastamonu	Daday	Fenikelma	51	—	51	900	30.04.1946	2005 -91
97	Kırklareli	İğneada	Karfulübü	—	207	207	2500	22.09.1956	5037 -1
98	Kırklareli	Demirköy	Çağrı	—	200	200	918,8	04.09.1947	5005 -120/238
99	Kırklareli	Demirköy	Aftosylınbaşı	—	12526	12526	237066,69	15.03.1952	5010 -3/53
							13677,4	21.05.1947	5005 -75/7
							165,9	14.07.1947	5005 -75/7
								19.06.1951	5010 -53/3
100	Kırklareli	Demirköy	Büyükboru	—	55,9	55,9	7765	21.10.1947	5005 -419/1009

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar (Devam ediyor)

101	Kırklareli	Demirköy	Balyoz	—	25,7	25,7	2060	07.06.1947	5005 - 415/989
102	Kırklareli	Demirköy	Mavriçe	—	36,1815	36,1815	4460	07.06.1947	5005 - 345/778
103	Kırklareli	Demirköy	Kesikoru	35	—	35	908,33	18.06.1947	5005 - 148/300
104	Kırklareli	Demirköy	Hepkoçukan	—	7,5	7,5	208,33	18.06.1947	5005 - 410/965
105	Kırklareli	Demirköy	Kalastura	2,7	—	2,7	240	18.06.1947	5005 - 413/980
106	Kırklareli	Demirköy	Dermant	15	—	15	666,66	18.06.1947	5005 - 412/979
107	Kırklareli	Demirköy	Dermant	4	—	4	1140	18.06.1947	5005 - 411/978
108	Kırklareli	Demirköy	Asmapnar	—	119,25	119,25	11026	14.07.1947	5005 - 126/252
							153	18.02.1947	5005 - 126/252
109	Kırklareli	Vize	Bezirganbayın	—	18,386	18,386	300	23.07.1946	5005 - 106/217
							1400	17.09.1946	5005 - 106/217
110	Kırklareli	Demirköy	—	—	100,0375	109,0375	10773,2	14.07.1947	5005 - 117/235
111	Kırklareli	Demirköy	—	—	258	258	37281,4	25.01.1951	5040 - 49
112	Kırklareli	Demirköy	Bahkçhisar	—	1262	1262	83716,29	04.12.1946	5005 - 122/241
113	Kırklareli	Lüleburgaz	Ceylân	—	2,4	2,4	72	01.02.1952	5010 - 57/36
114	Kırklareli	Vize	Yediparça Orm.	2767,9133	—	2767,9133	92674	25.02.1947	5005 - 289/621
								21.05.1947	5005 - 289/621
								22.01.1948	5005 - 289/621
115	Kırklareli	Vize	Vasilikoa	500	—	500	26544	28.04.1948	5005 - 137/287
116	Kırklareli	Demirköy	Ayapavlof	—	32433	32433	118560	08.07.1946	5005 - 63/143
117	Kırklareli	Kırıkkiliso	Koçka	—	920	920	21590	29.09.1948	5005/136
118	Kocaeli	Kandıra	Molla ömeroğlu	—	6,1489	6,1189	1160	07.06.1947	5005 - 427/1047
			Kışlası	—	—	—		05.06.1950	5069/18
119	Kocaeli	Karasu	Çökekdere	30	—	30	4000	07.06.1947	5005 - 134/273
120	Kocaeli	Kandıra	Kumiçi - Hacıraliler	—	84	84	1686	08.08.1947	5005 - 242/472
								05.09.1950	5068 - 9
121	Kocaeli	Kandıra	Yerlidag	—	75	75	6885	15.12.1949	5069/11
122	Kocaeli	Kandıra	Kamışkışlası	—	270	270	1980	17.12.1949	5069/1
123	Kocaeli	Geyve	Akseki Mev.	609	—	609	1483,92	24.02.1956	5/5003 - 2
124	Konya	Beyşehir	Karaada	250	—	250	1200	18.04.1948	5005 - 104/213
125	Kütahya	Emet	Harmancık	6,6887	—	6,6887	308	20.05.1948	5005 - 422/4023

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar (Devam ediyor)

126	Kütahya	Taşanlı	Katranlık	20	—	20	2000	02.11.1946	5005 - 281/583
127	Kütahya	Gediz	Kocaçukur	—	4	4	625	08.10.1948	5005 - 360/814
128	Kütahya	Emet	Çelirdağı	30	—	30	12000	10.03.1956	5092 - 6
								27.08.1956	5092 - 6
129	Malatya	Hekimhan	Siloderesi	—	200	200	1880	25.06.1950	5078 - 7
130	Malatya	Hekimhan	Meşelik	—	20	20	1120	14.03.1947	5005 - 146/298
131	Malatya	Hekimhan	Çiftilliklarla	—	100	100	1300	18.08.1948	500G - 1904
132	Mardin	Derik	Susuzlarla	—	590	590	501	02.06.1949	5043 - 3
133	Muğla	Fethiye	Karanfilli	546	—	546	5000	08.08.1947	5005 - 245/476
134	Muğla	Köyceğiz	Meryemli	635	—	635	6796	18.04.1946	5005 - 6/14
135	Muğla	Köyceğiz	Karaçam	128	—	128	3740	18.04.1948	5005 - 45/118
136	Muğla	Köyceğiz	Hacılarıyurdu	100,5	—	100,5	1356	10.11.1947	5005 - 156/527
137	Muğla	Köyceğiz	Çaylı	300	—	300	2170	29.08.1947	5005 - 19/53
138	Muğla	Gökbat	Karabörtlen	1120	—	1120	22230	25.02.1947	5005 - 164/341
139	Muğla	Marmaris	Günlükarası	16,3	—	16,3	540	07.06.1947	5005 - 404/959
140	Muğla	Milas	Suçkan	26	—	26	540.00	07.06.1947	005 - 351/787
141	Muğla	Marmaris	Otlukalan	1,134	—	1,134	250	26.09.1954	5013 - 76/39 - 1130
142	Muğla	Merkez	Camcı Çiftliği	106,9	—	106,9	1220	13.05.1957	5078/13
143	Muğla	Marmaris	Çetikeri	23,47	—	23,47	528	30.05.1957	5078/12
144	Ordu	Gölköy	Çalılık	9	—	9	380	02.01.1950	5089/2
145	Ordu	Merkez	Küçükkavşak	10	—	410	30350	15.12.1949	5089/4
	Ordu	Merkez	Büyükkavşak	400					
146	Sakarya	Düzce	Mehdibey	2595,71	—	2595,71	860000	15.06.1956	5042/7
147	Samsun	Bafra	Havluda	—	4,1368	4,1368	420	08.04.1948	5005 - 422/1255
148	Samsun	Bafra	Tepeköy		11,5	11,5	400	19.07.1947	5005 - 464/1145
149	Samsun	Çarşamba	Porsuk	—	1345	1345	30000	23.07.1946	5005 - 64/145
150	Samsun	Vezirköprü	Kapalıçesme	383,86	—	383,86	900	02.02.1950	5111-1
151	Samsun	Vezirköprü	Dereköy	—	92,4	92,4	1200	04.11.1953	5002 - 16/2 - 227
152	Sivas	Suşehri	ömercik	106	—	106	1800	14.09.1946	5005 - 21/240

EK 4 4785 sayılı Yasa ile Parası Ödenerek Devletleştirilen Ormanlar (Devam ediyor)

153	Tekirdağ	Merkez	Karaçalı	—	30,7	30,7	1397	04.12.1946	5005 - 22/52
154	Tekirdağ	Merkez	Yamaç Çalılık	9,403	16,088	459,5	459,5	08.10.1948	5005 - 565/1773
			Rum Çalılık	6,685					
155	Tekirdağ	Sarayköy	Ayazpaşa	39600	39600	106398	106398	17.12.1946	5005 - 7/15
156	Trabzon	Sürmene	Kemerli	1,1947	1,1947	66	66	17.06.1958	5005 - 563/1755
Toplam				61033,8991	144970,657	204763,526	4006448,14		

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Üstüner BİRBEN
Doğum Yeri : Rize
Doğum Tarihi : 18.03.1981
Medeni Hali : Bekâr
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Ardeşen Süper Lisesi (1995–1999)
Lisans : Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesi (1999–2003)
Yüksek Lisans : Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği
Anabilim Dalı (2004–2006)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl

Ankara Üniversitesi Çankırı Orman Fakültesi
Araştırma Görevlisi (2005-.....)

Yayınları (SCI ve diğer)

Özden, S., Birben, Ü., “Orman İşletmelerinin Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma”, Gazi Üniversitesi Kastamonu Orman Fakültesi Dergisi, 2005